

2022
ALUEVAALIT

1

VAALI- OHJEET

Kunnan keskusvaali-
lautakunnan tehtävät

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

VAALIOHJEET VUONNA 2022 TOIMITETTAVIA ALUEVAALEJA VARTEN

Oikeusministeriö antaa vaalilain (714/1998) 10 §:n nojalla asianomaisille vaaliviranomaisille seuraavat vaaliohjeet 23.1.2022 toimitettavia aluevaaleja varten. Vaaliohjeet ovat voimassa 1.11.2021–28.2.2022.

Vaaliohjeet

- Nro 1: Kunnan keskusvaalilautakunnan tehtävät
- Nro 2: Vaalilautakunnan tehtävät
- Nro 3: Ennakkoäänestys laitoksessa
- Nro 4: Ennakkoäänestys kotimaan yleisessä ennakkoäänestyspaikassa
- Nro 5: Kotiäänestys
- Nro 6: Ennakkoäänestys ulkomailla
- Nro 7: Digi- ja väestötietoviraston tehtävät
- Nro 8: Aluevaalilautakunnan tehtävät

Helsingissä 15 päivänä lokakuuta 2021

Vaalijohtaja

Arto Jääskeläinen

Neuvotteleva virkamies

Heini Huotarinen

Käyntiosoite
Eteläesplanadi 10
HELSINKI

Postiosoite
PL 25
00023 VALTIONEUVOSTO

Puhelin
02951 6001

Faksi
09 1606 7730

Sähköpostiosoite
oikeusministerio@om.fi

Julkaisija: OIKEUSMINISTERIÖ
Utgivare: JUSTITIEMINISTERIET

Teksti: Oikeusministeriö
Text: Justitieministeriet

Paino: PunaMusta Oy, Tampere, 2021
Tryckning: PunaMusta Oy, Tammerfors, 2021

Sisällys:

1. YLEISTÄ VUODEN 2022 ALUEVAALEISTA	6
2. KUNNAN VAALIVIRANOMAISET	8
2.1 Yleistä	8
3. KUNNAN KESKUSVAALILAUTAKUNTA	10
3.1 Keskusvaalilautakunnan kokoonpano	10
4. VALMISTAVAT TEHTÄVÄT	12
4.1 Äänestysjärjestelyistä tiedottaminen	12
4.2 Kunnan vaaliviranomaisten kouluttaminen	13
4.3 Vaalimateriaalin toimittaminen	14
4.4 Vaalitietojärjestelmän käyttöönotto	23
4.5 Vaalipäivän äänestyksen valmistelut	26
4.6 Yleisen ennakkoäänestyksen valmistelut	30
4.7 Laitosäänestyksen valmistelut	33
4.8 Kotiäänestyksen valmistelut	34
4.9 Vaalitarkkailijoiden valtuuttaminen	43
5. ENNAKKOÄÄNESTYSASIAKIRJOJEN JA KIRJEÄÄNESTYSASIAKIRJOJEN TARKASTUS	44
5.1 Tarkastettavien asiakirjojen saapuminen keskusvaalilautakunnalle	44
5.2 Saapuneiden lähetekuorten säilyttäminen	47
5.3 Tarkastusmenettely	47
5.4 Kirjeäänestysasiakirjojen tarkastaminen	62
5.5 Määräajan jälkeen saapuneiden kirjeäänestyksen lähetekuorten käsittely	70
5.6 Lähetekuorten postittamisesta toiselle keskusvaalilautakunnalle	70
6. VAALILUETTELOT JA NIIDEN JAKELU	72
6.1 Vaaliluettelon sisältö	72
6.2 Vaaliluettelon tulostaminen ja jakelu keskusvaalilautakunnalle	73
6.3 Vaaliluetteloiden tarkastaminen ja saapumisen kuittaaminen	73
6.4 Vaaliluettelon käsitteleminen	74
6.5 Merkintöjen tekeminen vaaliluetteloon	74
6.6 Vaaliluetteloiden julkisuudesta	74
7. ÄÄNTENLASKENTA JA TULOKSEN VAHVISTAMISEEN LIITTYVÄT TOIMENPITEET	76
7.1 Valmistavat toimenpiteet	76
7.2 Ennakkoäänten laskenta	77
7.3 Alustavan ääntenlaskennan tiedotus	79
7.4 Tarkastuslaskenta	80
7.5 Tuloksen vahvistaminen ja julkistaminen aluevaalilautakunnassa	81
8. VAALIEN JÄLKITOIMENPITEET	83
8.1 Asiakirjojen arkistointi ja hävittäminen	83
8.2 Käyttämättömien asiakirjojen sekä tarvikkeiden ja kalusteiden säilyttäminen	85

8.3	Äänestäneiden kansalaisuuden tilastointi	85
9.	PIENIIN ÄÄNESTYSALUEISIN LIITTYVÄT TEHTÄVÄT	86
9.1	Yleistä	86
9.2	Pienten äänestysalueiden äänestyslippujen yhdistäminen	88
10.	MUITA OHJEITA	94
10.1	Vaalien ulkomainonnasta	94
10.2	Vaalikustannukset	94
10.3	Digi- ja väestötietoviraston äänioikeusrekisteriä koskeva päivystys	94
10.4	Oikeusministeriön palvelunumero äänestäjille	95
10.5	Oikeusministeriön vaalisivut	95
10.6	Oikeusministeriön yhteystiedot	95
10.7	Ulkoministeriön yhteystiedot	96

Liitteet:

LIITE 1a Vaalilaki 2.10.1998/714	97
I OSA YHTEISET SÄÄNNÖKSET	97
1 luku Yleiset säännökset	97
2 luku Vaaliviranomaiset	99
3 luku Äänioikeusrekisteri	102
4 luku Ehdokasasettelun viranomaistehtävät	106
5 luku Ennakköäänestys.....	110
5 a luku Kirjeäänestys.....	117
6 luku Vaalipäivän äänestys.....	119
7 luku Vaalien tuloksen laskenta ja vahvistaminen	124
8 luku Muutoksenhaku	127
II OSA VAALIKOHTAISET SÄÄNNÖKSET	129
9 luku Eduskuntavaalit	129
10 luku Presidentinvaali.....	129
10 a luku Aluevaalit (29.6.2021/649)	129
11 luku Kuntavaalit (8.5.2015/563).....	132
12 luku Europarlamenttivaalit	132
III OSA ERINÄISET SÄÄNNÖKSET	133
13 luku Täydentävät säännökset.....	133
14 luku Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset	135
LIITE 1b Hyvinvointialuelaki 611/2021	136
LIITE 1c Toimeenpanolaki 616/2021	138
LIITE 1d Hallintolaki 434/2003	139
LIITE 2a Vaaliluettelon kansilehti	141
LIITE 2b Vaaliluettelon laskelmasivu	142
LIITE 2c Vaaliluettelosisivu	143
LIITE 2d Vaaliluettelon apuluettelo: Ennakkoon äänestäneet	144
LIITE 2e Ohje paperisen vaaliluettelon sitomisesta	145
LIITE 3 Äänestyslippu	146
LIITE 4 Ilmoituskortti	147

LIITE 5a1 Lähetekirjelomake (kuittausmerkintä)	148
LIITE 5a2 Lähetekirjelomake (ilman kuittausmerkintää)	149
LIITE 5b Kotiäänestyksen lähetekirjelomake	150
LIITE 5c Kirjeäänestyksen lähetekirjelomake	151
LIITE 6a Vaalikuori	152
LIITE 6b Kirjeäänestyksen vaalikuori	153
LIITE 7a Lähetekuori	154
LIITE 7b Kirjeäänestyksen lähetekuori	155
LIITE 8 Luettelo ennakolta äänestäneistä	156
LIITE 9 Lähetekuorten kuittauslista -lomake	158
LIITE 10 Kotiäänestyslomake (Ilmoittautuminen kotiäänestykseen)	159
LIITE 11 Vaalipöytäkirjalomake	161
LIITE 12 Oikeusministeriön ohje äänestäjälle äänestysmerkinnän tekemisestä	165
LIITE 13 Tarkistuslista kunnan vaaliviranomaisten tarvitsemasta materiaalista	166
LIITE 14 Äänestyspaikkojen esteettömyyden tarkistuslista	169
LIITE 15 Opetushallituksen mallinumerot	170
LIITE 16 Eräitä määräaikoja	171

1. YLEISTÄ VUODEN 2022 ALUEVAALEISTA

Aluevaalit toimitetaan sunnuntaina 23 päivänä tammikuuta 2022. Ennakkoäänestyksen ajanjakso on kotimaassa 12.–18.1.2022 ja ulkomailla 12.–15.1.2022. Ulkomailla olevassa suomalaisessa laivassa ennakkoäänestys voidaan kuitenkin aloittaa jo 5.1.2022.

Aluevaalien toimittamisesta säädetään vaalilaissa (714/1998; liite 1a) ja laissa hyvinvointialueesta (611/2021). Ensimmäisistä aluevaaleista säädetään lisäksi laissa sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaannuttamisesta (616/2021).

Vaaliviranomaisten tulee tämän ohjeen lisäksi huolellisesti tutustua liitteessä olevaan koosteeseen aluevaaleja koskevista lainkohdista. Vaaliohjeet vain täsmäntävät laissa määrättyjä menettelytapoja.

Aluevaalien äänioikeudesta säädetään hyvinvointialuelain 28 §:ssä ja vaalikel-
poisuudesta saman lain 76 ja 77 §:ssä.

Digi- ja väestötietovirasto perustaa äänioikeusrekisterin, johon otetaan ne henkilöt, jotka ovat väestötietojärjestelmän tietojen mukaan äänioikeutettuja aluevaaleissa. Jokaisesta äänioikeutetusta otetaan äänioikeusrekisteriin vaalilain 18 §:ssä ja 19 §:n 1 momentissa luetellut tiedot, sellaisina kuin ne ovat väestötietojärjestelmässä perjantaina 3.12.2021 kello 24. Digi- ja väestötietovirasto laatii jokaiselle äänioikeusrekisteriin otetulle henkilölle äänioikeusilmoituksen (ilmoituskortin) ja lähettää sen viimeistään torstaina 30.12.2021 niille äänioikeutetuille, joiden osoite on tiedossa. Jos äänioikeutettu on ottanut käyttöön Suomi.fi Viestit-palvelun, äänioikeusilmoitus lähetetään ainoastaan sähköisesti.

Ilmoituskorttiin liitetään luettelo äänestäjän lähialueen (eduskuntavaalien vaalipiirin) yleisistä ennakkoäänestyspaikoista sekä niiden osoitteista ja aukioloajoista.

Äänioikeutettu voi äänestää valintansa mukaan joko ennakkoon tai vaalipäivänä. Äänioikeutta ei saa käyttää asiamiehen välityksellä.

Ennakkoon äänioikeutettu voi äänestää

- 1) missä tahansa vaalilain 9 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettussa yleisessä ennakkoäänestyspaikassa kotimaassa tai ulkomailla. Nämä paikat on lueteltu osoitteessa www.vaalit.fi; tai
- 2) vaalilain 9 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettussa laitoksessa, jos hän on siellä hoidettavana tai sinne otettuna; tai
- 3) vaalilain 9 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettussa ulkomailla olevassa suomalaisessa laivassa, jos hän kuuluu laivan henkilökuntaan; tai

- 4) eräin edellytyksin kotonaan vaalilain 9 §:n 2 momentissa tarkoitetussa kotiäänestyksessä tai
- 5) kirjeitse, mikäli hän asuu tai oleskelee ulkomailla koko ennakkoäänestysajanjakson ja vaalipäivän.

Vaalipäivänä äänestys toimitetaan kello 9–20 jokaisessa kunnassa äänestysalueittain. Äänioikeutettu saa äänestää vain siinä äänestysalueessa (äänestyspaikassa), joka on merkitty äänioikeusrekisteriin hänen kohdalleen ja joka mainitaan äänestäjälle lähetetyssä ilmoituskortissa.

2. KUNNAN VAALIVIRANOMAISET

2.1 Yleistä

Vuoden 2022 aluevaalien toimittamisesta kunnassa huolehtivat seuraavat vaaliviranomaiset:

- kunnan keskusvaalilautakunta,
- vaalilautakunta,
- vaalitoimikunta,
- yleisen ennakkoäänestyspaikan vaalitoimitsija,
- kotiaänestyksen vaalitoimitsija ja
- vaaliavustaja vaalipäivän äänestyspaikalla.

2.1.1 Kelpoisuusrajoitukset aluevaaleissa

Vaalilain 9 a §:n mukaan vaaliviranomaisen on toimittava tehtävässään puolueettomasti. Tätä yleissäännöstä vahventamaan on vaalilaissa säädetty eräitä rajoituksia siihen, kuka on kelpoinen olemaan vaaliviranomaisena ja mainittu nimenomaisesti, sovelletaanko vaaliviranomaisen toimintaan hallintolain (365/2003; liite 1b) 27–30 §:n esteellisyysääntelyä.

Vaalilautakunnan jäsenenä tai varajäsenenä ei saa olla ehdokas.¹

Vaalitoimitsijana yleisessä ennakkoäänestyspaikassa ei saa olla

- ehdokas eikä
- missään kunnassa ehdokkaan puoliso², lapsi, sisarus eikä vanhempi.

Vaalitoimikunnan jäsenenä tai varajäsenenä ei saa olla

- ehdokas eikä
- missään kunnassa ehdokkaan puoliso, lapsi, sisarus eikä vanhempi.

Vaalitoimitsijana kotiaänestyksessä ei saa olla

- ehdokas
- eikä ehdokkaan puoliso, lapsi, sisarus eikä vanhempi.

Vaaliavustajana vaalipäivän äänestyspaikalla ei saa olla

- ehdokas eikä
- ehdokkaan puoliso, lapsi, sisarus eikä vanhempi.

¹ Sama rajoitus koskee myös vaalilain 16 §:n 2 momentissa tarkoitettuja vaalilautakunnan mahdollisia avustajia.

² Puolisolla tarkoitetaan aviopuolisoita sekä avioliitonomaisissa olosuhteissa ja rekisteröidyissä parisuhteissa eläviä henkilöitä.

Yleisenä kelpoisuusrajoituksena on lisäksi, että vaaliviranomaisena ei saa olla vajaavaltainen henkilö (alle 18-vuotias tai vajaavaltaiseksi julistettu).

2.1.2 Esteellisyysääntelyn soveltaminen kunnan vaaliviranomaisiin

Esteellisyys tarkoittaa tilannetta, jossa käsittelyn puolueettomuus saattaa vaarantua asiaa viranomaisessa käsittelevän henkilön ja käsiteltävän asian tai sen asianosaisen välisen suhteen vuoksi.

Esteelliset henkilöt luetellaan hallintolain 28 §:ssä. Esteellinen henkilö ei saa osallistua asian käsittelyyn eikä olla läsnä asiaa käsiteltäessä. Esteellisen henkilön on itse ilmoitettava esteellisyydestään. Monijäsenisen toimielimen jäsenen esteellisyydestä päättää asianomainen toimielin. Esteellisen tilalle on viipymättä määrättävä esteetön henkilö.

Vaalilain mukaan hallintolain esteellisyysääntelyä sovelletaan:

- keskusvaalilautakunnan jäseniin ja varajäseniin. Esimerkiksi aluevaalien ehdokas tai ehdokkaan puoliso tai muu läheinen ovat esteellisiä keskusvaalilautakunnan päätöksenteossa hallintolain 28 §:n 1 momentin 1 kohdan ja vaaliasiamies 28 §:n 1 momentin 4 kohdan nojalla.

Hallintolain esteellisyysääntelyä ei sovelleta:

- vaalilautakunnan jäseniin eikä varajäseniin³,
- vaalitoimikunnan jäseniin eikä varajäseniin,
- yleisen ennakkoäänestyspaikan vaalitoimitsijaan,
- kotiaänestyksen vaalitoimitsijaan, eikä myöskään
- vaalipäivän äänestyksen vaaliavustajaan.

2.1.3 Vaaliviranomaisen vastuusta

Vaalilain 185 §:n mukaan jos kunnan keskusvaalilautakunnan, vaalilautakunnan tai vaalitoimikunnan jäsen tai vaalitoimitsija taikka muu henkilö tässä laissa tarkoitettuna vaaliviranomaisena toimiessaan laiminlyö velvollisuutensa, häntä rangaistaan niin kuin virkamiestä virkarikoksesta.

3 Eikä vaalilain 16 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin mahdollisiin avustajiin (ks. myös alaviite 2).

3. KUNNAN KESKUSVAALILAUTAKUNTA

3.1 Keskusvaalilautakunnan kokoonpano

Vuoden 2022 aluevaaleissa kunnan keskusvaalilautakuntana toimii valtuuston vuonna 2021 asettama, vaalilain 13 §:ssä tarkoitettu kunnan keskusvaalilautakunta (jatkossa *keskusvaalilautakunta*).

Keskusvaalilautakunta ottaa itselleen sihteerin ja muun tarvittavan henkilöstön.

3.1.1 Päätösvaltaisuus

Keskusvaalilautakunta on päätösvaltainen viisijäsenisenä. Jos keskusvaalilautakunnan varajäsen on kuollut, estynyt tai esteellinen, saa kunnanhallitus tarvittaessa määrätä väliaikaisen varajäsenen. Keskusvaalilautakunnan puheenjohtajan on huolehdittava siitä, että lautakunta on kokouksissaan aina päätösvaltainen.

Uuden luottamushenkilön valitsemisesta kunnan toimielimeen kesken toimikauden säädetään kuntalaissa (410/2015).

3.1.2 Keskusvaalilautakunnan jäsenen ja sihteerin toimimisesta kunnan muuna vaaliviranomaisena

Keskusvaalilautakunnan jäsenen tai sihteerin ei ole suositeltavaa toimia oman tehtävänsä ohessa minään muuna vaaliviranomaisena. Koska keskusvaalilautakunta tarkastaa vaalilain 63 §:n mukaisesti ennakkoäänestysasiakirjat, vaalitoimitsijana tai vaalitoimikunnan jäsenenä ollut keskusvaalilautakunnan jäsen tai sihteeri olisi keskusvaalilautakunnassa esteellinen osallistumaan oman toimintansa laillisuuden arviointiin. Vastaava tilanne saattaisi syntyä myös vaalipäivän äänten tarkastuslaskennassa, jos keskusvaalilautakunnan jäsen olisi ollut myös vaalilautakunnan jäsen. Ehdotonta estettä kahdessa tehtävässä toimimiseen ei välttämättä kuitenkaan ole.

3.1.3 Läsnäolo-oikeus keskusvaalilautakunnan kokouksissa

Keskusvaalilautakunta päättää muiden kuin sen kokouksiin vaalilaissa tarkoitettujen tehtäviensä vuoksi osallistumaan oikeutettujen henkilöiden läsnäolo- ja puheoikeudesta kokouksissaan. Keskusvaalilautakuntaan ei sovelleta

kuntalaissa tarkoitetun hallintosäännön määräyksiä kunnanhallituksen edustajan ja kunnanjohtajan tai pormestarin läsnäolo- ja puheoikeudesta kokouksissa.

Vaaliasiamiesten läsnäolo-oikeudesta vaaliviranomaisten kokouksissa säädetään vaalilain 184 §:n 1 momentissa.

3.1.4 Vaalitarkkailijoiden läsnäolo-oikeus

Valtuutuksen saaneen vaalitarkkailijan oikeudesta olla läsnä silloin kun vaaliviranomainen suorittaa tehtäviään säädetään vaalilain 184 §:n 2 momentissa. Läsnäolo-oikeus koskee paitsi kokouksia myös vaaliviranomaisen kaikkea muutakin toimintaa. Vaalitarkkailijat päättävät itse, miten, missä paikoissa ja laajuudessa he tarkkailunsa suorittavat.

Oikeusministeriön tiedossa ei toistaiseksi ole vaalitarkkailumissioiden kohdistumista Suomeen vuoden 2022 aluevaaleissa.

3.1.5 Tehtävät

Keskusvaalilautakunnalla on aluevaaleissa seuraavat tehtäväkokonaisuudet:

- Valmistavat tehtävät vaaleja varten
- Vaaliluetteloihin liittyvät tehtävät
- Ennakkoäänestysasiakirjojen ja kirjeäänestysasiakirjojen käsittely
- Ääntenlaskentaan liittyvät tehtävät
- Vaalien jälkitoimenpiteet sekä
- Jos kunnassa on vaalilain 82 §:ssä tarkoitettuja pieniä äänestysalueita, niihin liittyvät tehtävät.

Tässä ohjeessa ei käsitellä niitä keskusvaalilautakunnan tehtäviä, jotka on tullut tehdä jo ennen tämän vaaliohjeen ilmestymistä (ks. oikeusministeriön kirje 30.6.2021 VN/16839/2021, www.vaalit.fi/vaaliviranomaiskirjeita-ja-muistiot).

Ehdokasasettelutehtävät ja vaalien tuloksen vahvistamiseen liittyvät tehtävät hoitaa aluevaaleissa aluevaalilautakunta.

Keskusvaalilautakunnan tulee suorittaa vain sen hoidettavaksi vaalilaissa säädetty viranomaistehtävät, jotka mainitaan oikeusministeriön vaaliohjeissa ja vaalitietojärjestelmän käyttöohjeissa. Keskusvaalilautakunnan ei lähtökohtaisesti tule huolehtia muista tehtävistä. Mikäli kunnassa järjestetään esimerkiksi vaalien toimittamiseen liittyvää kahvittelua, arpajaisia tai lasten vaaleja, nämä muut toimenpiteet eivät saa häiritä viranomaistyön suorittamista.

4. VALMISTAVAT TEHTÄVÄT

Keskusvaalilautakunnalla on aluevaaleissa seuraavat valmistavat tehtävät:

- Äänestysjärjestelyistä tiedottaminen
- Kunnan muiden vaaliviranomaisten kouluttaminen
- Vaalimateriaalin käsittely
- Vaalitietojärjestelmän käyttöönotto
- Vaalipäivän äänestyksen valmistelut
- Yleisen ennakkoäänestyksen valmistelut
- Laitosäänestyksen valmistelut
- Kotiäänestyksen valmistelut
- Tarvittaessa: vaalitarkkailijoiden valtuuttaminen

4.1 Äänestysjärjestelyistä tiedottaminen

Laadi kuulutus

- vaalipäivän äänestyspaikoista,
- yleisistä ennakkoäänestyspaikoista,
- kotiäänestykseen ilmoittautumisesta sekä
- harkintasi mukaan myös muista vaalien toimittamiseen liittyvistä asioista.

Keskusvaalilautakunnan on hyvissä ajoin ennen ennakkoäänestyksen alkamista tiedotettava, sillä tavoin kuin kunnan ilmoitukset kuntalain 108 §:n mukaan saatetaan tiedoksi, seuraavat asiat: ⁴

- 1) Aluevaalien vaalipäivä (sunnuntai 23.1.2022) sekä äänestysalueiden äänestyspaikkojen nimet, käyntiosoitteet ja äänestysaika (klo 9–20); ja
- 2) Ennakkoäänestysajanjakso (12.–18.1.2022) sekä kaikkien kunnan alueella olevien yleisten ennakkoäänestyspaikkojen
 - nimet,
 - käyntiosoitteet sekä
 - aukiolopäivät ja
 - päivittäiset aukioloajat.

⁴ Keskusvaalilautakunnan on tullut merkitä tässä luetellut tiedot samoin kuin omat yhteystietonsa oikeusministeriön vaalitietojärjestelmän (VAT) pohjatietojärjestelmään viimeistään 5.11.2021, mistä ne ovat saatavissa mm. ilmoitus-korttien ja niiden liitteiden laatimista varten.

Keskusvaalilautakunta voi lisäksi harkintansa mukaan kuuluttaa kotiäänestyksen järjestämisestä ja siihen ilmoittautumisesta sekä muista vaalien toimittamiseen liittyvistä asioista. Yksi tiedotettava muu asia voi olla esimerkiksi, että jos äänioikeutetulla ei ole äänestyksessä tarvittavaa henkilöllisyyttä osoittavaa asiakirjaa, poliisi voi myöntää hänelle maksutta väliaikaisen henkilökortin äänestämistä varten. Väliaikaista henkilökorttia haettaessa hakijalla on oltava mukana kaksi poliisin ohjeiden mukaista passivalokuvaa.

Kunta ei järjestä vaalilain 5 a luvussa tarkoitettua kirjeäänestystä, mutta mikään ei estä keskusvaalilautakuntaa mainitsemasta kirjeäänestystä kuulutuksessaan. Tietoa kirjeäänestyksestä löytyy osoitteesta vaalit.fi/kirjeaanestys.

Kunnan kotisivulla julkaistavien virallisten kuulutusten (kuntalaki 108 §) lisäksi ennakköäänestyspaikat osoitteineen ja aukioloaikoineen tulisi julkaista myös muilla tavoin. Muita sopivia tiedottamiskeinoja ovat mahdolliset kunnan omat julkisteet ulkomainostelineissä, kirjastoissa, kunnan palvelupisteessä ja muissa näkyvissä paikoissa.

4.2 Kunnan vaaliviranomaisten kouluttaminen

- Kouluta, opasta ja neuvo kunnan muita vaaliviranomaisia.

Keskusvaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että

- vaalilautakuntien jäsenet ja varajäsenet,
- vaalitoimikuntien jäsenet ja varajäsenet,
- yleisten ennakköäänestyspaikkojen vaalitoimitsijat sekä
- kotiäänestyksen vaalitoimitsijat

ovat tietoisia tehtävistään ja vastuistaan. Tätä varten keskusvaalilautakunnan tai sen henkilöstön tulee:

- 1) jakaa hyvissä ajoin ennen vaaleja asianomaisille viranomaisille oikeusministeriön laatimat seuraavat vaaliohjeet ja VAT-ohjeet.

Vaalilautakunnille jaetaan:

- a) vaaliohje nro 2 (Vaalilautakunnan tehtävät) sekä
- b) VAT-ohje nro 4d (Äänioikeustietojärjestelmän käyttöohjeet vaalilautakunnalle), jos vaalilautakunta käyttää äänioikeustietojärjestelmää ("sähköistä vaaliluetteloa");
- c) VAT-ohje nro 5c (Tuloslaskentajärjestelmän käyttöohjeet vaalilautakunnalle), jos vaalilautakunta tallentaa alustavan laskennan tuloksen laskentajärjestelmään tai käyttää vaalitietojärjestelmää vaalipöytäkirjan pitoon.

- d) VAT-ohje nro 4e (Mobiiliäänioikeuskyselyn käyttöohjeet), jos vaalilautakunta käyttää mobiiliäänioikeuskyselyä.

Vaalitoimikunnille jaetaan:

- e) vaaliohje nro 3 (Ennakkoäänestys laitoksessa) sekä
f) VAT-ohje nro 4e (Mobiiliäänioikeuskyselyn käyttöohjeet), jos vaalitoimikunta käyttää mobiiliäänioikeuskyselyä.

Yleisten ennakkoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoille jaetaan:

- g) vaaliohje nro 4 (Ennakkoäänestys kotimaan yleisessä ennakkoäänestyspaikassa) ja
h) VAT-ohje nro 4c (Äänioikeustietojärjestelmän käyttöohjeet kotimaan yleisen ennakkoäänestyspaikan vaalitoimitsijalle).

Kotiäänestyksen vaalitoimitsijoille jaetaan vaaliohje nro 5 (Kotiäänestys).

- 2) kouluttaa mainitut kunnan muut vaaliviranomaiset tehtäviinsä. Koulutuksessa on hyvä käydä havainnollisesti läpi eri äänestysmenettelyt ja keskustella niiden yksityiskohdista. Edellä mainittuja vaaliohjeita ja VAT-ohjeita voidaan käyttää apuna koulutuksessa. Eduskunnan oikeusasiamiehen tarkastuskertomuksen EOAK/3250/2021 mukaan vaalikoulutuksissa voisi olla aiheellista yleisesti käsitellä valmistautumista vaihteleviin vuorovaikutustilanteisiin erilaisten äänestäjien kanssa.
- 3) olla koko vaalien ajan kunnan muiden vaaliviranomaisten tavoitettavissa näiden kysymyksiä varten.

4.3 Vaalimateriaalin toimittaminen

- Ota vastaan oikeusministeriön jakamat vaaliasiakirjat ja tarvikkeet sekä aluevaalilautakunnan jakamat ehdokaslistojen yhdistelmät.
- Tarkasta vaalileimasinten, vaaliurnien ja äänestyskoppien kunto.
- Tilaa tarvittaessa leimasimia Helsingin Leimasintehtaalta ja vaaliurnia oikeusministeriöstä. Valmistuta tarvittaessa lisää äänestyskoppeja.
- Huolehdi siitä, että kaikille kunnan vaaliviranomaisille toimitetaan tarvittavat vaaliasiakirjat, tarvikkeet ja kalusteet.

Kunnan keskusvaalilautakunnan on huolehdittava, että

- vaalilautakunnilla,
- vaalitoimikunnilla,
- yleisten ennakkoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoilla sekä

kotiaänestyksen vaalitoimitsijoilla on käytössään kaikki tarvittavat vaaliasiakirjat, vaalileimasimet, äänestyskopit, vaaliurnat sekä muut tarvikkeet ja varusteet.

Kunnan eri vaaliviranomaisten tarvitsemat materiaalit ja tarvikkeet sekä niiden jakelu selostetaan tarkemmin luvuissa 4.5. – 4.8.

4.3.1 Aluevaaleissa käytettävät vaaliasiakirjat

Vuoden 2022 aluevaaleissa käytetään seuraavia vaaliasiakirjoja:

- 1) Oikeusministeriön laatimat vaaliasiakirjat:
 - Vuoden 2022 aluevaalien äänestyslippu (**liite 3**),
 - Lähetekirjelomake (vaalilomake nro 5; **liite 5a**),
 - Kotiaänestyksen lähetekirjelomake (vaalilomake nro 5K; **liite 5b**),
 - Vaalikuori (vaalilomake nro 4), joka on väriltään ruskea ja jonka alareunassa on pieni ikkuna (**liite 6**),
 - Lähetekuori (vaalilomake nro 6), joka on etupuolen väriltään pääosin keltainen ja jonka etu- ja takapuolelle on painettu punainen Pikakirje Exprès -merkki (**liite 7**),
 - Luettelo ennakolta äänestäneistä ("Äänestäjistä pidettävä luettelo"; vaalilomake nro 7; **liite 8**),
 - Lähetekuorten kuittauslista -lomake (**liite 9**),
 - Kotiaänestyslomake (vaalilomake nro 14; **liite 10**),
 - Vaalipöytäkirja (vaalilomake nro 8; **liite 11**),
 - Valprotokoll (valblankett nr 8),
 - Ehdokaskirja (Ehdokkaat aluevaaleissa 2022)
 - Ennakkoäänestyksen tiedotusjulist, suomi-ruotsi,
 - Vaalipäivän äänestyksen tiedotusjulist, suomi-ruotsi,
 - Oikeusministeriön ohje äänestäjälle äänestysmerkinnän tekemisestä, suomi-ruotsi (**liite 12**),
 - Oikeusministeriön ohje äänestäjälle äänestysmerkinnän tekemisestä, suomi-saame;
- 2) Hyvinvointialueen ehdokaslistojen yhdistelmä (aluevaalilautakunnan laatima).
- 3) Oikeusministeriön laatimat tuloslaskentalomakkeet, joita ovat
 - Laskentalomake 1: Ennakkoon äänestäneiden lukumäärä

- Laskentalomake 2: Vaalipäivänä äänestäneiden lukumäärä, alustava tieto,
 - Laskentalomake 3: Vaalipäivän äänet, alustava laskenta
 - Laskentalomake 4: Vaalipöytäkirjan liite
 - Laskentalomake 5: Ennakkoäänet
 - Laskentalomake 6: Vaalipäivän äänet, tarkastuslaskenta;
- 4) Vaaliluettelot:
- Oikeusministeriön äänioikeusrekisteristä tulostamat vaaliluettelot (**liite 2a-c**).

4.3.2 Vaaliasiakirjojen jakelu keskusvaalilautakunnille

Pääjakelu

Oikeusministeriön toimeksiannosta PunaMusta Media Oyj (jäljempänä Puna-Musta) jakaa keskusvaalilautakunnalle marras-joulukuun aikana vaaliasiakirjalähteyksen, joka sisältää edellä luetellut vaalilautakuntien, vaalitoimikuntien ja vaalitoimitsijoiden tarvitsemat vaaliasiakirjat aluevaaleja varten. Asiakirjoja toimitetaan ne määrät, jotka keskusvaalilautakunta on merkinnyt vaalimateriaalin tilausjärjestelmään annetussa määräajassa.

Jakelussa on huomioitava, että äänestysliput on pakattu 100 kappaleen nippuihin. Lisäksi on huomattava, että kotiaäänestyslomakkeita ja lähetekuorten kuitauslistoja toimitetaan kumpaakin viisi kappaletta. Keskusvaalilautakunnan on kopioitava näitä lomakkeita tarpeellinen määrä.

Ehdokaskirjan ja ehdokaslistojen yhdistelmien jakelu

PunaMusta aloittaa ehdokaskirjan (Ehdokkaat aluevaaleissa 2022) jakelun keskusvaalilautakunnille tiistaina 28.12.2021. Ehdokaskirjoja jaetaan se määrä, jonka kunta on merkinnyt vaalimateriaalin tilausjärjestelmään annetussa määräajassa.

Kukin aluevaalilautakunta vahvistaa hyvinvointialueen ehdokaslistojen yhdistelmän torstaina 23.12.2021 ja huolehtii sen jakelusta oman hyvinvointialueensa kuntien keskusvaalilautakunnille joulunpyhien jälkeen.

Sähköpostitse jaettavat vaaliasiakirjat

Oikeusministeriö lähettää keskusvaalilautakunnille sähköpostin liitetiedostona hyvissä ajoin ennen ennakkoäänestyksen alkamista:

- ennakkoäänestyksen tiedotusjulisteen,
- vaalipäivän äänestyksen tiedotusjulisteen,
- ohjeen äänestäjälle äänestysmerkinnän tekemisestä.

Keskusvaalilautakunnan tulee tulostaa ohjetta äänestysmerkinnän tekemisestä tarpeellinen määrä siten, että se asetetaan sekä ennakkoäänestyksessä että vaalipäivän äänestyksessä kaikkiin äänestyskoppeihin ja pidetään muutoin äänestäjien nähtävillä laitos- ja kotiaäänestyksessä. Jos keskusvaalilautakunta laati tästä ohjeesta omia versioitaan jo vuosien 2012–2021 vaaleissa, se voi halutessaan käyttää niitä myös aluevaaleissa, koska ohje ei ole muuttunut.

Ennakkoäänestyksen ja vaalipäivän äänestyksen tiedotusjulisteita keskusvaalilautakunta voi tulostaa ja käyttää harkintansa mukaan.

Ladattavat lomakkeet

Kunkin keskusvaalilautakunnan on itse ladattava (ja tulostettava) vaalien tuloslaskennassa käytettävät laskentalomakkeet 1-6 vaalitietojärjestelmästä. Vaalituki antaa asiasta tarkempia ohjeita.

Vaaliluetteloiden jakelu

Oikeusministeriön äänioikeusrekisteristä tulostamien vaaliluetteloiden jakelua selostetaan myöhemmin tässä ohjeessa.

4.3.3 Vaaliasiakirjojen vastaanotosta ja säilyttämisestä

Keskusvaalilautakunnan on huolehdittava, että kukaan ulkopuolinen ei voi saada vaaliasiakirjoja haltuunsa. Vaaliasiakirjoja on säilytettävä lukitussa tilassa.

Vastaanotettuaan vaaliasiakirjat keskusvaalilautakunnan on:

- tarkistettava heti lähetyksen saavuttua lähetykslistaan vertaamalla, että lähetyksessä on listan mukainen määrä kaikkia asiakirjoja;
- tarkistettava pistokokein, että asiakirjat, erityisesti äänestysliput, ovat painosultaan virheettömiä;
- jaettava asiakirjat hyvissä ajoin edelleen vaalilautakunnille, vaalitoimikunnille sekä yleisten ennakkoäänestyspaikkojen ja kotiaäänestyksen vaalitoimitsijoille;

- pidettävä kirjaa siitä, kuinka paljon ja milloin asiakirjoja on millekin vaaliviranomaiselle jaettu, sekä siitä, kuinka paljon keskusvaalilautakunnalla kun-kin jakelun jälkeen on vielä jakamattomia asiakirjoja; ja
- otettava vastaan ennakkoäänestyksen päätyttyä kunnan alueella olevien yleisten ennakkoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoiden, kotiaänestyksen vaalitoimitsijoiden sekä vaalitoimikuntien palauttamat käyttämättä jääneet asiakirjat ja pidettävä myös näistä palautuksista kirjaa; sekä
- huolehdittava siitä, että kotiaänestyslomakkeita on painettuina tai monis- tettuina kotiaänestystä haluavien äänestäjien saatavina keskusvaalilau- takunnassa. Lomake on saatavissa myös oikeusministeriön vaalisivuilta osoitteessa www.vaalit.fi/aanestaminen-kotona.

Voiiko vanhoja vaaliasiakirjoja käyttää?

Vuoden 2022 aluevaaleissa saa pääsääntöisesti käyttää ainoastaan näitä vaale- ja varten lähetettyjä asiakirjoja. Niiden lisäksi voidaan kuitenkin käyttää

- 1) vuosien 1999–2021 vaaleja varten jaettuja
 - lähetekirjelomakkeita,
 - luettelo ennakolta äänestäneistä -lomakkeita; ja
- 2) vuosien 2017–2021 vaaleja varten lähetettyjä
 - vaalikuoria (joiden alareunassa on ikkuna) edellyttäen, että kuorten lii- mapinta on toimiva (selviää kokeilemalla),
- 3) vuoden 2017–2021 vaaleja varten toimitettuja lähetekuoria, joihin on pai- nettu Exprés-merkki.

Muita edellisten vaalien käyttämättömiä asiakirjoja ei saa käyttää, vaan ne on viipymättä hävitettävä. **Esimerkiksi vuoden 2017 kuntavaaleja edeltävissä vaa- leissa lähetetyt lähetekuoret on hävitettävä**, koska kuntavaaleista lukien kaikki ennakkoäänestyksessä syntyvät lähetekuoret ovat olleet pikakirjeitä ja uusiin lähetekuoriin on siksi painettu valmiiksi pikakirjemerkki.

Vaaliasiakirjojen lisätilaukset

Keskusvaalilautakunta huolehtii vaaliasiakirjojen lisätilausten tekemisestä vaali- lautakuntien, vaalitoimikuntien ja vaalitoimitsijoiden puolesta.

Keskusvaalilautakunnan on seurattava äänestyslippujen ja muiden vaaliasiakir- jojen määriä ennakkoäänestyksen kuluessa ja sen päätyttyä. Mahdolliset lisäti- laukset vaalipäivää varten on tehtävä viimeistään maanantaina 17.1.2022 kello 12, jotta tilattavat asiakirjat ehditään toimittaa keskusvaalilautakunnalle vaali- päivää edeltävänä perjantaina.

Vaaliasiakirjojen lisätilaukset ja jakelutiedustelut: sähköposti varasto.joensuu@punamusta.com tai puhelin: 044 769 5448 arkisin klo 8-16.

Vaaliasiakirjojen kopiointi

Seuraavia asiakirjoja ei välttämättä tarvitse tilata lisää, vaan niitä voidaan myös kopioida:

- lähetekirjelomake,
- kotiaänestyksen lähetekirjelomake,
- luettelo ennakolta äänestäneistä,
- vaalipöytäkirjalomake,
- kotiaänestyslomake ja
- lähetekuorten kuittauslista -lomake.

Kopioiden tulee kuitenkin olla hyvälaatuisia. Muita vaaliasiakirjoja ei saa kopioida, vaan niitä on hankittava lisää.

4.3.4 Vaalitarvikkeet ja kalusteet

Vaalileimasimet

Äänestysliput niin ennakkoäänestyksessä kuin vaalipäivän äänestyksessäkin leimataan vaalileimasimilla, joiden säilyttämisestä vastaa keskusvaalilautakunta. Vaalileima, joka on vahvistettu oikeusministeriön päätöksellä (23.7.1996), on väriltään sinipunainen ja seuraavanlainen:

Keskusvaalilautakunnan tulee hyvissä ajoin ennen ennakkoäänestystä ehdottomasti tarkistaa, että vaalileimasimet ovat käyttökunnossa ja että niissä on tarpeeksi leimasinväriä.

Epäkuntoisella leimasimella leimatut äänestysliput ovat vaalilain 85 §:n perusteella mitättömiä, jos leimaus on niin puutteellinen, ettei voida varmistua siitä, että se on tehty vaalileimasimella.

Mikäli leimasimia on rikkoutunut tai muuten tullut käyttökelvottomaksi, keskusvaalilautakunnan tulee viipymättä tilata maksutta uusia leimasimia tai väriainetta Helsingin Leimasintehtaasta. Tilaukset osoitetaan:

Helsingin Leimasintehdas Oy
sähköposti: myynti@leimasin.fi, faksi (09) 692 7644
Tiedustelut: puhelin (09) 687 7350.

Keskusvaalilautakunnan on toimitettava vaalileimasimet hyvissä ajoin ennen ennakkoäänestyksen alkamista yleisten ennakkoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoille, kotiaäänestyksen vaalitoimitsijoille sekä vaalitoimikunnille. Nämä palauttavat leimasimet takaisin keskusvaalilautakunnalle ennakkoäänestyksen päätyttyä. Keskusvaalilautakunnan on tarkastettava, että palautetut leimasimet ovat kunnossa. Sen jälkeen keskusvaalilautakunta toimittaa vaalileimasimet vaalilautakunnille vaalipäivän äänestystä varten. Vaalilautakunnat palauttavat vaalileimasimet vaalitoimituksen päätyttyä takaisin keskusvaalilautakunnalle. Vaalitoimitsijoille, vaalitoimikunnille ja vaalilautakunnille on hyvä toimittaa leimasimia myös varalle. Jaetuista ja palautetuista vaalileimasimista on pidettävä kirjaa.

Keskusvaalilautakuntien on säilytettävä hallussaan olevia vaalileimasimia varmassa tallessa siten, että asiattomien pääsy niiden säilytyspaikkaan estetään.

Sinetöimisvälineet

Oikeusministeriö huolehtii vaalilautakuntien tarvitsemien sinetöimisnauhojen toimittamisesta keskusvaalilautakunnalle samassa lähetyksessä vaaliasiakirjojen kanssa. Keskusvaalilautakunnan tulee jakaa sinetöimisnauhat vaalilautakunnille vaalipäivän äänestystä varten. Sinetöimisnauhaan on painettu samanlainen tunnuskuva kuin vaalileimassa ja teksti *Vaalisinetti Valsigill*.

Vaaliluettelon sitomisvälineet

Vaaliluettelot koostuvat irtolehdistä. Vaalipäivän käyttöä varten vaaliluettelot tulisi joko kansioida tai muutoin sitoa. Vaalimateriaalin tilausjärjestelmästä kunta on voinut tilata kahdenlaisia sitomisvälineitä, joiden käyttöä selvitetään tämän ohjeen **liitteessä 2e**. Vaaliluettelo voidaan sitoa myös esimerkiksi arkitokelpoisella narulla.

Äänestyskopit ja liikuntaesteisten apuvälineet

Äänestyskoppien, joissa äänestysmerkintä tehdään, hankkimisesta ja niistä aiheutuvista kustannuksista vastaa kunta. Äänestyskoppien tulee olla sellaiset,

että vaalisalaisuuden säilyminen turvataan. Äänestyspaikalla tulisi olla myös pyörillä varustettuja apuvälineitä, kuten rollaattoria tai pyörätuolia käyttäville soveltuva äänestyskoppi tai, jos esteetöntä äänestyskoppia ei ole saatavilla, pöytä, joka on varustettu sellaisin suojuksin, että äänestäjä voi tehdä äänestysmerkintänsä vaalisalaisuuden säilyttäen.⁵

Äänestyskoppeihin olisi hyvä sijoittaa suurennuslasi tai vastaava heikkonäköisiä äänestäjiä varten.

Äänestyskoppien toimittamisesta ennakkoäänestyspaikkaan vastaa keskusvaalilautakunta. Vaalitoimitsijan tai vaalitoimikunnan on sovittava hyvissä ajoin keskusvaalilautakunnan kanssa äänestyskopin tai koppien lainaamisesta, kuljuksesta ja muista seikoista. Lainatut äänestyskopit on palautettava keskusvaalilautakunnalle heti ennakkoäänestyksen päätyttyä. Keskusvaalilautakunnan on hyvissä ajoin ennen vaalipäivää toimitettava äänestyskopit vaalipäivän äänestyspaikkoihin.

Tarpeellisista liikuntaesteisten apuvälineistä huolehtivat yhteistyössä kunnan keskusvaalilautakunnan kanssa ennakkoäänestyspaikoissa vaalitoimitsija tai vaalitoimikunta ja vaalipäivän äänestyspaikoissa vaalilautakunta.

Vaaliurnat

Keskusvaalilautakunnan tulee hyvissä ajoin tarkistaa, että kaikki sen hallussa olevat vaaliurnat ovat käyttökelpoisia ja että niiden avaimet ovat tallessa. Jos keskusvaalilautakunta tarvitsee uusia vaaliurnia, sen on ilmoitettava hyvissä ajoin niiden lisätarpeesta oikeusministeriölle sähköpostilla osoitteeseen vaalit@om.fi. Uudet vaaliurnat toimitetaan keskusvaalilautakunnille maksutta.

Myös yleisessä ennakkoäänestyspaikassa on suositeltavaa käyttää suljettavaa laatikkoa⁶ tai vaaliurnaa, jonne pudotetaan valmiit lähetekuoret. Uurna luonnollisesti avataan viimeistään silloin kun kuoria aletaan toimittaa ennakkoäänestyspaikasta keskusvaalilautakunnalle. Uurnan käyttäminen lähetekuorten säilyttämisessä saattaa lisätä äänestäjien luottamusta ennakkoäänestyksen järjestelyjä kohtaan, vaikkakin äänestäjille on syytä painottaa, että ennakkoäänestyksessä suljettu vaalikuori toimii vaaliurnana. Jos vaaliurnaa käytetään ennakkoäänestyspaikassa, vaalitoimitsija sopii keskusvaalilautakunnan kanssa urnien lainaamisesta ennakkoäänestyspaikkaan ja niiden palauttamisesta.

5 Eduskunnan oikeusasiamies on muun muassa tarkastuskertomuksessaan (5.4.2017) todennut, että syliin laitettava irrallinen kirjoituslusta ei turvaa vaalisalaisuutta.

6 ETYJ/ODIHR suosittelee Suomen vuoden 2011 eduskuntavaaleja koskevassa arviointiraportissaan (21.7.2011) muun ohella, että lähetekuorten käsittelyn turvallisuuteen tulisi kiinnittää huomiota erityisesti niin, että myös ennakkoäänestyspaikoilla käytettäisiin suljettuja vaaliurnia (sealed ballot boxes). Vaaliurnien käyttöä ovat myös eräät kansalliset lehtikirjoituksissa toivoneet.

Vaaliurnaa tai muuta suljettavaa laatikkoa voidaan vastaavalla tavalla käyttää myös laitosäänestyksessä, jos se on tarkoituksenmukaista.

Tunnisteet vaalivirkailijoille

Keskusvaalilautakunnan on laadittava vaalilautakunnille, vaalitoimikunnille ja vaalitoimitsijoille rinnassa pidettäviä tunnisteita (esimerkiksi rintamerkki tai vastaavia), joista äänestäjät voivat tunnistaa vaaliviranomaiset. Tunnisteisiin merkitään virkailijan tehtävä eli

- vaalilautakunta: *Vaalilautakunnan jäsen*, kaksikielisessä kunnassa *Vaalilautakunnan jäsen – Medlem av valnämnden*;
- vaalitoimikunta: *Vaalitoimikunnan jäsen*, kaksikielisessä kunnassa *Vaalitoimikunnan jäsen – Medlem av valbestyrelse*.
- vaalitoimitsijat: *Vaalitoimitsija* tai kaksikielisessä kunnassa *Vaalitoimitsija – Val-förättare*.

Tunnisteisiin voidaan merkitä myös virkailijan nimi.

Vaalipäivän äänestyksen vaaliavustajalla tulee olla tunnisteena rintamerkki tai käsivarsinauha, jossa on sana Vaaliavustaja, kaksikielisessä kunnassa *Vaaliavustaja – Valbiträde*.

Jäljennös vaalilautakunnan ja vaalitoimikunnan asettamispäätöksestä

Keskusvaalilautakunnan tulee toimittaa vaalilautakunnalle vaalihuoneistossa nähtäville pantavaksi jäljennös kunnanhallituksen päätöksestä, jolla vaalilautakunta on asetettu tai muu asiakirja, josta vaalilautakunnan kokoonpano käy ilmi. Vaalilautakunnan jäsenen yhteystietoja ei äänestyspaikalle nähtäville pantavassa luettelossa kuitenkaan saa olla. Myös vaalitoimikunnalle on hyvä toimittaa vastaava asiakirja.

Kynät ja paperitarvikkeet

Keskusvaalilautakunta huolehtii myös siitä, että vaalilautakunnilla, vaalitoimikunnilla ja yleisten ennakköäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoilla on käytössään kynät ja muut vaalitoimituksessa tarvittavat kirjoitustarvikkeet.

Kynät, joilla äänestäjä tekee äänestysmerkinnän äänestyslippuun, voivat periaatteessa olla minkälaisia tahansa, esimerkiksi kuivamustekyniä tai lyijykyniä. Joidenkin viimeisimpien vaalien aikana julkisuudessa on joskus esitetty, että jotkut äänioikeutetut epäilevät lyijykynällä tehdyn äänestysmerkinnän mahdollistavan vaalivilpin. Vaikka epäily on sinänsä aiheeton, vaalien yleisen

luotettavuuden turvaamiseksi äänestäjille on suositeltavampaa varata kuivamustekynä tai vastaava kynä äänestysmerkinnän tekemistä varten. Joka tapauksessa keskusvaalilautakunnan on varmistettava, että käytetään sellaisia kyniä, että äänestysmerkintä ei suttaannu tai näy äänestyslipun läpi. Esimerkiksi tussikynät tai hyvin teräväkärkiset kuivamustekynät eivät ole suositeltavia äänestysmerkinnän tekemiseen. Kyniä on hankittava riittävästi varalle ottaen huomioon, että kynät voivat lakata toimimasta.

Lisäksi vaaliviranomaisten käytettävissä tulee olla tarpeen mukaan esimerkiksi kopiopaperia, muistiinpanopaperia, kirjekuoria, käärepaperia, narua tai pake-tointiteippiä.

4.3.5 Keskusvaalilautakunnan itsensä tarvitsema materiaali

Keskusvaalilautakunta tarvitsee omaan käyttöönsä ainakin seuraavaa vaalimateriaalia:

- kotiäänestysten järjestelyitä varten kotiäänestyslomakkeita (vaalilomake nro 14; liite 10),
- tuloslaskentaa varten laskentalomakkeet 1-3, 5 ja 6 sekä
- sinetöimisvälineitä ja
- vaalileimasimia ja vaalikuoria kirjeäänten käsittelyä varten.

4.3.6 Covid-19 -pandemiasta aiheutuvat tarvikkeet ja materiaalit

Covid-19 -pandemiasta johtuen oikeusministeriö ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL) ovat ohjeistaneet kuntien vaaliviranomaisia äänestysjärjestelyistä kunnissa vuoden 2021 kuntavaaleissa. Äänestyspaikat tulee varustaa ohjeistuksessa mainituilla tarvikkeilla ja materiaaleilla, kuten julisteilla, käsidesillä, suojamaskilla ja suojaplekseillä. Kaikkia ohjeistettuja suojatoimia tulee noudattaa myös keskusvaalilautakunnan omassa toiminnassa, erityisesti ääntenlaskennassa. Oikeusministeriö ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitos antavat tautitilanteen edellyttämää lisäohjeistusta aluevaalien lähestyessä.

4.4 Vaalitietojärjestelmän käyttöönotto

- Päätä, missä laajuudessa vaalitietojärjestelmää käytetään kunnassa.
- Järjestä tietoliikenneyhteydet vaalitietojärjestelmään.
- Huolehdi, että vaalitietojärjestelmän käyttäjät hankkivat järjestelmään kirjautumisessa tarvittavat tunnistautumisvälineet.

- Ota vastaan, lue ja jaa muille vaaliviranomaisille oikeusministeriön lähettämät VAT-ohjeet ja vaalituen viestit.
- Harjoittele vaalitietojärjestelmän käyttöä ja osallistu kenraaliharjoituksiin.

4.4.1 Vaalitietojärjestelmän käyttäminen kunnassa

Oikeusministeriön vaalitietojärjestelmä (VAT) on keskeinen väline yleisten vaalien toimittamisessa.

Vaalitietojärjestelmää hallinnoi oikeusministeriön toimeksiannosta Oikeusrekisterikeskus (ORK). Järjestelmä toimii Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskuksen (VALTORI) ja sen alihankkijana toimivan TietoEVRY Oyj:n keskitetysti hallinnoimilla laitteistoilla.

Vuoden 2022 aluevaaleissa kunnissa käytetään seuraavia vaalitietojärjestelmän osajärjestelmiä:

- pohjatietojärjestelmä (vaalilain 9 §:n 4 momentissa tarkoitettu äänestyspaikkarekisteri);
- äänioikeustietojärjestelmä (vaalilain 60 §:n 2 momentissa ja 77 §:n 2 momentissa tarkoitettu äänioikeusrekisteri);
- tuloslaskentajärjestelmä.

4.4.2 Äänioikeustietojärjestelmän käytöstä huomioitavaa

Äänioikeustietojärjestelmää voivat kunnassa käyttää keskusvaalilautakunnan lisäksi yleisen ennakkoäänestyspaikan vaalitoimitsijat ja vaalipäivän äänestyksessä vaalilautakunta. Vaalitoimikunnalla ja vaalilautakunnalla on mahdollisuus käyttää mobiiliäänioikeuskyselyä. Keskusvaalilautakunta päättää siitä, missä laajuudessa äänioikeustietojärjestelmää kunnassa käytetään.

Suositeltavaa on, että järjestelmää käytetään mahdollisimman monessa kunnan yleisessä ennakkoäänestyspaikassa.

4.4.3 Laskentajärjestelmän käytöstä huomioitavaa

Tuloslaskentajärjestelmää aluevaalien alustavassa laskennassa käyttää keskusvaalilautakunta.

Tuloslaskentajärjestelmää voivat alustavassa laskennassa käyttää myös vaalilautakunnat siten, että tuloksia tallennetaan järjestelmään suoraan

äänestysalueilta. Vuoden 2022 aluevaaleissa näin voivat toimia itse päättämässään laajuudessa ne kunnat, joissa näin on menetelty jo vuosien 2012–2021 vaaleissa sekä muut kunnat enintään yhdellä äänestysalueella. Vaalituki antaa tästä erikseen tarkemmat määräykset ja ohjeet.

4.4.4 Vaalitietojärjestelmän käyttöohjeet

Oikeusministeriö on vahvistanut vuoden 2022 aluevaaleja varten seuraavat vaalitietojärjestelmän käyttöohjeet (VAT-ohjeet):

Nro 1:	Vaalitietojärjestelmän tekninen ohje
Nro 2b:	Pohjatietojärjestelmän käyttöohjeet kunnan keskusvaalilautakunnalle
Nro 2c:	Pohjatietojärjestelmän käyttöohjeet Digi- ja väestötietovirastolle
Nro 2d:	Pohjatietojärjestelmän käyttöohjeet ulkoministeriölle
Nro 2e:	Pohjatietojärjestelmän käyttöohjeet aluevaalilautakunnalle
Nro 3c:	Ehdokastietojärjestelmän käyttöohjeet aluevaalilautakunnalle
Nro 4a:	Äänioikeustietojärjestelmän käyttöohjeet Digi- ja väestötietovirastolle
Nro 4b:	Äänioikeustietojärjestelmän käyttöohjeet kunnan keskusvaalilautakunnalle
Nro 4c:	Äänioikeustietojärjestelmän käyttöohjeet kotimaan yleisen ennakkoäänestyspaikan vaalitoimitsijalle
Nro 4d:	Äänioikeustietojärjestelmän käyttöohjeet vaalilautakunnalle
Nro 4e:	Mobiiliäänioikeuskyselyn käyttöohjeet
Nro 5b:	Tuloslaskentajärjestelmän käyttöohjeet kunnan keskusvaalilautakunnalle
Nro 5c:	Tuloslaskentajärjestelmän käyttöohjeet vaalilautakunnalle
Nro 5d:	Tuloslaskentajärjestelmän käyttöohjeet aluevaalilautakunnalle

Oikeusministeriö on jakanut keskusvaalilautakunnille VAT-ohjeet kahdessa erässä, ensin syyskuussa VAT-ohjeet nro 1 ja nro 2b ja marras-joulukuussa muut kunnan vaaliviranomaisia koskevat ohjeet. Keskusvaalilautakunnan tulee edelleen jakaa VAT-ohjeet 4c, 4d, 4e ja 5c niille kunnan vaaliviranomaisille, jotka käyttävät vaalitietojärjestelmää.

VAT-käyttöohjeissa sekä vaalituen lähettämissä viesteissä selostetaan tarkemmin kaikki tarvittava vaalitietojärjestelmän käyttämiseksi.

4.5 Vaalipäivän äänestyksen valmistelut

- Huolehdi siitä, että äänestyspaikka on käytettävissä ja että siellä on tarvittava kalustus.
- Huolehdi äänestyspaikan esteettömyydestä.
- Huolehdi yhdessä vaalilautakunnan kanssa vaaliavustajien ja mahdollisen muun avustavan henkilöstön hankinnasta.
- Kouluta, opasta ja neuvo vaalilautakunnan jäseniä ja vaaliavustajia.
- Huolehdi siitä, että vaalilautakunnalle jaetaan tarvittavat vaaliasiakirjat, tarvikkeet, kalusteet, vaaliohjeet sekä, jos äänioikeustietojärjestelmää (tai laskentajärjestelmää) käytetään, IT-laitteet ja tarvikkeet.

Vaalipäivän äänestyksen toimittamisesta äänestysalueen äänestyspaikassa huolehtii kunnanhallituksen asettama vaalilautakunta. Kunnanhallituksen on ilmoitettava vaalilautakunnan jäsenten nimet sekä vähintään puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan yhteystiedot keskusvaalilautakunnalle.

4.5.1 Vaalipäivän äänestyspaikan määrääminen

Vaalilain 70 §:n mukaan keskusvaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että vaalipäivän äänestystä varten kullakin äänestysalueella on kunnan tähän tarkoitukseen käytettäväksi antama asianmukainen äänestystila (äänestyspaikka) ja tarvittava kalusto. Vaalipäivän äänestyspaikan määräämisestä oikeusministeriö on antanut ohjeita kirjeessään 30.6.2021.

4.5.2 Äänestyspaikan esteettömyydestä huolehtiminen

Keskusvaalilautakunnan tulee huolehtia esteettömyydestä ja saavutettavuudesta vaalijärjestelyissä. Liikuntavammaisten ja muiden liikuntaesteisten henkilöiden mahdollisuuksiin äänestää oman alueensa äänestyspaikassa tai ennakkoäänestyspaikoissa on kiinnitettävä erityistä huomiota.

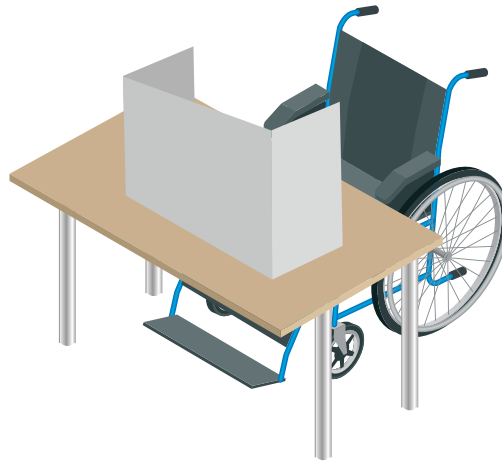
Mahdollisuuksien mukaan on esimerkiksi varattava pysäköintitilaa äänestyspaikan välittömässä läheisyydessä vammaisten henkilöiden käyttämille kulkuvälineille ja järjestettävä heidän avustamisensa äänestyspaikan ulko- ja sisäpuolella.

Äänestystilan tulee sijaita rakennuksessa niin, että sinne pääsevät kulkemaan myös ne henkilöt, joiden kyky liikkua tai toimia on rajoittunut.

Äänestyspaikalla mahdollisesti olevien kynnysten ja portaiden on oltava varustettu esimerkiksi sellaisella luiskalla⁷, että rollaattoria tai sähkökäyttöistä pyörätuolia käyttävä pääsee esteettä äänestystilaan.

- Äänestäjä ei ollut päässyt sähkökäyttöisellä pyörätuolilla äänestyspaikkaan, koska äänestyspaikkana toimineella nuorisotalolla oli noin kahdeksan senttimetriä korkea kynnyks. Eduskunnan oikeusasiamies piti kanteluun antamassaan ratkaisussa (29.4.2004) perusoikeusnäkökulmasta epätydyttävänä, että keskusvaalilautakunnan aloitteesta ja kaupunginhallituksen päätöksellä äänestyspaikaksi oli hyväksytty tila, johon liikuntavammaiselle ei ollut järjestetty esteetöntä pääsyä.

Pyörätuolia käyttäviä varten tulee jokaisessa äänestyspaikassa olla sellainen äänestyskoppi, johon pyörätuoli mahtuu tai, jos esteetöntä äänestyskoppia ei ole saatavilla, pöytä, joka on varustettu sellaisin suojuksin, että äänestäjä voi tehdä äänestysmerkintänsä vaalisalaisuuden säilyttäen. Kuvaesimerkki:

- Eduskunnan oikeusasiamies totesi kanteluun antamassaan ratkaisussa (6.5.2004), että kaupungin keskusvaalilautakunnan olisi tullut huolehtia siitä, että ennakköäänestyspaikka olisi ollut asianmukaisesti varusteltu pyörätuolia käyttävää henkilöä varten. Liikuntarajoitteisten vaalisalaisuuden varmistaminen (esimerkiksi soveltuvilla kirjoituslustoilla tai näkösuojilla) on perustuslain 6 §:ssä turvatus yhdenvertaisen kohtelun sekä perustuslain 14 §:ssä tarkoitetun osallistumisoikeuden aineellista turvaamista.
- Eduskunnan perustuslakivaliokunta totesi mietinnössään (PeVM 3/2013 vp.) muun ohella, että äänestyspaikalla on aina ensisijaisesti pyrittävä järjestämään äänestyskoppiin pääseminen mahdollisimman esteettömäksi.
- Eduskunnan apulaisoikeusasiamies totesi kanteluun antamassaan ratkaisussa (19.11.2013), että kaupungin keskusvaalilautakunta laiminlöi sille lain mukaan kuuluvan velvollisuuden huolehtia asianmukaisen esteettömän äänestystilan järjestämisestä ja vaalisalaisuuden säilymisestä

⁷ Ks. ympäristöministeriön asetus esteettömästä rakennuksesta 1.10.2004, Suomen rakentamismääräyskokoelma F1 Esteetön rakennus, määräykset ja ohjeet 2005.

ennakkoäänestyspaikalla ja antoi keskusvaalilautakunnalle huomautuksen vastaisen varalle. Vuoden 2012 kunnallisvaalien ennakkoäänestyspaikassa pyörätuolia käyttäneet äänestäjät joutuivat äänestämään siten, että heidän syliinsä asetettiin irrallinen kirjoitusalue, jota vaalivirkailija kannatteli. Keskusvaalilautakunta myönsi selvityksessään, ettei ennakkoäänestyspaikassa (marketin aulatala) ollut riittävästi väljyyttä asianmukaisen esteettömyyden toteuttamiseksi.

- Eduskunnan oikeusasiamies totesi ratkaisussaan (11.12.2015) muun ohella, että 1) jos ennakkoäänestyspaikka ei ole esteetön, siitä tiedottamiseen tulisi kiinnittää huomiota ja 2) äänestäjän syliin asetettava irrallinen kirjoitusalue ei turvaa vaalisalaisuuden säilymistä. Se ei täytä vaalisalaisuuteen kuuluvaa keskeistä vaatimusta siitä, että äänestäjä voi muiden katseilta suojattuna täyttää äänestyslippunsa.
- Eduskunnan oikeusasiamies teki ennalta ilmoittamattomia tarkastuksia kuntavaaleissa 2017 äänestyspaikoille ja selvitti ennakkoäänestyspaikkojen esteettömyyttä ja saavutettavuutta sekä vaalisalaisuuden toteutumista (EOA:n tiedote 7.4.2017). Tarkastuksen perusteella oikeusasiamies päätti kiinnittää kaikkien tarkastuksen kohteena olleiden kaupunkien ja kuntien keskusvaalilautakuntien huomiota havaintoihin opasteiden näkyvyydestä, esteettömyyden puutteista sekä äänestystilojen pienuudesta. Lisäksi tarkastus johti jatkotoimenpiteisiin kolmen kunnan osalta vaalisalaisuuden turvaamiseksi.⁸
- Eduskunnan oikeusasiamies jatkoi ennalta ilmoittamattomia tarkastuksia vuoden 2018 presidentinvaalissa, jolloin edelleen joidenkin äänestyspaikkojen vaalisalaisuuden turvaamisessa oli puutteita (EOAK 166/2019). Ratkaisussaan EOAK/2657/2019 oikeusasiamies toi esiin tarkastushavaintonsa useasta kunnasta ja totesi esteettömyydessä olevan vakavia puutteita, kun pyörätuolilla ei päässyt äänestyspaikalle.
- Oikeusasiamiehen tarkastukset ovat jatkuneet myös vuoden 2019 vaaleissa sekä vuoden 2021 kuntavaaleissa. Tarkastuspöytäkirjat ja oikeusasiamiehen omien aloitteiden johdosta annetut ratkaisut on julkaistu oikeusasiamiehen verkkosivuilla: www.oikeusasiamies.fi.

Invalidiliitto ry on laatinut äänestyspaikan esteettömyyden tarkistuslistan (**liite 14**), jota tulee käyttää apuna arvioitaessa äänestystilan asianmukaisuutta.

4.5.3 Vaaliavustajien ja muiden vaalilautakuntaa avustavien henkilöiden nimeäminen

Keskusvaalilautakunnan tulee yhteistyössä vaalilautakuntien kanssa huolehtia siitä, että jokaiselle äänestyspaikalle hankitaan ainakin yksi vaaliavustaja, joka on äänestyspaikalla saapuvilla ja äänestäjän pyynnöstä avustaa häntä merkinnän tekemisessä äänestyslippuun. Kaksikielisillä paikkakunnilla on kiinnitettävä huomiota vaaliavustajan riittävään kielitaitoon. Vaaliavustajan on käytettävä

⁸ Eduskunnan oikeusasiamiehen tarkastuskertomus ennakkoäänestyksen järjestelyistä (2164/2017)

rintamerkkiä tai käsivarsinauhaa, johon merkitään sana *Vaaliavustaja*, kaksikielissä kunnissa *Vaaliavustaja – Valbiträde*.

Keskusvaalilautakunnan on lisäksi varmistettava, että vaalilautakunnalla on käytännössä läsnä riittävästi henkilöitä, kuten varajäseniä, pitämässä huolta varsinaisten lakisääteisten tehtävien lisäksi äänestäjien opastamisesta vaalihuoneistoon, jonojen muodostamisesta ja sen valvomisesta, että äänioikeuttaan jo käyttäneet poistuvat vaalihuoneistosta.

Keskusvaalilautakunnan on hankittava vaalilautakunnan käyttöön vaalilain 16 §:n 2 momentissa tarkoitettua avustavaa henkilöstöä, jos sille on tarvetta. Avustava henkilöstö voi avustaa lautakunnan jäseniä äänestyslippujen laskennassa ja järjestämisessä sekä, jos äänestysalueella käytetään äänioikeustietojärjestelmää tai laskentajärjestelmää, niiden teknisessä käyttämisessä. Avustavan henkilöstön tulee toimia tehtävissään tarkasti vaalilautakunnan jäsenten osoitusten mukaisesti. Vastuu äänioikeusrekisteriin tehtävistä merkinnöistä ja alustavan ääntenlaskennan suorittamisesta on vaalilautakunnalla.

4.5.4 Vaalimateriaalin jakelu äänestyspaikkaan

Keskusvaalilautakunnan on huolehdittava, että vaalilautakunnalla on käytössään kaikki sen tarvitsemat asiakirjat, välineet ja kalusteet. Tämän ohjeen **liitteenä 13** on tarkistuslista kunnan vaaliviranomaisten tarvitsemasta materiaalista.

Jakaessaan vaaliasiakirjoja ja vaalileimasimia vaalilautakunnille keskusvaalilautakunnan tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, että jakelu tapahtuu luotettavalla tavalla ja että ei synny mahdollisuutta väärinkäytöksiin. Luovutettaessa vaalimateriaalia keskusvaalilautakunnan edustajan on todettava vaalilautakunnan edustajien henkilöllisyys. Vähintään kahden vaalilautakunnan jäsenen tulisi olla samanaikaisesti paikalla, kun keskusvaalilautakunta luovuttaa vaalimateriaalin vaalilautakunnalle.

Yksi hyvä tapa huolehtia jakelun turvallisuudesta on, että keskusvaalilautakunta pakkaa vaalilautakunnalle annettavat äänestysliput yhteen (tai useampaan) pakettiin ja sulkee paketin teipillä, jonka päälle keskusvaalilautakunnan edustaja tai edustajat merkitsevät allekirjoituksensa. Allekirjoituksen sijasta teippi voidaan myös leimata jollain kunnan virallisella leimasimella, mutta ei kuitenkaan vaalileimasimella. Teippinä ei tule käyttää varsinaista vaalien sinetöintiteippiä, jota jaetaan vaalilautakunnalle samassa yhteydessä.

Saatuaan materiaalin vaalilautakunnan on huolehdittava, että materiaali säilytetään yön yli varmassa tallessa, esimerkiksi äänestyspaikassa olevassa lukitus-tilassa. Keskusvaalilautakunnan on mahdollisuuksien mukaan osoitettava vaalilautakunnille äänestyspaikoilta tällaiset tilat. Vaalilautakunta avaa äänestyslippuja sisältävät paketit vasta samalla hetkellä, kun vaalipäivän äänestystoimitus kello 9 aloitetaan siten, että ensimmäiselle äänestäjälle näytetään, että urna

on tyhjä. Sitä ennen kaikkien paikalla olevien vaalilautakunnan jäsenten on todettava, että äänestyslippupakettien teippaukset ovat ehjät.

Keskusvaalilautakunnan harkinnan mukaan äänestysliput ja muu materiaali voidaan jakaa vaalilautakunnille myös muulla luotettavalla tavalla siten, että mahdollisuutta väärinkäytöksiin ei synny.

4.6 Yleisen ennakkoäänestyksen valmistelut

- Huolehdi siitä, että ennakkoäänestyspaikka on käytettävissä ja että siellä on tarvittava kalusto ja tietoliikenneyhteydet (jos äänioikeustietojärjestelmää käytetään).
- Huolehdi ennakkoäänestyspaikan esteettömyydestä.
- Määrää vaalitoimitsijat tehtäviinsä, kouluta heidät sekä huolehdi heidän neuvonnastaan ja opastamisestaan koko ennakkoäänestysajanjakson ajan.
- Huolehdi siitä, että vaalitoimitsijoille jaetaan tarvittavat vaaliasiakirjat, tarvikkeet, kalusteet, vaaliohjeet sekä, jos äänioikeustietojärjestelmää käytetään, IT-laitteet ja tarvikkeet.
- Huolehdi siitä, että jokaisella vaalitoimitsijalla on äänioikeusrekisteriin kirjaututtaessa tarvittavat tunnistautumisvälineet.
- Tiedota tehokkaasti ennakkoäänestyspaikoista.

4.6.1 Ennakkoäänestystilan määrääminen ja sen järjestäminen

Keskusvaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että kaikissa kunnanhallituksen päätöksellä yleisiksi ennakkoäänestyspaikoiksi määrätyissä paikoissa on ennakkoäänestystä varten asianmukainen ennakkoäänestystila ja tarvittava kalusto.

Oikeusministeriö on 30.6.2021 päivätyssä kirjeessään antanut kunnille yleisten ennakkoäänestyspaikkojen määräämistä koskevia ohjeita.

4.6.2 Ennakkoäänestyspaikan esteettömyydestä huolehtiminen

Keskusvaalilautakunnan tulee huolehtia ennakkoäänestyspaikkojen esteettömyydestä. Tältä osin ohjeistus on sama kuin mitä vaalipäivän äänestyspaikkojen

osalta edellä todettiin. Mikäli ennakkoäänestyspaikka ei kaikesta huolimatta olisi esteetön, tästä on aiheellista ilmoittaa äänestäjille etukäteen.

4.6.3 Vaalitoimitsijoiden määrääminen

Keskusvaalilautakunta määrää kirjallisesti vaalitoimitsijat yleisiin ennakkoäänestyspaikkoihin. Vaalitoimitsijat on määrättävä ajoissa niin, että heille jää riittävästi aikaa ennakolta tutustua ennakkoäänestystä koskeviin määräyksiin ja ohjeisiin sekä ryhtyä heille kuuluviin ennakkoäänestyksen järjestämiseksi tarpeellisiin toimenpiteisiin.

Ennakkoäänestystä kotimaan yleisessä ennakkoäänestyspaikassa toimitettaessa vähintään kahden vaalitoimitsijan on oltava yhtä aikaa saapuvilla koko se aika, jolloin ennakkoäänestyspaikka on äänestystä varten avoinna. Ennakkoäänestyspaikkaan on sen vuoksi määrättävä riittävän monta vaalitoimitsijaa. Määrää arvioitaessa on otettava huomioon mahdolliset työvuorojärjestelyt ja lisäksi on varauduttava esimerkiksi sairaustapauksista ja muista vastaavista syistä johutuviin poissaoloihin. Vaalitoimitsijalle kuuluvien tehtävien suorittamista ei saa antaa muulle kuin vaalitoimitsijaksi määrätylle henkilölle.

Vaalitoimitsijoiden kelpoisuusvaatimukset

Vaalitoimitsijalle ei ole vaalilaissa säädetty erityisiä kelpoisuusvaatimuksia. Vaalitoimitsijaksi voidaan siten määrätä tehtävään kykenevä 18 vuotta täyttänyt henkilö. Asianomaisissa vaaleissa ehdokkaana oleva henkilö tai hänen puolisonsa, lapsensa, sisaruksensa tai vanhempansa eivät saa olla vaalitoimitsijana.

Keskusvaalilautakunnan tulee erityisesti varmistua vaalitoimitsijoiden riittävästä kielitaidosta ottaen huomioon kielilain (423/2003) ja saamelaiden kotiseutualueella myös Saamen kielilain (1086/2003) kielellisiä oikeuksia koskevat säännökset.

Kaksikielisen kunnan ennakkoäänestyspaikassa jokaisella on oikeus käyttää suomea tai ruotsia. Tällaisessa kunnassa keskusvaalilautakunnan on huolehdittava, että ennakkoäänestyspaikassa on aina paikalla vähintään yksi suomea ja yksi ruotsia puhuva vaalitoimitsija ja että muut ennakkoäänestyspaikan vaalitoimitsijat tietävät hänet. Mikäli ennakkoäänestyspaikan kaikki vaalitoimitsijat eivät osaa ruotsia tai suomea, on hyvä laatia äänestäjien opastamiseksi kyltti tai vastaava opaste (esimerkiksi ”Jag talar också svenska” tai ”Minä puhun myös suomea”) niin, että äänioikeutettu voi tarvittaessa valita tällä perusteella vaalitoimitsijan, jonka kanssa asioi.

Enontekiön, Inarin, Sodankylän ja Utsjoen kuntien keskusvaalilautakuntien on vastaavasti huolehdittava, että yleisessä ennakkoäänestyspaikassa asioiva voi käyttää valintansa mukaan joko suomen tai saamen kieltä.

Vaalitoimitsijoiden estetilanteet

Mikäli vaalitoimitsija on estynyt toimittamasta tehtäviään esimerkiksi sairauden takia, hänen on välittömästi ilmoitettava siitä ennakkoäänestyspaikan toiselle vaalitoimitsijalle ja keskusvaalilautakunnan sihteerille. Keskusvaalilautakunnan sihteeri määrää viivytyksettä ennakkoäänestyspaikkaan jonkun varalla olevan vaalitoimitsijan.

Keskusvaalilautakunnan määräykset ja ohjeet vaalitoimitsijoille

Keskusvaalilautakunnan on koulutettava vaalitoimitsijat tehtäviinsä sekä neuvottava ja opastettava heitä ongelmatilanteissa. Neuvontaa ja opastusta varten vähintään keskusvaalilautakunnan sihteerin tulee olla vaalitoimitsijoiden tavoitettavissa koko ennakkoäänestysajanjakson ajan.

Keskusvaalilautakunnan on myös määrättävä, miten sille toimitetaan sille itselleen osoitetut lähetekuoret kunnan alueella olevista yleisistä ennakkoäänestyspaikoista (omalle kunnalle osoitetut lähetekuoret). Käytännössä asiasta on sovittava vaalitoimitsijoiden kanssa. Eri toimittamistavat on selostettu myöhemmin tässä ohjeessa.

Keskusvaalilautakunnan on erityisesti painotettava vaalitoimitsijoille sitä, että muihin kuntiin osoitetut lähetekuoret on viipymättä jätettävä postin kuljetettavaksi.

4.6.4 Vaalimateriaalin, kalusteiden ja laitteiden toimittaminen ennakkoäänestyspaikkaan

Keskusvaalilautakunnan on huolehdittava, että vaalitoimitsijoilla on käytössään kaikki tarvittavat asiakirjat, välineet ja kalusteet. Tämän ohjeen **liitteenä 13** on tarkistuslista kunnan vaaliviranomaisten tarvitsemasta materiaalista.

Vaaliasiakirjoja ja vaalileimasimia jakaessaan keskusvaalilautakunnan tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, että jakelu tapahtuu luotettavalla tavalla ja että ei synny mahdollisuutta väärinkäytöksiin.

Keskusvaalilautakunnan on osoitettava vaalitoimitsijoille sellainen lukittu tila, jossa nämä voivat säilyttää vaaliasiakirjoja ja vaalileimasinta yön yli.

4.6.5 Ennakkoäänestyspaikoista tiedottaminen ja opastuksen järjestäminen

Kunnan on tehokkaasti tiedotettava kunnan alueella olevista yleisistä ennakkoäänestyspaikoista ja niiden aukioloajoista. Käytännössä asian voi hoitaa vaalilain

49 §:n 1 momentin mukaisin kuulutuksin, julisteilla kadunvarsimainostelineissä ja kirjastoissa, sanomalehti-ilmoittelulla, koteihin jaettava tiedotteella, kunnan kotisivuilla jne. Paikallisille tiedotusvälineille tulisi lähettää luettelo ennakkoäänestyspaikoista ja niiden aukioloajoista. Kaksikielisessä kunnassa tiedottamisessa on käytettävä suomen ja ruotsin kieltä.

Opastus tulee järjestää selkeästi esimerkiksi ulkona kadunvarsitauluin ja viitoituksin. Myös sisälle ennakkoäänestyspaikkaan on järjestettävä tarpeellinen opastus. Kaksikielisessä kunnassa kilpien ja muiden yleisölle suunnattujen opasteiden on oltava suomen- ja ruotsinkielisiä. Enontekiön, Inarin, Sodankylän ja Utsjoen kunnissa ilmoitukset, kuulutukset, julkipanot sekä muut yleisölle annettavat tiedotteet sekä opasteet on laadittava myös saamen kielellä.

4.7 Laitosäänestyksen valmistelut

- Selvitä, mitä ympärivuorokautista hoitoa antavia sosiaalihuollon toimintayksiköitä ja muita laitosäänestykseen kuuluvia laitoksia kunnassa on ja missä ne sijaitsevat.
- Kouluta, opasta ja neuvo vaalitoimikunnan jäseniä.
- Huolehdi sitä, että vaalitoimikunnalle jaetaan vaaliasiakirjat, tarvikkeet ja vaaliohjeet.

Ennakkoäänestyksen järjestämisestä laitoksessa (laitosäänestys) huolehtii kunnanhallituksen hyvissä ajoin ennen vaaleja asettama vaalitoimikunta. Vaalitoimikuntia voidaan tarvittaessa asettaa useampia.

Kunnanhallituksen on ilmoitettava keskusvaalilautakunnalle vaalitoimikunnan jäsenten nimet sekä vähintään puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan yhteystiedot.

Ennakkoäänestys laitoksessa toimitetaan vähintään yhtenä ja enintään kahtena ennakkoäänestysajanjaksoon sattuvana päivänä vaalitoimikunnan määrääminä aikoina.

Keskusvaalilautakunnan on huolehdittava, että vaalitoimikunnalla on käytössään kaikki sen tarvitsemat asiakirjat, välineet ja kalusteet. Tämän ohjeen **liitteenä 13** on tarkistuslista kunnan vaaliviranomaisten tarvitsemasta materiaalista. Vaaliasiakirjoja ja vaalileimasimia jakaessaan keskusvaalilautakunnan tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, että jakelu tapahtuu luotettavalla tavalla ja että ei synny mahdollisuutta väärinkäytöksiin.

Keskusvaalilautakunnan on koulutettava vaalitoimikunnan jäsenet tehtäviinsä sekä neuvottava ja opastettava heitä ongelmatilanteissa. Neuvontaa ja

opastusta varten vähintään keskusvaalilautakunnan sihteerin tulee olla vaalitoimikuntien tavoitettavissa koko ennakkoäänestysajanjakson ajan.

Mikäli vaalitoimikunta käyttää äänioikeuden selvittämiseen vaalitietojärjestelmän mobiiliäänioikeuskyselyä, se tarvitsee tunnistautumisvälineet ja VAT-ohjeen 4e, jossa järjestelmän käyttöä opastetaan tarkemmin.

Laitosäänestyksen järjestämistä varuskunnissa koskeva lainmuutos on valmis-teilla ja sen on tarkoitus tulla voimaan ennen vuoden 2022 aluevaaleja. Niissä kunnissa, joissa on varuskuntia, on siis varauduttava laitosäänestyksen järjestämiseen myös varuskunnissa.

4.8 Kotiäänestyksen valmistelut

- Lähetä kotiäänestyslomakkeita edellisissä vaaleissa kotonaan äänestäneille.
- Määrää vaalitoimitsijat kotiäänestystä varten.
- Ota vastaan ilmoittautumiset kotiäänestykseen.
- Kouluta, opasta ja neuvo vaalitoimitsijoita.
- Huolehdi sitä, että kotiäänestyksen vaalitoimitsijoille jaetaan vaaliasia-kirjat, tarvikkeet ja vaaliohjeet.

4.8.1 Kotiäänestykseen oikeutettu henkilö

Äänioikeutettu henkilö, jonka kyky liikkua tai toimia on siinä määrin rajoittunut, ettei hän pääse äänestys- eikä ennakkoäänestyspaikkaan ilman kohtuuttomia vaikeuksia, saa äänestää ennakolta kotonaan siinä kunnassa, joka on merkitty äänioikeusrekisteriin hänen kotikunnakseen. Kotiäänestäjän tulee määräajassa ilmoittautua keskusvaalilautakunnalle.

Jos äänestäjä on muuttanut toiseen kuntaan perjantain 3.12.2021 jälkeen (äänioikeusrekisterissä olevan kotikunnan määräytymispäivä), ei hän voi vuoden 2022 aluevaaleissa äänestää kotiäänestyksessä.

Mikäli henkilö, jonka kyky liikkua tai toimia on rajoittunut, voi mennä yleiseen ennakkoäänestyspaikkaan tai vaalipäivän äänestyspaikkaan omin neuvo in, muiden kuljettamana tai muuten avustamana, hän ei kuulu kotiäänestykseen oi-keutettujen piiriin. Äänestäjän on siis ensisijaisesti käytettävä tavanomaista ää-nestysmuotoa.

Se raja, milloin kotiaänestyksen järjestäminen voi tulla kysymykseen äänestys- tai ennakköäänestyspaikalle menemisen sijasta, on kohtuuttomien vaikeuksien aiheutuminen äänestäjälle. Tämän määrittelyssä tulee ottaa huomioon muun muassa

- ne tosiasialliset edellytykset, joita äänestäjällä kussakin yksittäistapauksessa olisi äänestää varsinaisella äänestyspaikalla tai yleisessä ennakköäänestyspaikassa avustettuna;
- ne terveydelliset haitat, joita kodista poistuminen voisi äänestäjälle mahdollisesti aiheuttaa; sekä
- kuljetuksen vaatimat erityistoimenpiteet ja kustannukset.

Edellyttää ei voida, että esimerkiksi vammaisen tai sairaan henkilön tulisi järjestää itselleen muuta kuljetusta kuin mitä normaalisti vammaisen käytettävissä olevat kuljetuspalvelut tarjoavat.

Viime vuosina on noussut esiin kysymyksiä siitä, toimitetaanko esimerkiksi tuki- tai palveluasunnoissa kotiaänestyksiä. Mikäli äänioikeutettu on hoidettavana laitoksessa, jossa suoraan lain nojalla tai kunnanhallituksen päätöksellä toimitetaan ennakköäänestys (laitosäänestys), hän ei kuulu kotiaänestyksen piiriin, vaan kunnan tulee toimittaa kaikissa tällaisissa laitoksissa laitosäänestys.

Omaishoitaja voi äänestää kotiaänestyksen yhteydessä

Kotiaänestyksen yhteydessä voi äänestää kotiaänestykseen oikeutetun kanssa samassa taloudessa asuva omaishoidon tuesta annetussa laissa (937/2005) tarkoitettu omaishoitaja, jos kyseinen kunta on merkitty äänioikeusrekisterissä hänen kotikunnakseen.⁹ Muu äänioikeutetun perheenjäsen ei voi äänestää kotiaänestyksen yhteydessä.

Kotiaänestyksen yhteydessä voi siten äänestää omaishoitaja, joka

- 1) on tehnyt kunnan kanssa omaishoitosopimuksen;
- 2) asuu samassa taloudessa kuin hoidettavansa; ja
- 3) on äänioikeutettu samassa kunnassa kuin hoidettavansa.

4.8.2 Kotiaänestyslomakkeiden saatavuudesta huolehtiminen

Keskusvaalilautakunnan tulee hyvissä ajoin ennen ennakköäänestysajanjakson alkamista lähettää kotiaänestyslomake (liite 10) niille äänioikeutetuille, jotka

⁹ Kotiaänestyksen yhteydessä voi mainittujen edellytysten täytyessä äänestää myös omaishoidontuesta annetun lain 4 a §:ssä tarkoitettu sijaishoitaja.

edellisissä yleisissä vaaleissa ovat äänestäneet kotiaänestyskässä. Keskusvaalilautakunnalla on tiedot näistä äänestäjistä aiempien vaalien kotiaänestyslomakkeissa. Vanhat lomakkeet tulee kuitenkin käydä läpi siten, että varmistaudutaan siitä, että edellisissä vaaleissa kotona äänestänyt henkilö on merkitty äänioikeusrekisteriin näissäkin vaaleissa.

Keskusvaalilautakunnan tulee muutoinkin huolehtia siitä, että kotiaänestyslomakkeita on painettuna tai monistettuna äänioikeutettujen saatavissa. Lomake löytyy osoitteesta <http://vaalit.fi/aanestaminen-kotona>. Yksi hyvä tapa huolehtia saatavuudesta on linkittää lomake kunnan kotisivuille.¹⁰

4.8.3 Kotiaänestykseen ilmoittautuminen ja ilmoitusten käsittely keskusvaalilautakunnassa

Henkilön, joka haluaa äänestää ennakolta kotonaan, on ilmoitettava siitä kotikuntansa keskusvaalilautakunnalle. Ilmoituksen voi myös tehdä äänestäjän puolesta tämän valitsema henkilö. Jos samassa taloudessa asuva omaishoitaja aikoo äänestää kotiaänestyksen yhteydessä, se on mainittava ilmoituksessa.

Ilmoitus on tehtävä kirjallisesti tai puhelimitse viimeistään tiistaina 11.1.2022 ennen kello 16.

Ilmoituksessa on mainittava:

- 1) äänestäjän täydellinen nimi, henkilötunnus, osoite, kotikunta ja puhelinnumero sekä, milloin ilmoituksen tekee äänestäjän valitsema henkilö, myös tämän nimi ja yhteystiedot;
- 2) että äänestäjän kyky liikkua tai toimia on siinä määrin rajoittunut, ettei hän ilman kohtuuttomia vaikeuksia pääse äänestys- eikä ennakkoäänestyspaikkaan ja että hän tämän vuoksi haluaa äänestää ennakolta kotonaan; ja
- 3) voiko äänestäjä itse huolehtia siitä, että kotiaänestyskässä on läsnä vaalilain 54 §:ssä tarkoitettu äänestäjän valitsema henkilö; sekä
- 4) kotiaänestäjän omaishoitajan täydellinen nimi, henkilötunnus ja puhelinnumero sekä tieto omaishoitosopimuksen voimassaoloajasta, jos myös omaishoitaja haluaa äänestää kotiaänestyskässä.

Ilmoituksen mukaiset tiedot ovat tarpeen muun muassa

- henkilön äänioikeuden toteamiseksi ja sen varmistamiseksi, että henkilön asuinpaikka on asianomaisessa kunnassa ja että kunta on myös äänioikeusrekisterissä henkilön kotikunta;

¹⁰ Oikeusministeriö on vahvistanut kotiaänestyslomakkeen kaavan myös saamenkielisenä.

- jotta kotiaänestystä toimittava vaalitoimitsija vaivattomasti löytää äänestäjän kodin ja saa häneen tarvittaessa yhteyden puhelimitse;
- jotta äänestäjä kiinnittäisi huomiota siihen, että hän ei pyydä aiheettomasti kotiaänestyksen toimittamista.

Ilmoituksessa ei tarvitse mainita, mikä syy aiheuttaa rajoittuneen kyvyn liikkua tai toimia. Esimerkiksi vammasta tai sairaudesta ei tarvitse esittää lääkärintodistusta. Äänestäjän ei myöskään tarvitse enemmälti perustella tai todistella kohtuuttomien vaikeuksien syntymistä.

Ilmoituksen tekeminen kirjallisesti

Kirjallinen ilmoitus voidaan tehdä joko vapaamuotoisesti tai käyttäen oikeusministeriön vahvistaman kaavan mukaista kotiaänestyslomaketta (vaalilomake nro 14; **liite 10**). Ilmoittautujan on allekirjoitettava kirjallinen ilmoitus. Mikäli ilmoituksen tekee äänestäjän puolesta hänen valitsemansa henkilö, myös tämä voi allekirjoittaa ilmoituksen.

Kirjallisen ilmoituksen voi lähettää keskusvaalilautakunnalle esimerkiksi postitse. Jos ilmoitus lähetetään sähköpostina tai telefaksina (jos kunnalla on sellainen käytössä), sen käsittelyssä noudatetaan lakia sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa (13/2003). Mikäli kunnalle voi lähettää sähköpostia suojattuna, on tästä mahdollisuudesta hyvä kertoa mahdollisille kotiaänestäjäksi ilmoittautuville.

Ilmoituksen tekeminen puhelimitse

Kun ilmoitus tehdään puhelimitse, saadut tiedot kirjataan keskusvaalilautakunnassa kotiaänestyslomakkeelle.

Tarvittaessa on varmistettava, että ilmoituksen on todella tehnyt äänestäjä tai tämän valitsema henkilö. Tällainen varmistaminen voi yleensä tapahtua esimerkiksi ottamalla puhelimitse yhteyttä äänestäjään. Varmistaminen tulee tehdä vain, jos jostain syystä epäillään ilmoituksen aitoutta.

Keskusvaalilautakunnan on järjestettävä henkilökuntaa ottamaan vastaan puheluita. Keskusvaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että puheluihin vastataan ainakin virka-aikana ja että jos äänestäjä soittaa numeroon virka-ajan ulkopuolella, hän saa esimerkiksi nauhalta selvän opastuksen siitä, milloin ilmoitus voidaan tehdä. Viimeisenä kotiaänestykseen ilmoittautumispäivänä puheluihin on vastattava kello 16:een saakka. Jos puhelinnumeroon liittyy puheposti tai vastaava järjestely, keskusvaalilautakunnan on käytävä läpi siihen mahdollisesti jätetyt ilmoittautumiset.

Koska kotiaänestysmahdollisuudesta ja siihen ilmoittautumisen menettelystä kerrotaan äänioikeutetulle lähetetyn äänioikeusilmoituksen (ilmoituskortin) kääntöpuolella, on oletettavissa, että puhelinoitot asiasta tulevat pääsääntöisesti siihen numeroon, joka on tulostettu ilmoituskortin etupuolelle keskusvaalilautakunnan yhteystiedoksi.

Puutteellisen ilmoituksen täydentäminen

Keskusvaalilautakunnan on tarvittaessa ja mahdollisuuksien mukaan täydennettävä puutteellinen ilmoitus viran puolesta ja varmistettava, että ilmoituksen on tehnyt siinä mainittu äänestäjä tai tämän valitsema henkilö. Ilmoitus voi olla puutteellinen esimerkiksi sen vuoksi, että siinä äänestäjän nimi ei ole täydellinen tai siitä puuttuu maininta äänestäjän kotikunnasta taikka puhelinnumerosta. Jos kirjallinen ilmoitus on saapunut ilman allekirjoitusta, on ilmoituksen tekijään pyrittävä ottamaan yhteyttä, kiireellisissä tapauksissa puhelimitse.

Jos kirjallisessa ilmoituksessa ei ole mainittu, että äänestäjän kyky liikkua tai toimia on siinä määrin rajoittunut, ettei hän ilman kohtuuttomia vaikeuksia pääse äänestys- eikä ennakkoäänestyspaikkaan ja että hän tämän vuoksi haluaa äänestää ennakolta kotonaan, keskusvaalilautakunnan on otettava yhteyttä ilmoituksen tekijään, jotta hän voi täydentää ilmoituksen tältä osin.

Väärälle viranomaiselle tehty ilmoitus

Jos ilmoitus on tehty väärälle viranomaiselle, esimerkiksi väärän kunnan keskusvaalilautakunnalle, tämän on siirrettävä ilmoitus oikealle viranomaiselle hallintolaissa (434/2003) edellytetyllä tavalla.

Ilmoittaminen äänestäjälle siitä, että kotiaänestystä ei toimiteta

Jos kotiaänestystä ei toimiteta, on tästä pyrittävä ilmoittamaan äänestäjälle mahdollisimman pian, että hänelle jäisi vielä tilaisuus käydä ennakkoäänestyspaikalla äänestämässä. Ilmoitus voidaan toimittaa myös sille, joka on tehnyt ilmoituksen äänestäjän puolesta. Ilmoitus on ensisijaisesti toimitettava kirjallisesti postilähetystenä. Kiireellisissä tapauksissa ja muutoinkin, milloin se on tarkoituksenmukaista, ilmoitus voidaan antaa myös puhelimitse taikka sähköpostitse, jos ilmoittautuminen on tehty sähköpostilla. Ilmoituksessa on mainittava syy siihen, miksi kotiaänestystä ei toimiteta.

Kotiaänestystä ei toimiteta, jos

- 1) ilmoitusta ei ole voitu jälkepäinkään täydentää tiedolla, että äänestäjän kyky liikkua tai toimia on siinä määrin rajoittunut, ettei hän ilman

kohtuuttomia vaikeuksia pääse äänestys- eikä ennakkoäänestyspaikkaan ja että hän tämän vuoksi haluaa äänestää ennakolta kotonaan,

- 2) äänestäjän osoitetta ei ole voitu jälkeinpäinkään täydentää,
- 3) ilmenee, että ilmoitus on tehty ilman äänestäjän suostumusta,
- 4) äänestäjän henkilöllisyyden selvittäminen ei ylipäättänsäkään ole mahdollista ilmoituksen perusteella,
- 5) ilmoitus on tehty säädetyn määräajan jälkeen tai
- 6) äänestäjä ei ole äänioikeutettu kyseisessä kunnassa tai hänen kotinsa ei ole siinä kunnassa, joka on merkitty äänioikeusrekisteriin hänen kotikunnakseen

Vain sellainen ilmoituksessa oleva puutteellisuus, joka vaikuttaa kotiaänestysten toimittamiseen ja jota ei ole voitu jälkeinpäinkään poistaa, muodostaa esteen kotiaänestykselle. Esimerkiksi se, että ilmoitus on jäänyt puutteelliseksi puhelinnumeron tai äänestäjän täydellisen nimen osalta, ei estä kotiaänestystä.

Kun kotiaänestystä ei toimiteta, asianomaisen kotiaänestyslomakkeen kohtaan "Lisätietoja" on merkittävä tieto tästä ja syy siihen, sekä myös tiedot siitä, koska ja miten asiasta on äänestäjälle ilmoitettu.

4.8.4 Kotiaänestysten toimittamisen valmistelut

Kotiaänestysten vaalitoimitsija

Ennakkoäänestysten järjestämisestä äänestäjän kotona (kotiaänestys) huolehtii kunnan keskusvaalilautakunnan määräämä vaalitoimitsija.

Keskusvaalilautakunta voi määrätä kotiaänestysten vaalitoimitsijat samassa yhteydessä kuin se määrää yleisen ennakkoäänestyspaikan vaalitoimitsijat. Tarkoitus on, että keskusvaalilautakunta määrää tietyn määrän henkilöitä kotiaänestysten vaalitoimitsijoiksi, minkä jälkeen keskusvaalilautakunnan puheenjohtaja sitten jäljempänä selostetun mukaisesti määrää näistä henkilöistä vaalitoimitsijan kunkin yksittäisen kotiaänestysten suorittamiseen.

Kotiaänestysten vaalitoimitsijalle ei ole vaalilaissa säädetty erityisiä kelpoisuusvaatimuksia. Vaalitoimitsijaksi voidaan siten määrätä tehtävään kykenevä 18 vuotta täyttänyt henkilö. Asianomaisissa vaaleissa ehdokkaana oleva henkilö eikä myöskään hänen puolisonsa, lapsensa, sisaruksensa tai vanhempansa ei saa olla kotiaänestysten vaalitoimitsijana. Kotiaänestysten vaalitoimitsijalta

edellytetään käytännössä hyvää vaalimenettelyn tuntemusta ja kykyä hoitaa erityinen äänestäjän kotona tapahtuva äänestystilanne luotettavasti.

Ennen vuonna 2013 tehtyä vaalilain muutosta (496/2013) kotiaänestyksen vaalitoimitsijat olivat aina vaalitoimikunnan jäseniä tai varajäseniä. Estettä ei ole sille, että keskusvaalilautakunta määrää heitä edelleenkin tähän tehtävään.

Milloin kotiaänestys toimitetaan?

Kotiaänestys toimitetaan jonakin kotimaan ennakkoäänestyksen ajanjaksoon sattuvana päivänä äänestäjälle erikseen ilmoitettuna, kello 9:n ja 20:n välisenä aikana. Kotiaänestys voidaan siis toimittaa joko arkipäivänä tai sunnuntaina.

Kuka vaalitoimitsija toimittaa yksittäisen kotiaänestyksen?

Keskusvaalilautakunnan puheenjohtajan on määrättävä kotiaänestyksen vaalitoimitsijoista ne, jotka kussakin yksittäistapauksessa huolehtivat vaalitoimitsijoina kotiaänestyksen toimittamisesta äänestäjän luona.

Kunkin kotiaänestyksen toimittamisesta huolehtii yksi vaalitoimitsija. Keskusvaalilautakunnan puheenjohtaja määrää, kenen äänestäjän luokse kukin vaalitoimitsija menee. Vaalitoimitsijat eivät voi tästä keskenään sopia.

Sen jälkeen, kun kotiaänestykseen ilmoittautumisaika on päättynyt, tulee keskusvaalilautakunnan puheenjohtajan laatia yksityiskohtainen suunnitelma kotiaänestyksen toimittamisesta. Puheenjohtaja voi jo etukäteen määrätä vaalitoimitsijoille henkilökohtaiset varamiehet muun muassa estyneisyystapauksia varten.

Kotiaänestyksessä ei saa kotiaänestyksen vaalitoimitsijan ominaisuudessa olla paikalla muita henkilöitä.

Kotiaänestyksessä läsnä olevan henkilön hankkiminen

Kotiaänestyksessä on oltava läsnä vaalitoimitsijan lisäksi äänestäjän valitsema tai hyväksymä 18 vuotta täyttänyt henkilö. Läsnä olevana henkilönä ei kuitenkaan voi toimia vaaleissa ehdokkaana oleva. Muita kelpoisuusehtoja hänelle ei ole asetettu. Siten esimerkiksi äänestäjän puoliso, muu lähiomainen tai omaishoitaja voi olla tällaisena henkilönä.

Mikäli jostain syystä äänestäjällä ei ole tilaisuutta tai hän ei halua valita läsnä olevaa henkilöä, hänen on mainittava tästä ilmoittautuessaan kotiaänestykseen.

Keskusvaalilautakunnan puheenjohtajan asiana on tällöin huolehtia siitä, että tällainen henkilö hankitaan kotiaänestyksen toimittamiseen.

Läsnä oleva henkilö voi olla esimerkiksi joku toinen keskusvaalilautakunnan kotiaänestyksen vaalitoimitsijaksi määräämä henkilö. Tällöin hän ei kuitenkaan toimi vaaliviranomaisen ominaisuudessa.

Ilmoittaminen äänestäjälle kotiaänestyksen toimittamisesta

Keskusvaalilautakunnan puheenjohtajan on huolehdittava siitä, että äänestäjälle annetaan tieto kotiaänestyksen ajankohdasta ainakin kahden tunnin tarkkuudella. Tieto on annettava hyvissä ajoin ennen kyseistä ajankohtaa. Samalla on mainittava vaaliviranomaisen puhelinnumero, jotta äänestäjä voi tarvittaessa ottaa tähän yhteyttä esimerkiksi siinä tarkoituksessa, että kotiaänestyksen ajankohtaa muutettaisiin. Tieto kotiaänestyksen toimittamisesta voidaan toimittaa myös sille, joka on tehnyt ilmoittautumisen kotiaänestykseen äänestäjän puolesta.

Ilmoitus voidaan tehdä joko kirjallisesti postilähetyksenä, puhelimitse taikka sähköpostitse, jos ilmoittautuminen on tehty sähköpostilla. Oleellista on, että tieto kotiaänestyksen järjestämisestä tavoittaa äänioikeutetun varmasti ja hyvissä ajoin ennen äänestyksen ajankohtaa.

Keskusvaalilautakunnan puheenjohtajan on huolehdittava ilmoitusten antamisesta esimerkiksi määräämällä sopiva henkilö antamaan ilmoituksia puheenjohtajan osoitusten mukaisesti.

Ilmoittaminen äänestäjälle mahdollisista estetilanteista

Käytännössä voi esiintyä lukuisia erilaisia tilanteita, joissa kotiaänestyksen toimittaminen ei suju ennalta laaditun suunnitelman mukaan. Tällaisia tilanteita voivat olla muun muassa seuraavat:

- vaalitoimitsija ei löydä äänestäjän luokse, koska esimerkiksi osoite on virheellinen,
- vaalitoimitsija ei tapaa äänestäjää tämän osoitteesta,
- äänestäjä ei haluakaan äänestää kotiaänestysmenettelyssä tai
- syntyy vaikeuksia löytää läsnä olevaa henkilöä, jonka äänestäjä hyväksyy.

Jos vaalitoimitsija on estynyt saapumasta ilmoitettuna ajankohtana, on esteestä ja uuden käynnin ajankohdasta viipymättä ilmoitettava äänestäjälle. Yhteys äänestäjään on otettava esimerkiksi puhelimitse. Äänestäjälle on annettava tilaisuus äänestää jonakin toisena ajankohtana. Jos kotiaänestystä ei voida lainkaan toimittaa kulkuyhteyksien katkeamisen tai muun ylivoimaisen esteen vuoksi, on myös siitä viipymättä ilmoitettava äänestäjälle.

Ensisijaisesti ja useimmissa tapauksissa ilmoituksen voi tehdä asianomainen vaalitoimitsija. Mutta esimerkiksi sairastumisen johdosta sen voi joutua teemmään muukin vaaliviranomainen.

Mikäli vaalitoimitsija pystyy itse hoitamaan myöhemmin kysymyksessä olevan äänestäjän kotiaänestyksen, voi hän päättää ja ilmoittaa uudesta ajankohdasta. Mikäli kotiaänestyksen toimittaminen siirtyy toiselle vaalitoimitsijalle, on keskusvaalilautakunnan puheenjohtajan tehtävä tästä päätös ja huolehdittava myös siitä, että asiasta ilmoitetaan äänestäjälle. Vaalitoimitsijat eivät saa keskenään sopia siitä, kenen äänestäjän luokse kukin vaalitoimitsija menee, ellei keskusvaalilautakunnan puheenjohtaja ole etukäteen määrännyt henkilökohtaisia varajäseniä.

Esteestä ilmoittamisesta ja kotiaänestyksen uudesta ajasta sekä vaalitoimitsijan mahdollisesta vaihtumisesta ja tämän nimestä on tehtävä merkintä kotiaänestyslomakkeen kohtaan ”Lisätietoja”.

Kotiaänestysistä pidettävä luettelo (kotiaänestyslomakkeet)

Keskusvaalilautakunnassa tarkastetaan, että sinne saapuneissa kotiaänestyslomakkeilla tehdyissä ilmoituksissa ja puhelimesta vastaanotetuista ilmoituksista laadituissa lomakkeissa on kaikki ilmoituksessa edellytetyt tiedot. Näistä lomakkeista muodostuu kotiaänestysilmoituksista pidettävä luettelo, kun lomaketta täydennetään seuraavilla tiedoilla:

- kotiaänestykselle määrätty päivä ja kellonaika sekä tehtävään määrätty vaalitoimitsija ja
- merkintä siitä, miten äänestysajankohdasta on äänestäjälle ilmoitettu.

Keskusvaalilautakunnan puheenjohtaja vastaa luettelon pitämisestä. Vaalitoimitsijan tulee ottaa kaikkien niiden äänestäjien lomakkeet mukaansa, joiden luona hänen tehdyn suunnitelman mukaan tulee kunakin päivänä käydä.

Siitä huolimatta, että osa lomakkeista on ennakkoäänestyspäivinä vaalitoimitsijoiden mukana, keskusvaalilautakunnan tulee kaikkina ennakkoäänestyspäivinä voida selvittää, ketkä ovat ilmoittautuneet kotiaänestykseen ja kenen vaalitoimitsijan tehtäväksi kukin kotiaänestys on määrätty. Tämän vuoksi keskusvaalilautakunnan tulee esimerkiksi kopioida luettelo tai laatia niistä muunlainen kunnan olosuhteet huomioon ottaen sopiva luettelo. Vaalitoimitsijoiden palauttamat lomakkeet säilytetään tietosuoja huomioon ottaen. Seuraavissa yleisissä vaaleissa keskusvaalilautakunta lähettää kotiaänestykseen oikeutetuille kotiaänestyslomakkeen kotiaänestykseen ilmoittautumista varten, jos kotiaänestäjä on antanut siihen kotiaänestykseen ilmoittautuessaan suostumuksen.

4.8.5 Kotiäänestyksessä tarvittavan vaalimateriaalin jakaminen

Keskusvaalilautakunnan on huolehdittava, että kotiäänestyksen vaalitoimitsijalla on käytössään kaikki tarvittavat asiakirjat ja tarvikkeet. Tämän ohjeen **liitteenä 13** on tarkistuslista kunnan vaaliviranomaisten tarvitsemasta materiaalista.

Keskusvaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että vaalimateriaali jaetaan kotiäänestyksen vaalitoimitsijoille luotettavalla tavalla niin, ettei synny mahdollisuutta väärinkäytöksiin.

Kotiäänestyksessä kotiäänestäjän lähetekirjeenä on aina käytettävä kotiäänestyksen lähetekirjelomaketta (vaalilomake nro 5K, **liite 5b**). Kotiäänestyksen lähetekirjelomake on erikseen täytettävä silloinkin, kun äänestäjä luovuttaa saamansa ilmoituskortin vaalitoimitsijalle.

Mikäli kotiäänestyksen yhteydessä äänestää kotiäänestykseen oikeutetun lisäksi myös tämän kanssa samassa taloudessa asuva omaishoitaja, hänen lähetekirjeenään ei käytetä kotiäänestyksen lähetekirjelomaketta, vaan omaishoitajan omaa ilmoituskorttia tai lähetekirjelomaketta (vaalilomake nro 5, **liite 5a2**).

4.9 Vaalitarkkailijoiden valtuuttaminen

Vaalilain 184 §:n 2 momentin mukaan oikeusministeriö voi valtuuttaa kotimaisen tai ulkomaisen vaalitarkkailijan koko maan alueelle ja kunnan keskusvaalilautakunta kunnan alueelle. Jos keskusvaalilautakunta antaa valtuutuksen joillekin vaalitarkkailijoille, siitä olisi hyvä ilmoittaa myös oikeusministeriölle.¹¹

Vaalitarkkailijalla on oikeus olla läsnä silloin kun vaaliviranomainen suorittaa tehtäviään. Läsnäolo-oikeus koskee siten paitsi kokouksia myös vaaliviranomaisen kaikkea muutakin toimintaa, kuten ääntenlaskentaa.

¹¹ Erilaiset kunnan kansainväliset ja kotimaiset vieraat eivät ole vaalitarkkailijoita eivätkä siten myöskään tarvitse mitään erityisiä valtuutuksia. Heistä ei myöskään tule ilmoittaa oikeusministeriölle. Vieraat voivat esimerkiksi seurata vaalipäivän äänestystä ilman valtuutuksiakin edellyttäen, että vierailu ei häiritse vaalilautakunnan työskentelyä.

5. ENNAKKOÄÄNESTYSASIAKIRJOJEN JA KIRJEÄÄNESTYSASIAKIRJOJEN TARKASTUS

Keskusvaalilautakunnan on tarkastettava sille saapuneet ennakkoäänestysasiakirjat (vaalilaki 63 §) ja kirjeäänestysasiakirjat (vaalilaki 66 g §).

5.1 Tarkastettavien asiakirjojen saapuminen keskusvaalilautakunnalle

5.1.1 Ennakkoäänestyksen lähetekuoret

Ennakkoäänestyksen lähetekuoret saapuvat keskusvaalilautakunnalle:

- kotimaan yleisistä ennakkoäänestyspaikoista,
- vaalitoimikunnilta,
- oman kunnan kotiäänestyksen vaalitoimitsijoilta sekä
- ulkoministeriön välityksellä Suomen edustustoista ja suomalaisista laivoista.

Kotimaan yleisestä ennakkoäänestyspaikasta saapuvat lähetekuoret

Vaalitoimitsijat lajittelevat lähetekuoret ennakkoäänestyspaikassa kahteen ryhmään:

- oman kunnan keskusvaalilautakunnalle osoitetut lähetekuoret ja
- muiden kuntien keskusvaalilautakunnille osoitetut lähetekuoret.

Lähetekuoret toimitetaan oman kunnan keskusvaalilautakunnalle siten kuin keskusvaalilautakunta määrää. Keskusvaalilautakunnan on ilmoitettava vaalitoimitsijoille, mitä toimittamistapaa käytetään. Toimittamistavat ovat seuraavat:

- 1) keskusvaalilautakunnan edustaja hakee lähetekuoret ennakkoäänestyspaikasta jokaisen ennakkoäänestyspäivän päätteeksi tai muina sovittavina aikoina;

Keskusvaalilautakunnan edustajan on annettava vaalitoimitsijalle vapaa-muotoinen kuittaus lähetekuorten vastaanottamisesta. Kuittaukseen on merkittävä luovutettavien lähetekuorten lukumäärä, päiväys, kellonaika, ennakkoäänestyspaikan nimi sekä vaalitoimitsijan ja lähetekuorten hakijan allekirjoitukset. Lähetekuorten hakijan on varauduttava selvittämään henkilöllisyytensä vaalitoimitsijalle.

- 2) vaalitoimitsija tuo lähetekuoret keskusvaalilautakunnalle jokaisen ennakkoäänestyspäivän päätteeksi tai muina sovittuina aikoina;

Keskusvaalilautakunnan edustajan on annettava vaalitoimitsijalle vapaa-muotoinen kuittaus lähetekuorten vastaanottamisesta. Kuittauksessa on mainittava luovutettavien lähetekuorten lukumäärä, päiväys, kellonaika, ennakkoäänestyspaikan nimi sekä allekirjoitukset.

- 3) vain painavista syistä, esimerkiksi pitkien etäisyyksien vuoksi: vaalitoimitsija toimittaa lähetekuoret postitse.

Postitse toimittaminen tapahtuu sillä jakelutavalla, jota kunta tavanomaisestikin käyttää. Jos kunta on postilokeroasiakas, kunta yleensä noutaa itse saapuvan postinsa postikonttorista, jolloin lähetekuoret luovutetaan kunnalle tässä yhteydessä. Lähetekuori kuljetetaan postissa aina pikakirjeenä.

- 4) vaalitoimitsija toimittaa lähetekuoret keskusvaalilautakunnalle erillisenä kuriiripalveluna (esimerkiksi kunnan Postilta tilaama erityispalvelu).

Vaalitoimikunnalta saapuvat lähetekuoret

Myös vaalitoimikunnat jaottelevat haltuunsa kertyneet lähetekuoret kahteen ryhmään:

- oman kunnan keskusvaalilautakunnalle osoitetut lähetekuoret ja
- muiden kuntien keskusvaalilautakunnille osoitetut lähetekuoret.

Vaalitoimikunnan tulee toimittaa oman kunnan keskusvaalilautakunnalle osoitetut lähetekuoret keskusvaalilautakunnalle sen määräämällä tavalla. Soveltuvien tapa on, että vaalitoimikunta vie nämä lähetekuoret laitosäänestyspäivän päätteeksi suoraan keskusvaalilautakunnalle. Keskusvaalilautakunnan on annettava vaalitoimikunnalle kuittaus lähetekuorten vastaanottamisesta. Kuittauksessa on mainittava vastaanotettujen lähetekuorten lukumäärä sekä päivämäärä ja kellonaika. Vaalitoimikunta saa antaa omalle keskusvaalilautakunnalle osoitetut lähetekuoret postin kuljetettaviksi vain painavista syistä, jollaisena pidetään lähinnä vain pitkiä etäisyyksiä.

Kotiaänestyksen vaalitoimitsijoilta saapuvat lähetekuoret

Kotiaänestyksen vaalitoimitsijat tuovat kunkin äänestyskierroksen jälkeen lähetekuoret viipymättä oman kunnan keskusvaalilautakunnalle. Ainoastaan silloin, jos tämä ei ole (esimerkiksi pitkien ja hankalien kulkuyhteyksien takia) mahdollista, vaalitoimitsija voi lähettää lähetekuoret postitse.

Edustustoista ja laivoista saapuvat lähetekuoret

Edustustoissa ja laivoissa annetut lähetekuoret saapuvat keskusvaalilautakunnalle aina postin välityksellä. Edustustojen ja laivojen vaalitoimitsijat toimittavat lähetekuoret ulkoministeriölle, joka puolestaan postittaa ne edelleen asianomaisen kunnan keskusvaalilautakunnalle. Koska lähetekuorten kulku ennakkoonäänestyspaikasta ulkoministeriölle saattaa kestää kauankin, tulee keskusvaalilautakunnassa varautua siihen, että erityisesti näitä lähetekuoria saat-
taa saapua vasta vaalipäivää edeltävänä torstaina tai perjantaina tai jopa tämän jälkeen.

Ennakkoonäänestys ulkomailla olevassa suomalaisessa laivassa voidaan aloittaa jo keskiviikkona 5.1.2022 eli viikkoa aiemmin kuin muissa ennakkoonäänestyspaikoissa. Näin ollen keskusvaalilautakuntaan saattaa saapua lähetekuoria jo ennen ensimmäistä kotimaan ennakkoonäänestyspäivää (12.1.2022). Näitä lähetekuoria ei kuitenkaan saa avata ja tarkastaa ennen kuin vasta sen jälkeen, kun äänioikeusrekisteri on tullut lainvoimaiseksi tiistaina 11.1.2022 klo 12 lukien.

5.1.2 Kirjeäänestyksen lähetekuoret

Kirjeäänestyksen lähetekuoret saapuvat keskusvaalilautakunnalle suoraan ulkomailta olevilta äänestäjiltä postitse tai kuriiripalvelun välityksellä. Kuriiripalvelun tuomat lähetekuoret saattavat olla suljettuina esimerkiksi kuriiripalvelun omiin kirjekuoriin. On tärkeää, että kaikki kuriiriläheteykseen liittyvät asiakirjat, esimerkiksi mahdolliset kuitit ja vastaavat (siis muutkin kuin itse lähetekuori) toimitetaan sellaisenaan kirjeäänestysasiakirjoja tarkastaville henkilöille, jotta ne ja niihin mahdollisesti sisältyvät tiedot voidaan ottaa huomioon tarkastuksessa.

Kirjeitse äänestävä voi äänestää ja postittaa lähetekuorensa Suomeen aikaisintaan torstaina 23.12.2022. Näin ollen kirjeäänestyksen lähetekuoria alkaa saapua keskusvaalilautakuntaan pian tämän jälkeen. Lähetekuoria ei kuitenkaan saa avata ja tarkastaa ennen kuin vasta sen jälkeen, kun äänioikeusrekisteri on tullut lainvoimaiseksi tiistaina 11.1.2022 klo 12 lukien.

Kirjeitse äänestävä on voinut postittaa lähetekuorensa kirjattuna kirjeenä. Oikeusministeriö on sopinut Postin kanssa, että postitoimipaikat toimittavat nämäkin lähetekuoret suoraan keskusvaalilautakunnille (normaalisti kirjatut kirjeet on vastaanottajan erikseen haettava). Keskusvaalilautakunnan voi kuitenkin olla hyvä tarkistaa paikallisesta postista, ettei sinne ole jäänyt tällaisia lähetekuoria.

5.2 Saapuneiden lähetekuorten säilyttäminen

Keskusvaalilautakuntaan saapuneet (ja sille osoitetut) ennakkoäänestyksen ja kirjeäänestyksen lähetekuoret sisältöineen on säilytettävä varmassa tallessa niin, että asiattomien pääsy niiden säilytyspaikkaan estetään. Lähetekuorten säilyttäminen on turvattava heti siitä alkaen, kun niitä alkaa saapua keskusvaalilautakuntaan.

5.3 Tarkastusmenettely

Keskusvaalilautakuntaan saapuneet ennakkoäänestysasiakirjat ja kirjeäänestysasiakirjat tarkastetaan vaalikuoria avaamatta kokouksissa, jotka on pidettävä siten, että perjantaina 21.1.2022 ennen klo 19 saapuneet asiakirjat ehditään niissä käsitellä. Kaikki määräaikaan mennessä saapuneet asiakirjat on ehdittävä käsitellä. Keskusvaalilautakunnan on tämän mukaisesti päätettävä kokousaikataulusta.

Ennakkoäänestysasiakirjat ja kirjeäänestysasiakirjat on tarkastettava omina kokonaisuuksinaan. Tavoitteena siis on, että tarkastuksen päätteeksi keskusvaalilautakunnalla on

- erikseen äänestysalueittain lajiteltuna ennakkoäänestyksen hyväksytyt (ruskeat) vaalikuoret ja
- erikseen äänestysalueittain lajiteltuna kirjeäänestyksen hyväksytyt (turkoosit) vaalikuoret.

Tarkastuksen eriyttämisestä johtuen tämä ohje sisältää erikseen yksityiskohtaiset ohjeet ennakkoäänestysasiakirjojen tarkastamisesta (luku 5.3.1) ja kirjeäänestysasiakirjojen tarkastamisesta (luku 5.3.2).

Keskusvaalilautakunnan harkintaan jää, miten se käytännössä suorittaa asiakirjojen tarkastamisen. Keskusvaalilautakunnan on päätettävä mahdollisista valmistavista toimenpiteistä ennen kaikkea sen perusteella, kuinka paljon ja minkä tyyppisiä asiakirjoja keskusvaalilautakuntaan saapuu.

Jos tarkastettavia asiakirjoja on odotettavissa vähän, voi päätösvaltainen keskusvaalilautakunta itse tarkastaa kaikki asiakirjat yhdessä tai useammassa kokouksessa. Jos taas tarkastettavia asiakirjoja tulee runsaasti, keskusvaalilautakunta voi päättää, että keskusvaalilautakunnan sihteeri yhdessä avustavan henkilökunnan kanssa suorittaa asiakirjojen valmistavan tarkastamisen keskusvaalilautakunnan käsittelyä varten lautakunnan antamien ohjeiden mukaisesti. Keskusvaalilautakunnan on tällöin huolehdittava tarpeellisen valvonnan järjestämisestä.

Keskusvaalilautakunnan on kiinnitettävä erityistä huomiota tarkastusmenettelyn turvallisuuteen ja luotettavuuteen. Menettelyn on oltava sellainen, että se ei anna aihetta minkäänlaisiin epäilyksiin menettelyn asianmukaisuudesta. Kaikki väärinkäytösmahdollisuudet tulee sulkea pois. Tämä tarkoittaa esimerkiksi, että

- vähintään kahden henkilön on oltava samanaikaisesti paikalla aina kun asiakirjoja käsitellään,
- tarkastusta suorittavien henkilöiden ulottuvilla ei ole käyttämättömiä vaali-asiakirjoja eikä vaalileimasimia,
- tila, jossa tarkastus suoritetaan, on oltava riittävän avoin, jotta tarkastuksen valvonta on mahdollista toteuttaa.

Tarkastamiseen liittyvät ratkaisut, kuten kaikki huomioon ottamatta jättämiset, keskusvaalilautakunnan on tehtävä päätösvaltaisessa kokoonpanossa. Keskusvaalilautakunnan kokouksista on pidettävä pöytäkirjaa.

5.3.1 Ennakkoäänestysasiakirjojen tarkastaminen

Keskusvaalilautakunnalle saapuvat ennakkoäänestysasiakirjat ovat:

1) lähetekuori

- etupuolen väritään alaosa valkoinen ja muutoin keltainen; siinä on punainen pikakirjemerkki; koko C5; osoiteikkuna oikealla ja kuittausmerkintäikkuna ylhäällä vasemmalla; sekä lähetekuoren sisällä olevat

2) lähetekirje, joka on joko

- lähetekirjelomake tai
- ilmoituskortti; ja

3) vaalikuori (jonka sisään on suljettu äänestyslippu).

- väritään ruskea; koko C6; alareunassa pieni ikkuna.

- Ennakkoäänestysasiakirjojen käsittelyssä on seuraavat vaiheet:
- Vaihe 1: Lähetekuoren osoitekentän tarkastaminen
- Vaihe 2: Lähetekuoren lajittelu äänestysalueittain
- Vaihe 3: Lähetekuoren avaaminen ja sen sisällä olevien lähetekirjeen ja vaalikuoren tarkastaminen
- Vaihe 4: Ennakkoäänestyksen hyväksyminen tai jättäminen huomioon ottamatta
- Vaihe 5: Hyväksytyjen ennakkoäänestysten merkitseminen tarvittaessa äänioikeusrekisteriin ja/tai vaaliluetteluihin
- Vaihe 6: Hyväksytyjen vaalikuorten ja lähetekirjeiden käsittely

Vaihe 1: Saapuneiden lähetekuorten osoitekentän tarkastaminen

- Tarkista aina ensimmäiseksi, että saapunut lähetekuori on osoitettu nimenomaan oman kuntasi keskusvaalilautakunnalle

Keskusvaalilautakunnan tulee heti lähetekuoren saatuaan ennen sen avaamista ehdottomasti tarkistaa lähetekuoren osoitekentästä, että lähetekuori on sille osoitettu.

Vaihe 1A: Väärään paikkaan saapuneen lähetekuoren edelleen toimittaminen

Mikäli jokin lähetekuori on saapunut väärään paikkaan (jos vastaanottajaksi on merkitty jonkun muun kunnan keskusvaalilautakunta), on se **avaamattomana** viipymättä postitettava oikealle vastaanottajalle.

Tällainen väärään paikkaan erehdyksessä saapunut lähetekuori on siirrettävä oikealle vastaanottajalle (keskusvaalilautakunnalle) kunnasta riippumatta koko maan alueella.

Korkein hallinto-oikeus käsitteli tapauksessa KHO:1997:34 tilannetta, jossa kunnan laskentaan oli epähuomiossa joutunut 19 kuntaan kuulumatonta ääntä eikä yhdeksän hylätyn äänestyslipun yhteyttä kuntaan kuulumattomiin äänestyslippuihin ei voitu selvittää. Sanotut 19 ääntä saattoivat siten jäädä vaikuttamaan kunnan vaalien tulokseen. Vaaliviranomaisten toimet olivat olleet lainvastaisia ja vaalit oli toimitettu virheellisessä järjestyksessä. Kun neljä ehdokasta oli jäänyt yhden äänen päähän valtuustopaikasta, virheellisyydet olivat ilmeisesti saattaneet vaikuttaa kunnallisvaalien tulokseen. Lääninoikeus kumosi vaalit ja määräsi kunnassa toimitettaviksi uudet vaalit. KHO piti voimassa lääninoikeuden päätöksen vaalien kumoamisesta.

Vaihe 2: Lähetekuorten lajittelu äänestysalueittain

- Lajittele lähetekuoret äänestysalueittain ja pidä myös jatkossa lähetekuorten sisältämät asiakirjat äänestysalueittain lajiteltuina.

Keskusvaalilautakunnalle osoitetut lähetekuoret tulee ehdottomasti lajitella äänestysalueittain kuoren oikealla puolella olevasta ikkunasta näkyvän äänestysalueen numeron (esimerkiksi 011) mukaisesti. Lähetekuoren ikkunasta näkyy myös kunnan numerotunnus, joten esimerkiksi Espoon äänestysalueelle nro 11 kuuluvassa lähetekuoressa näkyy keskusvaalilautakunnan nimen yläpuolella numerosarja 049 011.

Lähetekuorten äänestysalueittainen lajittelu on välttämätöntä siksi, että ennakkoäänät lasketaan äänestysalueittain.

Jos kunnan numerotunnusta ja äänestysalueen numeroa ei lähetekuoren ikkunasta näy, se tarkoittaa, että lähetekirjeenä on käytetty käsin täytettyä

lähetekirjelomaketta tai ilmoituskorttia ja että äänestystä ei ole merkitty äänioikeusrekisteriin ennakkoäänestyspaikassa. Tällöin lähetekuori on avattava ja äänestäneen äänestysalue selvitettävä, ennen kuin lajittelu voidaan suorittaa.

Asiakirjojen äänestysalueittaisessa lajittelussa on oleellista se, että ennakkoäänestysasiakirjojen tarkastuksen päätteeksi kaikki hyväksytyt vaalikuoret ovat lajiteltuina äänestysalueittain.

Vaihe 3: Lähetekuoren avaaminen ja sen sisällä olevien lähetekirjeen ja vaalikuoren tarkastus

- Jos lähetekirjeessä on kuittausmerkintä: Avaa lähetekuori ja tarkasta vaalikuori ja lähetekirjeen allekirjoitukset.
- Jos lähetekirjeessä ei ole kuittausmerkintää: Avaa lähetekuori, tarkasta vaalikuori sekä se, kuka henkilö on äänestänyt ja että tämä henkilö kuuluu kunnan äänioikeusrekisteriin/vaaliluetteloon.
- Jos vaalikuori on avonainen: Sulje se vaalisalaisuus säilyttäen.

3 (i) Lähetekuorten avaaminen

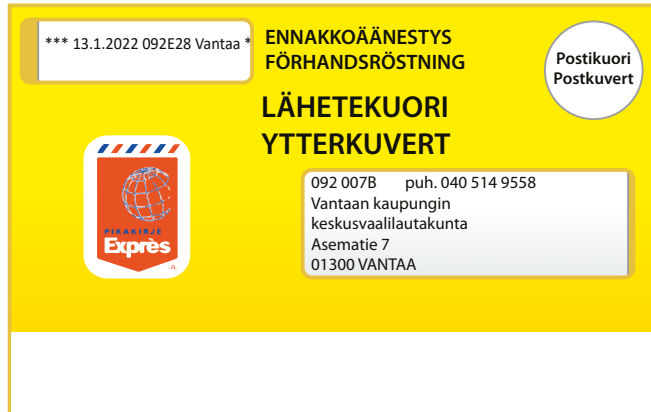
Kaikki määräaikaan mennessä saapuneet lähetekuoret on avattava siten, ettei niiden sisältö vahingoitu.

Vielä tässä avaamisvaiheessa lähetekuoreissa olevia lähetekirjettä ja vaalikuorta ei saa erottaa toisistaan. Erottelu tehdään vasta sitten, kun lähetekirje ja vaalikuori jäljempänä selostetun mukaisesti voidaan hyväksyä.

3 (ii) Lähetekirjeen ja vaalikuoren tarkastus

Keskusvaalilautakunnalle saapuu kahdenlaisia ennakkoäänestyksen lähetekuoria:

- 1) niitä, joiden vasemmanpuoleisesta ikkunasta näkyy, että lähetekirjeeseen on tehty kuittausmerkintä ja

- 2) niitä, joiden vasemmanpuoleisesta ikkunasta näkyy, että lähetekirjeeseen ei ole tehty kuittausmerkintää.

3 (ii.a) Kuittausmerkinnällä varustetut lähetekirjeet

Kuittausmerkinnällä varustetut lähetekuoret avataan ja ennakkoäänestysasiakirjat tarkastetaan seuraavasti:

- 1) Tarkastetaan, että vaalikuori on suljettu ja että siihen ei ole tehty äänestäjää tai ehdokasta koskevaa tai muuta asiatonta merkintää; ja

- 2) Tarkastetaan, että lähetekirjeessä on äänestäjän allekirjoitus ja vaalitoimitsijan allekirjoitus.

Mikä on kuittausmerkintä?

Ennakkoäänestyspaikassa, jossa äänioikeustietojärjestelmä (äänioikeusrekisteri) on käytössä, vaalitoimitsija tulostaa lähetekirjelomakkeen vasempaan yläreunaan kuittausmerkinnän osoittamaan sitä, että äänestys on merkitty äänioikeusrekisteriin jo ennakkoäänestyspaikassa. Ennakkoäänestyksen lähetekirjeenä on käytettävä lähetekirjelomaketta aina silloin, kun äänioikeuden käyttäminen merkitään ennakkoäänestyspaikassa äänioikeusrekisteriin. Ilmoituskortille kuittausmerkintää ei voi tulostaa. Ilmoituskortissa olevaa lähetekirjeosaa voidaan siten käyttää lähetekirjeenä vain silloin, kun äänestys vastaanotetaan manuaalisesti merkitsemättä sitä äänioikeusrekisteriin.

Kaikki kuittausmerkinnät ovat seuraavantyyppisiä:

*** 13.1.2022 049E3 Espoo ***

Kuittausmerkinnässä tarkoittaa

- päiväys (esim. 13.1.2022) päivää, jolloin ennakkoäänestys tapahtui;
- numero-kirjain -yhdistelmä ja kunnan nimi (esim. 049E3 Espoo) sitä kunnan yleistä ennakkoäänestyspaikkaa, jossa äänestäminen tapahtui (049 = kunnan kuntanumero; E1, E2, E3 ja niin edelleen = kunnan ennakkoäänestyspaikkojen koodit);

Kuittausmerkintä näkyy lähetekuoren ylävasemmalla olevasta ikkunasta. Kuittausmerkinnän lisäksi lähetekirjelomakkeelle muihin kohtiin tulostuvat äänioikeustietojärjestelmästä äänestäjän sukunimi ja etunimet, äänestäjän henkilötunnus, äänestäjän äänioikeuskunnan kuntanumero ja äänestysalueen numero sekä keskusvaalilautakunnan yhteystiedot.

3 (ii.b) Ilman kuittausmerkintää olevat lähetekirjeet

Ilman kuittausmerkintää olevat lähetekuoret avataan ja ennakkoäänestysasiakirjat tarkastetaan seuraavasti:

- Tarkastetaan, että vaalikuori on suljettu ja että siihen ei ole tehty äänestäjää tai ehdokasta koskevaa tai muuta asiatonta merkintää; ja
- tarkastetaan, että lähetekirjeessä on ensinnäkin äänestäjän nimi, henkilötunnus tai syntymäaika ja osoite sekä allekirjoitus ja
- toiseksi ennakkoäänestyspaikan nimi tai (laitos- ja kotiaäänestyksessä) asianomaisen kunnan nimi, päiväys ja vaalitoimitsijan allekirjoitus; sekä
- tarkastetaan äänioikeusrekisteristä tai vaaliluettelosta, että äänestäjä on merkitty äänioikeutetuksi kyseisen kunnan johonkin äänestysalueeseen.

Miksi lähetekirjeessä ei ole kuittausmerkintää?

Jos äänioikeusrekisteri ei ennakkoäänestyspaikassa ole lainkaan käytössä tai on väliaikaisesti poissa käytöstä, lähetekirjeeseen ei tehdä kuittausmerkintää. Kuittausmerkinnän puuttuminen lähetekirjeestä (ja siten myös lähetekuoren vasemmanpuoleisesta ikkunasta) osoittaaakin sen, että ennakkoäänestystä ei ole merkitty äänioikeusrekisteriin ennakkoäänestyspaikassa.

Näitä ns. manuaalisia ennakkoäänestyksiä saapuu keskusvaalilautakunnalle:

- edustustoista,
- laivoista,
- oman kunnan ja muiden kuntien vaalitoimikunnilta (laitosäänestykset),
- oman kunnan kotiaänestyksen vaalitoimitsijoilta (kotiaäänestykset) ja
- niistä kotimaan yleisistä ennakkoäänestyspaikoista, joissa äänioikeusrekisteriä ei tilapäisesti tai ei lainkaan käytetä.

3 (iii) Keskusvaalilautakunnan toimenpiteet eräissä tapauksissa

Virheellisesti osoitetut lähetekirjeet

Ennakkoäänestysasiakirjoja tarkastaessaan keskusvaalilautakunta saattaa havaita, että lähetekuoressa oleva lähetekirje on kyllä osoitettu sille, mutta äänestäjä ei äänioikeusrekisterin mukaan kuulu kyseiseen kuntaan, vaan on äänioikeutettu muussa kunnassa. Lähetekirje on siten virheellisesti osoitettu. Tällaiset ovat mahdollisia niissä tapauksissa, joissa lähetekirje on täytetty käsin.

Jos lähetekirje on virheellisesti osoitettu toisen kunnan keskusvaalilautakunnalle, lähetekirje voidaan siirtää eteenpäin saman hyvinvointialueen sisällä. Toisen hyvinvointialueen kuntaan osoitettua lähetekirjettä ei siirretä eteenpäin, koska oletetaan, että lähetekirjeen virheellisesti osoittanut äänestäjä on myös virheellisesti äänestänyt väärän kunnan ehdokasta. Nämä äänestykset jätetään ottamatta huomioon.

On syytä korostaa, että tässä tarkoitettu menettely (virheellisesti osoitettu lähetekuori) ja vaiheessa 1A tarkoitettu menettely (väärään paikkaan saapunut lähetekuori) ovat eri asioita ja niissä toimitaan eri tavoin.

Avonaisen vaalikuoren sulkeminen

Jos vaalikuori on avonainen, keskusvaalilautakunnan on suljettava se vaalilaisuuksien säilyttäen. Jos vaalikuoren liimaus ei jostain syystä pidä, kuori voidaan sulkea sinettinauhalla.

Vaihe 4: Ennakkoäänestyksen hyväksyminen tai jättäminen huomioon ottamatta

- Tee päätös siitä, hyväksytäänkö ennakkoäänestys vai jätetäänkö se ottamatta huomioon.
- Erotta vasta päätöksen jälkeen hyväksytty vaalikuori lähetekirjeestä.
- Jos ennakkoäänestys jätetään ottamatta huomioon, siitä tehdään merkintä keskusvaalilautakunnan kokouksessa pidettävään pöytäkirjaan, mutta vaaliluetteloon ei tässä vaiheessa tehdä mitään merkintää.

4 (i) Ennakkoäänestyksen huomioon ottamatta jättämisen perusteet

Ennakkoäänestys on jätettävä huomioon ottamatta, jos:

- 1) Ennakkoon äänestänyttä henkilöä ei ole otettu äänioikeusrekisteriin kyseisen kunnan kohdalle;
- 2) Vaalikuoreen on tehty äänestäjää tai ehdokasta koskeva tai muu asiaton merkintä;
- 3) Lähetekirje on niin puutteellinen tai epäselvä, ettei varmasti voida vakuutua, onko äänestys tapahtunut laissa säädetyin tavoin, tai päätellä, kuka on äänestänyt;
- 4) Kotiäänestyksen lähetekirjeestä puuttuu äänestyksessä läsnä olleen 18 vuotta täyttäneen henkilön nimikirjoitus.

Jokin huomaamattomuudesta johtuva vähäinen tai epäolennainen puutteellisuus tai epäselvyys lähetekirjeessä ei yleensä aiheuta sitä, että ennakkoäänestys jätettäisiin huomioon ottamatta. Keskusvaalilautakunnalle kuuluu kussakin yksittäistapauksessa ratkaista asia lähetekirjeessä (ja kotiäänestyksessä siihen mahdollisesti liitettyssä ilmoituskortissa) olevien tietojen ja mahdollisen muun saatavissa olevan selvityksen perusteella. Keskusvaalilautakunta voi viran puolesta itse hankkia lisäselvitystä vaalitoimitsijoilta tai vaalitoimikunnan jäseniltä taikka myös itse äänestäjältä, jos tämä on lähetekirjeestä selvitettävissä ja tavoitettavissa. Jos lähetekirjeeseen on tehty kuittausmerkintä, voidaan sen perusteella selvittää äänioikeustietojärjestelmästä äänestämisen tarkka ajankohta ja kirjauksen järjestelmään tehnyt vaalitoimitsija.

Vuoden 2008 kunnallisvaaleissa keskusvaalilautakunta oli jättänyt kolme äänestystä huomioon ottamatta. Ensimmäisessä lähetekirjeessä ei ollut ilmoituksen äänioikeudesta saaneen henkilön omaa allekirjoitusta ja toisesta ja kolmannesta lähetekirjeestä puuttuivat sekä äänestäjän että vaaliviranomaisen allekirjoitukset. Hallinto-oikeus katsoi, että lähetekirjeet olivat olleet niin puutteellisia

tai epäselviä, ettei varmasti voida vakuuttua, onko äänestys tapahtunut laissa säädetyin tavoin, tai päätellä, kuka on äänestänyt. Keskusvaalilautakunnan oli näin ollen tullut jättää kyseiset äänestykset huomioon ottamatta. (Vaasan HAO 22.12.2008 08/0817/3). Ratkaisu jäi lainvoimaiseksi.

4 (ii) Ennakkoäänestyksen hyväksyminen

Jos edellä mainitut huomioon ottamatta jättämisen perusteet eivät täyty, ennakkoäänestys on hyväksyttävä.

Hyväksytty vaalikuori on erotettava lähetekirjeestä. Vaalikuoret on säilytettävä äänestysalueittain ryhmiteltyinä.

Hyväksyttyihin vaalikuoriin ei saa tehdä mitään merkintöjä.

4(iii) Huomioon ottamatta jättämisestä aiheutuvat toimenpiteet

Kun äänestys jätetään ottamatta huomioon, on siitä tehtävä merkintä keskusvaalilautakunnan kokouksessa pidettävään pöytäkirjaan. Vaalikuorta ei saa avata.

Huomioon ottamatta jätetty avaamaton vaalikuori on lähetekirjeineen ja kuorineen liitettävä pöytäkirjaan. Vaalikuoren avonaisuus ei ole huomioon ottamatta jättämisen peruste, mutta jos vaalikuori muusta syystä jätetään ottamatta huomioon ja se on avonainen, se on suljettava vaalisalaisuus säilyttäen.

Kun äänioikeusrekisteriin jo ennakkoäänestyspaikassa merkitty äänestys jätetään ottamatta huomioon, keskusvaalilautakunta voi harkintansa mukaan poistaa merkinnän äänioikeusrekisteristä (tarkemmat ohjeet VAT-ohjeessa nro 4b). Kun ennakkoäänestyspaikassa manuaalisesti vastaanotettu äänestys jätetään ottamatta huomioon, äänioikeusrekisteriin tai vaaliluetteloon ei tehdä minkäänlaista merkintää.

Vaihe 5: Hyväksytyjen ennakkoäänestysten merkitseminen äänioikeusrekisteriin ja vaaliluetteloihin

- Merkitse äänioikeusrekisteriin ne hyväksytyt ennakkoäänestykset, joita ei ole merkitty rekisteriin jo ennakkoäänestyspaikassa.
- Jos teet merkintöjä vaaliluetteloiden tulostusajankohdan jälkeen (19.1.2022 klo 18), tee ne sekä äänioikeusrekisteriin että vaaliluetteloihin.
- Tee viipymättä äänioikeusrekisteriin ja vaaliluetteloihin mahdolliset vaalitoimitsijan ilmoittamat korjausmerkinnät.

Keskusvaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että vaalilautakunnille toimitetuista vaaliluetteloista käy selvästi ja luotettavasti ilmi, ketkä äänioikeutetut ovat käyttäneet äänioikeutensa jo ennakkoäänestyksessä ja keillä se on vielä käyttämättä vaalipäivän äänestyksessä.

5 (i) Mitkä ennakkoäänestykset merkitään äänioikeusrekisteriin keskusvaalilautakunnassa?

Keskusvaalilautakunnan on merkittävä (ns. jälkikirjauksina) äänioikeusrekisteriin kaikki ne hyväksytyt ennakkoäänestykset, joita ei ole merkitty äänioikeusrekisteriin ennakkoäänestyspaikassa. Tällaisten ennakkoäänestysten lähetekirjeessä ei ole edellä mainittua kuittausmerkintää. Tyypillisiä tällaisia ennakkoäänestyksiä ovat ulkomailla edustustoissa ja laivoissa annetut äänet sekä laitos- ja kotiäännet.

Jos lähetekirjeessä on kuittausmerkintä, se tarkoittaa sitä, että äänestys on merkitty rekisteriin jo ennakkoäänestyspaikassa, eikä merkintää siis tehdä enää keskusvaalilautakunnassa.

5 (ii) Miten merkinnät tehdään?

Merkintöjen tekninen tekeminen äänioikeusrekisteriin on yksityiskohtaisesti selostettu keskusvaalilautakunnille jaetussa VAT-ohjeessa nro 4b (Äänioikeustietojärjestelmän käyttöohjeet kunnan keskusvaalilautakunnalle).

Ennen rekisterimerkintöjen tekemistä keskusvaalilautakunnan kannattaa lajitella ennakkoäänestysasiakirjat ennakkoäänestystyyppin mukaan seuraavasti:

- kotiaänestykset ja kotiaänestysten yhteydessä toimitetut omaishoitajien äänestykset,
- laitosäänestykset,

- ulkomailla laivoissa tapahtuneet äänestykset,
- ulkomailla edustustoissa tapahtuneet äänestykset, ja
- kotimaan yleisissä ennakköäänestyspaikoissa tapahtuneet äänestykset.

Jos lähetekirjeestä ei selvästi ilmene, missä ennakköäänestyspaikassa hyväksytty ennakköäänestys on tapahtunut (esimerkiksi laitoksessa vai yleisessä ennakköäänestyspaikassa), keskusvaalilautakunnan tulee kussakin yksittäistapauksessa ratkaista asia ja merkitä äänestys äänioikeusrekisteriin jonakin ennakköäänestystyyppinä, esimerkiksi laitosaänestyksenä. Merkinnällä on tilastollinen merkitys. Tapauksissa, joissa ennakköäänestys on otettu vastaan manuaalisesti ja äänestyspaikaksi on merkitty kunnan nimi, kyse on laitosaänestyksestä.

5 (iii) Milloin merkinnät tehdään sekä äänioikeusrekisteriin että vaaliluetteloon?

Keskusvaalilautakunnan tulee pyrkiä siihen, että merkinnät äänioikeusrekisteriin tehdään mahdollisimman kattavasti ennen keskiviikkoa 19.1. klo 18, jolloin oikeusministeriö aloittaa vaaliluetteloiden keskitetyn tulostuksen äänioikeusrekisteristä.¹²

Mikäli ilman kuittausmerkintää olevia hyväksyttäviä ennakköäänestyksiä kuitenkin saapuu keskusvaalilautakunnalle edellä sanotun määräajan jälkeen, keskusvaalilautakunnan tulee huolehtia siitä, että äänioikeuden käyttäminen merkitään sekä äänioikeusrekisteriin että paperisiin vaaliluetteloihin. Vaaliluetteloihin on otettu ne äänioikeutetut, joiden ennakkoon äänestämistä ei ole merkitty äänioikeusrekisteriin ennen kuin niiden tulostus aloitettiin.

Merkintä vaaliluetteloon tehdään siten, että merkitään **E** ennakolta äänestäneen henkilön nimen kohdalle sarakkeeseen **AV-2022**.¹³ Vaaliluettelot ovat äänioikeutettujen sukunimien mukaisessa aakkosjärjestyksessä.

Aakkostuksessa kirjainten keskinäinen järjestys on suomen kielen mukainen, v ja w -kirjaimet on erotettu toisistaan. Etuliitteelliset sukunimet on aakkostettu etuliitteen mukaan, esimerkiksi henkilö nimeltä "von Taffelsson Bror-Erik" löytyy vaaliluettelosta v-kirjaimella alkavien sukunimien joukosta. Tyhjä merkki sijoittuu ennen muita merkkejä, esimerkiksi henkilö "Ek Liisa" on vaaliluettelossa ennen henkilöä "Eka Liisa". Väliiviiva on aakkostettu kuten tyhjä merkki, esimerkiksi henkilö "Ek-Roine Liisa" on vaaliluettelossa ennen henkilöä "Eko Liisa". Useimmat tarkkeet jätetään huomiotta, esimerkiksi é on aakkostettu kuten e, mutta poikkeuksen muodostaa ü, joka on aakkostettu kuten y.

¹² Joillekin kunnille vaaliluettelot tulostetaan kuntien pyynnöstä vasta vaalipäivää edeltävänä torstaina.

¹³ Vaalilautakunta merkitsee samaan sarakkeeseen vaalipäivän äänestämiset jollain muulla merkillä (esim. V, X tai /).

Merkintöjen tekemisen jälkeen tehdään myös vastaavat lukumäärämuutokset (vähennykset) vaaliluetteloiden kansilehden laskelmasivun sarakkeeseen "Tilanne 2".

5 (iv) Korjausmerkintöjen tekeminen eräissä tapauksissa

Jos yleisen ennakkoäänestyspaikan vaalitoimitsija merkitsee ennakkoäänestyksen äänioikeusrekisteriin väärän henkilön kohdalle tai muutoin virheellisesti ja havaitsee virheensä vasta hyväksyttyään näyttöruudun, hänen on a) merkittävä äänestys uudelleen oikean henkilön kohdalle sekä b) viipymättä pyydyttävä asianomaista keskusvaalilautakuntaa poistamaan edellinen virheellinen äänestysmerkintä äänioikeusrekisteristä.

Keskusvaalilautakunnan on tällöin viipymättä poistettava äänestysmerkintä sen äänestäjän kohdalta, jonka vaalitoimitsija oli virheellisesti merkinnyt äänestäneeksi. Mikäli äänestysmerkinnän poisto tehdään vaaliluetteloiden tulostusajankohdan jälkeen (ks. edellä), sama korjaus on tehtävä myös paperimuotoisiin vaaliluetteloihin lisäämällä henkilön nimi vaaliluetteloon.

Korjausmerkintöjen tekemistä äänioikeusrekisteriin on selostettu VAT-ohjeessa nro 4b. Keskusvaalilautakunnan on merkittävä äänioikeusrekisteriin poiston syy ja tarkentava selvitys, miksi äänestysmerkintä poistetaan.

Vaihe 6: Hyväksytyjen vaalikuorten ja lähetekirjeiden käsittely

- Laske hyväksytyjen vaalikuorten lukumäärät äänestysalueittain ja merkitse luvut pöytäkirjaan.
- Merkitse hyväksytyjen vaalikuorten lukumäärät äänestysalueittain tuloslaskentajärjestelmään ja vaaliluetteloihin.
- Säilytä hyväksytyt vaalikuoret äänestysalueittain lajiteltuina laskentaa varten.
- Säilytä mahdollisia tarkistuksia varten lähetekirjeet äänestysalueittain lajiteltuina.

6 (i) Vaalikuorten lukumäärän laskeminen kussakin äänestysalueessa

Keskusvaalilautakunnan on laskettava hyväksytyjen vaalikuorten lukumäärä kussakin äänestysalueessa, todettava äänioikeusrekisteriin (tai vaaliluetteloihin)

äänestäneiksi merkittyjen lukumäärä kussakin äänestysalueessa ja merkittävä saadut luvut keskusvaalilautakunnan pöytäkirjaan.

Mikäli hyväksytyjen vaalikuorien määrät ja äänestäneiksi merkittyjen määrät poikkeavat toisistaan, laskenta on suoritettava uudelleen. Jos uudenkin laskennan jälkeen luvuissa on eroja, erotuksen syy on selvitettävä ja merkittävä pöytäkirjaan. Mikäli äänioikeusrekisteristä saatavat luvut ovat suurempia kuin vaalikuorten luvut, saattaa syynä olla esimerkiksi se, että keskusvaalilautakunta on jättänyt joitakin rekisteriin merkittyjä ennakoäänestyksiä huomioon ottamatta (ks. edellä) tai se, ettei postitse ennakoäänestyspaikasta lähetetty lähetekuori ole saapunut ajoissa keskusvaalilautakunnalle.

6 (ii) Vaalikuorten lukumäärien merkitseminen äänestysalueittain tuloslaskentajärjestelmään ja vaaliluetteloihin

Keskusvaalilautakunnan on merkittävä tuloslaskentajärjestelmän asianomaiseen kohtaan hyväksytyjen vaalikuorten lukumäärä kussakin äänestysalueessa. Tuloslaskentajärjestelmässä ennakkoon äänestäneiden lukumäärä äänestysalueessa on siis yhtä kuin hyväksytyjen vaalikuorten lukumäärä äänestysalueessa.

Hyväksytyjen vaalikuorten lukumäärät merkitään tuloslaskentajärjestelmään aikaisintaan perjantaina 21.1.2022 klo 12 jälkeen ja viimeistään lauantaina 22.1. klo 17 mennessä.

Hyväksytyjen vaalikuorten lukumääriä vastaavat äänestäneiden lukumäärät on lisäksi merkittävä kunkin äänestysalueen vaaliluettelon kansilehden laskelmasiivun asianomaisiin kohtiin.

Vaalikuorten lukumäärien tallennus tuloslaskentajärjestelmään selostetaan tarkemmin VAT-ohjeessa nro 5b (Tuloslaskentajärjestelmän käyttöohjeet kunnan keskusvaalilautakunnalle).

Pienten äänestysalueiden käsittely laskentajärjestelmässä

Pienten äänestysalueiden (ks. luku 9) osalta ennakkoon ja vaalipäivänä äänestäneiden lukumäärät tallennetaan erikseen, mutta kaikki äänet tallennetaan vaalipäivän ääniä. Seuraavassa esimerkkinä tilanne, jossa äänestysalueella on hyväksyttyjä vaalikuoria (ennakkoääniä) 35 kpl ja vaalipäivänä käy 30 äänestäjää. Merkinnät laskentajärjestelmään tehdään seuraavasti:

- 1) Keskusvaalilautakunta tallentaa ennakkoon äänestäneiden määräksi 35.
- 2) Vaalipäivän alustavassa laskennassa keskusvaalilautakunta tallentaa:
 - vaalipäivänä äänestäneiden määräksi 30,

- vaalipäivän ääniksi ennakkoäänien ja vaalipäivänä annettujen äänien yhteismäärän 65 (35+30).

Mikäli arvioidaan, että äänestysalueella ennaktoon ja vaalipäivänä äänestää yhteensä vähemmän kuin 50 äänioikeutettua, äänestysalueen ennakko- ja vaalipäivän äänet yhdistetään jonkun toisen äänestysalueen ääniin. Tällöin toimitaan seuraavan esimerkin mukaisesti. Äänestysalue 002 arvioidaan pieneksi äänestysalueeksi ja se yhdistetään äänestysalueeseen 001. Äänestysalueella 001 on 70 kpl ennakkoääniä ja 90 kpl vaalipäivän ääniä. Äänestysalueella 002 on 15 kpl ennakkoääniä ja 20 kpl vaalipäivän ääniä. Merkinnät laskentajärjestelmään tehdään seuraavasti:

- 1) Keskusvaalilautakunta merkitsee tuloslaskentajärjestelmään, että äänestysalue 002 yhdistetään äänestysalueeseen 001;
- 2) Keskusvaalilautakunta merkitsee laskentajärjestelmään ennaktoon äänestäneiden määräksi 70 äänestysalueelle 001 ja 15 äänestysalueelle 002;
- 3) Vaalipäivän alustavassa laskennassa keskusvaalilautakunta tallentaa:
 - vaalipäivänä äänestäneiden määräksi 90 äänestysalueelle 001 ja 20 äänestysalueelle 002 ja
 - vaalipäivän ääniksi molempien äänestysalueiden ennakkoäänien ja vaalipäivänä annettujen äänien yhteismäärän 195 (70+15+90+20).

6 (iii) Vaalikuorten säilyttäminen ennen laskentaa

Vaalikuoret on lähetekirjeistä erotettuina ja äänestysalueittain jaoteltuina säilytettävä avaamattomina varmassa tallessa siihen asti kun niitä ryhdytään vaalipäivänä laskemaan keskusvaalilautakunnassa.

6 (iv) Lähetekirjeiden säilyttäminen

Keskusvaalilautakunnan on säilytettävä lähetekirjeet äänestysalueittain lajiteltuna henkilöiden sukunimien mukaisessa aakkosjärjestyksessä tai muutoin siten, että tietty lähetekirje on tarvittaessa helposti löydettävissä.

6 (v) Määräajan jälkeen saapuneiden lähetekuorten käsittely

- Jätä määräajan jälkeen saapuneet lähetekuoret huomioon ottamatta ja arkistoi ne avaamattomina.

Lähetekuoret, jotka ovat saapuneet keskusvaalilautakuntaan edellä mainitun määräajan (21.1. ennen klo 19) jälkeen, jätetään avaamattomina huomioon ottamatta. Jokaiseen tällaiseen avaamattomaan lähetekuoreen on tehtävä merkintä siitä, minä päivänä ja mihin kellonaikaan kuori on saapunut keskusvaalilautakuntaan. Kuoret arkistoidaan luvussa 10 mainitulla tavalla.

5.4 Kirjeäänestysasiakirjojen tarkastaminen

Kirjeäänestysasiakirjoja ei jaeta keskusvaalilautakunnalle, vaan suoraan kirjeäänestäjille. Keskusvaalilautakunta saa nähtäväkseen kirjeäänestysasiakirjat vasta, kun ne saapuvat sille tarkastettavaksi.

Keskusvaalilautakunnalle saapuvat kirjeäänestysasiakirjat ovat:

- 1) kirjeäänestyksen lähetekuori
 - etupuolen väriltään alaosa valkoinen ja muutoin keltainen; koko C5; osoiteikkuna oikealla ja teksti "kirjeäänestyksen lähetekirje" ylhäällä vasemmalla; sekä
- 2) kirjeäänestyksen lähetekuoren sisällä olevat
 - kirjeäänestyksen lähetekirje, ja
 - kirjeäänestyksen turkoosi vaalikuori (jonka sisään on suljettu leimaamaton äänestyslippu), jonka alareunassa on pieni ikkuna.

Kirjeäänestysasiakirjojen käsittelyssä on seuraavat vaiheet:

Vaihe 1: Lähetekuoren osoitekentän tarkastaminen

Vaihe 2: Lähetekuoren lajittelu äänestysalueittain

Vaihe 3: Lähetekuoren avaaminen ja sen sisällä olevien lähetekirjeen ja vaalikuoren tarkastaminen

Vaihe 4: Kirjeäänestyksen hyväksyminen tai jättäminen huomioon ottamatta

Vaihe 5: Hyväksytyjen kirjeäänestysten merkitseminen äänioikeuskisteriin ja/tai vaaliluetteloihin

Vaihe 6: Hyväksytyjen kirjeäänestyksen vaalikuorten ja lähetekirjeiden käsittely

Vaihe 7: Määräajan jälkeen saapuneiden kirjeäänestyksen lähetekuorten käsittely

Vaihe 1: Saapuneiden kirjeäänestyksen lähetekuorten osoitekentän tarkastaminen

- Tarkista aina ensimmäiseksi, että saapunut kirjeäänestyksen lähetekuori on osoitettu nimenomaan sinun kuntasi keskusvaalilautakunnalle

Keskusvaalilautakunnan tulee heti kirjeäänestyksen lähetekuoren saatuaan ennen sen avaamista ehdottomasti tarkistaa lähetekuoren osoitekentästä, että lähetekuori on sille osoitettu.

Jos lähetekuori on saapunut väärään paikkaan (jos vastaanottajaksi on merkitty jonkun muun kunnan keskusvaalilautakunta), on se avaamattomana viipymättä postitettava oikealle vastaanottajalle siten kuin ennakoäänestysasiakirjojen tarkastuksen osalta edellä selostettiin.

Vaihe 2: Kirjeäänestyksen lähetekuorten lajittelu äänestysalueittain

- Lajittele kirjeäänestyksen lähetekuoret äänestysalueittain ja pidä myös jatkossa lähetekuorten sisältämät asiakirjat äänestysalueittain lajiteltuinä (ja ennakoäänestyksen asiakirjoista erillisinä)

Jos kirjeäänestäjä on sijoittanut kirjeäänestyksen lähetekuoreen ilmoituskorttinsa, kuoren ikkunasta on nähtävissä numerotunnus, jossa on kunnan numero ja äänestysalueen numero (esimerkiksi 049 011). Keskusvaalilautakunnalle osoitetut kirjeäänestyksen lähetekuoret tulee lajitella numerosarjan mukaisesti äänestysalueittain.

Kirjeäänestyksissä kunnan numerotunnusta ja äänestysalueen numeroa ei kuitenkaan välttämättä näy lähetekuoren ikkunasta, jos ilmoituskorttia ei ole sijoitettu lähetekuoreen. Tällöin lähetekuori on avattava ja äänestäneen äänestysalue selvitettävä ennen kuin lajittelu voidaan suorittaa.

Asiakirjojen äänestysalueittaisessa lajittelussa on oleellista se, että asiakirjojen tarkastuksen päätteeksi kaikki hyväksytyt kirjeäänestyksen vaalikuoret ovat lajiteltuina äänestysalueittain.

Vaihe 3: Kirjeäänestyksen lähetekuoren avaaminen ja sen sisällä olevien lähetekirjeen ja vaalikuoren tarkastus

- Avaa lähetekuori ja tarkasta lähetekuori, lähetekirje ja vaalikuori sekä se, kuka henkilö on äänestänyt ja että tämä henkilö kuuluu kunnan äänioikeusrekisteriin/vaaliluetteloon

3 (i) Lähetekuorten avaaminen

Kaikki määräaikaan mennessä saapuneet kirjeäänestyksen lähetekuoret on avattava siten, ettei niiden sisältö vahingoitu.

Vielä tässä avaamisvaiheessa lähetekuoreissa olevia lähetekirjettä ja vaalikuorta ei saa erottaa toisistaan. Erottelu tehdään vasta sitten, kun lähetekirje ja vaalikuori jäljempänä selostetun mukaisesti voidaan hyväksyä.

3 (ii) Lähetekuoren, lähetekirjeen ja vaalikuoren tarkastus

Kirjeäänestyksen lähetekuoret avataan ja asiakirjat tarkastetaan seuraavasti:

- 1) Tarkastetaan lähetekuoreen tehtyjen tai siihen liitettyjen postitus- tai lähetyksmerkintöjen perusteella, onko kirjeäänestyksen lähetekuori postitettu ulkomailta;
- 2) Tarkastetaan, että vaalikuori on suljettu ja että siihen ei ole tehty äänestäjää tai ehdokasta koskevaa tai muuta asiatonta merkintää; ja

- 3) Tarkastetaan, että lähetekirjeessä on
 - äänestäjän nimi, henkilötunnus tai syntymäaika, osoite, valtio jossa äänestys tapahtui sekä päiväys ja äänestäjän allekirjoitus ja
 - kahden todistajan allekirjoitukset, nimenselvennykset, syntymäajat ja osoitteet;
- 4) Tarkastetaan äänioikeusrekisteristä tai vaaliluettelosta, että äänestäjä on merkitty äänioikeutetuksi kyseisen kunnan johonkin äänestysalueeseen.

3 (iii) Keskusvaalilautakunnan toimenpiteet eräissä tapauksissa

Virheellisesti osoitetut lähetekirjeet

Kirjeäänestysasiakirjoja tarkastaessaan keskusvaalilautakunta saattaa havaita, että lähetekuoressa oleva lähetekirje on kyllä osoitettu sille, mutta äänestäjä ei äänioikeusrekisterin mukaan kuulu kyseiseen kuntaan, vaan on äänioikeutettu muussa kunnassa. Lähetekirje on siten virheellisesti osoitettu.

Virheellisesti osoitetut asiakirjat siirretään eteenpäin saman hyvinvointialueen sisällä. Aluevaaleissa virheellisesti osoitettuja asiakirjoja ei siirretä eteenpäin oman hyvinvointialueen ulkopuolelle, koska oletetaan, että lähetekirjeen virheellisesti osoittanut äänestäjä on myös virheellisesti äänestänyt väärän hyvinvointialueen ehdokasta. Nämä äänestykset jätetään siten ottamatta huomioon.

Avonaisen vaalikuoren sulkeminen

Jos vaalikuori on avonainen ja voidaan päätellä, että avonaisuus johtuu kuoren teknisestä toimimattomuudesta (eli kuori näyttää siltä, että se olisi kyllä asianmukaisesti suljettu liimaamalla se kiinni, mutta kuori olisi huonon liimapinnan takia itsestään auennut), keskusvaalilautakunnan on suljettava kuori vaalisalaisuus säilyttäen. Jos vaalikuoren liimaus ei pidä, kuori voidaan sulkea sinettinauhalla. Mikäli sen sijaan vaikuttaa siltä, että vaalikuori on asiattomasti avattu, äänestys tulee jättää ottamatta huomioon.

Lähetekuoressa on useampia kuin yksi vaalikuori

Jos kirjeäänestyksen lähetekuoren sisällä on kaksi vaalikuorta, mutta vain yksi lähetekirje, äänestys jätetään ottamatta huomioon. Tällöin on ilmiselvää, että äänestys ei ole tapahtunut laissa säädetyin tavoin. Kirjeäänestäjä ei ole laillisesti voinut käyttää kahta vaalikuorta ja äänestyslippua.

Jos lähetekuoressa on kaksi vaalikuorta ja kaksi lähetekirjettä, jotka tarkastuksen jälkeen voidaan todeta kahden eri henkilön asiakirjoiksi, molemmat äänestykset voitaneen hyväksyä, jos jäljempänä mainitut ehdot täyttyvät.

Lähetekuorena on käytetty muuta kuin kirjeäänestyksen lähetekuorta

Jos kirjeäänestyksen lähetekirje ja suljettu vaalikuori postitetaan asianmukaisilla merkinnöillä varustettuna muussa kirjekuoressa kuin kirjeäänestyksen lähetekuoressa, äänestys voidaan hyväksyä, jos kuoresta käy selville se, että se on postitettu ulkomailta.

Vaihe 4: Kirjeäänestyksen hyväksyminen tai jättäminen huomioon ottamatta

- Tee päätös siitä, hyväksytäänkö kirjeäänestys vai jätetäänkö se ottamatta huomioon
- Erotta hyväksytty vaalikuori lähetekirjeestä
- Jos kirjeäänestys jätetään ottamatta huomioon, siitä tehdään merkintä keskusvaalilautakunnan kokouksessa pidettävään pöytäkirjaan, mutta äänioikeusrekisteriin/vaaliluetteloon ei tehdä mitään merkintää

4 (i) Kirjeäänestyksen huomioon ottamatta jättämisen perusteet

Kirjeäänestys on jätettävä ottamatta huomioon, jos:

- 1) Kirjeäänestyksessä äänestänyttä henkilöä ei ole otettu äänioikeusrekisteriin kyseisen kunnan kohdalle;
- 2) Kirjeäänestyksen vaalikuoreen on tehty äänestäjää tai ehdokasta koskeva tai muu asiaton merkintä;
- 3) Kirjeäänestyksen lähetekirje on niin puutteellinen tai epäselvä, ettei varmasti voida vakuuttua, onko äänestys tapahtunut laissa säädetyin tavoin, tai päätellä, kuka on äänestänyt. Tätä kohtaa sovelletaan myös niihin tapauksiin, joissa lähetekuoresta ei löydy lähetekirjettä eli sitä ei ole. Äänestäjän oman allekirjoituksen puuttuminen kirjeäänestyksen lähetekirjeestä on merkittävä puutteellisuus ja aiheuttaa huomioon ottamatta jättämisen, koska kirjeitse äänestäjän on allekirjoituksellaan vakuutettava, että hän on äänestänyt vaalisalaisuutensa ja vaalivapautensa säilyttäen. Mikäli äänestyksessä on käytetty avustajaa, lähetekirje voi olla myös avustajan allekirjoittama. Jokin vähäinen tai epäolennainen puutteellisuus lähetekirjeessä

ei välttämättä aiheuta huomioon ottamatta jättämistä. Keskusvaalilautakunnan on kussakin yksittäistapauksessa ratkaistava asia;

- 4) Kirjeäänestyksen lähetekuoreen tehtyjen postitus- tai lähetysmerkintöjen perusteella ei voida varmasti vakuuttua siitä, että kuori on postitettu tai lähetetty ulkomailta. Lähetekuoreessa tulisikin olla ulkomaan postimerkkejä, ulkomaan postileima tai, jos kansainvälistä kuriiripalvelua on käytetty, kuoressa tai siihen liitettynä tulisi olla muu vastaava todiste siitä, että kuori on peräisin ulkomailta, eikä Suomesta;
- 5) Kirjeäänestyksen vaalikuori on sillä tavalla avonainen, että voidaan päätellä, että avonaisuus johtuu jostain muusta kuin kuoren teknisestä toimimattomuudesta (eli muusta kuin siitä, että kuori on huonon liimapinnan vuoksi itsestään auennut) tai on muutoin sellainen, ettei varmasti voida vakuuttua, että äänestys on tapahtunut laissa säädetyin tavoin. Avonainen vaalikuori, josta voidaan päätellä, että sitä ei ole yritettykään liimata kiinni, aiheuttaa huomioon ottamatta jättämisen, samoin se, jos kuoresta voidaan päätellä, että se on ensin suljettu, sitten revitty auki ja sen jälkeen suljettu uudelleen;
- 6) Kirjeäänestyksen lähetekirjeestä puuttuvat laissa säädetyt läsnä olleiden todistajien allekirjoitukset ja heitä koskevat tiedot. Lähtökohtaisesti keskusvaalilautakunta voi luottaa siihen, että todistajat täyttävät kelpoisuusehdot. Syntymäajasta voidaan kuitenkin päätellä, onko todistaja 18-vuotias. Todistajan nimestä ja osoitteesta saatetaan voida päätellä, onko hän joku vaalilain 66 d §:n 5 momentissa mainituista henkilöistä, jotka eivät voi toimia todistajana. Jos todistaja on alle 18-vuotias tai joku, joka ei saa toimia todistajana, äänestys jätetään huomioon ottamatta edellä kohdan 3 nojalla (lähetekirjeen perusteella ei voida vakuuttua siitä, että äänestys on toimitettu laissa säädetyin tavoin).

Yksikin sanotuista perusteista riittää siihen, että kirjeäänestys jätetään huomioon ottamatta.

4 (ii) Kirjeäänestyksen hyväksyminen

Jos edellä mainitut huomioon ottamatta jättämisen perusteet eivät täyty, kirjeäänestys on hyväksyttävä.

Hyväksytty kirjeäänestyksen vaalikuori on erotettava lähetekirjeestä. Kirjeäänestyksen vaalikuoret on säilytettävä äänestysalueittain ryhmiteltyinä.

Hyväksytyihin kirjeäänestyksen vaalikuoriin ei saa tehdä merkintöjä, jos ne eivät ole välttämättömiä esimerkiksi äänestysalueittaisen lajittelun toteuttamiseksi.

4 (iii) Huomioon ottamatta jättämisestä aiheutuvat toimenpiteet

Kun kirjeäänestys jätetään ottamatta huomioon, on siitä tehtävä merkintä keskusvaalilautakunnan kokouksessa pidettävään pöytäkirjaan. Vaalikuorta ei saa avata.

Huomioon ottamatta jätetty avaamaton kirjeäänestyksen vaalikuori on lähete- kirjeineen ja kuorineen liitettävä pöytäkirjaan. Vaalikuoren avonaisuus edellä sanotusta syystä ei ole huomioon ottamatta jättämisen peruste, mutta jos vaalikuori muusta syystä jätetään ottamatta huomioon ja se on avonainen, se on suljettava vaalisalaisuus säilyttäen.

Kun äänestys jätetään ottamatta huomioon, äänioikeusrekisteriin tai vaaliluetteloon ei tehdä mitään merkintää.

Vaihe 5: Hyväksytyjen kirjeäänestysten merkitseminen äänioikeusrekisteriin ja vaaliluetteloihin

- Merkitse hyväksytyt kirjeäänestykset äänioikeusrekisteriin
- Jos teet merkintöjä vaaliluetteloiden tulostusajankohdan jälkeen (19.1.2022 klo 18), tee ne sekä äänioikeusrekisteriin että vaaliluetteloihin

Keskusvaalilautakunnan on merkittävä ns. jälkikirjauksina äänioikeusrekisteriin kaikki hyväksytyt kirjeäänestykset. Kirjeäänestyksen merkitseminen tapahtuu pääosin samalla tavalla kuin ennakkoäänestyksen merkitseminen (ks. luku 5.3, Vaihe 5). Äänestyksen tyypiksi valitaan äänioikeusrekisterissä "Kirjeäänestys".

Merkintöjen tekninen tekeminen äänioikeusrekisteriin myös kirjeäänestysten osalta on yksityiskohtaisesti selostettu VAT-ohjeessa nro 4b (Äänioikeustietojärjestelmän käyttöohjeet kunnan keskusvaalilautakunnalle).

Jos kirjeäänestys merkitään sekä äänioikeusrekisteriin että vaaliluetteloihin, merkitään kirjeäänestys vaaliluetteloon kirjaimella **E**.

Vaihe 6: Hyväksytyjen kirjeäänestyksen vaalikuorten ja lähetekirjeiden käsittely

- Laske hyväksytyjen kirjeäänestyksen vaalikuorten lukumäärät äänestysalueittain ja merkitse luvut pöytäkirjaan

- Avaa hyväksytty kirjeäänestyksen vaalikuoret, ota äänestyslippu ulos kuoresta vaalisalaisuus säilyttäen (lippua ei saa avata), leimaa lippu vaalileimasimella ja sulje leimattu lippu ennakkoäänestyksen (ruskeaan) vaalikuoreen sekä lopuksi lajittele näin syntyneet ruskeat ennakkoäänestyksen vaalikuoret asianomaisen äänestysalueen kohdalle hyväksytyjen ennakkoäänestyksen vaalikuorten joukkoon
- Säilytä mahdollisia tarkistuksia varten kirjeäänestyksen lähetekirjeet äänestysalueittain lajiteltuina

Keskusvaalilautakunnan on laskettava hyväksytyjen kirjeäänestyksen vaalikuorten lukumäärä kussakin äänestysalueessa ja merkittävä luvut pöytäkirjaan.

Keskusvaalilautakunnan on

- avattava jokainen hyväksytty kirjeäänestyksen vaalikuori,
- otettava kuoressa oleva äänestyslippu ulos vaalisalaisuus säilyttäen (äänestyslippua ei saa avata taitoksestaan),
- leimattava äänestyslippu vaalileimasimella (ei ole väliä, kummalle puolelle leima tulee),
- laitettava näin leimattu äänestyslippu ennakkoäänestyksen (ruskeaan) vaalikuoreen ja suljettava kuori liimaten,
- sijoitettava näin syntynyt vaalikuori ennakkoäänten joukkoon.

Uudelleen kuoritus tulee tehdä äänestysalueittain, jolloin on helppo sijoittaa kunkin äänestysalueen uudelleen kuoritettut kirjeäänetykset (muiden) ennakkoäänestysten joukkoon asianomaisen äänestysalueen kohdalle. Uudelleen kuorittamisen jälkeen kirjeäänetykset ovat ennakkoäänten seassa.

Kirjeäänestyksen vaalikuorten avaus, lippujen leimaaminen ja niiden sulkeminen ennakkoäänestyksen vaalikuoreen tulee tehdä joko keskusvaalilautakunnan itsensä toimesta tai sen valvonnassa. Jos tämä ei kuitenkaan, lähinnä vaalikuorten suuresta lukumäärästä johtuen, ole käytännössä mahdollista, keskusvaalilautakunta voi päättää, että tehtävä suoritetaan sihteerin ja vähintään kolmen muun samanaikaisesti paikalla olevan henkilön toimesta. Nämä henkilöt voivat olla keskusvaalilautakunnan jäseniä tai sen henkilökuntaa.

Keskusvaalilautakunnan on kiinnitettävä erityistä huomiota menettelyn turvallisuuteen ja luotettavuuteen. Menettelyn on oltava sellainen, että se ei anna aihetta minkäänlaisiin epäilyksiin menettelyn asianmukaisuudesta. Kaikki väärinkäytösmahdollisuudet tulee sulkea pois. Tämä tarkoittaa esimerkiksi, että tila, jossa tehtävä suoritetaan, on riittävän avoin, jota menettelyn valvonta on mahdollista toteuttaa.

Jos kirjeäänestyksen vaalikuoria avattaessa havaitaan, että

- kuoresta löytyy useampi kuin yksi äänestyslippu,
- kuoresta löytyy muitakin kuin äänestyslippu,
- kuoresta ei löydy äänestyslippua, mutta jotain muuta,
- kuori on tyhjä,

yhden tai useamman äänestyslipun löytyessä leimataan vain yksi äänestyslippu, ja muutoin kaikki kirjeäänestyksen vaalikuoreissa ollut materiaali siirretään sellaisenaan ennakoäänestyksen vaalikuoreen. Tyhjä kirjeäänestyksen vaalikuori vaihdetaan tyhjään ennakoäänestyksen vaalikuoreen. Keskusvaalilautakunta ottaa myöhemmin kantaa äänestyslipun hyväksymiseen vaalilain 85 §:n mukaisesti.

5.5 Määräajan jälkeen saapuneiden kirjeäänestyksen lähetekuorten käsittely

Kirjeäänestyksen lähetekuoret, jotka ovat saapuneet keskusvaalilautakuntaan edellä mainitun määräajan (21.1. ennen klo 19) jälkeen, jätetään avaamattomina huomioon ottamatta. Jokaiseen tällaiseen avaamattomaan lähetekuoreen on tehtävä merkintä siitä, minä päivänä ja mihin kellonaikaan kuori on saapunut keskusvaalilautakuntaan. Kuoret arkistoidaan luvussa 10 mainitulla tavalla. On huomattava, että kirjeäänestyksen lähetekuoria voi saapua vielä pitkänkin ajan kuluttua.

5.6 Lähetekuorten postittamisesta toiselle keskusvaalilautakunnalle

Keskusvaalilautakunta postittaa lähetekuoria aluevaaleissa muille keskusvaalilautakunnille kolmessa tapauksessa: väärään paikkaan saapunut lähetekuori postitetaan uudelleen oikealle keskusvaalilautakunnalle, väärin osoitettu lähetekuori postitetaan oman hyvinvointialueen sisällä ja jos vaalitoimitsija tai vaalitoimikunta eivät itse postita ennakoäänestyksen lähetekuoria muihin kuntiin.

Kaikki lähetekuoret kulkevat postissa pikakirjeinä. Tätä varten lähetekuoriin on valmiiksi painettu pikakirjemerkki. Lähetekuoret on lähetettävä viivytyksettä vähintään päivittäin, mutta joka tapauksessa niiden on ehdottomasti oltava postin kuljetettavina viimeistään keskiviikkona 19.1.2022 ennen asianomaisen postitoimipaikan viimeistä jättöaikaa. Sen jälkeen postitettava lähetekuori ei ehdi vaalilain 63 §:ssä säädetyssä määräajassa perille edes pikakirjeenä. Lähetekuoret jätetään Postin kuljetettaviksi lähetekuorten kuittauslista -lomaketta (liite 9) käyttäen.

Oikeusministeriö toimittaa keskusvaalilautakunnille hyvissä ajoin ennen ennakoäänestyksen alkamista luettelon, johon on koottu kunnittain kaikkien Postin myymälöiden ja myyntipisteiden viimeiset jättöajat. Keskusvaalilautakunnan on kopioitava ja jaettava luettelo yleisen ennakoäänestyspaikan vaalitoimitsijoille ja tarvittaessa myös vaalitoimikunnille.

Toiselle keskusvaalilautakunnalle postitettavien lähetekuorten toimituksessa ei ole mitään syytä aikailla, vaan lähetekuoret on toimitettava postin kuljetettavaksi heti, kun se on mahdollista. Torstaina 20.1. tai perjantaina 21.1.2022 toiseen kuntaan toimitettava lähetekirje ei ehdi enää postitse perille, jolloin on mahdollisuuksien mukaan selvitettävä muita keinoja saada lähetekirjeet lain mukaisessa määräajassa oikealle vastaanottajalle.

6. VAALILUETTELOT JA NIIDEN JAKELU

- Kuittaa oikeusministeriön lähettämien vaaliluetteloiden saapuminen tekemällä merkintä vaalitietojärjestelmään viimeistään perjantaina 21.1.2022 klo 17.
- Tee vaaliluetteloihin tarvittavat merkinnät hyväksytyistä ennakkoäänestyksistä ja kirjeäänestyksistä, joita ei ole merkitty äänioikeusrekisteriin ennen vaaliluettelon tulostamista.
- Jaa vaaliluettelot vaalilautakunnille vaalipäivää varten.

Oikeusministeriö huolehtii vaaliluetteloiden tulostamisesta äänioikeustietojärjestelmästä (äänioikeusrekisteristä) ja niiden toimittamisesta keskusvaalilautakunnille. Vaaliluettelot tulostaa Edita Prima Oy.

Vaaliluettelot toimitetaan keskusvaalilautakunnalle ennakkoäänestyksen päätyttyä. Keskusvaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että vaaliluettelot ovat ennen vaalitoimituksen alkamista vaalilautakuntien käytettävissä.

6.1 Vaaliluettelon sisältö

Vaaliluettelot tulostetaan äänestysalueittain. Vaaliluetteloihin on merkitty vain kunkin äänestysalueen ne äänioikeutetut, jotka eivät äänestäneet ennakkoon tai joiden ennakkoon äänestämistä ei ole merkitty äänioikeustietojärjestelmään vaaliluetteloiden tulostushetkellä. Ennakkoon äänestäneet on puolestaan merkitty erilliseen ennakkoon äänestäneiden luetteloon, joka toimitetaan keskusvaalilautakunnalle vaaliluetteloiden mukana. Vaaliluettelo ja ennakkoon äänestäneiden luettelo yhdessä sisältävät äänestysalueen kaikki äänioikeutetut. Keskusvaalilautakunta voi pitää hallussaan ennakkoon äänestäneiden luettelot tai jakaa ne vaalilautakunnille vaaliluetteloiden mukana.

Vaaliluetteloa luetaan pystysuunnasta. Vaaliluettelossa on kansilehti, laskelmasivu sekä varsinaiset vaaliluettelosivut, joissa kussakin on enintään 38 äänioikeutettua (**liite 2a-c**). Heti vaaliluettelon perässä on kyseisen äänestysalueen ennakkoon äänestäneiden luettelo (kansilehti, tilastosivu ja varsinaiset luettelosivut; **liite 2d**).

Äänestysalueen äänioikeutetut ovat vaaliluettelossa sukunimen mukaisessa aakkosjärjestyksessä. Jokaisesta äänioikeutetusta on vaaliluetteloon merkitty täydellinen nimi ja henkilötunnus. Lisäksi merkintöjä ovat T, jos äänioikeutetulla on turvakielto, ja kolmen numeron numerosarja (valtiokoodi), jos äänioikeutetun kansalaisuus on muu kuin Suomi. Äänestämismerkinnän tekemistä varten vaaliluettelossa on sarake **AV-2022**, johon tehdään äänioikeutetun kohdalle

- merkintä **E**, jos hän on äänestänyt ennakkoon tai kirjeitse (nämä merkinnät voi tehdä vain keskusvaalilautakunta) tai
- muu merkintä, esimerkiksi **X**, **V** tai / vaalipäivän äänestämisestä (tämän merkinnän voi tehdä vain vaalilautakunta).

Kunkin äänestysalueen vaaliluetteloissa on tyhjä väli kirjaimien L ja M välissä. Tämä on tehty helpottamaan vaaliluettelon mahdollista ositusta kirjaimiin A-L ja M-Ö. Vaaliluettelon voi kuitenkin tarvittaessa osittaa muustakin kohdasta.

6.2 Vaaliluettelon tulostaminen ja jakelu keskusvaalilautakunnille

Vaaliluettelot tulostetaan keskiviikkona 19.1.2022.¹⁴ Tulostamisesta johtuen äänioikeustietojärjestelmän käyttö keskeytyy tuolloin noin tunnin ajaksi kello 18 alkaen.

Vaaliluettelot lähetetään keskusvaalilautakunnille siten, että ne ovat perillä keskusvaalilautakunnissa viimeistään vaalipäivää edeltävänä perjantaina kello 16.

6.3 Vaaliluetteloiden tarkastaminen ja saapumisen kuittaaminen

Keskusvaalilautakunnan tulee välittömästi vaaliluettelot saatuaan tarkastaa, että se on saanut kaikkien äänestysalueiden vaaliluettelot ja että ne ovat painoseltaan virheettömiä ja että niistä ei puutu sivuja. Kun keskusvaalilautakunta on tarkastanut ja hyväksynyt luettelon, sen on kuitattava vaaliluettelot saapuneiksi äänioikeustietojärjestelmään välittömästi ja viimeistään perjantaina 21.1.2022 kello 17. Vaalituki seuraa kuittausmerkintöjä ja ottaa tarvittaessa yhteyttä kuittaamattomiin kuntiin.

Jos yhteys äänioikeustietojärjestelmään on tilapäisesti poikki, vaaliluettelon saapumisesta on samassa määräajassa ilmoitettava vaalituelle puhelimitse (029 566 5609) tai sähköpostitse (vaalituki@om.fi).

Tarkemmat ohjeet vaaliluetteloiden saapumisen kuittamisesta ovat VAT-ohjeessa nro 4b.

Kuittaus vaaliluettelon saapumisesta on ehdottomasti tehtävä, siis myös silloin, jos saapuneet vaaliluettelot ovat kaikilta osiltaan kunnossa.

¹⁴ Joillekin isoille kunnille tulostetaan niiden pyynnöstä vaaliluettelot vasta vaalipäivää edeltävänä torstaina klo 18 lukien.

Äänioikeustietojärjestelmässä voi ainoastaan kuitata, että vaaliluettelo on tullut perille. Jos vaaliluetteloissa on puutteita (esimerkiksi sivuja puuttuu tai ne ovat tulostuneet virheellisesti) tai vaaliluetteloita ei määräajassa toimiteta keskusvaalilautakunnalle, tulee keskusvaalilautakunnan välittömästi ilmoittaa puutteista vaalituella joko puhelimitse (029 566 5609) tai sähköpostitse (vaalituki@om.fi). Keskusvaalilautakunnan tekemän ilmoituksen perusteella

- vaalituki toimittaa tarkoituksenmukaisella tavalla keskusvaalilautakunnalle tarvittavat uudet vaaliluettelot tai uudet sivut; tai
- vaalituki ja keskusvaalilautakunta sopivat, että keskusvaalilautakunta itse tulostaa äänioikeusrekisteristä uudet vaaliluettelot tai uudet sivut.

6.4 Vaaliluettelon käsitteleminen

Vaaliluettelo koostuu vasemmasta reunastaan rei'itetyistä irtolehdistä, joissa on tulostus molemmille puolilla lehteä. Pakkauksen avaamisen jälkeen keskusvaalilautakunnan tulisi joko kansiodia vaaliluettelo tai sitoa se haluamallaan tavalla, esimerkiksi erillisillä sitomisvälineillä, joita on toimitettu keskusvaalilautakunnalle sen tekemän tilauksen mukaan muun vaalimateriaalin yhteydessä. Tämän ohjeen **liitteenä 2e** on yksi esimerkki siitä, miten vaaliluettelot voidaan sitoa. Mikäli vaalilautakunta aikoo osittaa vaaliluettelon vaalipäivänä, voidaan ositus ja sen mukainen sitominen suorittaa jo valmiiksi keskusvaalilautakunnassa, jos siitä on sovittu vaalilautakunnan kanssa.

6.5 Merkintöjen tekeminen vaaliluetteloon

Ennen vaaliluetteloiden toimittamista vaalilautakunnille keskusvaalilautakunnan on tarvittaessa tehtävä vaaliluetteloihin merkinnät niistä ennakkoon tai kirjeitse äänestäneistä, joita ei ehditty merkitä vaalitietojärjestelmään ennen vaaliluetteloiden tulostamista (ks. luku 5.3.).

6.6 Vaaliluetteloiden julkisuudesta

Vaaliluettelot tulevat julkisiksi vaalipäivän äänestyksen päätyttyä sunnuntaina 23.1.2022 kello 20 seuraavaa poikkeusta lukuun ottamatta.

Mikäli äänioikeutetulla on äänioikeusrekisterissä merkintä väestötietojärjestelmästä annetun lain (661/2009) 36 §:ssä tarkoitettusta turvakiellosta, on vaaliluetteloon tulostettu hänen kohdalleen Huomautuksia-sarakkeeseen iso T-kirjain merkitsemään turvakielloa. Tieto tällaisen henkilön asumisesta eli kuulumisesta

tietyn kunnan tiettyyn äänestysalueeseen, mikä siis ilmenee suoraan vaaliluettelosta, on salassa pidettävä vaalilain 71 § 4 momentin mukaisesti. Vaaliviranomaisten ja myöhemmin vaaliluetteloiden tultua muuten julkiseksi kunnan viranomaisten on huolehdittava, ettei vaaliluettelosta ilmenevää tietoa turvakiellon omaavan henkilön kotikunnasta ja äänestysalueesta anneta sivulliselle. Merkinnän tarkoituksena on siis estää turvakiellon suojaamien asuinpaikkatietojen selvittäminen muuten julkisista vaaliluetteloista.

Vastaava merkintä on myös ennakkoon äänestäneiden luettelossa.

7. ÄÄNTENLASKENTA JA TULOKSEN VAHVISTAMISEEN LIITTYVÄT TOIMENPITEET

Aluevaalien ennakkoäänien laskennasta, alustavan ääntenlaskennan tiedotuksesta sekä vaalipäivän äänen tarkastuslaskennasta huolehtii keskusvaalilautakunta. Vaalien tuloksen vahvistamisesta huolehtii aluevaalilautakunta.

7.1 Valmistavat toimenpiteet

- Osallistu laskennan kenraaliharjoitukseen 30.12.2021.
- Ilmoita vaalituille ne äänestysalueet, joissa alustavan laskennan tulokset tallennetaan suoraan laskentajärjestelmään.
- Lataa vaalitietojärjestelmästä tuloslaskentalomakkeet ja kopioi niitä riittävästi.
- Anna vaalilautakunnille tarvittavat ohjeet tulostietojen ilmoittamisesta ja jaa niille tiedotuslomakkeet 2, 3 ja 4.
- Talleta hyväksytyjen vaalikuorten (=ennakkoäänien) lukumäärä tuloslaskentajärjestelmään viimeistään lauantaina 22.1. klo 17.

Aluevaalien tulos lasketaan vaalitietojärjestelmän tuloslaskentajärjestelmällä. Keskusvaalilautakunnalle toimitetaan heidän tilauksensa mukaisesti VAT-ohjeet nro 5b (Tuloslaskentajärjestelmän käyttöohjeet kunnan keskusvaalilautakunnalle) ja nro 5c (Tuloslaskentajärjestelmän käyttöohjeet vaalilautakunnalle). Keskusvaalilautakunta jakaa edelleen VAT-ohjeen 5c niille vaalilautakunnille, jotka tallentavat alustavan laskennan tulokset suoraan laskentajärjestelmään tai käyttävät vaalitietojärjestelmää pöytäkirjan pitoon.

Aluevaalien alustavan ääntenlaskennan tiedotusta varten keskusvaalilautakunnan on perustettava ilmoituskeskus, jos kunnassa on vähintään kaksi äänestysaluetta.

Keskusvaalilautakunnan on:

- tehtävä viimeistään lauantaina 22.1.2022 klo 12 laskentajärjestelmään yhdistämismerkinnät niistä äänestysalueista, joiden ennakkoäänien ja vaalipäivän äänen lasketaan yhdessä vaalilain 82 §:n 1 momentin mukaisesti; ja joiden ennakkoäänien ja vaalipäivän äänen lasketaan yhdessä vaalilain 82 §:n 2 momentin mukaisesti;
- ilmoitettava vaalituille hyvissä ajoin tuloslaskennan ja tiedotuksen vastuukäyttäjien nimet ja yhteystiedot merkitsemällä ne vaalitietojärjestelmään

sekä erityisesti se, että joku tai jotkut äänestysalueet tallentavat alustavan laskennan tulokset suoraan laskentajärjestelmään;

- osallistuttava laskennan kenraaliharjoitukseen torstaina 30.12.2021 vaalituen tarkempien ohjeiden mukaisesti;
- jaettava vaalilautakunnille tuloslaskentalomakkeet 2, 3 ja 4 sekä tarvittaessa annettava vaalilautakunnille ohjeet siitä, miten tulostiedot ilmoitetaan tai toimitetaan vaalilautakunnasta keskusvaalilautakunnalle (esimerkiksi, että tulostiedot soitetaan puhelimella).

Keskusvaalilautakunnan on tarkasti huolehdittava siitä, että laskentatila, jossa äänestysliput ovat, on ulkopuolisilta suljettu siitä lukien, kun vaalikuoria aletaan sinne toimittaa aina siihen saakka, kun tarkastuslaskenta on suoritettu.

7.2 Ennakkoäänien laskenta

- Aloita ennakkoäänien laskenta vaalipäivänä aikaisintaan klo 10.
- Laske äänestysliput äänestysalueittain.
- Tallenna ennakkoäänestyksen tulos laskentajärjestelmään klo 20 mennessä.

7.2.1 Laskennan järjestäminen

Keskusvaalilautakunnan on vaalipäivänä pidettävässä kokouksessa, joka voidaan aloittaa aikaisintaan klo 10, ryhdyttävä tarkastamaan ennakkoäänestyksessä annettuja hyväksytyissä vaalikuorissa olevia äänestyslippuja. Vaalikuorten leikkaaminen auki voidaan tarvittaessa aloittaa keskusvaalilautakunnan toimesta tai valvonnassa valmistavana toimenpiteenä jo ennen varsinaisen kokouksen alkua. Keskusvaalilautakunnan tulee pyrkiä laskemaan ennakkoäänien klo 20 mennessä.

Tarkoituksenmukaista ei ole, että myös niiden kuntien keskusvaalilautakunnissa, joissa ennakkoääniä on vähän, ennakkoäänien tarkastus ja laskenta aloitetaisiin jo klo 10. Näissä kunnissa ennakkoäänestyksen tuloksen tiedotukselle asetettavat tavoitteet ovat saavutettavissa, vaikka ennakkoäänien tarkastus ja laskenta aloitetaan jonakin myöhempänä ajankohtana ennen klo 20:ta. On huomattava, että vaalilain 86 §:n mukaan keskusvaalilautakunnan on tehokkaasti huolehdittava siitä, ettei mitään laskennan tietoja (ei alustavia eikä osittaisiakaan tietoja) välity laskentatilan ulkopuolelle ennen klo 20:ta. Käytännössä tämä tarkoittaa muun muassa sitä, että keskusvaalilautakunta ja laskentahenkilöstö eivät saa poistua laskentatilasta ennen kello 20.

Riippumatta siitä, mihin kellonaikaan tarkastus aloitetaan, keskusvaalilautakunnan tulee siis ehdottomasti huolehtia siitä, että **kaikki mahdollisuudet tarkastuksen tietojen välittymiseen tarkastustilan ulkopuolelle ennen klo 20 tehokkaasti estetään.**

7.2.2 Laskennan suorittamisesta

Ennakkoäännet lasketaan äänestysalueittain. Äänestysliput, jotka mitättöminä on jätettävä ottamatta huomioon, on erotettava eri ryhmäksi ja niiden lukumäärä laskettava. Muut äänestysliput on järjestettävä siten, että kunkin ehdokkaan hyväksi annetut äänestysliput ovat omina ryhminään. Kaikissa ryhmissä olevien äänestyslippujen lukumäärä on laskettava.

Jos keskusvaalilautakunta on vaalilain 82 §:n mukaisesti määrännyt, että äänestysalueen ennakkoäännet ja vaalipäivän äännet lasketaan yhdessä tai että äänestysalueen ennakkoäännet ja vaalipäivän äännet lasketaan yhdessä jonkun toisen tai joidenkin toisten äänestysalueiden ennakkoäännten ja vaalipäivän äännten kanssa, yhdistämisen tuloksena kyseisessä äänestysalueessa tai äänestysalueissa ei muodostu lainkaan ennakkoäänestyksen tulosta, vaan ainoastaan vaalipäivän äänestyksen tulos. Tuloslaskentajärjestelmässä ja tilastoissa äänestysalueiden kaikki äännet tallennetaan vaalipäivän ääniksi.

Mitättömät äänestysliput

Äänestyslipun mitättömyysperusteet on säädetty vaalilain 85 §:ssä.

Harkittaessa äänestyslipun hylkäämistä 85 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa (ehdokkaan numero on merkitty siten, ettei selvästi ilmene, ketä ehdokasta se tarkoittaa) tulee periaatteena olla pyrkimys selvittää äänestäjän tarkoitus. Tämän vuoksi oikeusministeriö kiinnittää keskusvaalilautakunnan huomiota siihen, että äänestäjät voivat kirjoittaa numeroita monella tavalla.

Äänioikeutetuille lähetettävässä vaalilain 21 §:ssä tarkoitettussa ilmoituskortissa (liite 4) on perinteisesti esitetty yksi numeroesimerkistö, jonka mukaan äänestysmerkintä voidaan tehdä. Se perustuu Opetushallituksen uusimpaan, 1.8.2016 lukien voimassa olevaan numeromallistoon. Opetushallituksen ns. vanha numeromallisto, joka oli käytössä ennen vuotta 2004, oli pääosin samanlainen. Sen sijaan vuosina 2004-2016 käytössä ollut numeromallisto poikkesi vanhasta ja nykyisestä jonkin verran, erityisesti numeroiden 4 ja 7 (ei poikki-viivaa) osalta (liite 16). Lisäksi on syytä todeta, että esimerkiksi eri tekstinkäsittelyohjelmissa numeroilla voi olla Opetushallituksen malleista poikkeavia esitysmuotoja, kuten esimerkiksi numeron 1 osalta. Eri tavoin kirjoitetuista numeroista tulee pyrkiä selvittämään se, ketä ehdokasta äänestäjä on tarkoittanut äänestää.

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisuja

Äänestyslippua, jossa ehdokkaan numero oli merkitty kääntöpuolelle, ei pidetty mitättömänä (KHO 1973 A II 34).

Äänestyslippua ei voitu pitää mitättömänä sen johdosta, että äänestäjä oli yli-viivannut ensin tekemänsä numeromerkinnän, jos äänestyslippuun muutoin merkitystä numerosta ilmeni, ketä ehdokasta se tarkoitti (KHO 1983 A II 1).

Äänestyslippua oli pidettävä mitättömänä sen johdosta, että lippuun oli tehty ehdokkaan numeron lisäksi merkintä TJ. (KHO 1983 A II 2).

Äänestyslipun ympyrään oli selvästi merkityn numero 2:n eteen tehty kaksi muuta merkintää. Näitä merkintöjä ei voitu yksiselitteisesti tunnistaa kirjaimiksi tai numeroiksi eikä äänestyslipusta selvästi ilmennyt, ketä ehdokasta merkinnät tarkoittivat. Sanottu äänestyslippu oli näin ollen mitätön (KHO 18.2.1977 taltio 631, DN:o 5196/37/76).

Äänestyslippua, jossa ehdokkaan numero oli kääntöpuolella, ei pidetty mitättömänä, vaikka numero oli samalla taiteosalla kuin vaalilautakunnan leima (KHO 1.4.1977 taltio 1403, DN:o 548/30/77).

Äänestyslippua, johon oli kirjoitettu numero 32 sekä numeron perään kaksoispiste ja lyhyt viiva, ei pidetty mitättömänä (KHO 4.4.2001).

Ennakoäänestyksen tuloksen tallentaminen vaalitietojärjestelmään

Keskusvaalilautakunnan tulee tallentaa ennakoäänestyksen tulos laskentajärjestelmään sitä mukaa, kun se valmistuu. Tavoitteena on, että kunnan koko tulos on tallennettu klo 20 mennessä.

7.3 Alustavan ääntenlaskennan tiedotus

- Kokoa äänestysalueittain vaalipäivänä äänestäneiden lukumäärä klo 21 mennessä.
- Kokoa vaalipäivän alustava tulos klo 22.30 mennessä.
- Tallenna äänestäneiden lukumäärätiedot ja äänestyksen alustava tulos tuloslaskentajärjestelmään.

Keskusvaalilautakunta

- 7) Kokooa äänestysalueittain
 - vaalipäivänä äänestäneiden lukumäärän klo 20.45 mennessä ja
 - vaalipäivän äänestyksen alustavan tuloksen klo 22.30 mennessä; ja
- 8) yhdistää tiedot koko kunnan tulokseksi tallentamalla tiedot tuloslaskentajärjestelmään seuraavasti:
 - vaalipäivänä äänestäneiden lukumäärä klo 21.00 mennessä ja
 - vaalipäivän äänestyksen alustava tulos klo 23.00 mennessä (tavoiteaika).

Alustavan ääntenlaskennan tiedotuksessa ei ole syytä tuhlata aikaa vähäisten virheiden selvittämiseen. Keskusvaalilautakunnan on kuitenkin syytä verrata äänestysalueilta saamiaan lopputuloksia aiemmin vastaanotettuun äänestäneiden lukumäärään ja ryhtyä tarvittaessa selvittämään virheitä. Keskusvaalilautakunnan on myös syytä verrata ehdokaiden hyväksi annettuja äänimääriä kunnan eri äänestysalueilla. Suuret erot saattavat olla kirjoitusvirheitä tai äänet on saatettu merkitä erehdyksessä tiedotuslomakkeen väärään kohtaan.

7.4 Tarkastuslaskenta

- Aloita tarkastuslaskenta maanantaina 24.1.2022 viimeistään klo 12.
- Tee tarkastuslaskenta valmiiksi keskiviikkoon klo 12 mennessä.

Vaalipäivän jälkeisenä päivänä eli maanantaina 24.1.2022 viimeistään klo 12 aloitettavassa kokouksessa keskusvaalilautakunnan on ryhdyttävä tarkastamaan vaalipäivän äänestyksessä annettuja äänestyslippuja ja vaalilautakuntien laskelmia. Myös mahdolliset keskusvaalilautakunnan omat laskelmat pienten äänestysalueiden osalta tarkastetaan.

Tarkastuslaskennassa on päätettävä, mitkä äänestysliput on mitättöminä jätettävä huomioon ottamatta. Kunkin ehdokkaan hyväksi ennakkoäänestyksessä ja vaalipäivän äänestyksessä annetut hyväksytyt äänet on laskettava yhteen.

Keskusvaalilautakunta vahvistaa

- ne äänimäärät, jotka kukin ehdokas on kunnassa saanut
- mitättömien äänten määrän kunnassa ja
- äänten kokonaismäärän kunnassa (hyväksytyt äänet yhteensä + mitättömät äänet).

ja kuittaa luvut valmiiksi laskentajärjestelmään. Vaalilain 143 l §:n mukaan vahvistaminen tehdään keskiviikkona 26.1. viimeistään klo 18 aloitettavassa

kokouksessa. Oikeusministeriö kuitenkin suosittelee, että vahvistus tehtäisiin viimeistään klo 12.

Keskusvaalilautakunta ei suorita äänimäärien tasatilanteiden arvontoja eikä laske vertauslukuja, vaan niistä huolehtii myöhemmin aluevaalilautakunta.

Keskusvaalilautakunnan on otettava tuloslaskentajärjestelmästä ainakin seuraavat tulosteet (raportit):

- KT 29 Ryhmittäin ehdokkaiden äänet,
- KT 90 Mitättömät äänestysliput perusteittain,
- KT 21 Ehdokkaiden äänet, koko kunta,
- KT 20 Ehdokkaiden äänet äänestysalueittain,
- KT 10 Äänestysaktiivisuus kunnassa ja
- KT 11 Äänestysaktiivisuus sukupuolen mukaan äänestysalueittain.

Vaalipöytäkirjojen käsittely

Tarkastuslaskennan yhteydessä keskusvaalilautakunnan on käytävä läpi vaalilautakuntien laatimat vaalipöytäkirjat liitteineen. Mikäli keskusvaalilautakunta havaitsee vaalipöytäkirjoissa merkittäviä puutteita tai virheitä, sen on pyydetävä asiasta selvitys asianomaiselta vaalilautakunnalta. Selvityksen tulee olla keskusvaalilautakunnan käytettävissä ennen kuin vaalin tulos kunnassa on laskettu.

Jos saatujen selvitysten perusteella on aihetta

- epäillä vaalilautakunnan toiminnassa tapahtuneen väärinkäytöksiä, esimerkiksi rikoslain 14 luvun 4 §:ssä (Vaalituloksen vääristäminen) tarkoitettua toimintaa, tai merkittävää virkavelvollisuuksien laiminlyöntiä (VaaliL 185 §), keskusvaalilautakunnan on harkittava, tuleeko asiasta tehdä tutkintapyyntö poliisille;
- pitää vaalilautakunnan toimintaa huolimattomana, keskusvaalilautakunta voi kehottaa vaalilautakunnan jäseniä kiinnittämään jatkossa huomiota huolellisuuteen vaalipöytäkirjan täyttämisessä.

7.5 Tuloksen vahvistaminen ja julkistaminen aluevaalilautakunnassa

Aluevaalilautakunta vahvistaa aluevaalien tuloksen keskiviikkona 26.1.2022 heti sen jälkeen kun se on saanut hyvinvointialueen kaikilta kunnilta vahvistetut äänimäärät.

Aluevaalilautakunta

- laskee yhteen ne äänimäärät, jotka kukin ehdokas on koko hyvinvointi-alueella saanut,
- laskee ehdokkaille vertausluvut,
- suorittaa mahdolliset arvonnat äänimäärien ja vertauslukujen tasatilanteissa ja
- vahvistaa aluevaalien tuloksen hyvinvointialueella.

8. VAALIEN JÄLKITOIMENPITEET

8.1 Asiakirjojen arkistointi ja hävittäminen

Arkistointi

Valtiollisten ja kunnallisten vaalien ja kansanäänestysten asiakirjojen säilytysajat on vahvistettu Valtionarkiston (nyttemmin Kansallisarkisto) päätöksellä 13.5.1994 (n:o VA S 41/94) ja oikeusministeriön määräyksellä 10.10.1994 (n:o 989/610/94 OM). Nämä päätökset ja määräykset ovat edelleen voimassa ja niitä on tarkoitus noudattaa soveltuvin osin myös aluevaaleissa.

Kansallisarkisto on antanut seulontapäätöksen KA/20686/07.01.01.03.01/2020, joka muuttaa vuoden 1994 päätöstä siten, että jos kunta tai vaalilautakunta käyttää äänestystietojen rekisteröinnissä yksinomaan vaalitietojärjestelmän äänioikeusrekisteriä, vaalipäivän äänioikeusrekisteriin (sähköiseen vaaliluetteloon) tallennetut äänestystiedot säilytetään pysyvästi yksinomaan digitaalisessa muodossa. Analogiset luettelot ennakkoon äänestäneistä ja yksinomaan äänioikeusrekisteriä käyttäneiden kuntien tai vaalilautakuntien paperitulosteet äänioikeusrekisteristä ovat määrääjän säilytettävää asiakirjoja.

Asiakirjojen säilyttämisestä ja hävittämisestä vastaa keskusvaalilautakunta seuraavien säilytysaikojen puitteissa. Kohdan 2 säilytysaika on vähimmäissäilytysaika, joten keskusvaalilautakunta voi tarvittaessa säilyttää asiakirjoja kauemminkin.

1) Pysyvästi säilytetään:

- paperiset vaaliluettelot, ellei kunta tai vaalilautakunta käytä yksinomaan vaalitietojärjestelmän äänioikeusrekisteriä ja
- keskusvaalilautakunnan pöytäkirjat ja niiden muut kuin alla mainitut liitteet, jos ne voidaan säilyttää sähköisesti.

2) Kun seuraavat aluevaalit (vuonna 2025) on toimitettu, voidaan hävittää:

- aluevaalien äänestysliput,
- keskusvaalilautakunnan pöytäkirjaan liitetyt huomioon ottamatta jätetyt vaalikuoret lähetekirjeineen ja lähetekuorineen,
- huomioon ottamatta jätetyt avaamattomat lähetekuoret, jotka ovat saapuneet keskusvaalilautakunnalle säädetyn määrääjän jälkeen,
- keskusvaalilautakunnan lähettämien kirjeiden toisteet,
- keskusvaalilautakunnalle saapuneet kirjeet ja muut asiakirjat,

- keskusvaalilautakunnalle mahdollisesti annetut valtakirjat,
- kotiaänestyslomakkeet,
- vaaliluettelon mukana toimitettu luettelo ennakkoon äänestäneistä,
- jos kunta käyttää yksinomaan vaalitietojärjestelmän äänestysrekisteriä, vaalilautakuntien paperitulosteet äänioikeusrekisteristä.

Keskusvaalilautakunnan tulee arkistoida vaalilautakuntien tulostamat ja allekirjoittamat sähköiset vaalipöytäkirjat liitteineen vastaavasti kuten paperiset käsin täytetyt vaalipöytäkirjatkin ja niiden liitteet seuraaviin kuntavaaleihin saakka. Tarkempia ohjeita asiasta on VAT-ohjeessa 5 b.

Hävittäminen

- 1) Vaalitoimituksen päättymisen jälkeen on hävitettävä:
 - käytetyt lähetekuoret ja vaalikuoret
 - vaaliohjeet ja VAT-ohjeet (VAT-ohjeita ei tavalliseen paperinkeräykseen sekä
 - käyttämättömät äänestysliput.
- 2) Aluevaalien tuloksen tultua lainvoimaiseksi tulee hävittää, esimerkiksi polttamalla:
 - käytetyt ennakkoaänestyksen ja kirjeäänestyksen lähetekirjeet (lähetekirjelomakkeet ja ilmoituskortit),
 - ennakolta äänestäneiden luettelot (vaalilomake nro 7), jotka vaalitoimitsijat ja vaalitoimikunnat ovat palauttaneet keskusvaalilautakunnalle,
 - käytetyt lähetekuorten kuittauslistat,
 - kuulutusten toisteet,
 - alustavan ääntenlaskennan lomakkeet.

Henkilötietojen suoja

Monet yllämainituista asiakirjoista sisältävät henkilötietoja ja kunta toimii tällöin henkilötietojen rekisterinpitäjänä. Yleisellä tietosuojasetuksella (EU) 2016/679 on uudistettu henkilötietoja koskevaa sääntelyä ja tämä edellyttää aikaisempaa tarkempaa henkilötietojen asiallisen käsittelyn suunnittelua ja dokumentointia. Yhtenä äärimmäisenä esimerkkinä poikkeustilanteesta, johon kunnan tulisi varautua henkilötietojen suojaamisen osalta, voisi olla toiminta tilanteessa, jossa vaaliluettelo katoaa äänestyspaikalla.

8.2 Käyttämättömien asiakirjojen sekä tarvikkeiden ja kalusteiden säilyttäminen

Keskusvaalilautakunnan tulee säilyttää seuraavia yleisiä vaaleja varten vuoden 2022 aluevaaleja varten jaetut

- lähetekuoret
- vaalikuoret,
- lähetekirjelomakkeet ja
- vaalipöytäkirjalomakkeet.

Keskusvaalilautakunnan tulee säilyttää myös

- sinetöimisnauhat ja katkaisulaitteet,
- vaalileimasimet,
- vaaliurnat ja
- äänestyskopit.

8.3 Äänestäneiden kansalaisuuden tilastointi

Vaalilautakuntaa on ohjeistettu (vaaliohje nro 2) täyttämään vaaliluettelon laskelmasivulle lukumäärätiedot vaalipäivänä äänestäneistä:

- Suomen kansalaisista,
- muun EU:n jäsenvaltion kansalaisista,
- Islannin ja Norjan kansalaisista ja
- muiden valtioiden kansalaisista.

Keskusvaalilautakunta voi kuitenkin ilmoittaa vaalilautakunnille, että se selvittää keskitetysti sanotut lukumäärät kunnan kaikkien äänestysalueiden vaaliluetteloista, jolloin vaalilautakuntien ei tarvitse täyttää laskelmasivua.

Keskusvaalilautakunnan tulee viimeistään 7.2.2022 tallentaa laskentajärjestelmään sanotut lukumäärät kunnan kaikkien äänestysalueiden vaaliluetteloista. Tarkempi menettely selostetaan VAT-ohjeessa nro 5b.

9. PIENIIN ÄÄNESTYSALUEISIN LIITTYVÄT TEHTÄVÄT

9.1 Yleistä

Vaalisalaisuuden turvaamiseksi keskusvaalilautakunnan on määrättävä, että pienissä äänestysalueissa annetut äänestysliput on laskettava joko yhdessä saman äänestysalueen ennakkoäänten kanssa tai yhdessä kunnan jonkin muun äänestysalueen taikka joidenkin muiden äänestysalueiden äänestyslippujen kanssa.

9.1.1 Mikä äänestysalue on pieni äänestysalue?

Äänestysalue on pieni äänestysalue jos

- 1) äänestysalueessa on vähemmän kuin 50 hyväksyttyä vaalikuorta tai
- 2) keskusvaalilautakunta perustellusti arvioi ennen vaalipäivää, että äänestysalueella käy vaalipäivänä vähemmän kuin 50 äänestäjää tai
- 3) keskusvaalilautakunta perustellusti arvioi ennen vaalipäivää, että äänestysalueella käyttää äänioikeuttaan ennakkoon ja vaalipäivänä yhteensä vähemmän kuin 50 äänestäjää tai että vaalisalaisuuden turvaaminen muutoin edellyttää, että äänestysalueen ennakkoäänet ja vaalipäivän äänet yhdistetään jonkun toisen tai joidenkin toisten äänestysalueiden äänestyslippujen kanssa.

9.1.2 Äänestysalueen määrittäminen pieneksi äänestysalueeksi

Hyväksyttyjä vaalikuoria vähemmän kuin 50

Keskusvaalilautakunta tarkastaa sille saapuneet ennakkoäänestysasiakirjat vaalipäivää edeltävänä perjantaina klo 19 aloitettavassa kokouksessa. Mikäli keskusvaalilautakunta havaitsee, että jossakin äänestysalueessa on vähemmän kuin 50 hyväksyttyä vaalikuorta, sen on päätettävä, että kyseisen äänestysalueen ennakkoäänet ja vaalipäivän äänet lasketaan yhdessä.

Arvio siitä, että äänestysalueella käy vaalipäivänä vähemmän kuin 50 äänestäjää

Jos perustellusti voidaan arvioida, että äänestysalueella äänestää vaalipäivänä vähemmän kuin 50 henkilöä, keskusvaalilautakunnan tulee päättää, että kyseisen äänestysalueen ennakkoäännet ja vaalipäivän äännet lasketaan yhdessä. Tällöin merkitystä ei ole sillä, kuinka monta hyväksyttyä vaalikuorta (ennakkoääntä) äänestysalueessa on. Vaikka vaalikuoria olisi esimerkiksi 100, mutta kyseisenlainen arvio tehdään, ennakkoäännet ja vaalipäivän äännet lasketaan yhdessä.

Arvio vaalipäivänä äänestävien lukumäärästä voidaan tehdä jo ennakkoäänestyksen päätyttyä vaalipäivää edeltävänä tiistaina ja on viimeistään tehtävä vaalipäivää edeltävänä perjantaina. Koska kyseessä on arvio, merkitystä ei ole sillä, että loppujen lopuksi äänestysalueella todettaisiinkin äänestäneen vaalipäivänä 50 henkilöä tai tätä enemmän. Samasta syystä merkitystä ei myöskään ole sillä, että vastoin arviota jollakin äänestysalueella äänestääkin vähemmän kuin 50 henkilöä. Tämähän selviää vasta vaalitoimituksen päätyttyä, jolloin yhdistämisistä ei enää voida tehdä.

Kahden tai useamman äänestysalueen ennakkoäänten ja vaalipäivän äänten yhdistäminen

Jos perustellusti voidaan arvioida, että äänestysalueella äänestää ennakkoon ja vaalipäivänä yhteensä vähemmän kuin 50 henkilöä, keskusvaalilautakunnan on määrättävä, että tällaisen äänestysalueen ennakkoäännet ja vaalipäivän äännet on laskettava yhdessä jonkun toisen äänestysalueen ennakkoäänten ja vaalipäivän äänten kanssa.

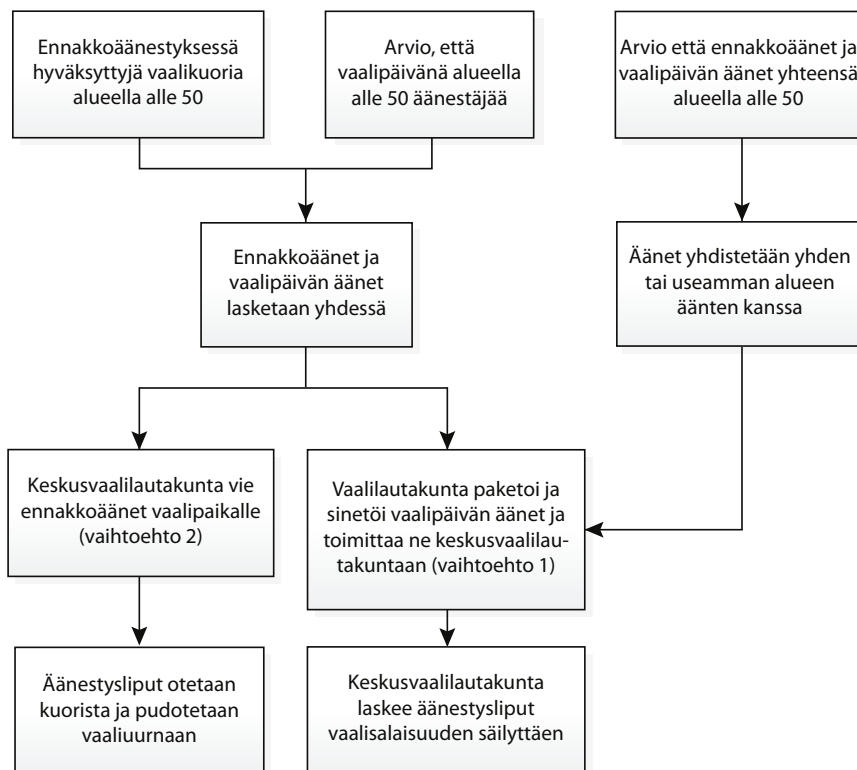
Keskusvaalilautakunnan tulee päättää, minkä toisen äänestysalueen äänestyslippuihin pienen äänestysalueen äänestysliput yhdistetään. Täksi toiseksi äänestysalueeksi on syytä valita muu pieni äänestysalue, jotta laskettavien äänestyslippujen yhteismäärä ei muodostu kovin suureksi. Kahden tai useamman pienen äänestysalueen äänestysliput voidaan yhdistää keskenään.

Keskusvaalilautakunta voi perustellusta syystä arvioida myös, että vaalisalaisuuden turvaaminen muutoin edellyttää sitä, että kahden tai useamman äänestysalueen ennakkoäännet ja vaalipäivän äännet tulee laskea yhdessä. Keskusvaalilautakunnan on tällöin määrättävä, mitkä äänestysalueet yhdistetään. Päätös äänestysalueiden yhdistämisestä on tehtävä viimeistään vaalipäivää edeltävänä lauantaina klo 12.

9.2 Pienten äänestysalueiden äänestyslippujen yhdistäminen

Tämä luku on jaettu osiin seuraavasti:

- luvussa 9.2.1. käsitellään niitä tilanteita, joissa yhden äänestysalueen ennakkoäännet ja vaalipäivän äännet yhdistetään keskenään.
- luvussa 9.2.2. käsitellään tilanteita, jossa kahden tai useamman äänestysalueen ennakkoäännet ja vaalipäivän äännet yhdistetään keskenään.

9.2.1 Yhden äänestysalueen ennakkoäänten ja vaalipäivän äänten yhdistäminen

- Määrää äänestysalue pieneksi äänestysalueeksi, jos hyväksyttyjen vaalikuorten lukumäärä on alle 50 tai jos arvioit, että vaalipäivänä äänestysalueessa käy vähemmän kuin 50 äänestäjää.
- Päätä ja ilmoita asianomaisille vaalilautakunnille, kummalla tavalla toimitaan: tuoko vaalilautakunta äänestysliput keskusvaalilautakunnalle vai viekö keskusvaalilautakunta vaalikuoret äänestysalueen vaaliurna.

- **Vaihtoehto 1:** Saatuasi vaalipäivän iltana vaalilautakunnan tuomat äänestysliput, yhdistä ne äänestysalueen ennakköääniin ja suorita alustava laskenta.
- **Vaihtoehto 2:** Vie vaalipäivän äänestyksen aikana vaalikuoret äänestysalueelle ja vaalilautakunnan nähden avaa vaalikuoret ja pudota äänestysliput vaaliurnaansa vaalisalaisuus säilyttäen.

Vaalilain 82 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa eli silloin, jos yhden äänestysalueen ennakköäänet ja vaalipäivän äänet lasketaan yhdessä, keskusvaalilautakunnan on päätettävä siitä, miten yhdistäminen suoritetaan. Vaihtoehtoja on kaksi:

- 1) vaalilautakunta vie vaalipäivän äänestysliput keskusvaalilautakunnalle ja äänestyslippujen yhdistämisen ja alustavan laskennan suorittaa keskusvaalilautakunta tai
- 2) keskusvaalilautakunnan puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja ja yksi muu jäsen vievät ennakköäänet vaalipäivänä äänestysalueen vaaliurnaansa, jolloin äänestysalueen kaikkien äänestyslippujen laskennasta vastaa vaalilautakunta normaalin vaalipäivän äänestyksen alustavan laskennan yhteydessä.

9.2.2 **VAIHTOEHTO 1: Vaalilautakunta tuo äänestysliput keskusvaalilautakunnalle**

Keskusvaalilautakunnan valmistavat toimenpiteet

Keskusvaalilautakunnan on

- 1) merkittävä viimeistään lauantaina 22.1.2022 klo 12 laskentajärjestelmään, että kyseisen äänestysalueen ennakköäänet ja vaalipäivän äänet lasketaan yhdessä;
- 2) määrättävä, että kyseisen äänestysalueen vaalilautakunnat eivät suorita vaalipäivän äänten alustavaa laskentaa, vaan toimittavat äänestysliput keskusvaalilautakunnalle; sekä
- 3) vaalipäivän äänestysliput saatuaan yhdistettävä ne äänestysalueen vaalikuorissa oleviin äänestyslippuihin (ennakköääniin) ja suoritettava tämän äänestyslippukokonaisuuden alustava laskenta.

Vaalilautakunnan tehtävät vaalipäivänä

Kun vaalipäivän äänestys on päättynyt, on pieneksi äänestysalueeksi määrätyn äänestysalueen vaalilautakunnassa äänestysliput vaalisalaisuus säilyttäen otettava vaaliurnasta ja niiden lukumäärä laskettava ja merkittävä vaalipöytäkirjaan. Laskennassa äänestysliput on pidettävä kokoon taitettuina. Äänestysliput on tämän jälkeen suljettava kestäväan päällykseen ja sinetöitävä siten, ettei päällystä voi avata sinetöimisnauhaa rikkomatta. Vaalipöytäkirja ja vaaliluettelo suljetaan ja sinetöidään kumpikin eri päällykseen. Päällyksiin merkitään kunnan keskusvaalilautakunnan osoite sekä lähetysten sisältö ja lähettäjä.

Vaalilautakunnan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan ja yhden muun jäsenen on viipymättä vietävä lähetykset keskusvaalilautakunnalle. Keskusvaalilautakunta voi määrätä näiden lähetysten muunlaisesta toimittamistavasta, esimerkiksi siten, että lähetykset viedään eri äänestysalueista yhteiskuljetuksella keskusvaalilautakunnalle.

Äänestyslippujen alustava laskenta keskusvaalilautakunnassa

Keskusvaalilautakunta suorittaa pienen äänestysalueen äänestyslippujen alustavan laskennan kokouksessa, jonka se pitää heti saatuaan äänestysliput haltuunsa. Kokouksesta on pidettävä pöytäkirjaa.

Keskusvaalilautakunta avaa äänestysalueen vaalikuoret ja yhdistää niissä olevat äänestysliput vaalipäivän äänestyslippuihin ja suorittaa tämän äänestyslippukonaisuuden alustavan laskennan.

Pienessä äänestysalueessa ei muodostu lainkaan ennakköäänestyksen tulosta, vaan ainoastaan vaalipäivän äänestyksen tulos. Tuloslaskentajärjestelmässä ja tilastoissa pienten äänestysalueiden kaikki äänet merkitään vaalipäivän ääniksi.

Ne äänestysliput, joista puuttuu leima tai jotka muutoin on katsottava mitättömiksi, erotetaan eri ryhmäksi. Mitättömiksi ehdotettujen äänestyslippujen lukumäärä lasketaan ja merkitään pöytäkirjaan.

Äänestyslippujen mitättömyysperusteet luetellaan vaalilain 85 §:ssä.

Milloin äänestyslippuja tarkastettaessa ei ole täysin selvää, että äänestyslippu voidaan lukea jonkin ehdokkaan hyväksi, se tulee sijoittaa mitättömäksi ehdotettavien äänestyslippujen ryhmään.

Hyväksyttäväksi ehdotetut äänestysliput järjestetään siten, että kunkin ehdokkaan hyväksi annetut liput ovat eri ryhmänä. Kunkin ehdokkaan äänimäärä ja hyväksyttäväksi ehdotettujen lippujen kokonaismäärä lasketaan ja merkitään pöytäkirjaan.

Tämän jälkeen lasketaan mitättömiksi ehdotettujen äänestyslippujen ja hyväksyttäviksi ehdotettujen äänestyslippujen lukumäärä yhteen ja summa merkitään pöytäkirjaan. Summan tulee olla sama kuin äänestysalueen hyväksytyjen vaalikuorten lukumäärä lisättynä vaalilautakunnan vaalipöytäkirjasta ilmenevällä äänestyslippujen lukumäärällä.

Äänestyslippuja käsitellessään keskusvaalilautakunta ei saa tehdä niiden sisä- eikä ulkopuolelle mitään merkintöjä. Äänestyslippujen käsittely on myös järjestettävä siten, ettei kenelläkään ole mahdollisuutta väärinkäyttöihin.

Sen jälkeen kun äänestysliput on edellä selostetulla tavalla järjestetty ja laskettu, pannaan hyväksyttäviksi ehdotetut äänestysliput nippuihin ehdokkaan numeron osoittamassa järjestyksessä. Kunkin ehdokkaan hyväksi annetut äänestysliput pannaan omiksi nipuihin. Omaksi nipuihin pannaan myös mitättömiksi ehdotetut äänestysliput.

Alustava ääntenlaskenta ja siitä tiedottaminen

Keskusvaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että myös pienten äänestysalueiden alustavan laskennan tulokset merkitään laskentajärjestelmään niin pian kuin se on mahdollista.

9.2.3 VAIHTOEHTO 2: Keskusvaalilautakunta vie äänestysliput äänestysalueen vaaliurnaan

Keskusvaalilautakunnan valmistavat toimenpiteet

Keskusvaalilautakunnan on

- 1) merkittävä laskentajärjestelmään viimeistään lauantaina 22.1.2022 kello 12, että kyseisen äänestysalueen ennakköänet ja vaalipäivän äänet laske-
taan yhdessä;
- 2) ilmoitettava äänestysalueen vaalilautakunnalle se kellonaika vaalipäivänä,
jolloin keskusvaalilautakunnan puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja sekä
yksi muu jäsen tuovat vaalikuoret äänestysalueelle.

Vaalikuorten toimittaminen äänestysalueelle

Keskusvaalilautakuntakunnan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan sekä yhden muun jäsenen on vaalipäivän äänestyksen aikana eli kello 9:n ja 20:n välillä

vietävä äänestysalueen hyväksytyt vaalikuoret äänestysalueen äänestyspaikkaan. Siellä heidän on vaalilautakunnan nähden avattava kuoret ja vaalisalaisuus säilyttäen otettava äänestysliput vaalikuorista ja pudotettava ne vaaliuurnaan.

Vaalikuorten tuojien on tarvittaessa selvitettävä vaalilautakunnalle henkilöllisyytensä.

Vaalilautakunnan on merkittävä vaalipöytäkirjaan toimituksen kellonaika, vaalikuorten lukumäärä sekä vaalikuoret tuoneiden henkilöiden nimet.

Näiden toimenpiteiden tuloksena kyseisessä äänestysalueessa ei muodostu lainkaan ennakköäänestyksen tulosta, vaan ainoastaan vaalipäivän äänestyksen tulos. Tuloslaskentajärjestelmässä ja tilastoissa äänestysalueen kaikki äänet merkitään vaalipäivän ääniksi.

9.2.4 Kahden tai useamman äänestysalueen äänestyslippujen yhdistäminen

- Jos arvioit, että äänestysalueella käyttää äänioikeuttaan yhteensä (sekä ennakkoon että vaalipäivänä) vähemmän kuin 50 henkilöä tai jos vaalisalaisuuden turvaaminen sitä muutoin edellyttää, määrää, että äänestysalueen äänestysliput yhdistetään jonkun toisen tai joidenkin toisten äänestysalueiden äänestyslippujen kanssa ja merkitse nämä äänestysalueet vaalitietojärjestelmään.
- Ilmoita kyseisille vaalilautakunnille, että niiden on toimitettava vaalipäivän äänestysliput tuloksen laskentaa suorittamatta keskusvaalilautakuntaan.
- Yhdistä äänestysalueiden ennakköäännet äänestysalueiden vaalipäivän ääniin ja suorita tämän äänestyslippukokonaisuuden alustava laskenta.

Vaalilain 82 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa eli silloin, jos keskusvaalilautakunta päättää, että kahden tai useamman äänestysalueen ennakköäännet ja vaalipäivän äänet yhdistetään laskennassa toisiinsa, keskusvaalilautakunnan tulee hyvissä ajoin, viimeistään lauantaina 22.1. merkitä laskentajärjestelmään nämä äänestysalueet ja suorittaa soveltuvin osin samat toimenpiteet, jotka on selostettu luvussa 9.2.1.1. **VAIHTOEHTO 1:** Vaalilautakunta tuo äänestysliput keskusvaalilautakunnalle. Näissä tapauksissa vaalilautakunnat siis tuovat aina vaalipäivän äänestysliput keskusvaalilautakunnalle.

Yhdistetyissä äänestysalueissa annettuja äänestyslippuja ei voida ottaa huomioon alustavan ääntenlaskennan tiedotuksessa samalla tavoin kuin muiden äänestysalueiden äänestyslippuja (ks. luku 7). Keskusvaalilautakunnalla on kuitenkin mahdollisuus määrätä, mikäli se on tarkoituksenmukaista ja mikäli se ei aiheuta kohtuuttomia kustannuksia, että äänestysliput on tuotava

keskusvaalilautakunnalle niin nopeasti, että ne voidaan ottaa alustavan ääntenlaskennan tiedotuksessa huomioon.

Yhdistetyissä äänestysalueissa ei muodostu lainkaan ennakköäänestyksen tulosta, vaan ainoastaan yksi vaalipäivän äänestyksen tulos. Tuloslaskentajärjestelmässä ja tilastoissa yhdistettyjen äänestysalueiden kaikki äänet merkitään vaalipäivän ääniksi.

10. MUITA OHJEITA

10.1 Vaalien ulkomainonnasta

Vaalien ulkomainonta on hyväksi todettu keino lisätä vaalien näkyvyyttä ja antaa kuntalaisille tietoa ehdokkaista. Kunnalla ei kuitenkaan ole lakisääteistä velvollisuutta osallistua vaalimainonnan järjestämiseen. Suomen Kuntaliitto suosittelee, että aluevaalien ulkomainonta kunnan hallinnassa ja määräysvallassa olevilla alueilla aloitettaisiin viikkoa ennen ennakoäänestyksen aloittamista eli keskiviikkona 5.1.2022.

Mahdollisia ulkomainospaikkoja jaettaessa on ehdokkaan asettaneita puolueita ja valitsijayhdistyksiä kohdeltava tasapuolisesti.

10.2 Vaalikustannukset

Vaalikustannusten jaosta eri vaaliviranomaisten kesken säädetään vaalilain 188 §:ssä ja nyt kysymyksessä olevien aluevaalien osalta sote-uudistuksen toimeenpanolain (616/2021) 16 §:n 4 momentissa.

10.3 Digi- ja väestötietoviraston äänioikeusrekisteriä koskeva päivystys

Digi- ja väestötietovirasto päivystää vaaliviranomaisten äänioikeusrekisteriä koskevia kyselyjä varten numerossa 0295 535 530 seuraavasti:

- 1) Ennakoäänestyksen aikana
 - arkipäivisin kello 8–20 sekä
 - lauantaina ja sunnuntaina kello 9–18;
- 2) ennakoäänestyksen jälkeisinä arkipäivinä
 - keskiviikkona, torstaina ja perjantaina kello 9–19; sekä
- 3) Vaalipäivänä sunnuntaina kello 9–20.

Soittajan tulee kertoa päivystykseen sen henkilön henkilötunnus, jonka tietoja halutaan selvittää. Henkilötunnuksen perusteella Digi- ja väestötietovirastosta

kerrotaan kysyjälle henkilön nimi, jolloin saadaan varmistetuksi, että käsillä on juuri keskusvaalilautakunnan tarkoittaman henkilön tiedot. Henkilötunnus on hyvä hakea esille asiapapereista jo ennen soittoa Digi- ja väestötietovirastoon.

Jos henkilötunnusta ei tiedetä, on kysyttävä henkilön nimellä. Tämä on huomattavasti hitaampaa, koska äänioikeusrekisterissä on lukuisia samannimisiä henkilöitä. Nimellä kysyttäessä on varauduttava kertomaan henkilöstä lisätietoja, esim. syntymäaika, kotikunta jne.

10.4 Oikeusministeriön palvelunumero äänestäjille

Oikeusministeriöllä on äänestäjiä varten maksuton palvelunumero 0800 9 4770 (suomenkielisille) ja 0800 9 4771 (ruotsinkielisille). Tarkoitus on, että äänestäjä voi tiedustella numerosta ennakoöäänestyspaikkojen osoitteita ja aukioloaikoja. Numerossa annetaan äänestäjän kysyessä myös keskeisiä äänestysohjeita (henkilöllisyystodistus mukaan jne.) sekä autetaan kirjeäänestysmateriaalin tilaukseen liittyvissä kysymyksissä. Palvelu on tarkoitettu äänestäjille. Vaaliviranomaisen ei tule soittaa numeroon muutoin kuin poikkeustapauksissa.

Aluevaaleissa on käytössä myös Whatsapp-viestipalvelu äänestäjille. Palveluun voi lähettää viestin numeroon 050 438 8730.

10.5 Oikeusministeriön vaalisivut

Oikeusministeriön vaalisivuilla www.vaalit.fi on muun muassa yleistietoa vaaleista, ohjeita äänestämisestä, kirjeäänestysmateriaalin tilauslomake ja vaaliviranomaisten yhteystiedot.

10.6 Oikeusministeriön yhteystiedot

Oikeusministeriön vaaliasiantuntijoihin voi ottaa yhteyttä sähköpostiosoitteeseen vaalit@om.fi tai henkilökohtaiseen sähköpostiosoitteeseen:

- vaalijohtaja Arto Jääskeläinen, puh. 02951 50128, etunimi.j.sukunimi@gov.fi,
- neuvotteleva virkamies Heini Huotarinen, puh. 02951 50127, etunimi.sukunimi@gov.fi
- erityisasiantuntija Laura Nurminen, puh. 02951 50008, etunimi.sukunimi@gov.fi

- erityisasiantuntija Elina Siljamäki, puh. 02951 50248, etunimi.sukunimi@gov.fi
- hallinnollinen avustaja Terttu Tuomi, puh. 02951 50206, etunimi.sukunimi@gov.fi

VAT-asioissa Oikeusrekisterikeskuksen (ORK) vaalituki, puh. 02956 65609 tai sähköposti vaalituki@om.fi jossa vastaavat Anniina Tjurin, Marita Kolehmainen, Anni Vornanen, Atte Koskinen, Mikko Lampo, Ida Nieminen, Casper Tervo ja Sami Kiviharju.

Oikeusrekisterikeskuksen henkilökohtaisesta sähköpostiosoitteet ovat muotoa etunimi.sukunimi@om.fi

10.7 Ulkoministeriön yhteystiedot

- puh. 02951 6001; faksi (09) 1605 5755; Sähköposti: vaalit.um@formin.fi.

LIITE 1a

VAALILAKI 2.10.1998/714

(aluevaaleja koskevat säännökset)

I OSA**YHTEISET SÄÄNNÖKSET****1 luku****Yleiset säännökset****1 §****Lain soveltamisala (29.6.2021/649)**

Tässä laissa säädetään, miten toimitetaan:

3) aluevaalit;

Vaaleista säädetään lisäksi perustuslaissa, hyvinvointialueesta annetussa laissa (611/2021) ja kuntalaissa (410/2015).

Ahvenanmaan maakunnassa toimitettavista maakunnallisista ja kunnallisista vaaleista säädetään maakunnan lainsäädännössä.

2 §**Äänioikeus**

Äänioikeudesta aluevaaleissa säädetään hyvinvointialueesta annetussa laissa. Äänioikeudesta kuntavaaleissa säädetään perustuslaissa ja kuntalaissa. (29.6.2021/649)

Äänioikeutta ei saa käyttää asiamiehen välityksellä.

3 § (29.6.2021/649)**Vaalikelpoisuus**

Vaalikelpoisuudesta eduskuntavaaleissa ja kelpoisuudesta tasavallan presidentiksi säädetään perustuslaissa. Vaalikelpoisuudesta aluevaaleissa säädetään hyvinvointialueesta annetussa laissa ja vaalikelpoisuudesta kuntavaaleissa kuntalaissa. Vaalikelpoisuudesta europarlamenttivaaleissa säädetään tämän lain 164 §:ssä.

4 § (14.12.2017/939)**Vaalitoimitus**

Vaalit toimitetaan järjestämällä ennakkoäänestys, kirjeäänestys ja vaalipäivän äänestys. Ennakkoäänestyksen ja vaalipäivän äänestyksen järjestämisestä kotimaassa vastaa kunta sekä ennakkoäänestyksen järjestämisestä ulkomailla ulkoasiainministeriö. Kirjeäänestyksen järjestämisestä vastaa oikeusministeriö.

5 § (20.5.2016/361)**Vaalipiirit eduskuntavaaleissa****6 §****Kansanedustajien paikkojen jako vaalipiirien kesken****7 §****Vaalipiirit muissa vaaleissa**

Aluevaaleissa vaalipiirinä on hyvinvointialue ja kuntavaaleissa kunta. (29.6.2021/649)

Äänestysalueet

Äänestysalueena on kunta, jollei sitä ole tarpeen jakaa useampaan äänestysalueeseen. Äänestysalueista päättää valtuusto. Päätöstä tehtäessä on otettava huomioon seuraavan kalenterivuoden alusta voimaan tulevat kuntajaon muutokset. Valtuuston on myös määrättävä, mihin äänestysalueeseen kuuluvat ne henkilöt, joita ei ole väestötietojärjestelmässä merkitty minkään kiinteistön kohdalle.

Päätös äänestysalueista tulee voimaan kalenterivuoden alussa, jos se on tehty ja siitä on ilmoitettu Digi- ja väestötietovirastolle sen määräämällä tavalla viimeistään voimaantuloa edeltävän vuoden elokuussa. (29.11.2019/1132)

Jos päätös kuntajaon muuttamisesta on tehty äänestysalueista tehdyn päätöksen jälkeen, valtuuston tai, jos muutoksesta on päättänyt ministeriö, kunnanhallituksen on viipymättä tarkistettava äänestysaluejako.

Äänestysalueista tehtyä päätöstä, josta on ilmoitettu Digi- ja väestötietovirastolle, noudatetaan hallinto-oikeudelle tehdystä valituksesta huolimatta, kunnes valitusasia on ratkaistu, jollei hallinto-oikeus toisin määrää. Hallinto-oikeuden valituksesta antamaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. (29.11.2019/1132)

9 §

Ennakköäänestyspaikat ja vaalipäivän äänestyspaikat

Ennakköäänestyspaikkoja ovat:

- 1) ne kotimaan yleiset ennakköäänestyspaikat, joiden lukumäärästä ja sijainnista kunnanhallitus päättää ja joita on oltava, jollei erityisestä syystä muuta johdu, jokaisessa kunnassa vähintään yksi;

- 2) valtioneuvoston asetuksella säädettävät Suomen edustustot ja niiden toimipaikat sekä valtioneuvoston asetuksella säädettävät aluevaalien ja kuntavaalien yleiset ennakköäänestyspaikat Ahvenanmaan maakunnassa;
- 3) sairaalat, ympärivuorokautista hoitoa antavat ja muut, kunnanhallituksen päätöksellä määrätty, sosiaalihuollon toimintayksiköt sekä rangaistuslaitokset (laitos);
- 4) suomalaiset laivat, jotka ovat ulkomailla, kun ennakköäänestys toimitetaan.

(29.6.2021/649)

Lisäksi ennakköäänestys voidaan jäljempänä säädetyin edellytyksin järjestää äänestäjän kotona (kotiäänestys).

Jokaisella äänestysalueella on kunnanhallituksen päätöksellä määrätty vaalipäivän äänestyspaikka. Erityisistä syistä äänestyspaikka voidaan sijoittaa äänestysalueen tai kunnan ulkopuolelle, jollei siitä aiheudu äänestäjille kohtuutonta haittaa. (5.4.2002/247)

Kunnanhallituksen on huolehdittava siitä, että Digi- ja väestötietoviraston ylläpitämään äänestyspaikkarekisteriin viipymättä merkitään Digi- ja väestötietoviraston määräämällä tavalla jokaisen kunnassa olevan yleisen ennakköäänestyspaikan nimi, käyntiosoite, aukiolopäivät ja päivittäiset aukioloajat sekä vaalipäivän äänestyspaikan nimi ja käyntiosoite sekä muut oikeusministeriön määräämät tiedot. Ne kotimaan yleiset ennakköäänestyspaikat ja vaalipäivän äänestyspaikat, jotka ovat äänestyspaikkarekisterissä 51. päivänä ennen vaalipäivää päivän päättyessä, ovat vaaleissa äänestyspaikkoina, vaikka tässä pykälässä tarkoitettu kunnanhallituksen päätöksestä tehty oikaisuvaatimusta ei ole käsitelty ja vaikka hallinto-oikeudelle tehty kunnallisvalitusta, jolla oikaisuvaatimuksesta tehtyyn päätökseen on haettu muutosta, ei ole ratkaistu. Kunnanhallitukselle tehty oikaisuvaatimus ja kunnanhallituksen päätöksestä

tehty kunnallisvalitus on käsiteltävä kiireellisesti. Hallinto-oikeuden valituksesta antamaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. (29.11.2019/1132)

2 luku

Vaaliviranomaiset

9 a § (20.5.2016/361)

Vaaliviranomaisen puolueettomuus

Vaaliviranomaisen on tehtävässänsä toimittava puolueettomasti.

10 §

Vaaliasioiden käsittely valtioneuvostossa

Valtioneuvostossa oikeusministeriö toimii ylimpänä vaaliviranomaisena.

2 momentti on kumottu L:lla 5.4.2002/247.

11 § (12.4.2013/271)

Vaalipiirilautakunta

12 § (20.5.2016/361)

Vaalipiirilautakunnan työskentely

12 a § (29.6.2021/649)

Aluevaalilautakunta

Aluevaltuuston on asetettava hyvinvointialueelle toimikaudekseen aluevaalilautakunta. Siihen kuuluu puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja kolme muuta jäsentä sekä tarpeellinen määrä varajäseniä, joita on kuitenkin ol-

tava vähintään viisi. Varajäsenet on asetettava siihen järjestykseen, jossa he tulevat jäsenten sijaan. Sekä jäsenten että varajäsenten tulee mahdollisuuksien mukaan edustaa hyvinvointialueella edellisissä aluevaaleissa ehdokkaita asettaneita äänestäjäryhmiä. Jäsen tai varajäsen, joka aluevaalilautakunnalle toimitetun ehdokashakemuksen mukaan on asetettu puolueen tai valitsijayhdistyksen ehdokkaaksi aluevaaleissa, ei voi osallistua aluevaalilautakunnan työskentelyyn kyseisissä vaaleissa.

12 b § (29.6.2021/649)

Aluevaalilautakunnan työskentely

Aluevaalilautakunta on päätösvaltainen viisijäseninen. Jos varajäsen on kuollut taikka estynyt tai esteellinen, aluehallitus saa tarvittaessa määrätä väliaikaisen varajäsenen.

Aluevaalilautakunnan jäsenen ja varajäsenen esteellisyydestä säädetään hallintolain 27–30 §:ssä.

Aluevaalilautakunta ottaa itselleen sihteerin ja muun tarvittavan henkilöstön. Se päättää muiden kuin sen kokouksiin tässä laissa tarkoitettujen tehtäviensä vuoksi osallistumaan oikeutettujen henkilöiden läsnäolo- ja puheoikeudesta kokouksissaan.

Aluevaalilautakuntaan ei sovelleta hyvinvointialueesta annetussa laissa tarkoitetun hallintosäännön määräyksiä aluehallituksen edustajan ja hyvinvointialuejohtajan läsnäolo- ja puheoikeudesta kokouksissa eikä oikeudesta ottaa asia ylemmän toimielimen käsiteltäväksi.

13 §

Kunnan keskusvaalilautakunta

Valtuuston on asetettava kuntaan toimikaudekseen kunnan keskusvaalilautakunta.

Kunnan keskusvaalilautakuntaan kuuluu puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja kolme muuta jäsentä sekä tarpeellinen määrä vara-

jäseniä, joita on kuitenkin oltava vähintään viisi. Varajäsenet on asetettava siihen järjestykseen, jossa he tulevat jäsenten sijaan. Sekä jäsenten että varajäsenten tulee mahdollisuuksien mukaan edustaa kunnassa edellisissä kuntavaaleissa ehdokkaita asettaneita äänestäjäryhmiä. Jäsen tai varajäsen, joka keskusvaalilautakunnalle toimitetun ehdokashakemuksen mukaan on asetettu puolueen tai valitsijayhdistyksen ehdokkaaksi, ei voi osallistua keskusvaalilautakunnan työskentelyyn kyseisissä vaaleissa. (8.5.2015/563)

Ahvenanmaan maakunnassa toimii kussakin kunnassa kunnan keskusvaalilautakuntana eduskuntavaaleissa, presidentinvaaleissa ja europarlamenttivaaleissa maakunnassa toimitettavia kuntavaaleja varten asetettu lautakunta, josta on soveltuvin osin voimassa, mitä kunnan keskusvaalilautakunnasta tässä laissa säädetään. (8.5.2015/563)

Kunnan keskusvaalilautakunnan on ilmoitettava yhteystietonsa Digi- ja väestötietovirastolle sen määräämällä tavalla. (29.11.2019/1132)

14 § (20.5.2016/361)

Kunnan keskusvaalilautakunnan työskentely

Kunnan keskusvaalilautakunta on päätösvaltainen viisijäsenisenä. Jos varajäsen on kuollut taikka estynyt tai esteellinen, saa kunnanhallitus tarvittaessa määrätä väliaikaisen varajäsenen.

Kunnan keskusvaalilautakunnan jäsenen ja varajäsenen esteellisyydestä säädetään hallintolain 27–30 §:ssä.

Kunnan keskusvaalilautakunta ottaa itselleen sihteerin ja muun tarvittavan henkilöstön. Se päättää muiden kuin sen kokouksiin tässä laissa tarkoitettujen tehtäviensä vuoksi osallistumaan oikeutettujen henkilöiden läsnäolo- ja puheoikeudesta kokouksissaan.

Kunnan keskusvaalilautakuntaan ei sovel-

leta kuntalaissa tarkoitetun hallintosäännön määräyksiä kunnanhallituksen edustajan ja kunnanjohtajan tai pormestarin läsnäolo- ja puheoikeudesta kokouksissa eikä oikeudesta ottaa asia ylemmän toimielimen käsiteltäväksi.

15 § (20.5.2016/361)

Vaalilautakunta ja vaalitoimikunta

Kunnanhallituksen on hyvissä ajoin ennen vaaleja asetettava:

- 1) kutakin äänestysaluetta varten vaalilautakunta, johon kuuluu puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja kolme muuta jäsentä sekä tarpeellinen määrä varajäseniä, joita on kuitenkin oltava vähintään kolme; sekä
- 2) laitoksessa toimitettavaa ennakkoäänestystä varten yksi tai useampi vaalitoimikunta, joihin kuhunkin kuuluu puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja yksi muu jäsen sekä tarpeellinen määrä varajäseniä, joita on kuitenkin oltava vähintään kolme.

Sekä vaalilautakunnan ja vaalitoimikunnan jäsenten että niiden varajäsenten tulee mahdollisuuksien mukaan edustaa asianomaisessa vaaliipiirissä edellisissä eduskuntavaaleissa ehdokkaita asettaneita puoluekisteriin merkityjä puolueita. Kuntavaaleissa jäsenten ja varajäsenten tulee kuitenkin edustaa kunnassa edellisissä kuntavaaleissa ehdokkaita asettaneita äänestäjäryhmiä. Vaalilautakunnan varajäsenet ja vaalitoimikunnan varajäsenet on asetettava siihen järjestykseen, jossa he tulevat jäsenten sijaan.

Ehdokas ei voi olla vaalilautakunnan jäsenenä eikä varajäsenenä. Ehdokas tai hänen puolisonsa, lapsensa, sisaruksensa tai vanhempansa ei voi olla vaalitoimikunnan jäsenenä eikä varajäsenenä. Puolisoilla tarkoitetaan aviopuolisoita sekä avioliitonomaisissa olosuhteissa ja rekisteröidyssä parisuhteessa eläviä henkilöitä.

Vaalilautakuntien ja vaalitoimikuntien puheenjohtajien ja varapuheenjohtajien nimet ja yhteystiedot on ilmoitettava kunnan keskusvaalilautakunnalle.

16 § (20.5.2016/361)

Vaalilautakunnan ja vaalitoimikunnan työskentely

Vaalilautakunta ja vaalitoimikunta ovat päätösvaltaisia kolmijäsenisinä.

Vaalilautakunnan ja vaalitoimikunnan jäseniin ja varajäseniin ei sovelleta hallintolain esteellisyttä koskevia säännöksiä.

Vaalilautakunta nimeää vaalipäivän äänestystä varten yhden tai useamman vaaliavustajan. Vaaliavustajasta säädetään 73 §:ssä. Vaalilautakunta voi ottaa avustavaa henkilöstöä äänestyslippujen laskemista ja järjestämistä varten sekä 77 §:ssä tarkoitettua äänioikeusrekisterin ja muiden oikeusministeriön tietojärjestelmien käyttämistä varten.

Vaalilautakuntaan ja vaalitoimikuntaan ei sovelleta kuntalaissa tarkoitetun hallintosäännön määräyksiä pöytäkirjan laatisesta, tarkastamisesta ja tiedoksi antamisesta, asian jatkokokoukseen siirtämisestä, kunnanhallituksen edustajan ja kunnanjohtajan tai pormestarin läsnäolosta ja puheoikeudesta kokouksissa, viranhaltijaesittelystä, menettelystä otettaessa asia ylemmän toimielimen käsiteltäväksi eikä kunnan taloudesta.

17 § (20.5.2016/361)

Vaalitoimitsijat

Ennakkoäänestyksestä kotimaan yleisessä ennakkoäänestyspaikassa, Suomen edustustossa ja suomalaisessa laivassa sekä kotiaäänestyksestä huolehtivat vaalitoimitsijat. Kussakin kotimaan yleisessä ennakkoäänestyspaikassa on oltava ainakin kaksi vaalitoimitsijaa. Muissakin ennakkoäänestyspaikoissa vaalitoimitsijoita voi tarvittaessa olla kaksi tai

useampia.

Vaalitoimitsijat kotimaan yleiseen ennakkoäänestyspaikkaan ja kotiaäänestykseen määrää kunnan keskusvaalilautakunta. Muutoin vaalitoimitsijoina ovat:

- 3) Suomen edustustossa sen päällikkö tai hänen nimeämänsä henkilö;
- 4) suomalaisessa laivassa sen päällikkö tai hänen määräämänsä laivassa palveleva henkilö.

Ennakkoäänestystä kotimaan yleisessä ennakkoäänestyspaikassa toimitettaessa vähintään kahden vaalitoimitsijan on oltava yhtä aikaa saapuvilla. Muissa ennakkoäänestyspaikoissa, joihin vaalitoimitsijoita on nimetty tai määrätty kaksi tai useampia, riittää, että ennakkoäänestystä toimitettaessa on saapuvilla yksi vaalitoimitsija. Kunkin yksittäisen kotiaäänestyksen toimittamisesta huolehtii yksi vaalitoimitsija.

Ehdokas tai hänen puolisonsa, lapsensa, sisaruksensa tai vanhempansa ei voi olla vaalitoimitsijana. Puolisoilla tarkoitetaan aviopuolisoita sekä avioliitonomaisissa olosuhteissa ja rekisteröidyssä parisuhteessa eläviä henkilöitä. Vaalitoimitsijaan ei sovelleta hallintolain esteellisyttä koskevia säännöksiä.

Suomen edustustossa tai suomalaisessa laivassa ehdokas tai ehdokkaana olevan henkilön edellä tarkoitettu läheinen voi kuitenkin olla vaalitoimitsijana, mikäli vaalitoimitsijaksi soveltuvaa muuta henkilöä ei ole saatavilla ja ennakkoäänestyksen toimittaminen siitä syystä muutoin estyisi.

3 luku

Äänioikeusrekisteri

18 § (29.11.2019/1132)

Äänioikeusrekisterin perustaminen ja tiedot

Digi- ja väestötietovirasto perustaa viimeistään 46. päivänä ennen vaalipäivää rekisterin, johon otetaan jokainen väestötietojärjestelmän tietojen mukaan tulevissa vaaleissa äänioikeutettu (äänioikeusrekisteri).

Jokaisesta äänioikeutetusta otetaan äänioikeusrekisteriin seuraavat tiedot sellaisina kuin ne ovat väestötietojärjestelmässä 51. päivänä ennen vaalipäivää kello 24:

- 5) henkilötunnus;
- 6) täydellinen nimi;
- 7) muissa kuin kuntavaaleissa 5 §:ssä tarkoitettu vaalipiiri;
- 8) kotikuntalaissa tarkoitettu kotikunta Suomessa;
- 9) äänestysalue;
- 10) äänestyspaikka vaalipäivänä ja sen osoite;
- 11) äidinkieli, jos se on islanti, norja, ruotsi tai tanska;
- 12) muissa kuin kuntavaaleissa asuinvaltio, jollei se ole Suomi;
- 13) rekisteriin ottamisen päivämäärä;
- 14) väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain 36 §:ssä tarkoitettu turvakielto.

Jollei äänioikeutetulla ole kotikuntaa Suomessa 51. päivänä ennen vaalipäivää, kotikunnan sijasta äänioikeusrekisteriin merkitään kotikuntalain mukainen väestökirjanpito-kunta. Jollei tämä kunta enää kuulu Suomen alueeseen, merkitään sen sijasta Helsingin kaupunki. Jollei europarlamenttivaaleissa tai kuntavaaleissa äänioikeutetulla muun valtion kansalaisella ole kotikuntaa Suomessa, kotikunnan sijasta äänioikeusrekisteriin merkitään äänioikeuskunta. Äänioikeutettu kuuluu näissä tapauksissa äänestysalueeseen, jonka valtuusto on 8 §:n 1 momentin nojalla määrännyt niitä äänioikeutettuja varten, joita ei ole väestötietojärjestelmässä merkitty min-kään kiinteistön kohdalle.

Äänioikeusrekisterin perustamisen jälkeen äänioikeutetun kohdalle rekisteriin merkitään:

- 1) kuolintieto, jos äänioikeutettu on kuollut;
- 2) jos henkilö on merkitty 26 §:ssä säädettyllä tavalla äänioikeusrekisterissä äänioikeutta vailla olevaksi, tieto siitä;
- 3) tiedot mahdollisesta oikaisuvaatimuksesta ja siihen annetuista päätöksistä;
- 4) tieto siitä, onko äänioikeutettu käyttänyt äänioikeuttaan;
- 5) tieto 2 momentin 10 kohdassa tarkoitusta turvakiellosta, jos se on talletettu väestötietojärjestelmään äänioikeusrekisterin perustamisen jälkeen;
- 6) tieto siitä, että hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annetun lain (571/2016) 11 §:n 1 momentissa tarkoitettuun rekisteriin on merkitty äänioikeutetun antama sähköistä tiedok-siantomenettelyä koskeva suostumus.

19 §**Äänioikeusrekisteriin merkittävät
vaalikohtaiset lisätiedot (29.6.2021/649)**

Aluevaaleissa ja kuntavaaleissa jokaisesta äänioikeutetusta, joka ei ole Suomen kansalainen, otetaan äänioikeusrekisteriin sen lisäksi, mitä 18 §:n 2 momentissa säädetään:

- 1) tieto kansalaisuudesta;
- 2) tieto ajasta, jona hänellä yhtäjaksoisesti on ollut kotikunta Suomessa, jollei hän ole Euroopan unionin muun jäsenvaltion, Islannin tai Norjan kansalainen;
- 3) tieto siitä, että hän on tehnyt Digi- ja väestötietovirastolle hyvinvointialueesta annetun lain 28 §:n 2 momentin 2 kohdan tai kuntalain 20 §:n 2 momentin 2 kohdan mukaisen ilmoituksen.

20 §**Presidentinvaalin äänioikeusrekisterin
käyttäminen****21 §****Ilmoituskortti**

Digi- ja väestötietovirasto laatii jokaisesta äänioikeusrekisteriin otetusta ilmoituskortin, jossa ovat:

- 4) 18 §:n 2 momentin 2, 5 ja 6 kohdassa tarkoitetut tiedot;
- 5) äänioikeutetun se osoite, joka on väestötietojärjestelmässä 51. päivänä ennen vaalipäivää kello 24;
- 6) tieto siitä, missä vaaleissa ja missä vaalipiirissä taikka millä hyvinvointialueella

tai missä kunnassa kortin vastaanottajalla on äänioikeus;

- 7) tiedot vaalipäivästä ja ennakkoäänestyksen ajanjaksosta;
- 8) Digi- ja väestötietoviraston tai Ahvenanmaan valtionviraston sekä kunnan keskusvaalilautakunnan yhteystiedot;
- 9) tieto rekisteristä tai tietojärjestelmästä, johon kortissa olevat tiedot perustuvat;
- 10) oikeusministeriön laatimat ohjeet kortin käyttämisestä ja menettelystä äänestettäessä.

(29.6.2021/649)

Ilmoituskortissa voi lisäksi olla optisesti luetavassa muodossa 18 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitetut tiedot tarpeellisin osin.

Ilmoituskorttiin voidaan liittää oikeusministeriön laatimaa tietoa äänestysmenettelystä ja vaaleissa valittavasta toimielimestä. (19.12.2018/1223)

Digi- ja väestötietovirasto huolehtii siitä, että ilmoituskortit lähetetään viimeistään 24. päivänä ennen vaalipäivää niille äänioikeutetuille, joiden osoite on tiedossa. Europarlamenttivaaleissa korttia ei kuitenkaan lähetetä sellaiselle äänioikeusrekisteriin otetulle, jonka Digi- ja väestötietovirasto 26 §:n 5 momentin mukaisesti merkitsee äänioikeusrekisterissä äänioikeutta vailla olevaksi. Ilmoituskortti lähetetään äänioikeutetulle pelkästään sähköisesti, jos hänen kohdalleen äänioikeusrekisteriin on tehty 18 §:n 4 momentin 6 kohdassa tarkoitettu merkintä. (29.11.2019/1132)

22 § (29.6.2021/649)**Tiedottaminen Euroopan unionin muun
jäsenvaltion kansalaisille**

Digi- ja väestötietoviraston on hyvissä ajoin ennen aluevaaleja, kuntavaaleja ja europarlamenttivaaleja mahdollisuuksien mukaan toimitettava kaikille äänioikeuden edellytykset täyttävälle Euroopan unionin muun jäsenvaltion kansalaisille sopivalla tavalla tieto siitä, että heillä väestötietojärjestelmän tietojen mukaan tulee olemaan vaaleissa äänioikeus ja vaalikelpoisuus, sekä tieto menettelystä, joka on tarpeen äänioikeuden käyttämiseksi ja vaalikelpoisuuden toteuttamiseksi.

23 § (29.11.2019/1132)

Äänioikeusrekisterin tietojen tarkastaminen

Äänioikeusrekisteriin 18 §:n 2 ja 3 momentin sekä 19 §:n nojalla merkityt tiedot lukuun ottamatta henkilötunnuksia ovat tarkastusta varten nähtävillä Digi- ja väestötietoviraston määräämissä paikoissa tai puhelimitse maksutta saatavissa arkipäivinä virka-aikana 41. päivästä ennen vaalipäivää.

Digi- ja väestötietovirasto voi antaa äänioikeusrekisteristä otteita. Ote annetaan maksutta sille, josta otteesta on tietoja, ja tässä laissa tarkoitettulle viranomaiselle.

Digi- ja väestötietovirasto tiedottaa virallisessa lehdessä ja muulla sopivaksi katsomallaan tavalla äänioikeusrekisterin tietojen saatavillapidosta sekä siitä, miten oikaisuvaatimus tehdään.

Jos äänioikeusrekisteriin on merkitty henkilön kohdalle 18 §:n 2 momentin 10 kohdassa tai 4 momentin 5 kohdassa tarkoitettu tieto turvakiellosta, äänioikeusrekisterissä olevista henkilötiedoista voidaan pitää tarkastusta varten nähtävinä vain 18 §:n 2 momentin 2, 7 ja 9 kohdassa tarkoitettut tiedot.

24 § (29.11.2019/1132)

Oikaisuvaatimus

Joka katsoo, että hänet on oikeudettomasti jätetty pois äänioikeusrekisteristä tai että häntä

koskeva merkintä siinä on virheellinen, voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen Digi- ja väestötietovirastolle viimeistään 16. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 16:ta.

Oikaisuvaatimus voidaan perustaa myös sellaisiin äänioikeuteen vaikuttaviin seikkoihin, jotka ovat sattuneet äänioikeusrekisterin perustamisen jälkeen.

Jos äänioikeutetun kotikuntalaissa tarkoitettu muuttoilmoitus saapuu Digi- ja väestötietovirastolle myöhemmin kuin 51. päivänä ennen vaalipäivää, äänioikeutettu ei tämän muuttoilmoituksen perusteella voi vaatia oikaisua äänioikeusrekisterissä oleviin häntä koskeviin 18 §:n 2 momentin 3–6 kohdassa tarkoitettuihin tietoihin.

Oikaisuvaatimus voidaan tehdä käyttäen tarkoitusta varten laadittua lomaketta. Digi- ja väestötietoviraston on huolehdittava, että lomakkeita on painettuina tai monistettuina saatavilla niissä paikoissa, joissa äänioikeusrekisterin tiedot ovat nähtävillä.

25 § (29.11.2019/1132)

Digi- ja väestötietoviraston päätös

Digi- ja väestötietoviraston on ratkaistava oikaisuvaatimus viimeistään 13. päivänä ennen vaalipäivää ja tehtävä ratkaisusta mahdollisesti aiheutuvat muutokset äänioikeusrekisteriin viimeistään 12. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 12:ta.

Digi- ja väestötietoviraston on viipymättä annettava päätös tiedoksi oikaisuvaatimuksen tehneelle. Päätös on lähetettävä postitse kirjattuna lähetyksenä, mutta se voidaan toimittaa muullakin todistettavalla tavalla, jos se ei aiheuta viivytystä. Jos päätös sisältää sen, että henkilö otetaan äänioikeusrekisteriin, Digi- ja väestötietoviraston on samalla toimitettava hänelle ilmoituskortti. Jollei vastaanottajan postiosoitetta tunneta, päätös on julkaistava virallisessa lehdessä.

26 §

Itseoikaisu

Jos Digi- ja väestötietovirasto katsoo, että joku on oikeudettomasti jätetty pois äänioikeusrekisteristä tai oikeudettomasti otettu siihen taikka että jotakuta koskeva merkintä äänioikeusrekisterissä on virheellinen, sillä on viran puolesta oikeus lisätä henkilö äänioikeusrekisteriin tai merkitä hänet äänioikeutta vailla olevaksi taikka korjata häntä koskeva virheellinen merkintä. Muutokset on tehtävä viimeistään 12. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 12:ta. (29.11.2019/1132)

Merkittäessä henkilö äänioikeusrekisterissä äänioikeutta vailla olevaksi on siitä tehtävä kirjallinen päätös ja annettava se tiedoksi asianomaiselle henkilölle siten kuin 25 §:n 2 momentissa säädetään. Kirjallista päätöstä ei kuitenkaan tehdä, jos henkilö on kuollut tai julistettu kuolleeksi äänioikeusrekisterin perustamisen jälkeen.

Lisättäessä henkilö äänioikeusrekisteriin hänelle on viipymättä lähetettävä ilmoituskortti.

Korjattaessa äänioikeusrekisterissä oleva henkilöä koskeva virheellinen merkintä on korjauksesta viipymättä ilmoitettava asianomaiselle henkilölle, jollei se ole ilmeisen tarpeetonta.

27 § (29.11.2019/1132)**Valitus hallinto-oikeuteen**

Päätöksestä, jolla oikaisuvaatimus on hylätty tai jätetty tutkimatta sekä 26 §:n 2 momentissa tarkoitetusta päätöksestä saa valittaa hallinto-oikeuteen. Valitus on tehtävä viimeistään seitsemäntenä päivänä siitä päivästä, jona asianosainen on saanut päätöksen tiedoksi tai päätös on julkaistu virallisessa lehdessä. Hallinto-oikeudelle osoitetun valituskirjelmän voi valitusajan kuluessa toimittaa

Digi- ja väestötietovirastolle edelleen hallinto-oikeudelle toimitettavaksi. Valituksen tekemiseen sovelletaan muutoin, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään.

Hallinto-oikeuden on viipymättä annettava päätöksestään tieto valittajalle ja Digi- ja väestötietovirastolle. Jos päätös sisältää sen, että joku on otettava äänioikeusrekisteriin tai että jotakuta koskevia tietoja on muutettava, Digi- ja väestötietoviraston on tehtävä äänioikeusrekisteriin tarvittavat muutokset. Jos hallinto-oikeus antaa tällaisen päätöksensä myöhemmin kuin 4. päivänä ennen vaalipäivää kello 19, sen on viipymättä toimitettava päätös myös asianomaisen kunnan keskusvaalilautakunnalle, joka liittää sen 71 §:ssä tarkoitettuun vaaliluetteloon. Jos valitus on hylätty tai jätetty tutkimatta, hallinto-oikeuden on ilmoitettava siitä Digi- ja väestötietovirastolle, jonka on tehtävä äänioikeusrekisteriin siitä merkintä.

Hallinto-oikeuden tässä pykälässä tarkoitettuun päätökseen ei saa hakea valittamalla muutosta.

28 § (28.6.2013/496)**Äänioikeusrekisterin lainvoimaisuus**

Äänioikeusrekisteri on lainvoimainen 12. päivänä ennen vaalipäivää kello 12 lukien.

Lainvoimaista äänioikeusrekisteriä on vaaleissa noudatettava muuttamattomana. Äänioikeusrekisteriä pidetään lainvoimaisena sen estämättä, että hallinto-oikeus ei ole ennen äänioikeusrekisterin tuleamista lainvoimaiseksi antanut päätöstä sille tehtyyn valitukseen.

Jos joku on ilmeisen virheellisesti 26 §:n 1 tai 5 momentin nojalla merkitty äänioikeusrekisterissä äänioikeutta vailla olevaksi, Digi- ja väestötietovirasto voi poistaa merkinnän lainvoimaisesta äänioikeusrekisteristä. (29.11.2019/1132)

Sen, joka esittää vaalilautakunnalle vaalipäivänä hallinto-oikeuden tai korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen, jonka mukaan hän on äänioikeutettu, on annettava äänestää. Hän on velvollinen luovuttamaan päätöksen tai sen jäljennöksen vaalilautakunnalle.

29 §

Äänioikeusrekisterin käyttö

Äänioikeusrekisteriin merkitään sen mukaan kuin 5 ja 6 luvussa säädetään, milloin ja missä äänioikeutettu on äänestänyt. Merkinnän voi tehdä kotimaassa olevan yleisen ennakkoäänestyspaikan vaalitoimitsija tai vaalitoimikunnan puheenjohtaja taikka vaalilautakunta tai kunnan keskusvaalilautakunta tai keskusvaalilautakunnan pyynnöstä Digi- ja väestötietovirasto. Jos merkintä havaitaan virheelliseksi, sen voi korjata vain kunnan keskusvaalilautakunta tai sen pyynnöstä Digi- ja väestötietovirasto. (29.11.2019/1132)

Äänestämistä koskevat merkinnät eivät ole julkisia, ennen kuin vaalipäivän äänestys on päättynyt. Jos presidentinvaalissa toimitetaan toinen vaali, ensimmäisen vaalin äänestämistä koskevat merkinnät ovat julkisia vasta toisen vaalin vaalipäivän äänestyksen päätyttyä. (5.4.2002/247)

Sen jälkeen kun vaalien tulos on saanut lainvoiman, äänioikeusrekisteristä otetaan oikeusministeriön määräämät arkistotulosteet. Tämän jälkeen Digi- ja väestötietovirasto hävittää rekisterissä olevat tiedot. (29.11.2019/1132)

4 luku

Ehdokasasettelun viranomaistehtävät

30 §

Ehdokasasettelu

Puoluekisteriin merkittyjen puolueiden (puolue) ja äänioikeutettujen perustamien valitsijayhdistysten ehdokkaiden asettamisesta sekä hakemuksesta ehdokaslistan julkaisemiseksi ehdokaslistojen yhdistelmässä ja hakemuksesta ehdokkaan ottamiseksi presidentinvaalin ehdokasluetteloon (ehdokashakemukset) ja hakemusten toimittamisesta ehdokashakemukset käsittelevälle viranomaiselle säädetään II osassa.

31 § (8.5.2015/563)

Ehdokashakemukset käsittelevä viranomainen

Ehdokashakemukset käsittelee:

3) aluevaaleissa aluevaalilautakunta;

(29.6.2021/649)

Ehdokashakemukset käsittelevä viranomainen on ehdokaslistojen yhdistelmän ja presidentinvaalin ehdokasluettelon rekisterinpitäjä. (8.5.2020/333)

32 § (21.5.2010/431)

Puolueita koskevat ilmoitukset

Oikeusministeriön on viimeistään 55. päivänä ennen presidentinvaalin vaalipäivää ja 48. päivänä ennen muiden vaalien vaalipäivää ilmoitettava ehdokashakemukset käsitteleville viranomaisille, lukuun ottamatta Ahvenanmaan maakunnan vaalipiirilautakuntaa, ne puolueet, jotka on merkitty puoluekisteriin, ja ne henkilöt, jotka ovat oikeutettuja kirjoittamaan puolueen nimen.

33 § (21.5.2010/431)

Viranomaisen lakimääräiset kokoukset

Ehdokashakemukset käsittelevä viranomainen kokoontuu puheenjohtajan kutsusta hyvissä ajoin, viimeistään 55. päivänä ennen presidentinvaalin vaalipäivää ja 48. päivänä ennen muiden vaalien vaalipäivää, ja sen jälkeen, jos asioita on käsiteltävinä, 47., 41., 39. ja 38. päivänä ennen presidentinvaalin vaalipäivää sekä 40., 34., 32. ja 31. päivänä ennen muiden vaalien vaalipäivää, vaalipäivänä, vaalipäivän jälkeisenä päivänä ja 3. päivänä vaalipäivän jälkeen sekä muulloin, jos asiain käsittely sitä vaatii.

34 § (21.5.2010/431)

Asiakirjojen jättämisestä määrääminen ja kuuluttaminen

Ehdokashakemukset käsittelevä viranomainen määrää viimeistään 55. päivänä ennen presidentinvaalin vaalipäivää ja 48. päivänä ennen muiden vaalien vaalipäivää pidettävässä kokouksessaan, kenelle, minä päivinä ja kellon-aikoina sekä missä sille tarkoitetut ehdokashakemukset ja muut ehdokkaiden asettamista koskevat asiakirjat on annettava.

Määräyksestä on laadittava kuulutus, joka on annettava tiedoksi puolueiden ilmoittamille vaaliasiamiehille ja pantava nähtäväksi viranomaisen kokoushuoneistossa. Kuulutus on julkaistava aluevaaleissa sillä tavalla kuin hyvinvointialueen ilmoitukset ja kuntavaaleissa sillä tavalla kuin kunnan ilmoitukset saatetaan tiedoksi sekä muissa vaaleissa virallisessa lehdessä. (29.6.2021/649)

35 §

Velvollisuus asiakirjojen tarkastamiseen

Ehdokashakemukset käsittelevän viranomaisen on tutkittava, onko ehdokashakemukset ja ilmoitukset vaaliliitosta ja yhteislistasta jätetty sille laissa säädetyssä määräajassa ja onko asiakirjat laadittu laissa tai sen nojalla säädetyin tai määrätyin muodoin sekä ovatko ehdokkaat vaalikelpoisia ja onko heidän ehdokkuudelleen muutoin laissa

säädettyä estettä.

Ehdokashakemukset käsittelevän viranomaisen asiana ei ole tutkia, miten jäsenännestys ja ehdokkaiden asettaminen siihen liittyvine menettelyineen puolueessa taikka sen piiri-, perus- tai muussa järjestössä taikka puolueen jäseniä kunnassa edustavassa yhdistyksessä on toimitettu.

36 § (21.5.2010/431)

Ehdokashakemusten käsittely ja huomautukset

Ehdokashakemukset niihin liitettyine asiakirjoinaan tarkastetaan 41. päivänä ennen presidentinvaalin vaalipäivää ja 34. päivänä ennen muiden vaalien vaalipäivää pidettävässä kokouksessa.

Jos ehdokashakemusta taikka ilmoitusta vaaliliitosta tai yhteislistasta ei ole annettu viranomaiselle määräaikana, se jätetään tutkimatta.

Puolueen, yhteislistan tai yhteislistaan kuulumattoman valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehelle on viipymättä huomautettava, jos:

- 1) ehdokashakemusta taikka ilmoitusta vaaliliitosta tai yhteislistasta ei ole tehty tämän lain tai sen nojalla annettujen määräysten mukaisesti taikka ehdokashakemukseen ei ole liitetty tässä laissa edellytetyjä asiakirjoja;
- 2) ehdokashakemusasiakirjoja ei muusta kuin 1 kohdassa mainitusta syystä voida pitää lainmukaisina; taikka
- 3) ehdokkaaksi on asetettu henkilö, joka ei ole vaalikelpoinen tai joka on asetettu samoissa vaaleissa ehdokkaaksi kahdella tai useammalla listalla.

37 §

Ehdokkaiden järjestyksen määrääminen

Edellä 36 §:ssä tarkoitetussa kokouksessa määrätään puolueiden, yhteislistojen ja valitsijayhdistysten keskinäinen järjestys ehdokaslistojen yhdistelmää varten sekä presidentinvaalin ehdokkaiden keskinäinen järjestys ehdokasluetteloa varten.

Eduskuntavaaleissa, aluevaaleissa, kuntavaaleissa ja europarlamenttivaaleissa arvotaan:

- 1) vaaliliittoon kuulumattomien puolueiden ja vaaliliittojen keskinäinen järjestys;
- 2) vaaliliitossa sen muodostaneiden puolueiden keskinäinen järjestys;
- 3) yhteislistojen keskinäinen järjestys.

(29.6.2021/649)

Yhteislistaan kuulumattomat valitsijayhdistykset järjestetään aakkosjärjestykseen.

38 § (21.5.2010/431)

Vaaliasiamiesten toimenpiteet huomautusten johdosta

Vaaliasiamiehillä, joille huomautuksia on tehty, on oikeus viimeistään 39. päivänä ennen presidentinvaalin vaalipäivää ja 32. päivänä ennen muiden vaalien vaalipäivää ennen kello 16 tehdä huomautuksista johtuvat oikaisut sekä täydentää ehdokashakemusta ja siihen liitettyjä asiakirjoja. Saman ajan kuluessa vaaliasiamiehillä on oikeus tehdä tarvittavia ehdokkaan nimeä, arvoa, ammattia tai tointa taikka kotikuntaa koskevia tarkistuksia. Jos huomautus koskee ilmoitusta vaaliliitosta, puolueiden vaaliasiamiehillä on oikeus antaa yhteinen kirjallinen ehdotuksensa ilmoituksen oikaisemiseksi.

Jos huomautus on tehty 36 §:n 3 momentin 3 kohdassa mainitusta syystä, vaaliasiamiehellä on oikeus tämän pykälän 1 momentissa säädetyn ajan kuluessa poistaa ensin mainitussa

lainkohdassa tarkoitettu ehdokas.

39 § (21.5.2010/431)

Ehdokashakemusten ratkaiseminen

Määräaikana saapuneet ehdokashakemukset niihin liitettyine asiakirjoina käsitellään uudelleen 39. päivänä ennen presidentinvaalin ja 32. päivänä ennen muiden vaalien vaalipäivää pidettävässä kokouksessa. Samalla tehdään päätökset ehdokashakemusten sekä vaaliliittoa ja yhteislistaa koskevien ilmoitusten johdosta.

Ne määräaikana perille toimitetut ehdokashakemukset sekä ilmoitukset vaaliliitosta ja yhteislistasta, joita vastaan huomautuksia ei ole tehty, on hyväksyttävä.

40 § (21.5.2010/431)

Ehdokashakemusten ratkaisemisen jälkeen tehtävät päätökset

Jos 38 §:n 2 momentissa tarkoitettu huomautus on tehty ja hyväksyttävää ilmoitusta oikaisusta ei ole annettu tai ilmoitusta kyseisen ehdokkaan poistamisesta tehty määräajassa taikka jos ehdokas on kuollut, ehdokasta ei oteta ehdokaslistojen yhdistelmään tai presidentinvaalin ehdokasluetteloon. Puolueen, valitsijayhdistyksen tai yhteislistan vaaliasiamies on velvollinen viipymättä ilmoittamaan ehdokkaan kuolemasta ehdokashakemukset käsittelevälle viranomaiselle.

Puolueella tai valitsijayhdistyksellä, jonka ilmoitusta vaaliliittoon tai yhteislistaan liittymisestä ei ole hyväksytty, on oikeus peruuttaa ehdokashakemuksensa. Puolueen tai valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehen on tehtävä peruutus kirjallisesti ehdokashakemukset käsittelevälle viranomaiselle viimeistään 31. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 12. Ehdokashakemuksen hyväksymistä koskeva asia on peruutuksen johdosta käsiteltävä uudelleen.

Päätökset tässä pykälässä tarkoitetuissa

asioissa tehdään 38. päivänä ennen presidentinvaalin vaalipäivää ja 31. päivänä ennen muiden vaalien vaalipäivää pidettävässä kokouksessa ennen presidentinvaalin ehdokasluettelon tai ehdokaslistojen yhdistelmän laatimista.

41 § (28.6.2013/496)

Ehdokaslistojen yhdistelmän laatiminen

Ehdokashakemukset käsittelevän viranomaisen on laadittava 31. päivänä ennen vaalipäivää viimeistään kello 16 aloitettavassa kokouksessaan ehdokaslistojen yhdistelmä, jossa on samalle puolelle lehteä painettuna:

- 1) yhteinen otsikko sen selvittämiseksi, mitä vaaleja varten yhdistelmä on laadittu; sekä
- 2) puolueiden ehdokaslistat, yhteislistat ja yhteislistaan kuulumattomien valitsijayhdistysten ehdokaslistat.

Vaaliliittoon kuulumattomien ja vaaliliiton muodostaneiden puolueiden ehdokaslistat sekä yhteislistat ja yhteislistaan kuulumattomien valitsijayhdistysten ehdokaslistat sijoitetaan 37 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettuun järjestykseen siten, että ensin ovat puolueiden ehdokaslistat ryhmiteltyinä vasemmalta oikealle, sitten yhteislistat vastaavalla tavalla ryhmiteltyinä ja lopuksi yhteislistaan kuulumattomien valitsijayhdistysten ehdokaslistat aakkosjärjestyksessä allekkain. Ehdokkaille annetaan tässä järjestyksessä numerot alkaen numerosta 2.

Jos puolueita, vaaliliittoja tai yhteislistoja on niin paljon, että niiden ryhmittely vasemmalta oikealle oleellisesti häiritsee yhdistelmän luettavuutta, ne tai osa niistä voidaan ryhmitellä yhdistelmään arvonnalla mukaisesti järjestystä noudattaen myös allekkain. Vaaliliiton muodostaneiden puolueiden ehdokaslistat erotetaan riittävän selkeästi vaaliliittoon kuulumattomien puolueiden ehdokaslistoista. Vaaliliiton muodostaneiden puolueiden ehdo-

kaslistojen alapuolelle tehdään merkintä siitä, että kyseiset puolueet ovat vaaliliitossa.

Puolueiden ja yhteislistojen ehdokkaiden tiedot merkitään asianomaisen puolueen nimen tai yhteislistan nimityksen alle ryhmiteltyinä yhdelle tai useammalle palstalle ylhäältä alaspäin. Yhteislistaan kuulumattomien ehdokkaiden tiedot merkitään äärimmäiseksi oikealle allekkain numerojärjestyksessä erotettuina selvästi toisistaan.

Jokaisesta ehdokkaasta merkitään yhdistelmään numero, nimi ja arvo, ammatti tai toimi enintään kahta ilmaisua käyttäen sekä muissa kuin kuntavaaleissa kotikunta. Ehdokkaan etunimen rinnalla tai sen sijasta voidaan käyttää ehdokkaan yleisesti tunnettua puhutelu-nimeä tai etunimeä lyhennettynä. Muita tietoja ehdokkaasta ei saa merkitä, paitsi jos ne ovat tarpeen henkilöllisyyden täsmentämiseksi. Yhdistelmään ei merkitä henkilötunnuksia. (8.5.2015/563)

Puolueiden nimet merkitään yhdistelmään noudattaen puoluelain (10/1969) 4 §:n ja yhdistyslain (503/1989) 9 §:n 2 momentin säännöksiä. Yhteislistalle merkitään sille ehdotettu nimitys tai, jos se ei huomautuksen jälkeenkään ole sen mukainen kuin siitä II osassa säädetään tai jos ehdotusta ei ole tehty, ehdokashakemukset käsittelevä viranomaisen määrää nimityksen, joka ilmaisee vain yhteislistan järjestyksen yhdistelmässä muihin yhteislistoihin nähden. Yhteislistaan kuulumattomalle valitsijayhdistykselle ei merkitä nimitystä.

42 § (21.5.2010/431)

Presidentinvaalin ehdokasluettelot

43 § (28.6.2013/496)

Valtakunnallinen ehdokasrekisteri

Oikeusministeriö perustaa rekisterin, johon otetaan kaikki koko maassa asianomaisissa

vaaleissa ehdokaslistojen yhdistelmiin tai presidentinvaalin ehdokasluetteloon otetut ehdokkaat (valtakunnallinen ehdokasrekisteri). Oikeusministeriö on valtakunnallisen ehdokasrekisterin rekisterinpitäjä. (8.5.2020/333)

Ehdokashakemukset käsittelevän viranomaisen on 38. päivänä ennen presidentinvaalin vaalipäivää ja 31. päivänä ennen muiden vaalien vaalipäivää huolehdittava siitä, että valtakunnalliseen ehdokasrekisteriin merkitään jokaisesta ehdokkaasta ehdokaslistojen yhdistelmässä tai presidentinvaalin ehdokasluettelossa olevat tiedot, ikä vaalipäivänä sekä henkilötunnus.

Ehdokasrekisteristä annetaan maksutta tietoja ehdokkaalle, ehdokkaan asettaneelle puolueelle ja yhteislistalle sekä tässä laissa tarkoitetuille viranomaisille.

Oikeusministeriö laatii tarvittaessa valtakunnallisesta ehdokasrekisteristä tulosteen, johon otetaan vaalipiireittäin tai kunnittain kunkin ehdokkaan ehdokaslistojen yhdistelmässä olevat tiedot. Ministeriö huolehtii siitä, että tulostetta toimitetaan tarpeellinen määrä kuntien keskusvaalilautakunnille, vaalitoimikunnille ja kotimaan ennakkoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoille sekä ulkoasiainministeriölle jaettavaksi edelleen ennakkoäänestyspaikkoina oleviin Suomen edustustoihin ja suomalaisiin laivoihin.

44 §

Ehdokaslistojen yhdistelmän ja presidentinvaalin ehdokasluettelon jakelu ja tiedoksisaattaminen

Aluevaalilautakunnan tulee toimittaa aluevaalien ehdokaslistojen yhdistelmiä tarpeellinen määrä:

- 1) hyvinvointialueen kuntien keskusvaalilautakunnille jaettavaksi edelleen vaalilautakunnille, vaalitoimikunnille ja

vaalitoimitsijoille;

- 2) hyvinvointialueella ehdokkaita asettaneiden puolueiden, yhteislistojen ja yhteislistaan kuulumattomien valitsijayhdistysten vaaliasiamiehille;

- 3) oikeusministeriölle.

(29.6.2021/649)

45 §

Muutoksenhakukielto

Tässä luvussa tarkoitettuun viranomaisen päätökseen, lukuun ottamatta ehdokasrekisteristä annettavia tietoja koskevaa päätöstä, ei saa hakea erikseen muutosta.

5 luku

Ennakkoäänestys

46 § (21.5.2010/431)

Ennakkoäänestysoikeus

Jokainen äänioikeutettu saa äänestää ennakolta kotimaan yleisissä ennakkoäänestyspaikoissa ja ulkomailla Suomen edustustoissa.

Äänioikeutettu, joka on hoidettavana sairaalassa, ympärivuorokautista hoitoa antavassa tai muussa kunnanhallituksen ennakkoäänestyspaikaksi määräämässä sosiaalihuollon toimintayksikössä taikka joka on otettu rangaistuslaitokseen, saa äänestää ennakolta kyseisessä laitoksessa. Suomalaisen laivan henkilökuntaan kuuluva äänioikeutettu saa äänestää ennakolta laivassa sen ollessa ulkomailla.

Äänioikeutettu, jonka kyky liikua tai toimia

on siinä määrin rajoittunut, ettei hän pääse äänestys- eikä ennakkoäänestyspaikkaan ilman kohtuuttomia vaikeuksia, saa, sen mukaisesti kuin 55 §:ssä säädetään, äänestää ennakolta kotonaan Suomessa siinä kunnassa, joka on merkitty äänioikeusrekisteriin hänen kotikunnakseen. Kotiäänestyksen yhteydessä voi äänestää myös kotiäänestykseen oikeutetun kanssa samassa taloudessa asuva omaishoidon tuesta annetussa laissa (937/2005) tarkoitettu omaishoitaja, jos kyseinen kunta on merkitty äänioikeusrekisterissä hänen kotikunnakseen.

47 § (5.4.2002/247)

Ennakkoäänestyksen ajanjakso

Ennakkoäänestys aloitetaan 11. päivänä ennen vaalipäivää sekä lopetetaan ulkomailla 8. päivänä ja kotimaassa 5. päivänä ennen vaalipäivää. Suomalaisessa laivassa ennakkoäänestys voidaan, presidentinvaalin toista vaalia lukuun ottamatta, kuitenkin aloittaa jo 18. päivänä ennen vaalipäivää.

Kotimaan yleinen ennakkoäänestyspaikka on ennakkoäänestystä varten avoinna kaikkina päivinä 1 momentissa tarkoitettuna ajanjaksona, jollei kunnanhallituksen päätöksellä erityisistä syistä toisin määrätä.

Suomen edustustoissa ja niiden toimipaikoissa ennakkoäänestyksen ajanjakso voi, sen mukaan kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään, olla lyhyempi kuin 1 momentissa säädetään.

48 § (28.6.2013/496)

Ennakkoäänestysajat

Ennakkoäänestys toimitetaan ennakkoäänestyksen ajanjaksona:

- 1) kotimaan yleisessä ennakkoäänestyspaikassa kunnanhallituksen päätöksellä määrättyinä aikana, joka ei saa olla arkipäivisin ennen kello 8:aa eikä kello 20:n

jälkeen eikä lauantaisin ja sunnuntaisin ennen kello 9:ää eikä kello 18:n jälkeen;

- 2) Suomen edustustossa jokaisena päivänä edustuston päällikön määrääminä aikoina, ei kuitenkaan pitkäperjantaina, ensimmäisenä pääsiäispäivänä, helluntaipäivänä, juhannuspäivänä, jouluaattona eikä ensimmäisenä tai toisena joulupäivänä;
- 3) laitoksessa vähintään yhtenä ja enintään kahtena päivänä vaalitoimikunnan määrääminä aikoina;
- 4) suomalaisessa laivassa vähintään yhtenä päivänä laivan päällikön määrääminä aikoina;
- 5) kotiäänestyksessä äänestäjälle erikseen ilmoitettuna, kello 9:n ja 20:n välisenä aikana.

Sen lisäksi, mitä 1 momentin 1 kohdassa säädetään, ennakkoäänestystä ei toimiteta uudenvuodenaattona tai -päivänä, loppiaisena, ensimmäisenä pääsiäispäivänä, vapunaattona tai -päivänä, helatorstaina, helluntaipäivänä, juhannusaattona tai -päivänä, itsenäisyyspäivänä, jouluaattona eikä ensimmäisenä tai toisena joulupäivänä.

Äänioikeutettu, joka 1 momentissa tarkoitettuna aikana on saapunut asianomaiseen ennakkoäänestyspaikkaan, mutta ei ole voinut käyttää äänioikeuttaan vielä tuona aikana, saa äänestää sanotun ajan päätyttyäkin.

48 a § (5.4.2002/247)

Ennakkoäänestystila

Kunnan keskusvaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että kaikissa kunnanhallituksen päätöksellä kotimaan yleisiksi ennakkoäänestyspaikoiksi määrättyissä paikoissa on ennakkoäänestystä varten asianmukainen ennakkoäänestystila ja tarvittava kalusto.

Ennakkoäänestystilassa tulee olla riittävästi tilaa myös niitä äänestäjiä varten, jotka odottavat vuoroaan päästäkseen äänestämään.

49 §

Ennakkoäänestyksestä tiedottaminen

Kunnan keskusvaalilautakunnan on tiedotettava kunnan alueella olevista kotimaan yleisistä ennakkoäänestyspaikoista ja äänestysajoista niissä sillä tavalla kuin kunnan ilmoitukset saatetaan tiedoksi.

Vaalitoimitsijoiden ja vaalitoimikunnan on huolehdittava siitä, että äänestysajoista ja ennakkoäänestyksen tarkemmasta järjestelystä tiedotetaan ennakkoäänestyspaikalla julkipantavin kuulutuksin ja tarvittaessa muullakin sopivalla tavalla. (5.4.2002/247)

Oikeusministeriön on riittävällä ja sopivalla tavalla tiedotettava yleisistä ennakkoäänestyspaikoista ja äänestysajoista niissä. (5.4.2002/247)

50 §

Ennakkoäänestysasiakirjat

Ennakkoäänestyksessä on käytettävä äänestyslippua, vaalikuorta, lähetekirjettä ja lähetekuorta (ennakkoäänestysasiakirjat), jotka oikeusministeriö valmistuttaa.

Lähetekirjeenä käytetään joko 21 §:ssä tarkoitettua ilmoituskorttia tai erillistä lähetekirjelomaketta. Kotiäänestyksessä lähetekirjeenä on kuitenkin käytettävä erillistä kotiäänestyksen lähetekirjelomaketta.

51 § (8.5.2009/300)

Äänestyslippu

Vaaleissa käytettävä äänestyslippu on painettava valkealle paperille, jollei 3 momentista muuta johdu. Äänestyslipusta on käytävä selvästi ilmi, miten se taitetaan kokoon, ja sen on

turvattava vaalisalaisuuden säilyminen.

Äänestyslipun on oltava vakiokokoa 148 x 210 mm, ja sen sisäpuolelle on painettava otsikko, jossa mainitaan, missä vaaleissa sitä käytetään, sekä lisäksi ympyrä, joka on halkaisijaltaan 90 mm ja joka lippua kokoon taitettaessa jää taittamattomaksi. Keskellä ympyrää tulee olla selvästi havaittava merkintä N:o sen ehdokkaan numeron merkitsemistä varten, jonka hyväksi äänestäjä tahtoo antaa äänensä. Mitään muita merkintöjä äänestyslipussa ei saa olla.

Jos säännönmukaisesti toimitettavien vaalien yhteydessä toimitetaan samanaikaisesti jotkin toiset vaalit, oikeusministeriö päättää näissä toisissa vaaleissa käytettävän äänestyslipun väristä.

52 §

Vaalileimasimet

Äänestysliput leimataan vaalileimalla, joka on samanlainen kaikissa ennakkoäänestys- ja äänestyspaikoissa. Oikeusministeriö vahvistaa vaalileiman sekä valmistuttaa vaalileimasimet ja antaa kuntien keskusvaalilautakunnille ohjeet niiden hankkimisesta ja säilyttämisestä.

53 §

Asiakirjojen ja vaalileimasimien toimittaminen

Oikeusministeriön on hyvissä ajoin ennen ennakkoäänestyksen alkamista tarpeellisin ohjein varustettuina lähetettävä ennakkoäänestysasiakirjoja ja lomakkeita äänestäjistä pidettäviä luetteloja varten kotimaan yleisten ennakkoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoille sekä kuntien keskusvaalilautakunnille toimitettaviksi vaalitoimikunnille. Näitä asiakirjoja ja lomakkeita on lähetettävä myös ulkoasiainministeriölle toimitettaviksi ennakkoäänestyspaikkoina oleville Suomen edustustoille ja suomalaisten laivojen päälliköille.

Kunnan keskusvaalilautakunnan on toimittava vaalileimasimia kunnassa olevien kotimaan yleisten ennakkoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoille sekä vaalitoimikunnille. Helsingin kaupungin keskusvaalilautakunnan on lisäksi toimitettava niitä ulkoasiainministeriölle lähetettäväksi edelleen edustustoille ja laivojen päälliköille.

Laivan päällikön tulee tilata ennakkoäänestysasiakirjat, lomakkeet äänestäjistä pidettäviä luetteloja varten ja vaalileimasin ulkoasiainministeriöltä tai Suomen edustustolta.

54 §

Kotiäänestyksessä läsnä oleva henkilö

Kotiäänestyksen vaalitoimitsijan on huolehdittava, että hänen lisäkseen kotiaänestyksessä on läsnä äänestäjän valitsema tai hyväksymä 18 vuotta täyttänyt henkilö, joka tässä tehtävässään ei toimi vaaliviranomaisen ominaisuudessa. Asianomaisissa vaaleissa ehdokkaana oleva henkilö ei voi toimia tässä tehtävässä.

55 § (21.5.2010/431)

Kotiäänestyksen valmistavat toimenpiteet

Kotiäänestykseen oikeutetun on kirjallisesti tai puhelimitse ilmoitettava halukkuudestaan äänestää ennakolta kotonaan viimeistään 12. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 16 kotikuntansa keskusvaalilautakunnalle. Ilmoituksen voi äänestäjän puolesta tehdä tämän valitsema henkilö. Kirjallinen ilmoitus, joka on allekirjoitettava, voidaan tehdä käyttäen taroitusta varten laadittua lomaketta.

Ilmoituksessa on mainittava:

- 1) äänestäjän täydellinen nimi, henkilötunnus, osoite, kotikunta ja puhelinnumero sekä, jos ilmoituksen tekee äänestäjän valitsema henkilö, myös tämän nimi ja yhteystiedot;

- 2) että äänestäjän kyky liikkua tai toimia on siinä määrin rajoittunut, ettei hän ilman kohtuuttomia vaikeuksia pääse äänestystai ennakkoäänestyspaikkaan ja että hän tämän vuoksi haluaa äänestää ennakolta kotonaan;
- 3) voiko äänestäjä itse huolehtia siitä, että kotiaänestyksessä on läsnä 54 §:ssä tarkoitettu henkilö; sekä
- 4) 46 §:n 3 momentissa tarkoitetun kotiaänestäjän omaishoitajan täydellinen nimi, henkilötunnus ja puhelinnumero sekä tieto omaishoitopimuksen voimassaoloajasta, jos myös omaishoitaja haluaa äänestää kotiaänestyksessä.

Vaaliviranomaisen on, jos se on mahdollista, tarvittaessa poistettava ilmoituksessa oleva puutteellisuus ja varmistettava, että ilmoituksen on tehnyt siinä mainittu äänestäjä tai tämän valitsema henkilö.

Kunnan keskusvaalilautakunnan puheenjohtajan on huolehdittava siitä, että äänestäjälle annetaan viipymättä kirjallisesti tai puhelimitse tieto ainakin kahden tunnin tarkkuudella siitä ajankohdasta, jolloin vaalitoimitsija saapuu hänen luokseen. Samalla on mainittava vaaliviranomaisen puhelinnumero mahdollista yhteydenottoa varten. Jos vaalitoimitsija on estynyt saapumasta ilmoitettuna ajankohtana, estyneisyydestä ja uuden käynnin ajankohdasta on viipymättä ilmoitettava äänestäjälle.

Jollei äänestyksen toimittamiseen vaikuttavaa, ilmoituksessa olevaa puutteellisuutta ole voitu poistaa tai jos ilmoitus kunnan keskusvaalilautakunnalle on tehty säädetyn määräajan jälkeen taikka jos kotiaänestystä ei voida lainkaan toimittaa kulkuyhteyksien katkeamisen tai muun ylivoimaisen esteen vuoksi, äänestäjälle on annettava 4 momentissa säädetyin tavoin tieto siitä, ettei kotiaänestystä toimiteta.

56 §

Järjestys ennakkoäänestyspaikassa

Ennakkoäänestyspaikassa tai sen välittömässä läheisyydessä ei saa äänestysaikana pitää puheita, julkipanna tai jakaa painettuja tai kirjoitettuja kehotuksia eikä muutoinkaan vaikuttaa tai yrittää vaikuttaa äänestäjien vaalivapauteen. (5.4.2002/247)

Äänestys ennakkoäänestyspaikassa on järjestettävä siten, että vaalisalaisuus säilyy. Saapuvilla olevien on noudatettava vaalitoimitsijan tai vaalitoimikunnan järjestyksen ylläpitämiseksi ja äänestyksen häiriöttömän kulun turvaamiseksi antamia määräyksiä.

Jos äänestäjän vaalivapautta tai äänestyksen häiriötöntä kulkua ei kotiäänestyksessä voida turvata, vaalitoimitsijan on keskeytettävä äänestys. Keskeyttämisestä ja, jos äänestystä ei voida jatkaa, myös sen lopettamisesta on tehtävä merkintä kotiäänestyksistä pidettävään luetteloon.

57 §

Ennakkoäänestyksen aloittaminen ennakkoäänestyspaikassa

Äänioikeutetun, joka haluaa äänestää ennakolta, on ilmoittauduttava ennakkoäänestyspaikassa vaalitoimitsijalle tai vaalitoimikunnalle. Laitoksessa ennakkoäänestys on tarvittaessa järjestettävä myös eri osastoissa ja potilashuoneissa.

Äänestäjä on velvollinen esittämään vaalitoimitsijalle tai vaalitoimikunnalle selvityksen henkilöllisyydestään. Tämän jälkeen hänelle annetaan äänestyslippu, vaalikuori ja lähetekuori sekä tarvittaessa lähetekirjelomake.

Äänestäjälle on varattava tilaisuus tutustua asianomaista vaalia varten laadittuun vaalipiirinsä, hyvinvointialueensa tai kuntansa ehdokaslistojen yhdistelmään, europarlamenttivaalien ehdokaslistojen yhdistelmään tai presidentinvaalin ehdokasluetteloon taikka valtakunnalliseen ehdokasrekisteriin tai siitä laadittuun tulosteeseen. (29.6.2021/649)

58 § (20.5.2016/361)

Äänestäminen ennakkoäänestyksessä

Äänestäjällä on oikeus äänestää eduskuntavaaleissa, aluevaaleissa ja kuntavaaleissa sen vaalipiirin, hyvinvointialueen tai kunnan ehdokaslistojen yhdistelmässä olevaa ehdokasta, jossa äänestäjä on asianomaisissa vaaleissa merkitty äänioikeutetuksi, europarlamenttivaaleissa ehdokaslistojen yhdistelmässä olevaa ehdokasta ja presidentinvaalissa ehdokasluettelossa olevaa ehdokasta. (29.6.2021/649)

Äänestäjän on niin selvästi merkittävä äänestyslippuun sen ehdokkaan numero, jonka hyväksi hän antaa äänensä, ettei voi syntyä epätietoisuutta siitä, ketä ehdokasta hän tarkoittaa. Merkintä on tehtävä äänestyskopissa tai muutoin siten, että vaalisalaisuus säilyy.

Äänestäjän pyynnöstä on vaalitoimitsijan tai vaalitoimikunnan jäsenen avustettava häntä äänestämisessä. Henkilö, jonka kyky tehdä äänestysmerkintä on olennaisesti heikentynyt, saa käyttää äänestyksessä apuna valitsemaansa avustajaa. Ehdokas tai hänen puolisonsa, lapsensa, sisaruksensa tai vanhempansa ei voi olla avustajana. Puolisoilla tarkoitetaan aviopuolisoita sekä avioliitonomaisissa olosuhteissa ja rekisteröidyssä parisuhteessa eläviä henkilöitä. Avustaja on velvollinen tunnollisesti täyttämään äänestäjän osoitukset sekä pitämään salassa äänestyksen yhteydessä saamansa tiedot.

59 § (28.6.2013/496)

Lähetekirje

Lähetekirje on osoitettava sen kunnan keskusvaalilautakunnalle, joka on merkitty äänioikeusrekisteriin äänestäjän kohdalle.

Lähetekirjeessä on oltava äänestäjästä seuraavat tiedot:

- 1) täydellinen nimi;

- 2) henkilötunnus, jos lähetekirjeeseen tehdään 60 §:n 2 momentissa tarkoitettu lähetekirjeen kuittausmerkintä;
- 3) henkilötunnus tai syntymäaika ja nykyinen osoite, jos lähetekirjeenä käytetään erillistä lähetekirjelomaketta tai kotiaänestysten lähetekirjelomaketta, johon ei tehdä lähetekirjeen kuittausmerkintää.

Äänestäjän on allekirjoitettava lähetekirjeessä oleva vakuutus siitä, että hän itse vaalisalaisuuden säilyttäen on täyttänyt äänestyslipun ja sulkenut sen leimattuna vaalikuoreen.

Kotiaänestyksessä äänestäjän on lisäksi allekirjoitettava kotiaänestysten lähetekirjelomakkeessa oleva vakuutus siitä, että hänen kykynsä liikkuu tai toimia on siinä määrin rajoittunut, ettei hän pääse äänestys- eikä ennakkoaänestyspaikkaan ilman kohtuuttomia vaikeuksia.

60 §

Ennakkoaänestyksen päättämistoimet

Äänestäjän on esitettävä äänestyslippu taitettuna vaalitoimitsijalle tai laitoksessa vaalitoimikunnalle leimattavaksi ja, kun äänestyslippu on leimattu, suljettava se välittömästi vaaliviranomaisen nähten vaalikuoreen. Suljettu vaalikuori, johon ei saa tehdä mitään merkintöjä, ja allekirjoitettu lähetekirje on tämän jälkeen annettava vaalitoimitsijalle tai vaalitoimikunnalle.

Silloin kun äänioikeusrekisteri on käytössä ennakkoaänestyspaikassa, vaalitoimitsija tai vaalitoimikunnan puheenjohtaja:

- 1) tarkastaa rekisteristä, että äänestäjä on äänioikeutettu;
- 2) tekee rekisteriin merkinnän siitä, että äänestäjä on käyttänyt äänioikeuttaan; sekä

- 3) tekee lähetekirjeeseen oikeusministeriön määräämällä tavalla merkinnän siitä, että rekisteriin on tehty 2 kohdassa tarkoitettu merkintä (lähetekirjeen kuittausmerkintä), jolloin jos äänestys on toimitettu laitoksessa, laitoksen nimi ei saa ilmetä lähetekirjeen kuittausmerkinnästä.

Silloin kun äänioikeusrekisteri ei ole käytössä ennakkoaänestyspaikassa, äänestäjistä on pidettävä luetteloa.

61 § (5.4.2002/247)

Vaaliviranomaisen toimet ennakkoaänestyksen lopuksi

Vaalitoimitsijan tai vaalitoimikunnan puheenjohtajan on allekirjoitettava lähetekirjeeseen todistus siitä, että äänestys on toimitettu laissa säädetyin tavoin ja, jos lähetekirjeeseen ei tehdä lähetekirjeen kuittausmerkintää, merkittävä siihen myös päiväys ja ennakkoaänestyspaikan nimi tai, jos ennakkoaänestys on toimitettu laitoksessa tai kotiaänestyksenä, sen kunnan nimi, jossa äänestys on toimitettu. Kotiaänestyksen vaalitoimitsijan on lisäksi huolehdittava siitä, että 54 §:ssä tarkoitettu kotiaänestyksessä läsnä oleva henkilö merkitsee lähetekirjeeseen nimikirjoituksensa. Vaalikuori ja lähetekirje on tämän jälkeen suljettava lähetekuoreen. Vaalitoimitsijan ja vaalitoimikunnan on säilytettävä hallussaan olevia lähetekuoria huolellisesti ja luotettavalla tavalla.

62 §

Lähetekuorten toimittaminen kunnan keskusvaalilautakunnalle

Kotimaan yleisen ennakkoaänestyspaikan vaalitoimitsijan ja vaalitoimikunnan on viipymättä huolehdittava siitä, että oman kunnan keskusvaalilautakunnalle osoitetut lähetekuoret toimitetaan keskusvaalilautakunnalle sen määräämällä tavalla sekä siitä, että muiden kuntien keskusvaalilautakunnille osoi-

tetut lähetekuoret toimitetaan keskusvaalilautakunnille postitse tai muulla luotettavalla tavalla. Vaalitoimitsijan ja vaalitoimikunnan on otettava kuittaus lähetekuorten vastaanottamisesta siltä, jolle kuoret luovutetaan. (5.4.2002/247)

Suomalaisen laivan vaalitoimitsijan on toimitettava lähetekuori viivytyksettä ulkoasiainministeriölle tai Suomen edustustolle siinä maassa, jonka satamassa laiva on tai johon se ensiksi saapuu. Suomen edustuston vaalitoimitsijan tai, jos edustusto ei ole ennakkoäänestyspaikkana, edustuston päällikön on huolehdittava siitä, että siellä annettu tai sinne saapunut lähetekuori toimitetaan ulkoasiainministeriölle sen määräämällä tavalla. Ministeriö huolehtii lähetekuoren toimittamisesta viipymättä asianomaiselle kunnan keskusvaalilautakunnalle noudattaen soveltuvien osin, mitä 1 momentissa säädetään.

63 §

Ennakkoäänestysasiakirjojen tarkastaminen

Kunnan keskusvaalilautakuntaan saapuneet ennakkoäänestysasiakirjat tarkastetaan vaalikuoria avaamatta kokouksissa, jotka on pidettävä siten, että vaalipäivää edeltävänä perjantaina ennen kello 19 saapuneet ennakkoäänestysasiakirjat ehditään niissä käsitellä. Määräajan jälkeen saapuneet lähetekuoret jätetään niitä avaamatta huomioon ottamatta.

Äänestys on jätettävä huomioon ottamatta, jos:

- 1) ennakkoon äänestänyttä henkilöä ei ole otettu äänioikeusrekisteriin;
- 2) vaalikuoreen on tehty äänestäjää tai ehdokasta koskeva taikka muu asiaton merkintä; (5.4.2002/247)
- 3) lähetekirje on niin puutteellinen tai epäselvä, ettei varmasti voida vakuuttua, onko äänestys tapahtunut laissa säädetyin tavoin, tai päätellä, kuka on

äänestänyt; taikka

- 4) kotiaäänestyksen lähetekirjeestä puuttuu 54 §:ssä tarkoitetun henkilön nimikirjoitus.

Äänestyksen huomioon ottamatta jättämisestä on tehtävä merkintä kokouksessa pidettävään pöytäkirjaan, johon on liitettävä huomioon ottamatta jätetty vaalikuori lähetekirjeineen ja -kuorineen.

Jos lähetekirje, jossa ei ole lähetekirjeen kuitausmerkintää, ja siihen liitetty vaalikuori voidaan hyväksyä, äänioikeusrekisteriin merkitään, että lähetekirjeessä mainittu henkilö on käyttänyt äänioikeuttaan. Jos hyväksyminen tapahtuu myöhemmin kuin 4. päivänä ennen vaalipäivää kello 19, merkintä lähetekirjeessä mainitun henkilön äänestämisestä tehdään oikeusministeriön määräämällä tavalla lisäksi vaaliluetteloon. Jos kunnan keskusvaalilautakunnalle on 71 §:n 3 momentin mukaisesti erityisestä syystä toimitettu äänioikeusrekisteristä heti sen tultua lainvoimaiseksi tulotettut vaaliluettelot, merkintä tehdään ainoastaan vaaliluetteloon.

Sen jälkeen kun ennakkoäänestysasiakirjat on tarkastettu, kunnan keskusvaalilautakunnan on lajiteltava hyväksytyt vaalikuoret äänestysalueittain sekä laskettava vaalikuorten lukumäärä äänestysalueittain ja merkittävä lukumäärät pöytäkirjaan. Hyväksytyt vaalikuoret on äänestysalueittain lajiteltuina ja lähetekirjeistä erotettuina säilytettävä avaamattomina varmassa tallessa. (5.4.2002/247)

64 § (5.4.2002/247)

Vaalikuorten toimittaminen vaalipiirilautakunnalle

65 §

Vaalileimasimien palauttaminen

Ennakkoäänestyksen päätyttyä vaalileimasimet palautetaan kunnassa olevista ennakkoäänestyspaikoista kunnan keskusvaalilautakunnalle. Ulkomailla olevien ennakkoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoiden käytössä olleet vaalileimasimet palautetaan ulkoasiainministeriölle, joka toimittaa ne Helsingin kaupungin keskusvaalilautakunnalle.

66 §

Muutoksenhakukielto ennakkoäänestystä koskevassa asiassa

Tässä luvussa tarkoitettuun vaaliviranomaisen päätökseen ei saa erikseen hakea muutosta.

5 a luku

Kirjeäänestys

66 a § (14.12.2017/939)

Oikeus kirjeäänestykseen

Äänioikeutettu, jolla ei ole kotikuntaa Suomessa, ja muu äänioikeutettu, joka asuu tai oleskelee ulkomailla koko ennakkoäänestysajanjakson ja vaalipäivän, saa äänestää kirjeitse ulkomailta (kirjeäänestys) siten kuin tässä luvussa säädetään.

66 b § (14.12.2017/939)

Kirjeäänestysasiakirjat

Kirjeäänestyksessä käytettävät asiakirjat (kirjeäänestysasiakirjat) ovat:

- 1) kirjeäänestyskuori;
- 2) 51 §:ssä tarkoitettu äänestyslippu;
- 3) kirjeäänestyksen vaalikuori;
- 4) kirjeäänestyksen lähetekirje;

5) kirjeäänestyksen lähetekuori;

6) kirjeäänestyksen äänestysohjeet.

Oikeusministeriö valmistuttaa kirjeäänestysasiakirjat.

66 c § (14.12.2017/939)

Kirjeäänestysasiakirjojen tilaaminen

Äänestääkseen kirjeitse äänioikeutetun tulee tilata kirjeäänestysasiakirjat oikeusministeriön tilauspalvelusta. Tilaus tulee tehdä kirjallisesti oikeusministeriön vahvistaman kaavan mukaisella lomakkeella.

Tilauksen voi tehdä aikaisintaan kolme kuukautta ennen vaalipäivää. Äänioikeutettu vastaa itse siitä, että hän tilaa kirjeäänestysasiakirjat riittävän ajoissa, jotta hänen palauttamansa kirjeäänestyksen lähetekuori saapuu asianomaisen kunnan keskusvaalilautakunnalle 66 e §:n 3 momentissa säädettyssä määräajassa.

Tilauksessa tulee mainita ainakin:

- 1) äänioikeutetun nimi ja henkilötunnus;
- 2) äänioikeutetun vakuutus siitä, että hän on äänioikeutettu kyseisissä vaaleissa ja että hänellä ei ole kotikuntaa Suomessa tai että hän asuu tai oleskelee ulkomailla koko ennakkoäänestysajanjakson ja vaalipäivän eikä hänellä siten ole mahdollisuutta äänestää Suomessa;
- 3) se ulkomailla oleva osoite, johon kirjeäänestysasiakirjat halutaan lähetettävän.

Tilauksen vastaanotettuaan oikeusministeriö lähettää viivytystä kirjeäänestysasiakirjat tilauksessa ilmoitettuun osoitteeseen.

Oikeusministeriön tilauspalvelun tiedot kirjeäänestysasiakirjat tilanneista eivät ole julkisia ennen kuin vaalipäivän äänestys on päätynyt. Tilauspalveluun sisältyvät henkilötiedot

hävitetään, kun vaalien tulos on tullut lainvoimaiseksi.

66 d § (14.12.2017/939)

Kirjeäänestyksen toimittaminen

Äänestäjä voi äänestää kirjeitse presidentinvaalissa aikaisintaan 38. päivänä ennen vaalipäivää ja muissa vaaleissa aikaisintaan 31. päivänä ennen vaalipäivää.

Äänestäjän on itse huolehdittava oman vaalisalaisuutensa ja vaalivapautensa säilymisestä äänestäessään kirjeitse.

Äänestäjän on itse selvitettävä sen vaalipiirin tai kunnan, jossa hän on äänioikeutettu, ehdokaslistojen yhdistelmän tiedot sekä presidentinvaalin ehdokasluettelon ja europarlamenttivaalien ehdokaslistojen yhdistelmän tiedot.

Äänestäjä täyttää äänestyslipun noudattaen, mitä 58 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään, ja sulkee sen kirjeäänestyksen vaalikuoreen. Sen jälkeen äänestäjän on merkittävä kirjeäänestyksen lähetekirjeeseen täydellinen nimensä, suomalainen henkilötunnuksensa tai syntymäaikansa ja osoitteensa, äänestämipaikka ja päiväys sekä omakätisesti allekirjoitettava lähetekirjeessä oleva vakuutus siitä, että:

- 1) hän on äänioikeutettu kyseisissä vaaleissa ja että hänellä ei ole kotikuntaa Suomessa tai että hän asuu tai oleskelee ulkomailla koko ennakoäänestysajanjakson ja vaalipäivän eikä hänellä siten ole mahdollisuutta äänestää Suomessa; ja
- 2) hän on itse täyttänyt äänestyslipun ja sulkenut sen vaalikuoreen vaalisalaisuutensa ja vaalivapautensa säilyttäen.

Äänestäjän on huolehdittava, että kirjeäänestystä toimitettaessa paikalla on samanaikaisesti hänen lisäksi kaksi 18 vuotta täyttänyttä henkilöä kirjeäänestyksen todistajina. Todistajana ei voi toimia äänestäjän puoliso,

lapsi tai vanhempi eikä myöskään vaaleissa ehdokkaana oleva, hänen puolisonsa, lapsensa, sisaruksensa tai vanhempansa. Molemmat todistajat allekirjoittavat omakätisesti kirjeäänestyksen lähetekirjeessä olevan vakuutuksen siitä, että äänestäjä on äänestänyt vaalisalaisuuden säilyttäen ja niin, ettei hänen vaalivapauttaan ole loukattu. Molemmat todistajat merkitsevät lähetekirjeeseen lisäksi nimenselvennyksensä, syntymäaikansa ja osoitteensa.

66 e § (14.12.2017/939)

Kirjeäänestyksen lähetekuoren postittaminen

Äänestäjän on osoitettava kirjeäänestyksen lähetekirje sen kunnan keskusvaalilautakunnalle, joka on merkitty äänioikeusrekisteriin hänen kotikunnakseen, äänioikeuskunnakseen tai väestökirjanpitokunnakseen Suomessa. Äänestäjän on tarvittaessa itse selvitettävä, mikä tämä kunta on.

Äänestäjän on suljettava kirjeäänestyksen vaalikuori ja allekirjoittamansa kirjeäänestyksen lähetekirje kirjeäänestyksen lähetekuoreen siten, että lähetekirjeeseen merkitty vastaanottajan osoite näkyy kuoren ikkunasta.

Äänestäjä vastaa itse omalla kustannuksellaan siitä, että kirjeäänestyksen lähetekuori toimitetaan ulkomailta Suomeen asianomaisen kunnan keskusvaalilautakunnalle ja että se on perillä keskusvaalilautakunnassa viimeistään 2. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 19:ää. Tätä varten äänestäjän on varustettava lähetekuori riittävällä määrällä postimerkkejä ja annettava kuori asuin- tai oleskeluvaltionsa postilaitoksen kuljetettavaksi. Äänestäjä voi halutessaan toimittaa lähetekuoren keskusvaalilautakunnalle myös käyttämällä kansainvälistä kuriiripalvelua.

66 f § (14.12.2017/939)

Äänestäjän avustaminen kirjeäänestyksessä

Äänestäjä, jonka kyky tehdä äänestysmerkintä on oleellisesti heikentynyt, saa käyttää avustajanaan valitsemaansa henkilöä 66 c–66 e §:ssä tarkoitetuissa toimenpiteissä. Avustajana 66 d §:n 4 momentissa tarkoitettussa äänestystilanteessa ei kuitenkaan saa toimia vaaleissa ehdokkaana oleva henkilö, hänen puolisonsa, lapsensa, sisaruksensa tai vanhempansa eikä myöskään kumpikaan 66 d §:n 5 momentissa tarkoitetuista kirjeäänestyksen todistajista. Avustajan velvollisuuksista on voimassa, mitä 58 §:n 3 momentissa ja 73 §:n 5 momentissa säädetään. Avustajan nimi ja osoite on merkittävä kirjeäänestyksen lähete-kirjeeseen.

66 g § (14.12.2017/939)

Kirjeäänestysasiakirjojen tarkastaminen kunnan keskusvaalilautakunnassa

Kunnan keskusvaalilautakunnalle saapuneet kirjeäänestysasiakirjat tarkastetaan noudattaen, mitä 63 §:ssä säädetään.

Kirjeäänestys on 63 §:n 1–3 momentissa tarkoitettujen syiden lisäksi jätettävä huomioon ottamatta, jos:

- 1) kirjeäänestyksen lähetekuoreen tehtyjen postitus- tai lähetyksmerkintöjen perusteella ei voida varmasti vakuuttua siitä, että kuori on postitettu tai lähetetty ulkomailta;
- 2) kirjeäänestyksen vaalikuori on avonainen ja voidaan päätellä, että avonaisuus johtuu muusta kuin vaalikuoren tekniestä toimimattomuudesta, tai muutoin sellainen, ettei varmasti voida vakuuttua, että äänestys on tapahtunut laissa säädettyin tavoin;
- 3) kirjeäänestyksen lähetekirjeestä puuttuvat 66 d §:n 5 momentissa tarkoitettujen kirjeäänestyksen todistajien allekirjoitukset.

Kirjeäänestysasiakirjojen tarkastamisen jäl-

keen keskusvaalilautakunnan on vaalisalaisuus säilyttäen avattava hyväksytty kirjeäänestyksen vaalikuoret, leimattava niissä olevat äänestysliput ja suljettava leimatut äänestysliput 50 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin vaalikuoriin. Leimaaminen ja uudelleen kuoritus on tehtävä muissa kuin kuntavaaleissa ennen kuin vaalikuoret toimitetaan 64 §:n mukaisesti vaalipiirilautakunnalle ja kuntavaaleissa viimeistään vaalipäivää edeltävänä lauantaina ennen kello 15:tä.

6 luku

Vaalipäivän äänestys

67 §

Vaalipäivän äänestyksen toimittaminen

Vaalipäivän äänestys toimitetaan yhtäaikaaisesti jokaisessa kunnassa äänestysalueittain. Äänioikeutettu saa äänestää vain siinä äänestysalueessa, joka on merkitty äänioikeusrekisteriin hänen kohdalleen.

Äänestyksen järjestämisestä kullakin äänestysalueella huolehtii vaalilautakunta.

Kunnan keskusvaalilautakunnan on saatettava vaalipäivä ja äänestysalueiden äänestyspaikat tiedoksi sillä tavalla kuin kunnan ilmoitukset saatetaan tiedoksi.

Vaalipäivästä säädetään II osassa.

68 §

Äänestysaika

Vaalipäivän äänestys aloitetaan kello 9, ja sitä jatketaan yhtäjaksoisesti kello 20:een.

Kaikilla niillä äänestäjillä, jotka ovat ennen kello 20:tä tulleet saapuville odottamaan äänestysvuoroaan, on oikeus äänestää. Odotus-

tila on suljettava kello 20. Sulkemisesta on sitä ennen ilmoitettava saapuville tulleille äänestäjille.

69 §

Äänestystila (5.4.2002/247)

Kunnan keskusvaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että vaalipäivän äänestystä varten kullakin äänestysalueella on kunnan tähän tarkoitukseen käytettäväksi antama asianmukainen äänestystila ja tarvittava kalusto. (5.4.2002/247)

Äänestyspaikalla tulee olla riittävästi tilaa myös niitä äänestäjiä varten, jotka odottavat vuoroaan päästäkseen vaalihuoneeseen äänestämään.

70 §

Valmistavat toimenpiteet

Kunnan keskusvaalilautakunnan on ryhdyttävä kaikkiin vaalipäivän äänestyksen toimitamista varten tarpeellisiin toimenpiteisiin ja siinä tarkoituksessa muun ohella huolehdittava siitä, että jokaisella vaalilautakunnalla on äänestyspaikalla käytettävään:

- 1) sellaiset äänestyskopit äänestysmerkin tekemistä varten, jotka turvaavat vaalisalaisuuden säilymisen;
- 2) tarpeellinen määrä 51 §:ssä tarkoitettuja äänestyslippuja, 52 §:ssä tarkoitettuja vaalileimasimia ja lomakkeita 79 §:ssä tarkoitettua vaalipöytäkirjaa varten;
- 3) ehdokaslistojen yhdistelmiä tai presidentinvaalin ehdokasluetteloita, jotka asetetaan nähtäväksi vaalihuoneeseen, odotustilaan ja jokaiseen äänestyskoppiin;
- 4) sinetöimisvälineet;
- 5) vaaliluettelo; sekä

- 6) vaaliurna.

Oikeusministeriö huolehtii äänestyslippujen, vaalipöytäkirjaa varten tarvittavien lomakkeiden, sinetöimisvälineiden ja tarvittaessa myös vaaliurnien toimittamisesta vaalilautakunnille.

71 § (28.6.2013/496)

Vaaliluettelot ja niiden toimittaminen

Ennakköäänestyksen päätyttyä oikeusministeriö huolehtii siitä, että äänioikeusrekisteristä tulostetaan alkaen 4. päivänä ennen vaalipäivää kello 19 vaaliluettelot äänestysalueittain ja että luettelot toimitetaan kuntien keskusvaalilautakunnille hyvissä ajoin ennen vaalipäivää. Ministeriö voi määrätä, että keskusvaalilautakunta tulostaa vaaliluettelot kunnan äänestysalueiden osalta. Ministeriö voi myös määrätä, että vaaliluetteloissa olevat tiedot toimitetaan keskusvaalilautakunnalle konekielisinä.

Vaaliluetteloihin otetaan vain ne henkilöt, jotka äänioikeusrekisteriin tehtyjen merkintöjen mukaan eivät ole käyttäneet äänioikeutta ennakköäänestyksessä. Vaaliluettelot tulostetaan äänestysalueittain henkilöiden nimien mukaisessa aakkosjärjestyksessä tai oikeusministeriön määräämällä tavalla. Vaaliluetteloissa ovat otsikkotietoina eduskuntavaaleissa, presidentinvaalissa ja europarlamenttivaaleissa vaalipiiri ja kaikissa vaaleissa kunta ja äänestysalue sekä jokaisesta henkilöstä hänen täydellinen nimensä ja henkilötunnuksensa. Jos äänioikeusrekisteriin on merkitty henkilön kohdalle 18 §:n 2 momentin 10 kohdassa tai 4 momentin 5 kohdassa tarkoitettu tieto turvakiellosta, myös vaaliluetteloon tulostetaan merkintä siitä. (29.11.2019/1132)

Oikeusministeriö voi tarvittaessa erityisestä syystä määrätä, että vaaliluettelot tulostetaan äänioikeusrekisteristä heti rekisterin tultua lainvoimaiseksi ja että ne viipymättä toimitetaan asianomaiselle kunnan keskusvaalilautakunnalle.

kunnalle.

Kunnan keskusvaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että vaaliluettelot ovat ennen vaalipäivän äänestyksen alkamista vaalilautakuntien käytettävissä. Vaaliluettelot eivät ole julkisia, ennen kuin vaalipäivän äänestys on päättynyt. Jos presidentinvaalissa toimitetaan toinen vaali, ensimmäisen vaalin vaaliluettelot ovat julkisia vasta toisen vaalin vaalipäivän äänestyksen päätyttyä. Vaaliluettelon tiedot eivät kuitenkaan ole julkisia niiden henkilöiden osalta, joiden kohdalle on tulostettu 2 momentissa tarkoitettu merkintä turvakielosta.

72 §

Järjestys äänestyspaikalla

Äänestyspaikalla taikka sen välittömässä läheisyydessä ei saa äänestysaikana pitää puheita, julkipanna tai jakaa painettuja tai kirjoitettuja kehoituksia eikä muutoinkaan vaikuttaa tai yrittää vaikuttaa äänestäjien vaalivapauteen.

Äänestys on järjestettävä siten, että vaalislaisuus säilyy. Saapuvilla olevien on noudatettava vaalilautakunnan järjestyksen ylläpitämiseksi ja äänestyksen häiriöttömän kulun turvaamiseksi antamia määräyksiä.

73 § (20.5.2016/361)

Avustaja

Jokaisella äänestyspaikalla tulee olla saapuvilla vaalilautakunnan nimeämä, asianmukaisin tunnusmerkein tai -merkinnöin osoitettu vaaliavustaja, joka äänestäjän pyynnöstä avustaa häntä merkinnän tekemisessä äänestyslippuun.

Äänestäjällä, joka haluaa käyttää vaalilautakunnan jäsentä avustajana äänestysmerkinnän tekemisessä, on siihen oikeus, jolle se viivytää äänestystä. Vaalilautakunnan jäsenestä on silloin voimassa, mitä vaaliavustajasta on

säädetty.

Henkilö, jonka kyky tehdä äänestysmerkintä on olennaisesti heikentynyt, saa käyttää äänestysmerkinnän tekemisessä apuna valitsemaansa avustajaa.

Ehdokas tai hänen puolisonsa, lapsensa, sisaruksensa tai vanhempansa ei voi olla vaaliavustajana eikä äänestäjän valitsemana avustajana. Puolisoilla tarkoitetaan aviopuolisoita sekä avioliitonomaisissa olosuhteissa ja rekisteröidyssä parisuhteessa eläviä henkilöitä.

Avustaja on velvollinen tunnollisesti täyttämään äänestäjän osoitukset sekä pitämään salassa äänestyksen yhteydessä saamansa tiedot.

74 §

Vaalipäivän äänestyksen aloittaminen

Vaalipäivän äänestyksen alkaessa vaalilautakunnan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan on näytettävä läsnä oleville äänestäjille, että vaaliurna on tyhjä, sekä sen jälkeen suljettava urna oikeusministeriön määräämällä tavalla ja avattava päällyksellä, jossa vaalilautakunnalle lähetetyt äänestysliput ovat. Vaaliurnaa ei saa avata sen jälkeen, kun se on vaalipäivän äänestyksen alkaessa suljettu ennen kuin äänestyksen päätyttyä ryhdytään laskemaan ääniä.

75 §

Äänestämään ilmoittautuminen

Äänestäjän on ilmoittauduttava äänestysalueensa äänestyspaikassa vaalilautakunnalle, jonka tulee huolehtia siitä, ettei äänestäjä saa äänestää ennen kuin hänet on todettu äänioikeutetuksi.

Äänestäjä on velvollinen esittämään vaalilautakunnalle selvityksen henkilöllisyydestään.

76 § (28.6.2013/496)

Äänestäminen vaalipäivänä

Äänestäjällä on oikeus äänestää eduskuntavaaleissa, aluevaaleissa ja kuntavaaleissa sen vaalipiiriin, hyvinvointialueen tai kunnan ehdokaslistojen yhdistelmässä olevaa ehdokasta, jossa äänestäjä on asianomaisissa vaaleissa merkitty äänioikeutetuksi, europarlamenttivaaleissa ehdokaslistojen yhdistelmässä olevaa ehdokasta ja presidentinvaalissa ehdokasluettelossa olevaa ehdokasta. (29.6.2021/649)

Äänestäjän on niin selvästi merkittävä äänestyslippuun sen ehdokkaan numero, jonka hyväksi hän antaa äänensä, ettei voi syntyä epätietoisuutta siitä, ketä ehdokasta hän tarkoittaa. Merkintä on tehtävä äänestyskopissa tai, jos se ei ole mahdollista ilman äänestäjälle aiheutuvaa kohtuutonta haittaa, muutoin siten, että vaalisalaisuus säilyy.

77 §

Äänestämisen päättämistoimet

Äänestäjän, joka on tehnyt merkintänsä äänestyslippuun, on annettava äänestyslippu taitettuna vaalilautakunnalle leimattavaksi. Leima on lyötävä keskelle taitetun äänestyslipun kääntöpuolta. Äänestäjän on sen jälkeen pantava äänestyslippu vaaliurnaan.

Vaalilautakunta tekee vaaliluetteloon merkinnän siitä, että äänestäjä on käyttänyt äänioikeuttaan. Merkintä tehdään kuitenkin äänioikeusrekisteriin silloin, kun se on vaalilautakunnan käytettävissä.

78 §

Vaalipäivän äänestyksen päättäminen ja alustava ääntenlaskenta

Vaalilautakunnan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan julistettua vaalipäivän äänestyksen päättyneeksi otetaan äänestysliput

viipymättä vaaliurnasta ja lasketaan niiden lukumäärä. Samoin lasketaan niiden henkilöiden lukumäärä, jotka vaaliluetteloon tai äänioikeusrekisteriin tehtyjen merkintöjen mukaan ovat käyttäneet äänioikeuttaan vaalipäivänä.

Kun äänestyslippujen lukumäärä on laskettu, vaalilautakunta tarkastaa äänestysliput. Ne äänestysliput, jotka on katsottava mitättömiksi, erotetaan eri ryhmäksi. Jäljellä olevat liput jaotellaan siten, että kunkin ehdokkaan hyväksi annetut liput ovat omana ryhmänään. Kussakin ryhmässä olevien äänestyslippujen lukumäärä lasketaan (alustava ääntenlaskenta).

Vaalilautakunnan on suoritettava äänestyslippujen jaottelemisen ja laskemisen keskeytystä loppuun.

Sen jälkeen kun alustava ääntenlaskenta on suoritettu, laitetaan äänestysliput, jaoteltuina 2 momentin mukaisesti, kestäväan päällykseen, joka suljetaan huolellisesti sinetöimällä se oikeusministeriön määräämällä tavalla. Päällykseen merkitään 81 §:n 1 momentissa tarkoitetun vastaanottajan osoite, lähetyksen sisältö ja lähettäjä.

79 §

Vaalipöytäkirja

Vaalilautakunnan on määrättävä yksi jäsenistään pitämään vaalipöytäkirjaa, johon merkitään:

- 1) päivä sekä kellonajat, jolloin vaalipäivän äänestys alkoi ja julistettiin päättyneeksi;
- 2) läsnä olleet vaalilautakunnan jäsenet;
- 3) vaaliavustajat ja äänestäjien itsensä valitsemat avustajat;
- 4) äänestäneiden lukumäärä;
- 5) annettujen äänestyslippujen

kokonaismäärä ja niiden lukumäärä kuskakin ryhmässä, joihin ne 78 §:n 2 momentin mukaisesti on jaoteltu;

- 6) päivä ja kellonaika, jolloin äänestysliput suljettiin päällykseen; (2.4.2004/218)
- 7) äänestyslippuja jaoteltaessa ja laskettaessa saapuvilla olleet puolueiden, valitsijayhdistysten ja yhteislistojen vaaliasiamiehet tai heidän valtuuttamansa henkilöt sekä muut läsnä olleet henkilöt, joilla on ollut siihen oikeus; (2.4.2004/218)
- 8) pienillä äänestysalueilla, joilla 5 kohdassa mainittuja tietoja ei merkitä, tiedot vaalisalaisuuden turvaamisesta johtuvasta 82 §:n mukaisesta menettelystä. (2.4.2004/218)

Pöytäkirjaan merkitään myös ne kunnan keskusvaalilautakunnan jäsenet, jotka ovat tuoneet äänestyspaikkaan vaalikuoret sen mukaisesti kuin 82 §:ssä säädetään, sekä heidän tuomiensa vaaliurnaansa pantujen äänestyslippujen lukumäärä. (2.4.2004/218)

Pöytäkirjaan on liitettävä vaalilautakunnalle annetut 1 momentin 7 kohdassa tarkoitettujen vaaliasiamiesten valtuuttamien henkilöiden valtakirjat.

Lopuksi pöytäkirja luetaan julki, tarkastetaan ja varustetaan vaalilautakunnan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan ja vähintään yhden muun jäsenen allekirjoituksin sekä suljetaan liitteineen päällykseen, johon merkitään 81 §:n 1 momentissa tai 82 §:n 2 momentissa tarkoitettua vastaanottajan osoite, lähetyksen sisältö ja lähettäjä.

80 §

Tiedottaminen alustavan ääntenlaskennan tuloksesta

Vaalipiirilautakunnat ja kunnan keskusvaalilautakunnat ja vaalilautakunnat tiedottavat

alustavan ääntenlaskennan tuloksesta oikeusministeriön määräämällä tavalla.

81 §

Äänestyslippujen ja vaalipöytäkirjan toimittaminen vaalilautakunnista

Vaalilautakunnan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan ja yhden muun jäsenen on yhdessä viipymättä vietävä äänestysliput sisältävä lähetyksen ja vaalipöytäkirjan sisältävä lähetyksen aluevaaleissa ja kuntavaaleissa kunnan keskusvaalilautakunnalle ja muissa vaaleissa vaalipiirilautakunnalle. (29.6.2021/649)

Vaalipiirilautakunta ja kunnan keskusvaalilautakunta voivat määrätä myös lähetyksen muunlaisesta toimittamisesta.

82 § (5.4.2002/247)

Vaalisalaisuuden turvaaminen pienillä äänestysalueilla

Jos äänestysalueella on 63 §:n mukaisesti hyväksyttyjä vaalikuoria vähemmän kuin 50 tai jos voidaan perustellusti arvioida, että äänestysalueella äänestää vaalipäivänä vähemmän kuin 50 henkilöä, kunnan keskusvaalilautakunnan on määrättävä, että äänestysalueen ennakkooänet ja vaalipäivän äänet lasketaan yhdessä. Tällöin äänestysalueen vaalilautakunta ei suorita vaalipäivän äänten alustavaa laskentaa, vaan toimittaa äänestysliput alustavaa laskentaa varten keskusvaalilautakunnalle.

Jos voidaan perustellusti arvioida, että äänestysalueella äänestää enakkoon ja vaalipäivänä yhteensä vähemmän kuin 50 henkilöä tai jos perustellusta syystä vaalisalaisuuden turvaaminen muutoin sitä edellyttää, kunnan keskusvaalilautakunnan on hyvissä ajoin ennen vaalipäivää määrättävä ja muissa kuin kuntavaaleissa vaalipiirilautakunnalle ilmoitettava, että äänestysalueen ennakkooänet ja vaalipäivän äänet sekä jonkin toisen äänestysalueen tai joidenkin toisten äänestysalueiden

ennakkoäännet ja vaalipäivän äännet lasketaan yhdessä. Tällöin kyseisten äänestysalueiden vaalilautakunnat eivät suorita vaalipäivän äänen alustavaa laskentaa, vaan toimittavat äänestysliput alustavaa laskentaa varten keskusvaalilautakunnalle. (8.5.2015/563)

Edellä 1 momentissa tarkoitettun äänestysalueen vaalilautakunnan ja 2 momentissa tarkoitettujen äänestysalueiden vaalilautakuntien on sen jälkeen, kun äänestysliput vaalisalaisuus säilyttäen on otettu vaaliurnasta ja niiden lukumäärä laskettu, suljettava äänestysliput kestävään päällykseen oikeusministeriön määräämällä tavalla. Päällykseen merkitään kunnan keskusvaalilautakunnan osoite, lähetyksen sisältö ja lähettäjä. Lähetys toimitetaan viipymättä keskusvaalilautakunnalle. (2.4.2004/218)

Kunnan keskusvaalilautakunnan on avattava 1 momentissa tarkoitettun äänestysalueen ja 2 momentissa tarkoitettujen äänestysalueiden vaalikuoret sekä yhdistettävä niissä olevat äänestysliput äänestysalueissa vaalipäivänä annettuihin äänestyslippuihin ja lisäksi 2 momentissa tarkoitettujen äänestysalueiden äänestysliput keskenään. Keskusvaalilautakunta suorittaa näiden äänestyslippujen alustavan äänenlaskennan noudattaen soveltuvin osin, mitä 78 §:ssä säädetään. Muissa kuin kunta-vaaleissa keskusvaalilautakunta toimittaa sen jälkeen äänestysliput, keskusvaalilautakunnan kokouksesta laaditun pöytäkirjan sekä vaalilautakuntien vaalipöytäkirjat vaaliپیirilautakunnalle noudattaen, mitä 64 §:n 1 momentissa säädetään. (8.5.2015/563)

Edellä 1 momentissa tarkoitettun äänestysalueen ennakkoäännet ja vaalipäivän äännet voidaan kunnan keskusvaalilautakunnan niin päättäessä vaihtoehtoisesti siitä poiketen, mitä edellä tässä pykälässä säädetään, laskea yhdessä siten, että keskusvaalilautakunnan puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja ja yksi muu jäsen vievät vaalipäivänä ennen vaalitoimituksen päättymistä ennakkoäännet sisältävät hyväksytyt vaalikuoret kyseisen äänestysalueen äänestyspaikkaan ja vaalilautakunnan

läsnä ollessa avaavat ne ja pudottavat äänestysliput vaalisalaisuus säilyttäen vaaliurnaan. (2.4.2004/218)

83 §

Muutoksenhakukielto vaaliviranomaisen päätökseen

Tässä luvussa tarkoitettuun vaaliviranomaisen päätökseen ei saa erikseen hakea muutosta.

7 luku

Vaalien tuloksen laskenta ja vahvistaminen

84 § (29.6.2021/649)

Tuloksen laskennasta vastaavat viranomaiset

Ennakkoäänestyksessä ja kirjeäänestyksessä annettujen äänestyslippujen laskennasta sekä vaalipäivän äänestyksessä annettujen äänestyslippujen tarkastuslaskennasta huolehtii koukouksissaan:

2) aluevaaleissa ja kuntavaaleissa kunnan keskusvaalilautakunta.

85 §

Äänestyslipun mitättömyys

Äänestyslippu on mitätön, jos:

- 1) vaalikuoressa on useampi tai muitakin kuin yksi äänestyslippu;
- 2) vaalikuoreen on tehty äänestäjää tai ehdokasta koskeva taikka muu asiaton merkintä; (5.4.2002/247)
- 3) äänestyslippuna on käytetty muuta kuin

oikeusministeriön painattamaa äänestyslippua;

- 4) äänestyslippua ei ole leimattu;
- 5) ehdokkaan numero on merkitty siten, ettei selvästi ilmene, ketä ehdokasta se tarkoittaa;
- 6) äänestyslippuun on kirjoitettu äänestäjän nimi tai erityinen tuntomerkki taikka siihen on tehty muunlainen asiaton merkintä; taikka
- 7) äänestyslipulla on eduskuntavaaleissa äänestetty ehdokasta, joka on asetettu ehdokkaaksi kahdessa tai useammassa vaalipiirissä.

Asiattomana ei pidetä äänestyslippuun tehtyä merkintää, joka ainoastaan selventää, ketä ehdokasta äänestäjä on tarkoittanut äänestää.

86 § (29.6.2021/649)

Ennakkoäänten ja kirjeäänten laskenta

Vaalikuorissa olevien ennakkoäänestyksessä ja kirjeäänestyksessä annettujen äänestyslippujen laskenta voidaan aloittaa vaalipäivänä aikaisintaan kello 10. Kunkin laskentaa suorittavan lautakunnan on tehokkaasti huolehdittava siitä, ettei mitään laskennan tietoja välity laskentatilan ulkopuolelle ennen vaalihuoneistojen sulkeutumista.

Laskennassa mitättömät äänestysliput erotetaan eri ryhmäksi. Muut äänestysliput jaotellaan siten, että kunkin ehdokkaan hyväksi annetut liput ovat omana ryhmänään. Kussakin ryhmässä olevien äänestyslippujen lukumäärä lasketaan.

Ennakkoäänestyksen ja kirjeäänestyksen yhdistetty tulos lasketaan kunnan kultakin äänestysalueelta erikseen, lukuun ottamatta 82 §:ssä tarkoitettuja tapauksia.

Ennakkoäänten ja kirjeäänten laskennan tu-

loksesta tiedotetaan vaalihuoneistojen sulkeutumisen jälkeen oikeusministeriön määrittämällä tavalla.

87 § (28.6.2013/496)

Äänten tarkastuslaskenta

Vaalipäivää seuraavana maanantaina viimeistään kello 12 on ryhdyttävä tarkastamaan vaalipäivän äänestyksessä annettuja äänestyslippuja sekä vaalilautakuntien ja 82 §:n 4 momentissa tarkoitettuja kuntien keskusvaalilautakuntien laskelmia. Tarkastuslaskennassa on päätettävä, mitkä äänestysliput luetaan ehdokkaiden hyväksi ja mitkä jätetään mitättöminä huomioon ottamatta.

Kunkin ehdokkaan hyväksi ennakkoäänestyksessä ja vaalipäivän äänestyksessä annetut hyväksytyt äänet on laskettava yhteen.

88 §

Ehdokkaiden saamien äänimäärien laskeminen yhteen

Ehdokkaiden saamat äänimäärät lasketaan yhteen siten, että samaan vaaliliittoon kuuluvien puolueiden ehdokkaiden äänimäärät tulevat vaaliliiton hyväksi, vaaliliittoon kuulumattoman puolueen ehdokkaiden äänimäärät puolueen hyväksi ja yhteislistaan kuuluvien valitsijajyhdistysten ehdokkaiden äänimäärät yhteislistan hyväksi.

Jos käy ilmi, että ehdokas ei ole vaalikelpoinen tai on kuollut taikka on europarlamenttivaaleissa asetettu ehdokkaaksi samoissa vaaleissa myös muussa Euroopan unionin jäsenvaltiossa, tulevat sellaisen ehdokkaan saamat äänet kuitenkin sen vaaliliiton, puolueen tai yhteislistan hyväksi, johon ehdokas kuuluu.

89 §

Vaalien tuloksen laskentatapa

Vaaliliittoon kuulumattomaan puolueeseen ja

kuhunkin yhteislistaan kuuluvien ehdokkaiden keskinäinen järjestys puolueessa tai yhteislistassa määräytyy heidän saamiensa henkilökohtaisten äänimäärien mukaan. Tässä järjestyksessä ehdokkaille annetaan vertausluvut siten, että kunkin puolueen tai yhteislistan ensimmäinen ehdokas saa vertausluvukseen puolueen tai yhteislistan hyväksi annettujen äänten koko lukumäärän, toinen puolet siitä, kolmas kolmanneksen, neljäs neljänneksen ja niin edelleen.

Vaaliliittoon kuuluvien puolueiden ehdokkaiden keskinäinen järjestys määräytyy puolueesta riippumatta heidän saamiensa henkilökohtaisten äänimäärien mukaan. Tässä järjestyksessä ehdokkaille annetaan vertausluvut siten, että ensimmäinen ehdokas saa vertausluvukseen vaaliliiton hyväksi annettujen äänten koko lukumäärän, toinen puolet siitä, kolmas kolmanneksen, neljäs neljänneksen ja niin edelleen.

Yhteislistaan kuulumattoman valitsijayhdistyksen ehdokkaan vertauslukuna on hänen saamansa äänimäärä.

90 §

Arvan käyttö

Jos äänimäärät tai vertausluvut ovat yhtä suuret, niiden keskinäinen järjestys ratkaistaan arpomalla.

91 § (8.5.2015/563)

Vaalien tuloksen määrittäminen eduskuntavaaleissa ja kuntavaaleissa

92 §

Kansanedustajien varaedustajat

93 §

Varavaltuutetut

94 § (28.6.2013/496)

Eduskuntavaalien tuloksen vahvistaminen ja julkaiseminen sekä tuloksesta tiedottaminen

95 § (28.6.2013/496)

Kuntavaalien tuloksen vahvistaminen ja julkaiseminen sekä tuloksesta tiedottaminen (8.5.2015/563)

96 § (29.6.2021/649)

Presidentinvaalia, aluevaaleja ja europarlamenttivaaleja koskevat säännökset

Ehdokkaiden saamien äänimäärien laskemisesta presidentinvaalissa, aluevaaleissa ja europarlamenttivaaleissa sekä näiden vaalien tuloksen laskentatavasta, määrittämisestä, vahvistamisesta ja julkaisemisesta sekä siitä tiedottamisesta säädetään II osassa.

97 §

Europarlamentin jäsenen varajäsen

98 §

Vaalien tuloksen merkitseminen pöytäkirjaan

Kun vaalien tulos on vahvistettu, tuloksen vahvistavan viranomaisen on pöytäkirjassa mainittava sekä valitut henkilöt että ne, jotka edustajanpaikan joutuessa avoimeksi varaedustajina tulevat valittujen tilalle tai jotka on valittu varavaltuutetuiksi.

Kukin valittu merkitään pöytäkirjaan ilmoittamalla hänen nimensä ja arvonsa, ammatinsa tai toimensa sekä kuntavaaleja lukuun ottamatta kotikuntansa samoin kuin hänen saamansa vertausluku ja äänimäärä. (8.5.2015/563)

99 § (22.12.2009/1404)

Asiakirjojen ja tarvikkeiden säilyttäminen

Jos äänestyslippujen laskenta tai käsittely keskeytetään, kaikki äänestysliput ja laskelmat on säilytettävä siten, ettei kukaan ulkopuolinen saa niitä käsiinsä.

Vaalien tuloksen vahvistamisen jälkeen äänestysliput ja kappale ehdokaslistojen yhdistelmää tai presidentinvaalin ehdokasluetteloa on pantava päällykseen, joka sinetöidään oikeusministeriön määräämällä tavalla. Ne on säilytettävä, kunnes lähinnä seuraavat vastaavat vaalit on toimitettu. Laskelmat on säilytettävä pöytäkirjan liitteenä. Hallussaan olevat asiakirjat ja vaaleissa käytetyt tarvikkeet vaali-piirilautakunnan on luovutettava aluehallintovirastolle säilytettäväksi.

8 luku

Muutoksenhaku

100 §

Valituksen kohde

Päätökseen, jolla vaalien tulos on vahvistettu, saa hakea muutosta valittamalla sen mukaan kuin tässä luvussa säädetään.

101 §

Valitusoikeus ja valitusperusteet

Valitusoikeus on sillä, jonka etua tai oikeutta päätös loukkaa, sekä jokaisella vaaleissa ehdokkaana olleella henkilöllä ja ehdokashakemuksen antaneella puolueella ja yhteislistalla sillä perusteella, että päätös on lainvastainen.

Lisäksi saavat päätöksestä valittaa sillä perusteella, että vaalit on toimitettu virheellisessä järjestyksessä ja että se on saattanut vaikuttaa vaalien tulokseen:

2) aluevaaleissa hyvinvointialueen jäsen ja kuntavaaleissa kunnan jäsen.

(29.6.2021/649)

102 § (8.5.2009/300)

Valituksen tekeminen ja käsittely

Valitus tehdään toimivaltaiselle hallinto-oikeudelle 14 päivän kuluessa siitä, kun vaalien tulos on julkaistu. Europarlamenttivaaleissa valitus tehdään kuitenkin aina Helsingin hallinto-oikeudelle.

Valitusmenettelyyn ja valituksen käsittelyyn sovelletaan muutoin, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetään. (29.11.2019/1132)

Valitus on käsiteltävä kiireellisesti.

103 § (29.6.2021/649)

Valitusviranomaisen päätös

Jos vaaliviranomaisen päätös tai toimenpide on ollut lainvastainen ja lainvastaisuus on ilmeisesti saattanut vaikuttaa vaalien tulokseen, vaalit on määrättävä uusittaviksi asianomaisessa vaalipiirissä, hyvinvointialueella tai kunnassa taikka europarlamenttivaaleissa koko maassa, jollei vaalien tulos ole oikaistavissa.

Jos vaalipiirilautakunta, aluevaalilautakunta

tai kunnan keskusvaalilautakunta on vaalien tulosta laskiessaan tai vahvistaessaan menettelyt lainvastaisesti ja lainvastaisuus on vaikuttanut vaalien tulokseen, vaalien tulosta on oikaistava.

104 § (8.5.2009/300)

Päätöksen tiedoksianto

Aluevaaleissa hallinto-oikeuden päätöksestä on annettava tieto valittajalle, aluehallitukselle ja aluevaalilautakunnalle, puolueiden ja yhteislistojen vaaliasiamiehille sekä, jos päätöksellä on määrätty vaalien tulos oikaistavaksi tai vaalit uusittaviksi, oikeusministeriölle. Aluevaalilautakunnan on saatettava hallinto-oikeuden päätös viipymättä tiedoksi asettamalla päätös seitsemän päivän ajaksi nähtäväksi siten kuin hyvinvointialueen ilmoitukset saatetaan tiedoksi. (29.6.2021/649)

105 § (8.5.2009/300)

Jatkovalitus

Hallinto-oikeuden päätöksestä saa valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksi saamisesta.

Jos päätöksellä on määrätty vaalien tulos oikaistavaksi tai vaalit uusittaviksi, valitusoikeus on 101 §:ssä mainituilla sekä aluevaaleissa myös aluehallituksella ja kuntavaaleissa myös kunnanhallituksella. Niiden, jotka eivät ole saaneet päätöstä erikseen tiedoksi, katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, kun päätöksestä ensimmäistä kertaa kuulutettiin yleisradiotointintaa harjoittavan laitoksen lähetyksessä tai kun päätös asetettiin nähtäväksi 104 §:ssä säädetyin tavoin. (29.6.2021/649)

Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksi antamiseen ja kuuluttamiseen sovelletaan, mitä hallinto-oikeuden päätöksestä 104

§:ssä säädetään.

106 §

Valituksen johdosta uusittavat vaalit

Jos vaalit valituksen johdosta määrätään uusittaviksi, on uusittavien vaalien vaalipäivä:

2) aluevaaleissa aluevaalilautakunnan ja kuntavaaleissa kunnan keskusvaalilautakunnan määräämänä sunnuntaina viimeistään 90 päivän kuluttua siitä, kun valitusviranomaisen päätös on saanut lainvoiman.

(29.6.2021/649)

Uusittavien vaalien toimittamisesta huolehtivat samat vaaliviranomaiset kuin kumotuissa vaaleissa. Jos aluevaalilautakunnan tai kunnan keskusvaalilautakunnan toimikausi on kuitenkin jo päättynyt, vaalien toimittamisesta huolehtii sen sijaan tullut lautakunta. (29.6.2021/649)

Uusittavissa vaaleissa noudatetaan samaa äänestysaluejakoa sekä käytetään samaa lainvoimaista äänioikeusrekisteriä ja samaa ehdokaslistojen yhdistelmää kuin kumotuissa vaaleissa, jollei valitusviranomainen päätöksessään toisin määrää. Digi- ja väestötietovirasto huolehtii siitä, että äänioikeusrekisteriin otetuille lähetetään uusi ilmoituskortti. Ennakkoäänestys toimitetaan vain siinä vaalipiirissä, hyvinvointialueella tai kunnassa, jota määräys vaalien uusimisesta koskee. Uusittavien vaalien toimittamiseen sovelletaan muutoin, mitä varsinaisista vaaleista säädetään. (29.6.2021/649)

Kumotuissa vaaleissa valituiksi tulleet edustajat tai valtuutetut pysyvät toimissaan, kunnes uusittavien vaalien tulos on vahvistettu.

Uusittavien eduskuntavaalien tuloksesta on heti ilmoitettava eduskunnalle, uusittavien

aluevaalien tuloksesta asianomaiselle aluevaltuustolle ja uusittavien kuntavaalien tuloksesta asianomaisen kunnan valtuustolle. (29.6.2021/649)

II OSA

VAALIKOHTAISET SÄÄNNÖKSET

9 luku

Eduskuntavaalit

10 luku

Presidentinvaali

10 a luku (29.6.2021/649)

Aluevaalit

Aluevaalien ajankohta (29.6.2021/649)

143 a § (29.6.2021/649)

Aluevaalien vaalipäivä

Aluevaalien vaalipäivä on huhtikuun kolmas sunnuntai.

Aluevaalit toimitetaan samanaikaisesti kuntavaalien kanssa.

Ehdokasasettelu aluevaaleissa
(29.6.2021/649)

143 b § (29.6.2021/649)

Aluevaaleissa valittavien valtuutettujen määrästä kuuluttaminen

Aluevaalilautakunnan on kuulutettava, montako valtuutettua hyvinvointialueella valitaan. Kuulutus on viipymättä julkaistava sillä tavalla kuin hyvinvointialueen ilmoitukset saatetaan tiedoksi. Kuulutus voidaan antaa 34 §:n 2 momentissa tarkoitetun kuulutuksen yhteydessä.

143 c § (29.6.2021/649)

Oikeus asettaa ehdokkaita aluevaaleissa

Aluevaaleissa voivat ehdokkaita asettaa:

- 1) puolueet;
- 2) äänioikeutetut, jotka ovat perustaneet valitsijayhdistyksen.

Ehdokkaita asetettaessa kahdella tai useammalla puolueella on oikeus yhtyä vaaliliitoksi sopimalla siitä keskenään. Kahdella tai useammalla valitsijayhdistyksellä on oikeus vastavalla tavalla muodostaa yhteislistat.

Puolueella, vaaliliitolla tai yhteislistalla on oikeus asettaa ehdokkaita hyvinvointialueella enintään valittavien valtuutettujen määrä kerrottuna 1,25:llä.

Sama henkilö saadaan samoissa vaaleissa asettaa vain yhden puolueen tai yhden valitsijayhdistyksen ehdokkaaksi.

143 d § (29.6.2021/649)

Puolueiden ehdokkaiden asettaminen aluevaaleissa

Puolueen ehdokkaat asettaa puolueen aluevaalilautakunnalle ilmoittama puolueen henkilöjäseniä hyvinvointialueella edustava yhdistys.

143 e § (29.6.2021/649)

Valitsijayhdistyksen perustaminen aluevaaleja varten

Valitsijayhdistyksen perustamiseen ehdokkaan asettamiseksi aluevaaleja varten tarvitaan vähintään 50 äänioikeutettua, joilla on kotikunta hyvinvointialueella.

Valitsijayhdistys perustetaan laatimalla päävätty ja allekirjoitettu perustamisasiakirja, jossa on oltava seuraavat tiedot:

- 1) maininta siitä, mitkä aluevaalit ovat kyseessä;
- 2) ehdokkaan nimi ja arvo, ammatti tai toimi enintään kahta ilmaisua käyttäen sekä hänen kotikuntansa;
- 3) jokaisen valitsijayhdistyksen jäsenen nimi, syntymäaika ja osoite;
- 4) jokaisen valitsijayhdistyksen jäsenen allekirjoittama vakuutus siitä, että hän on kysymyksessä olevissa vaaleissa asianomaisella hyvinvointialueella äänioikeutettu;
- 5) valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehen ja hänen varamiehensä nimi ja yhteystiedot.

Äänioikeutettu voi olla jäsenenä vain yhdessä valitsijayhdistyksessä. Jos hän on jäsenenä kahdessa tai useammassa valitsijayhdistyksessä, aluevaalilautakunnan on poistettava hänen nimensä kaikista perustamisasiakirjoista.

Ehdokashakemus aluevaaleissa (29.6.2021/649)

143 f § (29.6.2021/649)

Vaaliasiamiehet aluevaaleissa

Kullakin ehdokkaita asettavalla puolueella ja ehdokkaan asettavalla valitsijayhdistyksellä tulee olla vaaliasiamies ja jokaisella vaaliasiamiehellä varamies. Lisäksi yhteislistan muodostaneiden valitsijayhdistysten on valtuutettava jonkin valitsijayhdistyksen vaaliasiamies toimimaan yhteislistan vaaliasiamiehenä ja toinen hänen varamiehenään.

Puolueen tai yhteislistan vaaliasiamies ei saa olla toisen puolueen tai yhteislistan vaaliasiamiehenä. Valitsijayhdistyksen vaaliasiamies ei saa olla puolueen vaaliasiamiehenä eikä muun yhteislistan vaaliasiamiehenä kuin mihin hänen valitsijayhdistyksensä kuuluu eikä toisen valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehenä. Puolueen tai valitsijayhdistyksen vaaliasiamies ei saa olla aluevaalilautakunnan jäsenenä eikä varajäsenenä.

Vaaliasiamiehen puolesta saa tässä laissa tarkoitetun hakemuksen, ilmoituksen tai oikaisun tehdä hänen kirjallisesti valtuuttamansa henkilö. Mitä tässä laissa säädetään puolueen, yhteislistan tai valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehestä, sovelletaan myös varamieheen.

143 g § (29.6.2021/649)

Ehdokashakemuksen jättäminen aluevaaleissa

Puolueen, yhteislistan tai valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehen on annettava ehdokashakemus aluevaalilautakunnalle viimeistään 40. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 16:ta.

143 h § (29.6.2021/649)

Puolueen ehdokashakemus aluevaaleissa

Puolueen ehdokashakemukseen on liitettävä:

- 1) ehdotus puolueen ehdokaslistaksi, jossa on mainittava siinä järjestyksessä kuin ehdokkaat ehdokaslistojen yhdistelmässä asetetaan, kunkin ehdokkaan nimi ja arvo, ammatti tai toimi enintään kahta ilmaisua käyttäen sekä kotikunta; etunimen rinnalla tai sen sijasta voidaan käyttää yleisesti tunnettua ehdokkaan puhuttelunimeä tai etunimeä lyhennettynä; ehdokaslistassa ei saa olla muita merkintöjä, paitsi jos ne ovat tarpeen ehdokkaan henkilöllisyyden täsmentämiseksi;
- 2) kunkin ehdokkaan allekirjoittama ja hänen henkilötunnuksellaan varustettu suostumus hänet asettaneen puolueen ehdokkaaksi ja suostumus ottaa vastaan valtuutetun toimii sekä vakuutus, ettei hän ole samoissa aluevaaleissa suostunut toisen puolueen eikä valitsijayhdistyksen ehdokkaaksi;
- 3) puolueen nimen kirjoittamiseen oikeutettujen antama ilmoitus siitä, että yhdistys, jonka puolesta puolueen vaaliasiamies esiintyy, edustaa puolueen henkilöjäseniä hyvinvointialueella;
- 4) puoluetta edustavan yhdistyksen antama ilmoitus puolueen vaaliasiamiehen ja hänen varamiehensä nimestä, henkilötunnuksesta ja yhteystiedoista sekä yhdistyksen puolueen vaaliasiamiehelle ja hänen varamiehelleen antama valtakirja.

Puolueen vaaliasiamiehen on päivättävä ja allekirjoitettava ehdokashakemus ja vakuutettava siinä, että ehdokkaat ovat vaalikelpoisia.

143 i § (29.6.2021/649)

Ilmoitus vaaliliitosta aluevaaleissa

Jos puolueet ovat sopineet yhtymisestä vaaliliitoksi, siitä on laadittava yhteinen ilmoitus, jossa luetellaan vaaliliittoon yhtyvät puolueet

ja joka kaikkien vaaliliittoon yhtyvien puolueiden vaaliasiamiesten on allekirjoitettava. Vaaliliittoon yhtyneen puolueen vaaliasiamiehen on annettava ilmoitus aluevaalilautakunnalle samanaikaisesti puolueen ehdokashakemuksen kanssa.

143 j § (29.6.2021/649)

Valitsijayhdistyksen ehdokashakemus aluevaaleissa

Valitsijayhdistyksen ehdokashakemukseen on liitettävä:

- 1) ehdotus valitsijayhdistyksen ehdokaslistaksi, jossa ehdokkaasta on 143 h §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetut tiedot;
- 2) ehdokkaan allekirjoittama ja hänen henkilötunnuksellaan varustettu suostumus hänet asettaneen valitsijayhdistyksen ehdokkaaksi ja suostumus ottaa vastaan valtuutetun toimii sekä vakuutus, ettei hän ole samoissa aluevaaleissa suostunut toisen valitsijayhdistyksen eikä puolueen ehdokkaaksi;
- 3) valitsijayhdistyksen perustamisasiakirja.

Valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehen on päivättävä ja allekirjoitettava ehdokashakemus, merkittävä siihen henkilötunnuksensa sekä vakuutettava siinä, että ehdokas on vaalikelpoinen ja että valitsijayhdistyksen jäsenet ovat itse allekirjoittaneet perustamisasiakirjan.

143 k § (29.6.2021/649)

Ilmoitus yhteislistasta aluevaaleissa

Jos valitsijayhdistys on sopinut yhteislistasta yhden tai useamman muun valitsijayhdistyksen kanssa, ilmoitus yhteislistasta ja siihen kuuluvista valitsijayhdistyksistä sekä niiden ehdokkaista siinä järjestyksessä kuin ehdokkaat ehdokaslistojen yhdistelmässä asetetaan, on annettava samanaikaisesti valitsijayhdistyksen ehdokashakemuksen kanssa. Ilmoi-

tuksen allekirjoittavat yhteislistan muodostaneiden valitsijayhdistysten vaaliasiamiehet.

Ilmoituksessa on lisäksi mainittava yhteislistan vaaliasiamiehen ja hänen varamiehensä nimi ja yhteystiedot.

Ilmoituksessa voidaan ehdottaa ehdokaslistojen yhdistelmään otettavaksi yhteislistan nimitys, johon tulee sisältyä sana ”yhteislista”. Nimitys ei saa olla sopimaton eikä merkitykseltään yleistävä tai muutoin harhaanjohtava. Nimitykseen saa aina sisältyä yhdistysrekisteriin merkitty nimi, jos yhteislistan muodostaneet valitsijayhdistykset ovat saaneet sen käyttämiseen yhdistykseltä todisteellisesti luvan. Nimitykseen ei kuitenkaan saa sisältyä puolurekisteriin merkityn puolueen nimeä.

Vaalien tuloksen laskenta ja vahvistaminen (29.6.2021/649)

143 I § (29.6.2021/649)

Vaalien tuloksen vahvistaminen aluevaaleissa

Kunkin kunnan keskusvaalilautakunta vahvistaa 3. päivänä vaalipäivän jälkeen viimeistään kello 18 aloitettavassa kokouksessaan äänimäärät, jotka kukin ehdokas sekä puolue, vaaliliitto ja yhteislista yhteensä ovat aluevaaleissa saaneet kunnassa, sekä ilmoittaa viipymättä näin vahvistetut äänimäärät ja vaaleissa annettujen äänten kokonaismäärän sekä mittattömien äänten määrän oikeusministeriön määräämällä tavalla aluevaalilautakunnalle.

Saatuaan I momentissa tarkoitetun ilmoituksen kaikkien kuntien keskusvaalilautakunnilta aluevaalilautakunta vahvistaa viipymättä aluevaalien tuloksen noudattaen, mitä 88–91 §:ssä säädetään vertauslukujen laskemisesta, arvan käytöstä ja vaalien tuloksen määräämisestä.

Aluevaalilautakunnan on tuloksen vahvistamisen jälkeen viipymättä:

1) julkaistava vaalien tuloksen sisältävä

pöytäkirja valitusosoituksineen seitsemän päivän ajan siten kuin hyvinvointialueen ilmoitukset saatetaan tiedoksi;

2) annettava luettelo valtuutetuiksi valituista ja heidän varajäsenistään maakuntavaltuustolle ja tiedotettava siitä sillä tavalla kuin hyvinvointialueen ilmoitukset saatetaan tiedoksi;

3) annettava tieto vaalien tuloksesta oikeusministeriölle sen määräämällä tavalla.

143 m § (29.6.2021/649)

Varavaltuutettujen valitseminen

Varavaltuutettujen valitsemisesta säädetään hyvinvointialueesta annetun lain 25 §:ssä.

Jos valtuuston toimikauden aikana varavaltuutettujen määrä jää vajaaksi, aluevaalilautakunnan on valtuuston puheenjohtajan pyynnöstä määrättävä uusia varavaltuutettuja hyvinvointialueesta annetun lain 25 §:n mukaisesti.

Jollei kaikkia varavaltuutetun toimia saada täytetyiksi tässä pykälässä olevien säännösten nojalla, varavaltuutettujen määrä jää vajaaksi.

11 luku

Kuntavaalit (8.5.2015/563)

12 luku

Europarlamenttivaalit

III OSA

ERINÄISET SÄÄNNÖKSET

13 luku

Täydentävät säännökset

183 §

Kielto hakea muutosta puolueen päätökseen

Yhdistyslain säännöksiä yhdistyksen päätöksen mitättömyydestä tai moittimisesta ei sovelleta puolueen tai sen piiri-, perus- tai muun järjestön päätökseen, joka koskee ehdokkaiden asettamista vaaleihin siihen liittyvine menettelyineen tai ehdokashakemusta.

184 § (28.6.2013/496)

Vaaliasiamiesten ja vaalitarkkailijoiden läsnäolo-oikeus

Puolueiden ja yhteislistojen sekä yhteislistaan kuulumattomien valitsijayhdistysten vaaliasiamiehillä taikka heidän kutakin vaaliviranomaista varten erikseen kirjallisesti valtuuttamillaan henkilöillä on oikeus olla läsnä vaalipiirilautakunnan, aluevaalilautakunnan, kunnan keskusvaalilautakunnan ja vaalilautakunnan kokouksissa, jotka pidetään ehdokkaiden numeroiden määräämistä, äänestyslippujen järjestämistä tai laskemista taikka vaalien tuloksen määräämistä varten. (29.6.2021/649)

Oikeusministeriö voi valtuuttaa kotimaisen tai ulkomaisen vaalitarkkailijan koko maan alueelle ja kunnan keskusvaalilautakunta kunnan alueelle. Vaalitarkkailijalla on oikeus olla läsnä silloin kun tässä laissa tarkoitettu vaaliviranomainen suorittaa tehtäviään.

185 § (29.6.2021/649)

Vaaliviranomaisen rikosoikeudellinen vastuu

Vaalipiirilautakunnan, aluevaalilautakunnan, kunnan keskusvaalilautakunnan, vaalilautakunnan ja vaalitoimikunnan jäsenen, vaalitoimitsijaan sekä muuhun henkilöön sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen toimiessaan tässä laissa tarkoitettuna vaaliviranomaisena.

186 §

Rikokset vaaleissa

Rangaistus vaalirikoksesta, vaalilahjonnasta, vilpillisestä äänestämisestä ja vaalituloksen vääristämisestä säädetään rikoslain 14 luvun 1–4 §:ssä.

187 § (28.6.2013/496)

Otteen tai jäljennöksen antaminen

Jos tässä laissa tarkoitettu asiakirjasta annetaan ote tai jäljennös muulle kuin sille, jota asiakirja koskee, taikka tässä laissa tarkoitettuja tai siitä johtuvia tehtäviä hoitavalle viranomaiselle, siitä on jätettävä henkilötunnus pois. Tietojen massaluvutuksesta säädetään erikseen.

188 §

Kustannusten jako vaaliviranomaisten välillä (5.4.2002/247)

Oikeusministeriö vastaa:

- 1) äänioikeusrekisterin, valtakunnallisen ehdokasrekisterin ja äänestyspaikkarekisterin sekä muiden vaaleissa käytettävien oikeusministeriön tietojärjestelmien ja tuloslaskentaohjelmistojen kustannuksista;
- 2) ilmoituskorttien laatimisesta ja niiden lähettämisestä äänioikeutetuille aiheutuneista kustannuksista;
- 3) äänestyslippujen, vaaliluetteloiden ja muiden vaaliasiakirjojen sekä

vaalileimasinten, sinetöimisvälineiden ja vaaliurnien valmistamisesta sekä niiden lähettämisestä kuntien keskusvaalilautakunnille sekä lisäksi kirjeäänestysasiakirjojen lähettämisestä äänioikeutetuille aiheutuneista kustannuksista; (14.12.2017/939)

- 4) 62 §:ssä tarkoitettujen ennakkoäänestyksen lähetekuorten postittamisesta aiheutuneista kustannuksista;
- 5) ennakkoäänestyksen järjestämisestä ulkomailla aiheutuvista kustannuksista;
- 6) vaalipiirilautakuntien kuluista.

(5.4.2002/247)

Hyvinvointialue vastaa aluevaalilautakunnan toiminnasta aiheutuneista kustannuksista. (29.6.2021/649)

Kunta vastaa kunnan keskusvaalilautakunnan, vaalilautakuntien, vaalitoimikuntien, yleisten ennakkoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoiden ja kotiaäänestyksen vaalitoimitsijoiden toiminnasta aiheutuneista sekä muista kuin 1 momentissa tarkoitetuista vaalien toimittamisesta aiheutuneista kustannuksista. Muissa kuin kuntavaaleissa oikeusministeriö suorittaa kunnalle kertakorvauksena ministeriön vahvistaman euromäärän jokaiselta vaaleista äänioikeutetulta kunnan asukkaalta. Aluevaaleissa hyvinvointialue korvaa kunnalle ne kustannukset, jotka aiheutuvat pelkästään aluevaaleista. (29.6.2021/649)

Muu viranomainen vastaa sille kuuluvien tehtävien suorittamisesta aiheutuvista muista kuin 1 momentissa tarkoitetuista kustannuksista.

189 § (28.6.2013/496)

Vaalipäivän ja määräpäivän siirtyminen

Jos vaalipäivä sattuu uudenvuodenaatoksi tai -päiväksi, loppiaiseksi, vapunaatoksi tai -päi-

väksi, helluntaipäiväksi, itsenäisyyspäiväksi, jouluaatoksi tai ensimmäiseksi tai toiseksi joulupäiväksi, vaalipäivän äänestys järjestetään seuraavana sunnuntaina. Jos vaalipäivä sattuu pääsiäispäiväksi tai pääsiäispäivän jälkeiseksi sunnuntaiksi, vaalipäivän äänestys järjestetään pääsiäispäivää edeltävänä sunnuntaina.

Jos määräpäivä, joka on säädetty tai määrätty muuta kuin vaalipäivän äänestystä, ennakkoäänestyksen aloittamista tai lopettamista, vaaleja toimittamatta valittavien valtuutettujen valituksi julistamista tai vaalien tuloksen vahvistamista varten, sattuu pyhäpäiväksi tai arkilauantaiksi taikka juhannus- tai jouluaatoksi, pidetään seuraavaa arkipäivää määräpäivänä. Oikeusministeriöllä on tarvittaessa oikeus siirtää tällainen määräpäivä lähinnä soveliaaksi päiväksi, jos vaalit on valituksen johdosta määrätty uusittaviksi tai jos on määrätty toimitettaviksi uudet eduskuntavaalit tai valtuutettujen täydennysvaalit taikka jos presidentinvaali on määrätty aloitettavaksi uudelleen tai valtuutettujen vaalit toimitettaviksi uutena aikana.

190 §

Vammaisten kuljetuspalvelut

Vammaisten äänestäjien kuljetuksesta äänestys- tai ennakkoäänestyspaikalle on voimassa, mitä vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetussa laissa (380/1987) säädetään kuljetuspalveluista.

191 §

Jäsenjärjestösuhteessa olevat puolueet

Jos jotkin oikeusministeriössä pidettävään puoluekisteriin merkityistä puolueista ovat toisiinsa sellaisessa suhteessa kuin puoluelain 2 §:n 2 momentissa tarkoitetaan, niitä pidetään tätä lakia sovellettaessa yhtenä puolueena.

192 § (29.11.2019/1132)**Ahvenanmaan valtionviraston toimivalta****193 §****Kaavat**

Oikeusministeriö vahvistaa tarvittavat kaavat vaaleissa käytettäville asiakirjoille ja lomakkeille sekä antaa tarkemmat ohjeet ehdokaslistojen yhdistelmän ja presidentinvaalin ehdokasluettelon muodosta.

194 §
**Ehdokasasettelun aikataulu
poikkeuksellisenä aikana toimitettavissa
vaaleissa**
195 § (21.12.2007/1263)**Tarkemmat säännökset**

Tarkempia säännöksiä tässä laissa tarkoitettujen vaaliviranomaisten tehtävistä annetaan tarvittaessa oikeusministeriön asetuksella.

14 luku**Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset****196 §****Voimaantulo**

Tämä laki tulee voimaan 8 päivänä lokakuuta 1998.

Tällä lailla kumotaan seuraavat lait niihin myöhemmin tehtyine muutoksineen:

- 1) kansanedustajain vaaleista 13 päivänä kesäkuuta 1969 annettu laki (391/1969);
- 2) tasavallan presidentin vaalista 22 päivänä heinäkuuta 1991 annettu laki (1076/1991);
- 3) 12 päivänä toukokuuta 1972 annettu kunnallisvaalilaki (361/1972); sekä
- 4) Suomesta Euroopan parlamenttiin valittavien edustajien vaaleista 3 päivänä maaliskuuta 1995 annettu laki (272/1995).

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

197 §**Siirtymäsäännökset**

Laki hyvinvointialueesta 611/2021

23 §

Aluevaalit

Valtuutetut ja varavaltuutetut aluevaltuustoon valitaan hyvinvointialueella toimitettavissa vaaleissa (aluevaalit). Aluevaltuuston toimikausi on neljä vuotta ja se alkaa vaalivuoden kesäkuun alusta.

Aluevaalit toimitetaan välittöminä, salaisina ja suhteellisinä. Kaikilla äänioikeutetuilla on yhtäläinen äänioikeus.

Aluevaalien toimittamisesta säädetään vaalilaissa (714/1998).

24 §

Valtuutettujen lukumäärä

Valtuutettujen lukumäärästä päättää aluevaltuusto. Valtuutettuja valitaan pariton lukumäärä hyvinvointialueen asukasluvun perusteella seuraavasti:

Asukasluku	Valtuutettuja vähintään
enintään 200 000	59
200 001–400 000	69
400 001–600 000	79
yli 600 000	89

Jollei aluevaltuusto tee päätöstä valtuutettujen lukumäärästä, valtuutettuja valitaan laissa säädetty vähimmäismäärä. Aluevaltuuston päätös vähimmäismäärää suuremmasta lukumäärästä tai aiemman päätöksen muuttamisesta on ilmoitettava oikeusministeriölle vaalivuotta edeltävän vuoden loppuun mennessä. Aluevaltuuston päätös valtuutettujen määrästä voidaan panna täytäntöön ennen kuin se on saanut lainvoiman.

Tässä pykälässä tarkoitettu asukasluku mää-

räytyy väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetussa laissa (661/2009) tarkoitettuun väestötietojärjestelmään vaalivuotta edeltävän vuoden marraskuun 30 päivän päätyessä talletettujen tietojen mukaan.

25 §

Varavaltuutetut

Valtuutetuille valitaan varavaltuutettuja jokaisen vaaleissa esiintyneen vaaliliiton, puolueen ja yhteislistan ensimmäisistä valitsematta jääneistä ehdokkaista sama määrä kuin valtuutettuja, kuitenkin vähintään kaksi. Yhteislistan ulkopuolella olleen valitsijayhdistyksen ehdokkaana valitulla valtuutetulla ei ole varavaltuutettua.

Jos valtuutetun on todettu menettäneen vaalikelpoisuutensa, hänet on vapautettu toimestaan tai hän on kuollut, aluevaltuuston puheenjohtaja kutsuu hänen sijaansa jäljellä olevaksi toimikaudeksi asianomaisen vaaliliiton, puolueen tai yhteislistan järjestyksessä ensimmäisen vielä valtuutetuksi kutsumattoman varavaltuutetun.

Jos aluevaltuusto ei ole päätösvaltainen valtuutettujen ja varavaltuutettujen esteellisyyden vuoksi, aluevaalilautakunnan on aluevaltuuston puheenjohtajan pyynnöstä määrättävä uusia varavaltuutettuja noudattaen, mitä 1 momentissa ja vaalilain 143 m §:ssä säädetään. Näin määrätyt varavaltuutetut osallistuvat aluevaltuuston kokoukseen niissä asioissa, joissa valtuutetut ja varavaltuutetut ovat esteellisiä.

28 §

Äänioikeus aluevaaleissa ja äänestys-oikeus hyvinvointialueen kansanäänestyksessä

Äänioikeus aluevaaleissa on sillä Suomen, muun Euroopan unionin jäsenvaltion, Islannin

ja Norjan kansalaisella, joka viimeistään vaalipäivänä täyttää 18 vuotta ja jonka kotikuntalaissa tarkoitettu kotikunta kuuluu kyseiseen hyvinvointialueeseen väestötietojärjestelmässä olevien tietojen mukaan 51. päivänä ennen vaalipäivää päivän päättyessä. Äänioikeus aluevaaleissa on myös muulla edellä säädetyt edellytykset täyttävällä ulkomaalaisella, jos hänellä mainittuna ajankohtana on ollut kotikunta Suomessa vähintään kahden vuoden ajan.

Äänioikeus aluevaaleissa on lisäksi sillä Euroopan unionin tai Suomessa toimivan kansainvälisen järjestön palveluksessa olevalla henkilöllä ja hänen perheenjäsenellään, joka viimeistään vaalipäivänä täyttää 18 vuotta ja jolla on asuinpaikka hyvinvointialueeseen kuuluvassa kunnassa väestötietojärjestelmässä olevien tietojen mukaan 51. päivänä ennen vaalipäivää päivän päättyessä, jos:

- 1) hänen tietonsa on hänen pyynnöstään talletettu väestötietojärjestelmään väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annettussa laissa säädetyllä tavalla; ja
- 2) hän on kirjallisesti ilmoittanut Digi- ja väestötietovirastolle viimeistään 52. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 16:ta haluavansa käyttää äänioikeuttaan aluevaaleissa tai kuntavaaleissa tai ei ole kirjallisesti peruuttanut aikaisempaa ilmoitustaan.

Äänestys oikeuteen hyvinvointialueella toimitettavassa kansanäänestyksessä sovelletaan, mitä 1 ja 2 momentissa säädetään äänioikeudesta aluevaaleissa.

76 §

Yleinen vaalikelpoisuus

Vaalikelpoinen hyvinvointialueen luottamustoimeen on henkilö:

- 1) joka on kyseisen hyvinvointialueen asukas;
- 2) jolla on jollakin hyvinvointialueella äänioikeus aluevaaleissa sinä vuonna, jona valtuutetut valitaan tai vaali muuhun luottamustoimeen toimitetaan; ja
- 3) jota ei ole julistettu vajaavaltaiseksi.

77 §

Vaalikelpoisuus aluevaltuustoon

Vaalikelpoinen aluevaltuustoon ei ole:

- 1) valtion virkamies, joka hoitaa välittömästi hyvinvointialuetta koskevia valvontatehtäviä;
- 2) hyvinvointialueen palveluksessa oleva henkilö, joka toimii aluehallituksen tai lautakunnan tehtäväalueen tai hyvinvointialueen liikelaitoksen johtavassa tehtävässä tai sellaiseen rinnastettavassa vastuullisessa tehtävässä;
- 3) hyvinvointialueen määräysvallassa olevan yhteisön tai säätön palveluksessa oleva henkilö, joka asemaltaan voidaan rinnastaa 2 kohdassa tarkoitettuun hyvinvointialueen palveluksessa olevaan henkilöön;
- 4) hyvinvointiyhtymän jäsenenä olevan hyvinvointialueen aluevaltuuston osalta hyvinvointiyhtymän palveluksessa oleva henkilö, joka asemaltaan voidaan rinnastaa 2 kohdassa tarkoitettuun hyvinvointialueen palveluksessa olevaan henkilöön.

Edellä 1 momentissa tarkoitettussa palvelussuhteessa oleva on kuitenkin vaalikelpoinen valtuutetuksi, jos palvelussuhde päättyy ennen kuin valtuutettujen toimikausi alkaa.

Laki sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaanpanosta 616/2021

16 §

Ensimmäiset aluevaalit

Ensimmäiset aluevaalit toimitetaan sunnuntaina 23 päivänä tammikuuta 2022. Vaaleissa valittavan aluevaltuuston toimikausi alkaa 1 päivänä maaliskuuta 2022 ja kestää 31 päivään toukokuuta 2025. Vaaleissa valitaan valtuutettuja kullakin hyvinvointialueella hyvinvointialueesta annetun lain 24 §:n 1 momentissa tarkoitettu vähimmäismäärä. Mainitun pykälän 3 momentissa tarkoitettu asukasluvun määräytymisajankohta on 31 päivä elokuuta 2021.

Ensimmäisiä aluevaaleja varten kukin aluehallintovirasto asettaa viipymättä tämän lain tultua voimaan kutakin toimialueensa hyvinvointialuetta varten aluevaalilautakunnan, jonka jäsenten tulee mahdollisuuksien mukaan edustaa hyvinvointialueen alueen kunnissa edellisissä kuntavaaleissa ehdokkaita asettaneita äänestäjäryhmiä. Tähän aluevaalilautakuntaan sovelletaan muutoin, mitä vaalilain (714/1998) 12 a ja 12 b §:ssä säädetään.

Ensimmäisissä aluevaaleissa Helsingin kaupunki järjestää alueellaan ennakkoäänestyksen vaalilain 9 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohdassa tarkoitetuissa ennakkoäänestyspaikoissa.

Ensimmäisissä aluevaaleissa oikeusministeriö suorittaa kunnalle vaalilain 188 §:n 3 momentissa tarkoitetun kertakorvauksen.

LIITE 1d

Hallintolain säännöksiä esteellisyydestä sovelletaan keskusvaalilautakuntaan. Hallintolain muita säännöksiä, joita ei ole tässä esitetty, sovelletaan kaikkien vaaliviranomaisten toimintaan.

HALLINTOLAKI 6.6.2003/434

27 §

Esteellisyys

Virkamies ei saa osallistua asian käsittelyyn eikä olla läsnä sitä käsiteltäessä, jos hän on esteellinen.

Mitä virkamiehen esteellisyydestä säädetään, koskee myös monijäsenen toimielimen jäsentä ja muuta asian käsittelyyn osallistuvaa sekä tarkastuksen suorittavaa tarkastajaa.

28 §

Esteellisyyserusteet

Virkamies on esteellinen:

- 1) jos hän tai hänen läheisensä on asianosainen;
- 2) jos hän tai hänen läheisensä avustaa taikka edustaa asianosaista tai sitä, jolle asian ratkaisusta on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa;
- 3) jos asian ratkaisusta on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa hänelle tai hänen 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetulle läheiselleen;
- 4) jos hän on palvelussuhteessa tai käsiteltävään asiaan liittyvässä toimeksiantosuhteessa asianosaiseen tai siihen, jolle asian ratkaisusta on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa;

5) jos hän tai hänen 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettu läheisensä on hallituksen, hallintoneuvoston tai niihin rinnastettavan toimielimen jäsenenä taikka toimitusjohtajana tai sitä vastaavassa asemassa sellaisessa yhteisössä, säätiössä, valtion liikelaitoksessa tai laitoksessa, joka on asianosainen tai jolle asian ratkaisusta on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa;

6) jos hän tai hänen 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettu läheisensä kuuluu viraston tai laitoksen johtokuntaan tai siihen rinnastettavaan toimielimeen ja kysymys on asiasta, joka liittyy tämän viraston tai laitoksen ohjaukseen tai valvontaan; tai

7) jos luottamus hänen puolueettomuuteensa muusta erityisestä syystä vaarantuu.

Läheisellä tarkoitetaan 1 momentissa:

- 1) virkamiehen puolisoa ja virkamiehen lasta, lapsenlasta, sisarusta, vanhempaa, isovanhempaa ja virkamiehelle muuten erityisen läheistä henkilöä samoin kuin tällaisen henkilön puolisoa;
- 2) virkamiehen vanhempien sisarusta sekä hänen puolisoaan, virkamiehen sisarusten lapsia ja virkamiehen entistä puolisoa; sekä
- 3) virkamiehen puolison lasta, lapsenlasta, sisarusta, vanhempaa ja isovanhempaa samoin kuin tällaisen henkilön puolisoa sekä virkamiehen puolison sisarusten lapsia.

Läheisenä pidetään myös vastaavaa puoliskulaista. Puolisoilla tarkoitetaan aviopuolisoita sekä avioliitonomaisissa olosuhteissa ja rekisteröidyssä parisuhteessa eläviä henkilöitä.

29 §

Esteellisyyden ratkaiseminen

Virkamiehen esteellisyyttä koskeva kysymys on ratkaistava viipymättä.

Virkamies ratkaisee itse kysymyksen esteellisyydestään. Monijäsenisen toimielimen jäsenen ja esittelijän esteellisyydestä päättää kuitenkin toimielin. Monijäseninen toimielin päättää myös muun läsnäoloon oikeutetun esteellisyydestä. Jäsen tai esittelijä saa osallistua esteellisyyttään koskevan asian käsittelyyn vain, jos toimielin ei olisi ilman häntä päätösvaltainen eikä hänen tilalleen ole ilman huomattavaa viivytystä saatavissa esteetöntä henkilöä.

Esteellisyyttä koskevaan päätökseen ei saa hakea erikseen oikaisua eikä muutosta valittamalla.

30 §

Asian käsittelyn jatkaminen

Esteellisen virkamiehen tilalle on viipymättä määrättävä esteetön virkamies. Virkamies saa kuitenkin käsitellä kiireellisen asian, jonka ratkaisuun esteellisyys ei voi vaikuttaa.

LIITE 2a

Vaalitietojärjestelmä

Valdatasystemet

VAALILUETTELO

(tilanne I) 19.1.2022 klo 19:00

VALLÄNGD

(läge I) 19.1.2022 kl 19:00

Aluevaalit 2022**Välfärdsområdesvalet 2022**

922 Vesilahti
Vesilahti

ÄÄNESTYSALUE:

001 Kirkonkylä

RÖSTNINGSSOMRÅDE:

001 Kirkonkylä

LASKELMA UTRÄKNING 922/001

AV-2022	Tilanne 1 Läge 1			Tilanne 2 Läge 2		
OV-2022	19.1.2022 klo 19:00 19.1.2022 kl 19:00			21.1.2022 klo 19:00 21.1.2022 kl 19:00		
	Miehet - Män	Naiset - Kvinnor	Yhteensä - Totalt	Miehet - Män	Naiset - Kvinnor	Yhteensä - Totalt
Äänioikeutettuja						
Röstberättigade						
Suomen kansalaiset	691	701	1392			
Finska medborgare						
Muut EU-kansalaiset	14	9	23			
Andra EU-medborgare						
Norjan ja Islannin kansalaiset	0	0	0			
Medborgare av Norge och Island						
Muiden maiden kansalaiset	5	3	8			
Medborgare av andra länder						
Yhteensä	710	713	1423			
Totalt						
Ennakkoon ja kirjeitse äänestäneet						
Röstande på förhand och per brev						
Suomen kansalaiset	134	162	296			
Finska medborgare						
Muut EU-kansalaiset	1	0	1			
Andra EU-medborgare						
Norjan ja Islannin kansalaiset	0	0	0			
Medborgare av Norge och Island						
Muiden maiden kansalaiset	0	0	0			
Medborgare av andra länder						
Yhteensä	135	162	297			
Totalt						
Vaalipäivänä äänioikeutetut						
Röstberättigade på valdagen						
Suomen kansalaiset	557	539	1096			
Finska medborgare						
Muut EU-kansalaiset	13	9	22			
Andra EU-medborgare						
Norjan ja Islannin kansalaiset	0	0	0			
Medborgare av Norge och Island						
Muiden maiden kansalaiset	5	3	8			
Medborgare av andra länder						
Yhteensä	575	551	1126			
Totalt						
Vaalipäivänä äänestäneet						
Röstande på valdagen						
Suomen kansalaiset						
Finska medborgare						
Muut EU-kansalaiset						
Andra EU-medborgare						
Norjan ja Islannin kansalaiset						
Medborgare av Norge och Island						
Muiden maiden kansalaiset						
Medborgare av andra länder						
Yhteensä						
Totalt						
Vaaleissa äänestäneet						
Röstande på valet						
Suomen kansalaiset						
Finska medborgare						
Muut EU-kansalaiset						
Andra EU-medborgare						
Norjan ja Islannin kansalaiset						
Medborgare av Norge och Island						
Muiden maiden kansalaiset						
Medborgare av andra länder						
Yhteensä						
Totalt						

Ohje keskusvaalilautakunnalle:

Jos ennakköäänestys tai kirjäänestys hyväksytään vaaliluettelon tulostamisen jälkeen, merkitse ennakkoon äänestäneen kohdalle E-kirjain sarakkeeseen, jossa on vaalien nimilyhenne ja vuosiluku (lisätietoa vaaliohjeessa nro 1).

Anvisning till centralvalnämnden:

Om en förhandsröstning eller en brevöstning godkänns efter att vallistan har skrivits ut, ska du vid personen som röstat på förhand anteckna ett E i rutan med valets förkortning och året (se information om detta i vaalohjeerna nro 1).

VAALILUETTELO - VALLÄNGD

Kunta
Kommun

922

Vesilahti
Vesilahti

Äänestysalue
Röstningsområde

001

Kirkonkylä
Kirkonkylä

Älä irrota vaaliluettelosta sivuja - Skij inte sidorna ur vallängden

Ei käytössä Inte i bruk AV-2022 OV-2022	Sukupuoli Kön	Henkilötunnus Personbeteckning	Sukunimi ja etunimet Släktnamn och förnamn	Asuinmaa Bostadsland	Kansalaisuus Medborgarskap	Huomautuksia Anmärkningar
			AALTO ESSI KAARINA			
			AALTO TARJA EEVA KAARINA			
	M		AALTONEN ERKKI ANTERO			
			AALTONEN IRENE KAARINA			
			AALTONEN PIRKKO TUULIKKI			
	M		AHDE ARI JOHANNES			
			AHDE HEIDI MARJATTA			
	M		AHDE OIVA ARMAS			
			AHDE RIITTA ELINA			
	M		AHOLA TEEMU JUSSI			
	M		AHONEN AARNO TAPANI			
			AHONEN ERJA BIRGITTA			
	M		AHONEN JOUNI PEKKA			
			AHONEN LAURA MARI			
	M		AHONEN TUOMO TAPIO			
	M		AHTIAINEN BORIS			
			AHTIAINEN KATRI JOHANNA			
			AINASOJA SIRPA-LEENA HANNELE			
			ALA-NIKKOLA MARJA ANNIKKI			
	M		ALA-ORVOLA ANTTI-JUHANI GABRIEL			
	M		ALA-ORVOLA MAURI YLERMI			
	M		ALA-ORVOLA PENTTI JAAKKO ALEKSI			
			ALA-ORVOLA TIIA SUSANNA ELISABETH			
			ALA-UOTILA ANNA EMILIA			
			ALAKOSKI SANNA-SINIKKA			
			ALAROVA JENNI MARJAANA			
	M		ALENTOLA JONI MIKAEL			
	M		ALENTOLA KALEVI JOHANNES			
			ALENTOLA KARIN ANNA BEATA			
	M		ALENTOLA OLLI KULLERVO			
			ALENTOLA PIRJO RIITTA			
			ALENTOLA REETTA HENRIikka			
			ALI-TOLPPA RAIJA SILJA			
			ALLONEN MAILIS ANNELI			
	M		ALLONEN TAPIO ANTERO			
			ANGEROV EEVA TUULIA			
			ANNALA HELVI HELIanna			
			ANTILA EVELIINA			
		Yhteensä/Tillsammans				
		joista miehiä/varav män				

ENNAKKOON ÄÄNESTÄNEET - PÅ FÖRHAND RÖSTADE

12.01.2022 - 18.01.2022

Aluevaalit 2022
Välfärdsområdesvalet 2022
KUNTA - KOMMUN

922 Vesilahti
Vesilahti

ÄÄNESTYSALUE
RÖSTNINGOMRÅDE

001 Kirkkonylä
Kirkkonylä

19.1.2022
Sivu
Sida

I/8

Henkilötunnus Pers.beteckn.	Sukunimi ja etunimet Släktnamn och förnamnen	Huom. Anm.	Sp. Kön	Ään. - Röst.* AV-2022 OV-2022	Ei käytössä Inte i bruk
	AAKKULA TUULI MATILDA			12.01.2022	
	AALTO RITVA HELENA			13.01.2022	
	AHOLA JAANA JOHANNA			13.01.2022	
	AJOSMÄKI TERTTU SIKKO AULIKKI			12.01.2022	
	ALA-NIKKOLA ARTO UOLEVI		M	14.01.2022	
	ALA-ORVOLA PEKKA JOHANNES		M	14.01.2022	
	ALAROVA ASKO TAPANI		M	15.01.2022	
	ALLEN TARJA ANNELI			16.01.2022	
	ANTILA KIMMO TAPIO		M	17.01.2022	
	ARONEN MARTTI ANTERO		M	15.01.2022	
	AUTIO LEENA MARKETTA			15.01.2022	
	AUTTI RIIKKA MAIJA-LIISA			16.01.2022	
	BENDEL PÄIVI-HELENA			17.01.2022	
	BERGIUS TERO PEKKA KALERVO		M	18.01.2022	
	BERGIUS TUULA IRMELI			12.01.2022	
	BRAKS LEENA RIITTA MARJATTA			12.01.2022	
	CLOUSE GINTARAS		M	13.01.2022	
	CROSS JUKKA ILMARI		M	14.01.2022	
	EERIKÄINEN EEVA-RIITTA EMILIA			18.01.2022	
	ELOMAA PENTTI LEO TAPANI		M	12.01.2022	
	ERVAST VEIKKO TAPANI		M	18.01.2022	
	FAGERSTRÖM JUHA-PEKKA		M	18.01.2022	
	GOEBELER AARNE JARI		M	18.01.2022	
	GRAICHEN OLLI-MATTI KALEVI		M	18.01.2022	
	GRÖNBERG TOM JUHANI		M	17.01.2022	
	GRÖNHOLM LEILA KAARINA			17.01.2022	
	GRÖNLUND ANJA MAIJA			18.01.2022	
	GUSTAFSSON JURGEN		M	12.01.2022	
	GUSTAFSSON SAIMI IRENE			12.01.2022	
	HAANPÄÄ RAILI MARJATTA			13.01.2022	
	HAAPASALO JAANA TUULIKKI			14.01.2022	
	HAKALA JOONA MATIAS		M	18.01.2022	
	HAKALA TUULA KRISTIINA			12.01.2022	
	HAKOLA ANNINA MARIA			18.01.2022	
	HAKONEN SANNA MARIKA			18.01.2022	
	HALONEN JUHA VILHO OSKARI		M	18.01.2022	
	HANHELA JARI JUHANI		M	18.01.2022	
	HANNULA ANJA HELENA			17.01.2022	
	HARJUNPÄÄ SIKKO KATARIINA			17.01.2022	
	HARMAINEN SANNA MAARET			18.01.2022	
	HAVUKAINEN RITVA HANNELE			18.01.2022	
	HEIKKILÄ ARI OLAVI		M	18.01.2022	
	HEIKKILÄ MARKUS ENSIO		M	17.01.2022	
	HEINONEN SATU-PAULIINA			17.01.2022	

* Ennakköäänestyspäivä / Förhandsröstningsdag

Ohje paperisen vaaliluettelon sitomisesta

Vaaliluettelo lähetetään keskusvaalilautakunnalle yhtenä tai useampana pakettina. Pakettien lukumäärä riippuu kunnan äänioikeutettujen määrästä.

Paketissa ensimmäisenä ovat vaaliluettelot äänestysalueittain. Äänestysalueet on eroteltu toisistaan sinireunaisilla papereilla. Ennakkoon äänestäneiden luettelot ovat äänestysalueittain vaaliluetteloiden jälkeen. Molemmat osiot ovat äänestysalueiden numerojärjestyksessä.

Keskusvaalilautakunnan tulee erottaa paketissa olevat vaaliluettelot asianomaisille äänestysalueille. Oikeusministeriö lähettää vaalimateriaalitoimituksen yhteydessä keskusvaalilautakunnalle sen tilaaman määrän sidontatarvikkeita vaaliluettelon yhtenäisenä pysymisen varmistamiseksi. Sitomiseen voidaan käyttää joko valkoisia muovisinettejä tai sinisiä muovisia arkistohaarukoita taikka molempia samanaikaisesti.

Kunta voi halutessaan kansioda vaaliluettelot. Vaaliluettelon yläreunassa on erillinen reikä sinettiä varten. Käsittelyä helpottaa, mikäli sinetissä oleva levy kiinnitetään kansioon teipillä.

Mikäli äänestysalueen nippu on ohut, saattaa olla helpointa käyttää kansioden sijasta muovisia arkistohaarukoita. Arkistohaarukoilla ja niiden mukana tulevilla tarroilla voi varmistaa vaaliluettelon eheyden. Arkistohaarukka on myös mahdollista pujottaa ennen paketointimuovin poistamista helpottamaan äänestysalueisiin jakoa.

Jos vaalilautakunta aikoo osittaa vaaliluettelon vaalipäivänä, voidaan ositus ja sen mukainen sitominen suorittaa jo valmiiksi keskusvaalilautakunnassa. Vaaliluettelo on valmiiksi laadittu siten, että se voidaan helposti jakaa kahteen osaan niin, että ensimmäisessä osassa ovat äänioikeutetut, joiden sukunimi alkaa kirjaimilla A-L ja toisessa osassa äänioikeutetut, joiden sukunimi alkaa kirjaimilla M-Ö. Tästä johtuen kaikissa vaaliluetteloissa on tyhjä väli kirjainten L ja M välillä. Vaaliluettelon voi kuitenkin osittaa myös muusta kohdasta, esimerkiksi A-Nie ja Nif-Ö.

Sinetöintivälineiden käyttöä on hyvä harjoitella tavallisilla paperinipuilla etukäteen, koska vaaliluetteloiden käsittelyn on oltava virheetöntä ja sujuvaa.

Vaaliluettelon paperi on arkistokelpoista muovia, joten se kestää kosteutta ja repimistä tavallista paperia paremmin. Paperille voi tehdä merkintöjä normaaleilla kynillä. Selausta helpottamaan reunaan voi merkitä eri kirjainten alkukohtia esimerkiksi tarrareunaisilla papereilla.

Aluevaalit 2022 Välfärdsområdesvalet	N:o
---	---

LIITE 4

Lähettäjä

Digi- ja väestötietovirasto
Lintulahdenkuja 2 D
00530 HELSINKI
FINLAND

puh. 0295 536 220

Vastaanottaja

Tavallinen
Tiina Marita
Hernetie 25
01300 VANTAA
FINLAND

Hyvinvointialue, jossa Sinulla on äänioikeus
Vantaan ja Keravan hyvinvointialue

Kunta, äänestysalue sekä vaalipäivän äänestyspaikka

Vantaa
312 Tikkurila
Vantaan opistotalo
Lummetie 5

Vaalipäivän äänestysaika

23.1.2022 klo 9.00–20.00

Tietolähde: Väestötietojärjestelmä 3.12.2021

Ilmoitus äänioikeudesta aluevaaleissa

Sinulla on äänioikeus 23.1.2022 toimitettavissa aluevaaleissa tässä ilmoituksessa mainitulla hyvinvointialueella.

Voit äänestää **joko vaalipäivänä** tässä ilmoituksessa mainitussa äänestyspaikassa **tai ennakköäänestysaikana** missä tahansa yleisessä ennakköäänestyspaikassa kotimaassa tai ulkomailla taikka tietyn edellytyksin laitos- tai kotiaänestyksessä. Jos asut tai oleskelet ulkomailla ennakköäänestyksen ja vaalipäivän ajan, voit vaihtoehtoisesti äänestää kirjeitse ulkomailta. Tarkemmat äänestysohjeet löytyvät tämän sivun alaosaan sekä kääntöpuolelta.

Sinun on todistettava henkilöllisyytesi äänestäessäsi.

Ennakköäänestyksen ajanjakso.
Ennakköäänestyspaikka voi olla avoinna lyhyemmän ajan.

**Suomessa 12. - 18.1.2022 ja
ulkomailla 12. - 15.1.2022**

Yleiset ennakköäänestyspaikat aukioloaikoiheen

www.vaalit.fi ja tämän ilmoituksen liite

Ennakköäänestyksen lähetekirje

Täytetään ennakköäänestyspaikassa ja vain silloin, kun tätä ilmoitusta käytetään lähetekirjeenä.

Ennakköäänestäjä

Tavallinen
Tiina Marita
Hernetie 25
01300 VANTAA
FINLAND

Vaaliviranomainen

092 312 puh. 040 514 9558
Vantaan kaupungin keskusvaalilautakunta
Asematie 7
01300 VANTAA
FINLAND

Ennakköäänestyksen vaalivirkailija täyttää

Todistan, että ennakköäänestys on tapahtunut vaalilaissa säädetyn tavoin.

Päiväys

13 / 1 2022

Ennakköäänestyspaikan nimi tai
laitosäänestyksessä kunnan nimi

Vantaan opistotalo

Vaalivirkailijan allekirjoitus

Olli Suominen

Ennakköäänestäjä täyttää

Olen itse vaalisalaisuuden säilyttäen täyttänyt äänestyslipun ja sulkenut sen leimattuna vaalikuoreen.

Henkilötunnus tai syntymäaika

120345-1234

Äänestäjän allekirjoitus

Tiina Tavallinen

*** 13.1.2022 092E28 Vantaa ***

LÄHETEKIRJE
FÖLJEBREV

Äänestäjä Väljare
VIRTANEN
VILLE TAPANI

Vastaanottaja Mottagare
092 007B
VANTAAN KAUPUNGIN
KESKUSVAALILAUTAKUNTA
ASEMATIE 7
01300 VANTAA

Henkilötunnus tai syntymäaika Personbeteckning eller födelsetid
010180-123X

Nykyinen osoite Nuvarande adress

Vaaliviranomainen täyttää Fylls i av valmyndigheten Todistan, että äänestys on tapahtunut vaalilaissa säädetyin tavoin. Jag intygar, att röstningen försiggått på det sätt som stadgas i vallagen. Aika ja paikka Tid och ort / 202 Vaalitoimitsijan/Vaalitoimikunnan puheenjohtajan allekirjoitus Valförrattarens/Valbestyrelsebs ordförandes underskrift <i>Tuula Roos</i>	Äänestäjä täyttää Fylls i av väljaren Olen itse vaalisalaisuuden säilyttäen täyttänyt äänestyslipun ja sulkenut sen leimattuna vaalikuoreen. Jag har själv med bevarande av valhemligheten ifyllt röstsedeln och inneslutit den avstämplad i valkuvertet Äänestäjän allekirjoitus Väljarens underskrift <i>Ville Virtanen</i>
--	--

LÄHETEKIRJE
FÖLJEBREV

Äänestäjä Väljare
LESKINEN
HELMI MARJATTA

Vastaanottaja Mottagare
KITEEN KAUPUNGIN
KESKUSVAALILAUTAKUNTA
KITEENTIE 25
82500 KITEE

Henkilötunnus tai syntymäaika Personbeteckning eller födelsetid
170260-011R

Nykyinen osoite Nuvarande adress
HOVINTIE 25
82500 KITEE

Vaaliviranomainen täyttää Fylls i av valmyndigheten

Todistan, että äänestys on tapahtunut vaalilaissa säädetyin tavoin.
Jag intygar, att röstningen försiggått på det sätt som stadgas i vallagen.

Aika ja paikka Tid och ort
1311 12022

Vaalitoimitsijan /Vaalitoimikunnan puheenjohtajan allekirjoitus
Valförrattarens/Valbestyrkelseb ordförandes underskrift

Kiteen kunnanvirasto Raili Ketonen

Äänestäjä täyttää Fylls i av väljaren

Olen itse vaalisalaisuuden säilyttäen täyttänyt äänestyslipun
ja sulkenut sen leimattuna vaalikuoreen.

Jag har själv med bevarande av valhemligheten ifyllt
röstsedeln och inneslutit den avstämplad i valkuvertet

Äänestäjän allekirjoitus Väljarens underskrift

Helmi Leskinen

LÄHETEKIRJE
Kotiaänestys

Lähetekirjeen vastaanottajaksi merkitään oman kunnan keskusvaalilautakunta. Keskusvaalilautakunnan osoite on ilmoituksessa äänioikeudesta. Osoite on myös saatavissa vaalitoimitsijalta.

Vastaanottaja ja osoite

Vantaan kaupungin keskusvaalilautakunta
keskusvaalilautakunta
Asematie 7
01300 Vantaa

a) Sukunimi (myös entiset) painokirjaimin ¹⁾	KUOPPALA
b) Etunimet (myös entiset)	ANTTI JUHANI
c) Henkilötunnus tai syntymäaika	170830-0001
d) Nykyinen osoite	Tikkurilantie 180 A I, 01300 Vantaa

Kykyni liikkua tai toimia on siinä määrin rajoittunut, etten pääse äänestys- enkä ennakköäänestyspaikkaan ilman kohtuuttomia vaikeuksia. Olen itse vaalisalaisuuden säilyttäneen täyttäneen äänestyslipun ja sulkenut sen leimattuna vaalikuoreen.

Äänestäjän allekirjoitus

Antti Kuoppala

Lähetekirje on allekirjoitettava vaalitoimitsijan läsnä ollessa.

Äänestyksessä läsnä olevan 18 vuotta täyttäneen henkilön nimikirjoitus

Tommi Todistaja

VAALI- TOIMITSIJA TÄYTTÄÄ	Aika ja paikka	13.1.2022 Vantaa
	Todistan, että edellä mainitun henkilön kotiaänestys on tapahtunut vaalilaissa säädetyn tavoin.	
Vaalitoimitsijan allekirjoitus		<u>Tina Toimitsija</u>

1) Kohtia a-d ei tarvitse täyttää, jos lähetekirjeeseen liitetään maistraatin lähettämä ilmoitus äänioikeudesta (vaalilomake nro 3s, 3r tai 3u).

Aluevaalit 2022

KIRJEÄÄNESTYKSEN LÄHETEKIRJE

Äänestäjänä vastaat siitä, että lähetekirjeeseen on täytetty huolellisesti ja selkeästi kaikki kohdat. Puutteellinen lähetekirje voi johtaa siihen, että äänestystä ei oteta huomioon.

Vantaan _____
keskusvaalilautakunta
Asematie 7
01300 Vantaa
FINLAND

Äänestäjän sukunimi <i>Tavallinen</i>	Etinimet <i>Tiina Tellervo</i>
Suomalainen henkilötunnus (muotoa pppkvv-xxxx) <i>010170-1230</i>	
Nykyinen osoite <i>Tikkurilantie 180 A 1, 01300 Vantaa</i>	
Valtio, jossa äänestät kirjeitse <i>Espanja</i>	Päiväys <i>2.1.2022</i>

ÄÄNESTÄJÄN VAKUUTUS

Olen äänioikeutettu näissä vaaleissa. Olen ulkomailla ennakoöänestyksen ja vaalipäivän ajan eikä minulla siten ole mahdollisuutta äänestää Suomessa. Olen itse täyttänyt äänestyslipun ja sulkenut sen vaalikuoreen vaalisalaisuuteni ja vaalivapauteni säilyttäen.

Äänestäjän allekirjoitus <i>Tiina Virtanen</i>	Nimenselvennys <i>TIINA VIRTANEN</i>
---	---

TODISTAJIEN VAKUUTUS • WITNESSES' AFFIRMATION

Äänestäjä on äänestänyt vaalisalaisuutensa säilyttäen ja niin, ettei hänen vaalivapauttaan ole loukattu.
The voter has voted without breaching election secrecy and without having his/her electoral liberty violated.
Todistajana en ole äänestäjän lapsi, puoliso tai vanhempi enkä ehdokas tai ehdokkaan lähisukulainen.
I affirm that I, the witness, am not the voter's child, spouse or parent, or a candidate or a close relative of a candidate.

Todistajan allekirjoitus • Witness's signature <i>Silvia Salvador</i>	Todistajan allekirjoitus • Witness's signature <i>Markku Meikäläinen</i>
Nimenselvennys • Name in block letters <i>Silvia Salvador</i>	Nimenselvennys • Name in block letters <i>Markku Meikäläinen</i>
Syntymäaika • Date of birth <i>2.2.1960</i>	Syntymäaika • Date of birth <i>13.6.1979</i>
Nykyinen osoite • Current address <i>Fuengirola. Av de las Salinas 12</i>	Nykyinen osoite • Current address <i>Fuengirola. Av de las Salinas 6</i>

AVUSTAJA (Täytetään vain, jos äänestäjä on käyttänyt avustajaa)

Avustajan nimi
Avustajan osoite

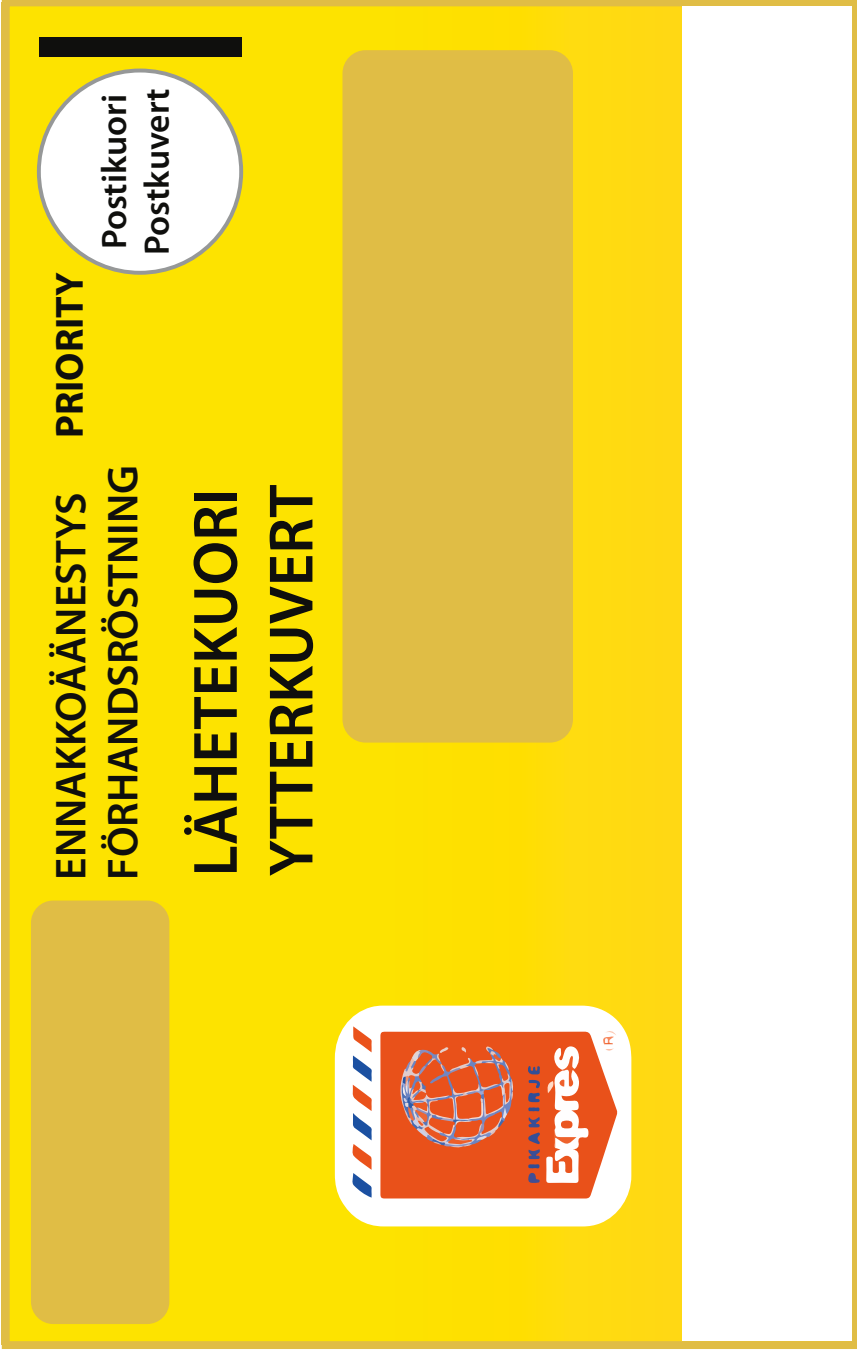

**VAALIKUORI
VALKUVERT**

Kirjeäänestyksen vaalikuori Valkuvert för brevöstning

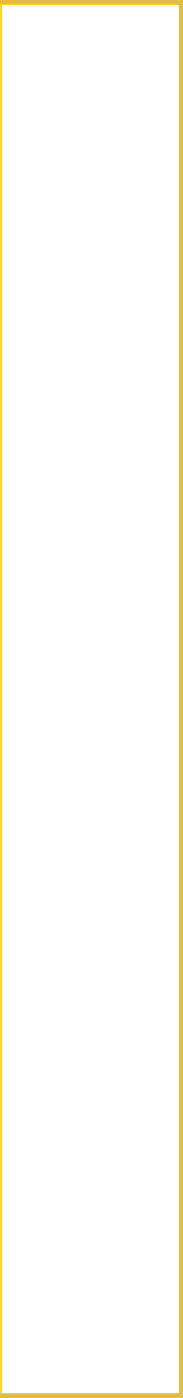

**KIRJEÄÄNESTYKSEN LÄHETEKUORI
YTTERKUVERT FÖR BREVRÖSTNING**

**Tätä kirjettä ei saa postittaa Suomesta
Detta brev får inte postas i Finland**

Liimaa
postimerkki
tähän
Klistra
frimärket här

Sivu nro
Sida nr

[illegible]

VAALITOIMITSIJA TAI VAALITOIMIKUNTA TÄYTTÄÄ – IFYLLS AV VALFÖRRÄTTAREN ELLER VALBESTYRELSEN

Huomautuksia Anmärkningar Äänestäjien itse valitsemat avustajat Biträden som utsetts av de röstande	Kaikki muut äänestykset merkitty äänioikeusrekisteriin.

VAALITOIMIKUNTA TÄYTTÄÄ – IFYLLS AV VALBESTYRELSEN

Ennakköäänestyspäivät ja kelloajat Dagar och klockslag för förhandsröstningen					
Vaalitoimikunnan puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja jäsen Valbestyrelsens ordförande, viceordförande och medlem					
Varajäsenet Suppleanter					
Allekirjoitukset Underskrift	<table border="1"> <tr> <td>☒</td> <td> Luettu ja tarkastettu Uppläst och justerat Vaalitoimikunnan puheenjohtaja Valbestyrelsens ordförande </td> </tr> <tr> <td></td> <td> Vaalitoimikunnan jäsen Valbestyrelsemedlem </td> </tr> </table>	☒	Luettu ja tarkastettu Uppläst och justerat Vaalitoimikunnan puheenjohtaja Valbestyrelsens ordförande		Vaalitoimikunnan jäsen Valbestyrelsemedlem
☒	Luettu ja tarkastettu Uppläst och justerat Vaalitoimikunnan puheenjohtaja Valbestyrelsens ordförande				
	Vaalitoimikunnan jäsen Valbestyrelsemedlem				

LÄHETEKUORTEN KUITTAUSLISTA
Kuittauslista postin kuljetettavaksi jätetyistä
ennakkoäänestyksen lähetekuorista

Lähettiläjä
Rantasalmen (kunnan/kaupungin)

Ennakkoäänestyksen vaalitoimitsija
Vaalitoimikunta
Keskusvaalilautakunta
Ulkoasiainministeriö

Lähetysten vastaanottotoimipaikan

nimi: 58900 | Rantasalmi
Postinumero Toimipaikka

Postituspäivämäärä Lähetekuorien lukumäärä Postin kuittaus päiväys

<u>12 / 1 / 22</u>	<u>15</u>	<u>kpl</u>	<u>Armi Kaunetsalo 12.1.2022</u>
<u>12 / 1 / 22</u>	<u>12</u>	<u>kpl</u>	<u>Armi Kaunetsalo 12.1.2022</u>
<u>13 / 1 / 22</u>	<u>10</u>	<u>kpl</u>	<u>Armi Kaunetsalo 13.1.2022</u>
<u>13 / 1 / 22</u>	<u>9</u>	<u>kpl</u>	<u>Armi Kaunetsalo 13.1.2022</u>
<u>14 / 1 / 22</u>	<u>9</u>	<u>kpl</u>	<u>Armi Kaunetsalo 14.1.2022</u>
<u>14 / 1 / 22</u>	<u>11</u>	<u>kpl</u>	<u>Armi Kaunetsalo 14.1.2022</u>
<u>14 / 1 / 22</u>	<u>21</u>	<u>kpl</u>	<u>Armi Kaunetsalo 14.1.2022</u>
<u> / / </u>		<u>kpl</u>	

Lähettiläjä merkitsee päivittäin tähän listaan lähetekuorten kappalemäärän. Posti antaa lähetysten vastaanotosta kuittauksen (nimi ja päiväys tai päivämääräleima).
Kuorissa on "postikuori"-maksumerkintä, jolloin kirje-lähetysten lähetyslistaa postittaessa ei käytetä.
Vänd

LIITE 10

ILMOITTAUTUMINEN KOTIÄÄNESTYKSEEN**Lomake palautetaan oman kunnan keskusvaalilautakunnalle**

Vaalien nimi

Vaalipäivä

KESKUSVAALILAUTAKUNNALLE

Haluun äänestää ennakoon kotonani, koska kyyni liikua tai toimia on siinä määrin rajoittunut, etten pääse äänestys- enkä ennakkoäänestyspaikkaan ilman kohtuuttomia vaikeuksia.

Ilmoituksen tekijä	Sukunimi		
	Etunimet		Henkilötunnus
	Osoite		
	Postitoimipaikka	Kotikunta	Puhelin
	Voiko äänestäjä huolehtia siitä, että kotiäänestyksessä on läsnä 18 vuotta täyttänyt henkilö? ☐ kyllä ☐ ei		
	Kotiäänestyksen yhteydessä äänestää myös omaishoidon tuesta annetussa laissa (937/2005) tarkoitettu omaishoitaja. ☐ kyllä		
Omaishoitajan täydellinen nimi ja henkilötunnus sekä puhelinnumero			
Omaishoitotosopimus ☐ toistaiseksi ☐ määräajan saakka.			
Äänestäjän pyynnöstä ilmoituksen tehneen henkilön nimi, osoite ja puhelin			
Päivämäärä	Allekirjoitus		

Vaaliviranomaisen merkintöjä	Ilmoitus on vastaanotettu puhelimitse, päivämäärä		
	Kotiäänestysaika, päivämäärä ja kellonaika	Tehtävään määrätty vaalitoimitsija	
	Kotiäänestyksestä on ilmoitettu äänestäjälle		Päivämäärä ja ilmoittaja
	☐ kirjeitse ☐ puhelimitse ☐ sähköpostitse		
	Läsnä olevan henkilön nimi		Syntymäaika
Lisätietoja			
Kotiäänestys on toimitettu, päivämäärä ja kellonaika	Vaalitoimitsija		

Tietoja ja ohjeita kääntöpuolella

Vaalilomake nro 14, KOTIÄÄNESTYSLOMAKE

TIETOJA JA OHJEITA KOTIÄÄNESTYKSESTÄ

Kuka saa äänestää ennakkoon kotonaan?

Äänioikeutettu henkilö, jonka kyky liikkua tai toimia on siinä määrin rajoittunut, ettei hän pääse äänestys- eikä ennakköäänestyspaikkaan ilman kohtuuttomia vaikeuksia, saa äänestää ennakolta kotonaan. Kotiäänestys toimitetaan siinä kunnassa, joka on merkitty äänioikeusrekisteriin äänestäjän kotikunnaksi.

Mikäli äänioikeutettu voi mennä äänestyspaikalle tai ennakköäänestyspaikalle omin neuvoin taikka kuljetuspalveluita ja äänestysavustajaa hyväksikäyttäen, kotiäänestystä ei järjestetä. Kotiäänestykseen oikeutetun henkilön kotiäänestyksen yhteydessä voi äänestää myös kotiäänestykseen oikeutetun kanssa samassa taloudessa asuva omaishoidon tuesta annetussa laissa (937/2005) tarkoitettu omaishoitaja, jos kyseinen kunta on merkitty äänioikeusrekisterissä hänen kotikunnakseen.

Kuinka kotiäänestykseen ilmoittaudutaan?

Kotiäänestykseen oikeutetun on ilmoittauduttava oman kotikuntansa keskusvaalilautakunnalle, jonka osoite ja puhelinnumero ovat äänioikeutetulle saapuneessa ilmoituskortissa (ilmoitus äänioikeudesta). Ilmoittautuessa on mainittava, jos kotiäänestyksen yhteydessä äänestää omaishoitaja.

Ilmoittautuminen tehdään joko kirjallisesti tällä lomakkeella tai puhelimitse. Ilmoittautuminen voidaan toimittaa keskusvaalilautakunnalle postitse tai sähköpostin välityksellä (kysy kunnaltasi ohjetta suojatun sähköpostin lähettämiseen). Lomakkeen yläosa on täytettävä huolellisesti ja allekirjoitettava. Ilmoituksen voi äänestäjän puolesta tehdä myös toinen henkilö, esimerkiksi lähiomainen.

Kirjallisen tai puhelimitse tehdyn ilmoituksen on oltava perillä kunnan keskusvaalilautakunnassa viimeistään tiistaina 12. päivänä ennen vaalipäivää ennen klo 16.

Jos olet ilmoittautunut kotiäänestäjäksi, keskusvaalilautakunta säilyttää henkilötietosi seuraaviin vaaleihin asti, jotta se voi silloin tiedustella, tarvitsetko vielä niissä vaaleissa kotiäänestystä. Jos et halua, että tietojasi säilytetään, kerro siitä keskusvaalilautakunnalle. Keskusvaalilautakunta antaa lisätietoja henkilötietojesi käsittelystä ja oikeuksistasi.

Milloin kotiäänestys toimitetaan?

Kotiäänestys toimitetaan ennakköäänestysaikana 11.–5. päivänä ennen vaalipäivää eli keskiviikosta tiistaihin. Äänestäjälle ilmoitetaan etukäteen kirjeitse tai puhelimitse kahden tunnin tarkkuudella se ajankohta, jolloin vaalitoimitsija saapuu äänestäjän luo toimittamaan äänestyksen.

Miten kotiäänestys toimitetaan?

Kotiäänestys eroaa vain vähän tavallisesta ennakköäänestyksestä. Tärkeä ero on siinä, että kotiäänestyksessä on vaalitoimitsijan ja äänestäjän lisäksi oltava läsnä äänestäjän valitsema tai hyväksymä 18 vuotta täyttänyt henkilö.

Äänestäjällä on oikeus käyttää äänestystoimituksessa avustajaa, jona voi toimia myös edellä mainittu hänen valitsemansa tai hyväksymänsä henkilö.

Äänestäjä merkitsee ehdokkaan numeron äänestyslippuun siten, että vaalisalaisuus säilyy. Äänestyslippu suljetaan leimattuna vaalikuoreen, joka on väriltään ruskea. Äänestäjä täyttää lähetekirjeen ja osoittaa sen kunnan keskusvaalilautakunnalle. Paikalle kutsuttu henkilö merkitsee nimikirjoituksensa lähetekirjeeseen. Vaalitoimitsija merkitsee lähetekirjeeseen todistuksen, että äänestys on tapahtunut laissa säädetyin tavoin. Lopuksi lähetekirje sekä siihen mahdollisesti liitetty ilmoituskortti sekä vaalikuori suljetaan lähetekuoreen, joka on väriltään keltainen ja jonka vaalitoimitsija toimittaa kunnan keskusvaalilautakunnalle.

VAALIPÖYTÄKIRJA		1
VAALIT	Vaalien nimi	
	Vaalipiiri	
	Kunta tai kaupunki	
	Äänestysalueen tunnus ja mahdollinen nimi	
VAALILAUTAKUNNAN KOKOONPANO	Puheenjohtaja	
	Varapuheenjohtaja	
	Jäsenet	
	Varajäsenet sijaantulojärjestyksessä	
VAALIAVUSTAJAT	Vaalilautakunnan nimeämät vaaliavustajat	
	Äänestäjien omat vaaliavustajat	
	AVUSTAVA HENKILÖSTÖ	Avustava henkilöstö (VaailL 16.3 §)
PÖYTÄKIRJANPITÄJÄ		

Vaalilomake nro 8

Vaallautakunnan jäsenet, vaallautakunnan nimeämät vaaliavustajat ja avustava henkilöstö olivat saapuville seuraavina aikoina.				
Puheenjohtaja		klo	klo	klo
Varapuheenjohtaja				
Jäsenet	Nimi			
Varajäsenet	Nimi			
Vaaliavustajat	Nimi			
Avustava henkilöstö	Nimi			

VAALIPÖYTÄKIRJA

3

ÄÄNIOIKEUTETTUIJEN LUKUMÄÄRÄ	Vaaliluettelon mukaan äänestysalueella on äänioikeutettuja:	Miehiä	Naisia	Yhteensä
ENNAKKOON ÄÄNESTÄNEIDEN LUKUMÄÄRÄ	Ennakkoon oli vaaliluettelon mukaan äänestänyt:	Miehiä	Naisia	Yhteensä
VAALIPÄIVÄN ÄÄNESTYKSEN ALOITTAMINEN	Vaalipäivän äänestys aloitettiin kello 9. Vaalilautakunnan ☐ puheenjohtaja ☐ varapuheenjohtaja näytti läsnäolleille äänestäjille, että vaaliurna oli tyhjä, ja sulki urnan. ☐ Vaalilautakunta käytti sähköistä vaaliluetteloa.			
VAALIPÄIVÄN ÄÄNESTYKSEN PÄÄTTÄMINEN	Vaalilautakunnan ☐ puheenjohtaja ☐ varapuheenjohtaja julisti vaalipäivän äänestyksen päättyneeksi kello ____ Äänestysliput otettiin vaaliurnasta ja laskettiin niiden lukumäärä. Samoin laskettiin niiden henkilöiden lukumäärä, jotka vaaliluetteloon tai äänioikeusrekisteriin (sähköiseen vaaliluetteloon) tehtyjen merkintöjen mukaan ovat käyttäneet äänioikeuttaan vaalipäivänä.			
VAALIPÄIVÄNÄ ÄÄNESTÄNEIDEN LUKUMÄÄRÄ	Vaalipäivän äänestyksessä oli äänestänyt vaaliluettelon mukaan (Ennakkoon äänestäneitä ei lueta mukaan)	Miehiä	Naisia	Yhteensä
ÄÄNESTYSLIPPUJEN LUKUMÄÄRÄ	Vaaliurnassa oli äänestyslippuja			Lukumäärä
ÄÄNESTYSLIPPUJEN TARKASTAMINEN JA JÄRJESTÄMINEN	Tarkastuksessa mitättömiksi katsotut äänestysliput erotettiin eri ryhmäksi. Niitä oli Hyväksytyt äänestysliput järjestettiin ryhmiksi ehdokkaittain. Kunkin ryhmän äänestysliput laskettiin ja lukumäärät merkittiin pöytäkirjaan liitettylle lomakkeelle.			Lukumäärä
	Hyväksyttyjä äänestyslippuja oli			
	☐ Äänestyslippuja ei tarkastettu vaalilautakunnassa (VaaliL 82.2 §). Niiden lukumäärä merkittiin kuitenkin tähän pöytäkirjaan.			
	Äänestysliput pantiin päällykseen, joka suljettiin sinetöimällä.	Päivämäärä	Kellonaika	
TULOSASKENTA-JÄRJESTELMÄN KÄYTTÖ	☐ Vaalilautakunta tallensi äänet suoraan tuloslaskentajärjestelmään.			
SAAPUVILLA OLLEET	Äänestyslippuja järjestettäessä ja laskettaessa saapuvilla olleiden vaaliamiesten ja vaalitarkkailijoiden nimet (VaaliL 184 §; valtakirjat liitteenä)			

4

VAALIPÖYTÄKIRJA

KÄYTTÄMÄTTÖMIEN ÄÄNESTYSLIPPUJEN HÄVITTÄMINEN	☐	Vaalilautakunta hävitti kaikki käyttämättömät äänestysliput.
	☐	Vaalilautakunta palautti kaikki käyttämättömät äänestysliput keskusvaalilautakunnalle.
HUOMAUTUKSIA VAALIPÄIVÄN ÄÄNESTYKSEN SÄÄNNÖLLISEEN KULKUUN VAIKUTTANEISTA SEIKOISTA SEKÄ VAALILAUTAKUNNAN MAHDOLLISET LISÄSELVITYKSET		
	PÖYTÄKIRJANPITÄJÄN ALLEKIRJOITUS	

Allekirjoitus ja nimenselvennys

Allekirjoitus ja nimenselvennys

LOPPUMERKINNÄT

PÖYTÄKIRJAN TARKASTAMINEN	☐	Pöytäkirja on luettu julki ja tarkastettu.
VAALILAUTAKUNNAN PUHEENJOHTAJAN TAI VARAPUHEENJOHTAJAN ALLEKIRJOITUS		
VAALILAUTAKUNNAN JÄSENEEN ALLEKIRJOITUS		
LIITTEET		1. Lomake, johon vaalien tulos on merkitty (laskentalomake 4)

OHJE ÄÄNESTÄJÄLLE

Kirjoittakaa äänestyslipussa olevaan ympyrään ehdokkaanne numero, ei mitään muuta!

Numeroesimerkit:

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Jos äänestyslippunne menee pilalle väärän tai sotkuisen merkinnän takia, voitte pyytää vaalivirkailijalta uuden äänestyslipun. Pilalle mennyt äänestyslippu revitään vaalivirkailijan nähden.

Oikeusministeriö

INSTRUKTIONER TILL VÄLJAREN

Skriv i cirkeln på röstsedeln numret på Er kandidat, inget annat!

Siffermallar:

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Om Er röstsedel förstörs på grund av felaktig eller suddig anteckning, kan Ni få en ny röstsedel av valfunktionären. Den förstörda röstsedeln ska rivas i valfunktionärens närvaro.

Justitieministeriet

Kuntien vaaliviranomaisten tarvitseman vaalimateriaalin tarkistuslista:

Asiakirja / tarvike / kaluste	Kunnan keskus-vaalilautakunta	Vaalilautakunta	Vaalitoimikunta	Vaalitoimit-sijat, yleinen ennakkoäänestys	Vaalitoimit-sija, kotiaäänestys	Huomautuksia
1. Vaaliasiakirjat						
Äänestyslippu		x	x	x	x	
Lähetekirjelomake			x	x	x*	*Mahdollisesti äänestävää omaishoitajaa varten
Kotiaäänestyksen lähetekirjelomake					x	
Vaalikuori			x	x	x	
Lähetekuori			x	x	x	
Luettelo ennakolta äänestäneistä			x	x		
Kotiaäänestyslomake	x				x	
Lähetekuorten kuitauslista	x		x	x		
Vaaliluettelo / valländ		x				
Vaalipöytäkirja / valprotokoll		x				
Hyvinvointialueen ehdokaslistojen yhdistelmä		x	x	x	x	
Ehdokaskirja			x	x		
2. Tiedotteet, opasteet ym.						
Ohje äänestäjälle äänestysmerkinnän tekemisestä		x	x	x	x	
Tiedotejuliste: Ennakkoäänestys			x*	x		*Tarvittaessa
Tiedotejuliste: Vaalipäivän äänestys		x				
Opasteet äänestyspaikan sisällä ja ulkopuolella		x	x	x		
Allergia- ja astmaliiton julisteet äänestyspaikan eläimettömyydestä		x		x		

Asiakirja / tarvike / kaluste	Kunnan keskus-vaalilautakunta	Vaalilautakunta	Vaalitoimikunta	Vaalitoimisijat, yleinen ennakkoäänestys	Vaalitoimisija, kotiaänestys	Huomautuksia
3. Tuloslaskentalomakkeet						
Laskentalomake 1: Ennakkoon äänestäneiden lukumäärä	x					
Laskentalomake 2: Vaalipäivänä äänestäneiden lukumäärä, alustava tieto	x	x				
Laskentalomake 3: Vaalipäivän äänet, alustava laskenta	x	x				
Laskentalomake 4: Vaalipöytäkirjan liite		x				
Laskentalomake 5: Ennakkoäänet	x					
Laskentalomake 6: Vaalipäivän äänet, tarkastuslaskenta	x					
4. Tarvikkeet ym.						
Vaalileimasimet	x	x	x	x	x	
Sinetöimisvälineet	x	x				
Tunnisteet vaalivirkailijoille		x	x	x	x	
Jäljennös vaalilautakunnan / vaalitoimikunnan asettamis- päätöksestä		x	x			
Kynät		x	x	x	x	
Muistiinpanovälineet		x	x	x	x	
Laskimet		x				
5. Kalusteet						
Äänestyskopit		x	x*	x		*Tai vastaavat
Liikuntaesteisten äänestyskalusteet		x	x	x		
Muut kalusteet		x		x		
Vaaliurnat		x		x*		*Jos käytetään
6. IT-välineet						
Työasema	x	x*	x*	x*		*Jos äänioikeustietojärjestelmää käytetään ** Käyttö va-paaehtoista
Tietoliikenneyhdytykset	x	x*		x*		
Tunnistautumisvälineet	x	x*	x*	x*		
Kirjoitin				x*		
Viivakoodinlukijat**		x*		x*		

Asiakirja / tarvike / kaluste	Kunnan keskus-vaalilautakunta	Vaalilautakunta	Vaalitoimikunta	Vaalitoimit-sijat, yleinen ennakkoää-nestys	Vaalitoimit-sija, kotiaä-nestys	Huomautuksia
7. Vaaliohjeet ja VAT-ohjeet						
Vaaliohjeet (nro:t 1 – 5)	nro 1	nro 2	nro 3	nro 4	nro 5	
VAT-ohjeet (nro:t 1 – 5c)	nrot 1, 2b, 3b, 4b ja 5b	nrot 4d*, 4e* ja 5c*	nro 4e*	nro 4c*		*Jos tieto-järjestelmää käytetään
Asiakirja / tarvike / kaluste	Kunnan keskus-vaalilautakunta	Vaalilautakunta	Vaalitoimikunta	Vaalitoimit-sijat, yleinen ennakkoää-nestys	Vaalitoimit-sija, kotiaä-nestys	Huomautuksia
8. Muu materiaali						
Luettelo Postin myyntipisteiden viimeisistä kirjeiden ja pikakirjeiden jättöajoista	x		x	x		
Luettelo kaikkien kuntien keskus-vaalilautakuntien osoitteista*	x		x	x		*Voi tulostaa vaalit.fi:stä

LIITE 14

Äänestyspaikkojen esteettömyyden tarkistuslista

Invalidiliitto ry

ESKE Esteettömyyskeskus

09/2020

1. Saapuminen äänestyspaikalle

- Sijaitseeko äänestyspaikka hyvien kulkuyhteyksien päässä ja onko julkisen liikenteen pysäkki lähellä sitä?
- Pääseekö saattoliikenne, mm. invataksit, sisäänkäynnin lähelle?
- Onko äänestyspaikan lähellä esteettömiä pysäköintipaikkoja (leveys 3,6 m ja pituus 5000 mm)?
- Onko kulkureitti sisäänkäynnille opastettu?
- Onko kulkureitti sisäänkäynnille helposti havaittava, tasainen, kovapintainen ja luistamaton?
- Ovatko kulkureitin kaltevuudet korkeintaan 5 % (1:20)?

2. Sisäänkäynti

- Onko esteettömät reitit äänestyspaikalla opastettu selkeästi?
- Onko sisäänkäynnin portaan rinnalla luiska, jonka kaltevuus enintään 8 % ja leveys vähintään 900 mm.
- Onko portaissa ja luiskissa molemmin puolin käsijohteet?
- Onko ulko-oven edessä tasanne vähintään 1500 mm x 1500 mm?
- Onko ulko-oven avautumispuolella vähintään 400 mm vapaa tila, jonka pyörätuolinkäyttäjä tarvitsee ovea avatessaan?
- Onko ulko-oven leveys vähintään 850 mm ja kynnyksen korkeus enintään 20 mm?
- Onko ovi automaattisesti aukeava tai muuten kevyttoiminen (avaamiseen tarvittava voima enintään 10 N eli 1 kg)?
- Onko sisäänkäynnin kuramatossa tai -ritilässä enintään 5 mm x 30 mm rakoja ja onko maton tai ritilän aiheuttama tasoero korkeintaan 20 mm?
- Onko tuulikaapin syvyys ja leveys vähintään 1500 mm, jos molemmat ovet avautuvat tuulikaapista poispäin?
- Onko tuulikaapin leveys vähintään 1500 mm ja syvyys vähintään 2300 mm, jos toinen ovista aukeaa tuulikaapin sisään?

3. Äänestyspaikka

- Onko äänestyspaikalla vähintään yksi äänestyskoppi, jossa voi istuen täyttää äänestyslipun pöydän ääressä? Onko äänestyskopin pöydän (korkeus 750–800 mm) alla polvitila, jonka vähimmäismitat ovat leveys 800 mm, syvyys 600 mm ja korkeus 670 mm? Tai onko äänestyspaikalla korkeussäädettäviä pöytiä?
- Onko äänestyskopeissa häikäisemätön ja riittävä (500–750 luxia kirjoitustasolla) valaistus.
- Onko äänestyspaikalla istuimia, joissa äänestäjät voivat tarvittaessa levätä?
- Onko ennakkoäänestyspaikalla ja varsinaisella vaalipaikalla vaaliavustajaksi nimetty henkilö?
- Jos vaalivirkailijoissa on apuvälineen käyttäjiä, tarvitaan äänestyspaikalla esteetön wc-tila.

OPETUSHALLITUKSEN MALLINUMEROT

1. Vuoteen 2004 asti käytetyt mallinumerot

2. Vuosina 2004-2016 käytetyt mallinumerot

3. 1.8.2016 lukien käytettävät mallinumerot

LIITE 16

Eräitä määräaikoja vuoden 2022 aluevaaleissa

Vaalipäivä 23.1.2022

Ajankohta	1	Toimija	Toimenpide	Vaalilaki
1.8.2021 jälkeen		Valtuusto	Kunnan keskusvaalilautakunnan asettaminen	13 § 1 ja 3 mom.
1.7.2021			Hyvinvointialueet perustetaan	2
1.7.2021 – 28.2.2022		Väliaikainen valmistelutoimielin	Osallistuu ensimmäisten aluevaalien järjestämiseen; aluevaalilautakuntien hallinnollinen tukeminen	3
23.7.2021		Ehdokas	Ehdokkaan vaalirahoituksella katettavien vaalikampanjan toteutumiskulujen aiheutuminen alkaa	4
23.7.2021		Puolue ja puolueyhdistys	Aluevaalien kampanja-aika alkaa	5
Viipymättä (viimeistään 30.9.2021 tiedoksi oikeusministeriölle)		Aluehallintovirasto	Aluevaalilautakuntien asettaminen kutakin toimialueensa hyvinvointialuetta varten	6
31.8.2021		Digi- ja väestötietovirasto	Aluevaltuustoon valittavien valtuutettujen lukumäärän määräytyminen hyvinvointialueen asukasluvun perusteella.	7
Viimeistään elokuussa 2021		Valtuusto	Äänestysaluejaon muuttaminen tarvittaessa ja muutoksesta ilmoittaminen Digi- ja väestötietovirastolle	8 § 1 ja 2 mom.

1 Järjestysnumero osoittaa, monentenako päivänä ennen tai jälkeen vaalipäivän toimenpide vaalilain (714/1998) mukaan on suoritettava.

2 Laki sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaannpanosta (voimaannpanolaki) 5 §

3 Voimaannpanolaki 10 § 2 mom. 7) kohta

4 Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta (273/2009) 2 § 1 mom.

5 Puoluelaki (laissa 683/2010) 8 § 3 mom.

6 Voimaannpanolaki 16 § 1 mom.

7 Voimaannpanolaki 16 § 1 mom.

Hyvissä ajoin		Valtioneuvosto	Asetus aluevaaleissa ennakkoäänestyspaikkoina olevista Suomen edustustoista ja niiden toimipaikoista sekä aluevaalien yleisistä ennakkoäänestyspaikoista Ahvenanmaan maakunnassa	9 § 1 mom. 2) kohta
Hyvissä ajoin ⁸		Kunnanhallitus	Kunnassa olevista yleisistä ennakkoäänestyspaikoista päättäminen	9 § 1 mom. 1) kohta
Hyvissä ajoin		Kunnanhallitus	Eräiden sosiaalihuollon toimintayksiköiden määrääminen ennakkoäänestyspaikoiksi	9 § 1 mom. 3) kohta
Hyvissä ajoin ⁹		Kunnanhallitus	Vaalipäivän äänestyspaikoista päättäminen	9 § 3 mom.
Hyvissä ajoin		Kunnanhallitus	Vaalilautakuntien ja vaalitoimikuntien asettaminen	15 § 1 mom.
23.10.2021		Äänioikeutettu	Kirjeäänestysasiakirjojen tilaaminen alkaa	66 c §
Viipymättä kirjeäänestysasiakirjatilauksen vastaanoton jälkeen		Oikeusministeriö	Kirjeäänestysasiakirjojen lähettäminen asiakirjat tilanneelle	66 c § 4 mom.
Viimeistään 5.11.2021 klo 12		Keskusvaalilautakunta	Keskusvaalilautakunnan yhteystietojen ilmoittaminen Digi- ja väestötietovirastolle vaalitietojärjestelmässä	13 § 4 mom. ¹⁰
Viimeistään 5.11.2021 klo 12		Kunnanhallitus/keskusvaalilautakunta	Kunnan yleisten ennakkoäänestyspaikkojen tietojen ilmoittaminen Digi- ja väestötietovirastolle vaalitietojärjestelmässä	9 § 4 mom. ¹¹

8 Vaalilain (714/1998) 9 §:n 4 momentin mukaan ne kotimaan äänestyspaikat, jotka ovat äänestyspaikkarekisterissä 51. päivänä ennen vaalipäivää päivän päättyessä, ovat vaaleissa äänestyspaikkoina, vaikka tässä pykälässä tarkoitettu kunnanhallituksen päätöksestä tehtyä oikaisuvaatimusta ei ole käsitelty ja vaikka hallinto-oikeudelle tehtyä kunnallisvalitusta, jolla oikaisuvaatimuksesta tehtyyn päätökseen on haettu muutosta, ei ole ratkaistu.

9 Ks. alaviite 8

10 Ks. myös oikeusministeriön kirje kunnanhallituksille ja keskusvaalilautakunnille (pl. Ahvenanmaan maakunta) 30.6.2021 VN/16839/2021.

11 Ks. myös oikeusministeriön kirje kunnanhallituksille ja keskusvaalilautakunnille (pl. Ahvenanmaan maakunta) 30.6.2021 VN/16839/2021.

Viimeistään 5.11.2021 klo 12		Kunnanhallitus/keskusvaalilautakunta	Kunnan vaalipäivän äänestyspaikkojen tietojen ilmoittaminen Digi- ja väestötietovirastolle vaalitietojärjestelmässä	9 § 3 mom. ¹²
Hyvissä ajoin		Oikeusministeriö	Tiedottaminen yleisistä ennakkoäänestyspaikoista ja äänestysajoista niissä	49 § 3 mom.
Hyvissä ajoin		Keskusvaalilautakunta	Tiedottaminen kunnan alueella olevista yleisistä ennakkoäänestyspaikoista ja vaalipäivän äänestyspaikoista	49 § 1 mom. ja 67 § 3 mom.
Hyvissä ajoin		Digi- ja väestötietovirasto	Tiedottaminen äänioikeuden edellytykset täyttävälle EU:n muun jäsenvaltion kansalaisille äänioikeudesta, vaalikelpoisuudesta sekä tietoa menettelystä äänioikeuden käyttämiseksi ja vaalikelpoisuuden toteuttamiseksi aluevaaleissa ¹³	22 §
Hyvissä ajoin		Keskusvaalilautakunta	Vaalitoimitsijoiden määrääminen kotimaan yleiseen ennakkoäänestyspaikkaan	17 § 2 mom.
Hyvissä ajoin		Suomen edustuston päällikkö	Vaalitoimitsijan määrääminen ulkomailla olevaan yleiseen ennakkoäänestyspaikkaan	17 § 2 mom.
Hyvissä ajoin		Suomalaisen laivan päällikkö	Vaalitoimitsijan määrääminen laivaäänestystä varten	17 § 2 mom.
Viimeistään 2.12.2021 ennen kello 16	52.	Tietyt edellytykset täyttävät EU:n tai Suomessa toimivan kansainvälisen järjestön palveluksessa olevat ja tällaisten henkilöiden perheenjäsenet	Kirjallinen ilmoitus Digi- ja väestötietovirastolle halukkuudesta käyttää äänioikeutta aluevaaleissa, tai aiemman ilmoituksen peruutus	¹⁴
3.12.2021 klo 24	51.	Digi- ja väestötietovirasto	Äänioikeusrekisterin tietojen määräytyminen	18 § 2 ja 3 mom.

12 Ks. myös oikeusministeriön kirje kunnanhallituksille ja keskusvaalilautakunnille (pl. Ahvenanmaan maakunta) 30.6.2021 VN/16839/2021.

13 Käytännössä tieto toimitetaan myös muille äänioikeuden edellytykset täyttävälle ulkomaalaisille.

14 Laki hyvinvointialueesta 28 § 2 mom.

Viimeistään 7.12.2021 ¹⁵	48.	Aluevaalilautakunta	Määräys ehdokashakemusten vastaanottojärjestelyistä Määräyksestä on laadittava kuulutus, joka on pantava nähtäväksi aluevaalilautakunnan kokoushuoneistossa sekä julkaistava sillä tavalla kuin hyvinvointialueen ilmoitukset saatetaan tiedoksi. ¹⁶	34 §
Viimeistään 7.12.2021 ¹⁷	48.	Oikeusministeriö	Puoluekisteriin merkittyjen puolueiden ja niiden nimenkirjoittajien ilmoittaminen aluevaalilautakunnalle	32 §
Viimeistään 8.12.2021	46.	Digi- ja väestötietovirasto	Äänioikeusrekisterin perustaminen	18 § 1 mom.
13.12.2021	41.	Digi- ja väestötietovirasto	Äänioikeusrekisterin nähtävänäpidon aloittaminen Digi- ja väestötietoviraston määräämissä paikoissa	23 § 1 mom.
Viimeistään 14.12.2021 ennen klo 16	40.	Vaaliasiamies	Ehdokashakemus sekä ilmoitus vaaliliitosta ja ilmoitus yhteislistasta annettava aluevaalilautakunnalle	143 g §, 143 i §, 143 k §
20.12.2021	34.	Aluevaalilautakunta	Ehdokashakemusten tarkastaminen ja mahdolliset huomautukset vaaliasiamiehille Puolueiden, yhteislistojen ja valitsijayhdistysten keskinäisen järjestyksen määrittäminen ehdokaslistojen yhdistelmää varten	36 § 37 §
Viimeistään 22.12.2021 ennen klo 16	32.	Vaaliasiamies	Ehdokashakemuksen ja siihen liitettyjen asiakirjojen oikaiseminen ja täydentäminen tarvittaessa	38 §

15 Vaalilaki 189 § 2 mom.

Jos määräpäivä, joka on säädetty tai määrätty muuta kuin vaalipäivän äänestystä, ennakköäänestyksen aloittamista tai lopettamista, vaaleja toimittamatta valittavien valtuutettujen valituksi julistamista tai vaalien tuloksen vahvistamista varten, sattuu pyhäpäiväksi tai arkilauantaiksi taikka juhannus- tai jouluaatoksi, pidetään seuraavaa arkipäivää määräpäivänä.

16 Laki hyvinvointialueesta 113 §

17 Vaalilaki 189 § 2 mom.

Jos määräpäivä, joka on säädetty tai määrätty muuta kuin vaalipäivän äänestystä, ennakköäänestyksen aloittamista tai lopettamista, vaaleja toimittamatta valittavien valtuutettujen valituksi julistamista tai vaalien tuloksen vahvistamista varten, sattuu pyhäpäiväksi tai arkilauantaiksi taikka juhannus- tai jouluaatoksi, pidetään seuraavaa arkipäivää määräpäivänä.

22.12.2021 klo 16 jälkeen	32.	Aluevaalilautakunta	Määräaikana saapuneiden ehdokashakemusten uudelleen käsitteleminen ja päätökset vaaliliittoja ja yhteislistoja koskevien ilmoitusten johdosta	39 §
Viimeistään 23.12.2021 ennen klo 12	31.	Vaaliasiamies	Sellaisen puolueen tai valitsijayhdistyksen ehdokashakemuksen peruutus, jonka ilmoitusta vaaliliittoon tai yhteislistaan liittymisestä ei ole hyväksytty	40 § 2 mom.
23.12.2021 ennen ehdokaslistojen yhdistelmän laatimista	31.	Aluevaalilautakunta	Ehdokashakemusten ratkaisemisen jälkeen tehtävät päätökset ehdokkaan jättämisestä pois ehdokaslistojen yhdistelmästä tai ehdokashakemuksen peruutuksen johdosta	40 §
23.12.2021 viimeistään klo 16 aloitettavassa kokouksessa	31.	Aluevaalilautakunta	Ehdokaslistojen yhdistelmän laatiminen	41 §
23.12.2021	31.	Aluevaalilautakunta	Ehdokkaista ehdokaslistojen yhdistelmässä olevien tietojen sekä henkilötunnuksen merkitseminen valtakunnalliseen ehdokasrekisteriin	43 § 2 mom.
23.12.2021 aikaisintaan ehdokaslistojen yhdistelmän laatimisen jälkeen	31.	Kirjeitse äänestävä	Kirjeitse äänestäminen alkaa	66 d § 1 mom.
Valtakunnallisen ehdokasrekisterin perustamisen jälkeen		Oikeusministeriö	Valtakunnallisen ehdokasrekisterin tietojen toimittaminen Valtiontalouden tarkastusvirastolle	18
Aikaisintaan ehdokaslistojen yhdistelmän laatimisen jälkeen		Ehdokas	Vapaaehtoinen ennakoilmoitus vaalirahoituksesta Valtiontalouden tarkastusvirastolle	19

18 Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta 9 §.

19 Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta 11 §.

Viimeistään 30.12.2021	24.	Digi- ja väestö- tietovirasto	Ilmoituskorttien lähettäminen niille äänioikeutetuille, joiden osoite on tiedossa	21 § 4 mom.
5.1.2022	18.	Vaalitoimitsija	Ennakköäänestyksen aloittami- nen suomalaisessa laivassa	47 § 1 mom.
Viimeistään 7.1.2022 klo 16	16.	Äänioikeutettu tai muu henkilö	Äänioikeusrekisteriä koskevan oikaisuvaatimuksen tekeminen Digi- ja väestötietovirastolle	24 § 1 mom.
Viimeistään 10.1.2022	13.	Digi- ja väestö- tietovirasto	Oikaisuvaatimusten ratkaise- minen	25 § 1 mom.
Viipymättä oikaisuvaati- muksia koske- vien päätösten tekemisen jälkeen		Digi- ja väestö- tietovirasto	Oikaisuvaatimukseen annettu- jen päätösten antaminen tie- doksi asianosaisille ja, jos pää- tös sisältää sen, että henkilö otetaan äänioikeusrekisteriin, ilmoituskortin lähettäminen	25 § 2 mom.
Viimeistään 11.1.2022 en- nen klo 12	12.	Digi- ja väestö- tietovirasto	Oikaisuvaatimusten rat- kaisemisesta mahdollises- ti aiheutuvat muutokset äänioikeusrekisteriin	25 § 1 mom.
Viimeistään 11.1.2022 en- nen klo 12	12.	Digi- ja väestö- tietovirasto	Itseoikaisuna tehdyistä päätök- sistä aiheutuvien merkintöjen tekeminen äänioikeusrekiste- riin	26 § 1 mom.
Viipymättä edellä mainit- tujen päätös- ten jälkeen		Digi- ja väestö- tietovirasto	Digi- ja väestötietoviras- ton itseoikaisuna tehdyn päätöksen toimittaminen tiedoksi asianosaiselle ja il- moituskortin lähettäminen äänioikeusrekisteriin lisätyille henkilöille	26 § 2 ja 3 mom.
Viimeistään 7. päivänä päivästä, jona asianosainen on saanut pää- töksen tiedok- si tai päätös on julkaistu virallisessa lehdessä		Oikaisuvaati- muksen tekijä	Valitus hallinto-oikeudel- le Digi- ja väestötietovi- raston päätöksestä, jolla oikaisuvaatimus on hylätty tai jätetty tutkimatta, ja valitus Digi- ja väestötietoviraston pätöksestä, jolla henkilö on 26 §:n 2 momentin nojalla merkitty äänioikeusrekisteriin äänioikeutta vailla olevaksi	27 § 1 mom.
11.1.2022 klo 12 lukien	12.	Digi- ja väestö- tietovirasto	Äänioikeusrekisteri on lainvoimainen	

Viimeistään 11.1.2022 en- nen klo 16	12.	Kotiaäänestyk- seen oikeutettu äänioikeutettu, joka haluaa äänestää enna- kolta kotonaan	Ilmoittautuminen kunnan kes- kusvaalilautakunnalle	55 §
12.1.2022	11.	Vaalitoimitsijat, vaalitoimikunta	Ennakkoäänestyksen aloittami- nen kotimaassa	47 § 1 mom.
12.1.2022	11.	Vaalitoimitsijat, vaalitoimikunta	Ennakkoäänestyksen aloittami- nen Suomen edustustoissa	47 § 1 mom.
15.1.2022	8.	Vaalitoimitsijat	Ennakkoäänestyksen lopetta- minen ulkomaila	47 § 1 mom.
18.1.2022	5.	Vaalitoimitsijat, vaalitoimikunta	Ennakkoäänestyksen lopetta- minen kotimaassa	47 § 1 mom.
19.1.2022 klo 19 alkaen	4.	Oikeusminis- teriö	Vaaliluetteloiden tulostaminen äänioikeusrekisteristä äänes- tysalueittain ja niiden toimitta- minen kuntien keskusvaalilau- takunnille	71 § 1 mom.
Viimeistään 21.1.2022 en- nen klo 19	2.	Kirjeitse äänes- tävä	Kirjeäänestysasiakirjojen oltava perillä asianomaisen kunnan keskusvaalilautakunnassa	66 e § 3 mom.
21.1.2022 klo 19	2.	Keskusvaalilau- takunta	Ennakkoäänestys- ja kirjeää- nestysasiakirjojen tarkasta- minen siten, että perjantaina 21.1.2022 ennen kello 19 saa- puneet ennakkoäänestys- ja kirjeäänestysasiakirjat ehdi- tään käsitellä	63 § 1 mom. ja 66 g § 1 mom.
Kirjeäänestys- asiakirjojen tarkastamisen jälkeen		Keskusvaalilau- takunta	Hyväksytyjen kirjeäänes- tysten vaalikuorissa olevien äänestyslippujen uudelleen leimaaminen ja kuorittaminen	66 g § 3 mom.
Viimeistään 22.1.2022 (kuitenkin ai- kaisintaan eh- dokaslistojen yhdistelmän laatimisen jälkeen)	1.	Ehdokas	Vapaaehtoisen ennakkoilmoi- tuksen toimittaminen Valtion- talouden tarkastusvirastolle vaalirahoituksesta ja vaalikam- panjan kuluista	²⁰

²⁰ Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta 11 §.

Sunnuntai 23.1.2022 klo 9–20	VP	Vaalilautakunta	Vaalipäivän äänestys	68 §
Sunnuntai 23.1.2022 aikaisintaan klo 10	VP	Keskusvaalilau- takunta	Ennakkoäänten (ml. kirjeään- ten) laskenta	86 § 1 mom.
Sunnuntai 23.1.2022 klo 20 jälkeen	VP	Vaalilautakunta	Alustava ääntenlaskenta	78 §
24.1.2022 viimeistään klo 12	1.	Keskusvaalilau- takunta	Vaalipäivänä annettujen ään- ten tarkastuslaskenta	87 § 1 mom.
26.1.2022 viimeistään klo 12 ²¹	3.	Keskusvaalilau- takunta	Kunnassa annettujen äänten lukumäärän vahvistaminen ja merkitseminen vaalitietojärjes- telmään	143 I §
26.1.2022 vii- meistään klo 18 aloitetta- vassa kokouk- sessa	3.	Aluevaalilauta- kunta	Vaalien tuloksen vahvistami- nen ja julkaiseminen sekä tu- loksesta tiedottaminen	143 I §
Vaalien tulok- sen vahvista- misen jälkeen		Oikeusminis- teriö	Ilmoitusvelvollisten tietojen toimittaminen Valtiontalouden tarkastusvirastolle	²²
6.2.2022		Ehdokas	Ehdokkaan vaalirahoituksella katettavien aluevaalien vaali- kampanjan toteuttamiskulujen aiheutuminen päättyy	²³
6.2.2022		Puolue	Aluevaalien kampanja-aika päättyy	²⁴

21 Vaalilain 143 I §:n mukaan keskusvaalilautakunnan tulee vahvistaa äänimäärät viimeistään klo 18 aloitettavassa kokouksessaan. Jotta aluevaalilautakunnalle jäisi riittävästi aikaa tuloksen vahvistamiseen liittyviin tehtäviin, oikeusministeriö ohjeistaa keskusvaalilautakuntaa merkitsemään vahvistetut äänimäärät tuloslaskentajärjestelmään jo klo 12 mennessä.

22 Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta 9 §

23 Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta 2 § 1 mom.

24 Puoluelaki 8 § 3 mom.

14. päivän kuluessa siitä, kun vaalien tulos on julkaistu		Muutoksenhakija	Valitus hallinto-oikeudelle aluevaalilautakunnan päätöksestä, jolla vaalien tulos on vahvistettu	100, 101 ja 102 §
Vaalien tuloksen tultua lainvoimaiseksi		Oikeusministeriö	Arkistotulosten ottaminen äänioikeusrekisteristä	29 § 3 mom.
Arkistotulosten ottamisen jälkeen		Digi- ja väestötietovirasto	Äänioikeusrekisterissä olevien tietojen hävittäminen	29 § 3 mom.
1.3.2022		Aluevaltuustot	Aluevaltuustojen toimikausi alkaa	²⁵
28.3.2022 ²⁶ (kahden kuukauden kuluessa vaalin tuloksen vahvistamisesta)		Valtuutetuksi tai varavaltuutetuksi valittu	Ilmoitus vaalirahoituksesta valtiontalouden tarkastusvirastolle	²⁷

²⁵ Laki sosiaali- ja terveydenhuoltoja ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaantulosta 16 § 1 mom.

²⁶ Laki säädettyjen määräaikain laskemisesta 5 §

Kun määräpäivä tai määrääjän viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joului- tai juhannusaatto tai arkilauantai, saa tehtävän toimittaa ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen.

²⁷ Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta 5 ja 8 §.

ALUEVAALIT

23.1.2022

Ennakkoäänestys:

Suomessa 12.–18.1.2022

Ulkomailla 12.–15.1.2022

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET
